

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η εφαρμογή των πολιτικών για την ισότητα των
φύλων: το παράδειγμα του Κ.Ε.Θ.Ι.**

Gender Equality implementation: the case of ΚΕΤΗΙ

<http://blogs.sch.gr/lykandra/files/2010/03/isotita.jpg>

**Σπουδαστές: Κορτέση Αναστασία – Σταυρούλα
Μπαλαούρα Αικατερίνη
Ρούσου Κάντιτα**

Εποπτεύουσα Καθηγήτρια: Λεμπέση Γεωργία - Έλενη

ΠΑΤΡΑ, 2012

© 2012- All rights reserved

© 2012, Copyright – υπό Κορτέση Αναστασία – Στραυρούλα, Μπαλαούρα Αικατερίνη,
Ρούσου Κάντιτα, Λεμπέση Γεωργία - Ελένη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρούμε πρωταρχική υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε εγκάρδια επόπτριά μας, Λεμπέση Γεωργία- Ελένη, για την αμέριστη υποστήριξη και καθοδήγηση που μας προσέφερε καθ'όλη την διάρκεια αυτής της εργασίας, αλλά και πρωτύτερα, ως καθηγήτριά μας. Η κυρία Λεμπέση αποτελεί για εμάς προτυπο, τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Οι συμβουλές της και η πληθώρα γνώσεων που απλόχερα μας προσέφερε, συνέβαλαν καθοριστικά στην εξέλιξή μας και στην διαμόρφωση της επαγγελματικής μας ταυτότητας. Μα πάνω από όλα την ευχαριστούμε, για την υπομονή, την συνέπεια και την στήριξή της, πρωτίστως σε ανθρώπινο επίπεδο.

Επιπλέον, ευχαριστούμε θερμά τις οικογένειές μας, για την αγάπη τους, την υπομονή τους και την αμέριστη υλική, ηθική και ψυχολογική στήριξή τους.

Ακόμη, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κα. Κοντογιώργη, υπεύθυνη κοινωνική λειτουργό του Κ.Ε.Θ.Ι. της Πάτρας, χωρίς την καθοδήγηση της οποίας, το ερευνητικό μας έργο θα ήταν πολύ δυσκολότερο.

Θα ήταν παράληψη να μην ευχαριστήσουμε θερμά την αρμόδια του ΚΕΘΙ Αθηνών που ανέλαβε να μας φέρει σε επαφή με το δείγμα της έρευνας, καθώς και τους επαγγελματίες, οι οποίοι δέχθηκαν πρόθυμα να συμμετάσχουν στην ερευνητική διαδικασία.

Τέλος, ευχαριστούμε όλους όσους, με οποιονδήποτε τρόπο, συνέβαλαν στην διεξαγωγή της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Η ισότητα των φύλων αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα και βασικό στόχο κάθε σύγχρονης κοινωνίας» (Στρατηγάκη, χ.χ. στο www.isotita.gr/index.php/pages/29). Για την επίτευξη λοιπόν της έμφυλης ισότητας απαιτείται η δημιουργία του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου το οποίο θα την προάγει. Στην Ελλάδα η δημιουργία πολιτικών για την έμφυλη ισότητα παρουσίασε σημαντική καθυστέρηση συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης, η άνθιση των πολιτικών με τη συγκεκριμένη θεματική πραγματοποιήθηκε μετά της είσοδο της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία και της επέβαλε την δημιουργία και την ανάπτυξη πολιτικών ισότητας. Ο σχεδιασμός λοιπόν και η προώθηση των πολιτικών τις οποίες εφαρμόζει η Ελλάδα ακολουθούν τα ευρωπαϊκά πρότυπα και κατευθύνσεις.

Η άνθιση που παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, οι πολιτικές για την έμφυλη ισότητα καθώς και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζει η συγκεκριμένη θεματική, σε συνδυασμό με την έλλειψη προηγούμενων μελετών επί του θέματος αποτέλεσε για την ερευνητική ομάδα το κίνητρο για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας. Έναυσμα για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης αποτέλεσε και η διερεύνηση του ρόλου που κατέχει τόσο η κοινωνική εργασία ως επιστήμη όσο και ο κοινωνικός λειτουργός ως επαγγελματίας στο στερέωμα ενός επιτυχημένου φορέα, η πορεία του οποίου δεν αριθμεί πολλά χρόνια.

Στόχος λοιπόν, της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη και η κατανόηση των πολιτικών ισότητας των φύλων και συγκεκριμένα, ο ρόλος που κατέχει το Κ.Ε.Θ.Ι στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Αυτό θα πραγματοποιηθεί μέσω της ερευνητικής διαδικασίας, η οποία εκτός των προηγούμενων δύναται να αναδείξει και το ρόλο της κοινωνικής εργασίας και τη συμβολή του κοινωνικού λειτουργού ειδικότερα στην προώθηση των πολιτικών ισότητας που έχουν φορέα υλοποίησης το Κ.Ε.Θ.Ι.

Η εκπόνηση την παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν μια επίπονη διαδικασία για την ερευνητική ομάδα αλλά συνάμα και πολύ συναρπαστική εμπειρία από την οποία αποκόμισαν σημαντικές γνώσεις.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων. Πιο διεξοδικά: Το πρώτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην παρουσίαση των θεωρητικών τοποθετήσεων της Κοινωνικής Εργασίας, οι οποίες συντέλεσαν στην διαμόρφωση του θεωρητικού της υπόβαθρου, καθώς και στην μεθοδολογία και την πρακτική της άσκησης. Στο ίδιο κεφάλαιο, παρουσιάζονται επίσης οι συντηρητικές, οι ριζοσπαστικές, οι αντιρατσιστικές και οι κριτικές θεωρίες. Ακόμη παρουσιάζεται τόσο η φεμινιστική όσο και η μαρξιστική θεωρία. Δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις φεμινιστικές θεωρίες, επιδιώκεται η καλύτερη ανάδειξη και κατανόηση της τοποθέτησης της κοινωνικής εργασίας αναφορικά με την έμφυλη ισότητα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι πολιτικές που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για την προώθηση της έμφυλης ισότητας και έπειτα γίνεται μια προσπάθεια ανάδειξης της πορείας εξέλιξης των ελληνικών πολιτικών για την ισότητα των δύο φύλων, (πότε ξεκίνησαν την πορεία που διέγραψαν και τις επιρροές που δέχθηκαν από την αντίστοιχες ευρωπαϊκές πολιτικές). Ακόμη γίνεται αναφορά στην ένταξη της οπτικής του φύλου σε όλες τις πολιτικές. Ειδικότερα επιχειρείται να αποτυπωθεί το πως η στρατηγική gender mainstreaming συνέβαλε στην έμφυλη ισότητα τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και εθνικό επίπεδο. Η χρησιμότητα αυτού του κεφαλαίου έγκειται στο γεγονός ότι παρέχει στον αναγνώστη μια αρκετά πλήρη εικόνα αναφορικά με την κρατούσα πραγματικότητα γύρω από τις ασκούμενες πολιτικές ισότητας και λειτουργεί υποστηρικτικά για το δεύτερο μέρος της εργασίας, που αναφέρεται στην ερευνητική διαδικασία.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση του Κ.Ε.Θ.Ι., ειδικότερα περιγράφεται ο ρόλος και ο σκοπός της λειτουργίας του ενώ παράλληλα γίνεται και περιγραφή των δράσεων που αυτό εφαρμόζει. Κεφάλαιο ιδιαίτερα χρήσιμο καθώς δίνει σημαντικές πληροφορίες οι οποίες θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση του ερευνητικού μέρους της εργασίας.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται παρουσίαση της ερευνητικής διαδικασίας. Αναλυτικότερα, αναφέρεται στο σχεδιασμό της ερευνητικής διαδικασίας, εστιάζοντας στον σκοπό και τους στόχους της έρευνας, στην σημαντικότητά της, καθώς και στην εκτενή περιγραφή της διαδικασίας και των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της μελέτης. Τέλος, αναπτύσσονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που προέκυψαν από την ερευνητική διαδικασία.

ABSTRACT

In the first part of the thesis there is a bibliographical analysis of the gender equality policies. More specifically, the first chapter focuses on the presentation of the theoretical aspects of social work, which contributed to the creation of its theoretical background, as well as of its methodology and practicalities. In the same chapter, there is also a presentation of the conservative, the radical, the antiracist and the critical theories. The feminist and the Marxist theories are also introduced. By putting special stress on the feminist theories we aim to better highlight and comprehend the views of the science of social work regarding gender equality.

In the second chapter, there is a presentation of the policies followed by the European Union for the promotion of gender equality and subsequently there is an effort to show the historical evolution of the Greek policies about gender equity (when they were enforced, their development and the influences they had by the respective European policies). There is also a reference to the integration of the gender perspective in all policies. In particular, we aim to show how the Gender Mainstreaming strategy promoted gender equality both on European and national level. The usefulness of this chapter consists in that it offers the reader a thorough description of the existing reality about the gender equality policies that are in practice and it also has a supportive role to the second part of the thesis, which concerns the research process.

In the third chapter, there is a presentation of KETHI and particularly of the role and the aim of its operation and also a description of its action.

In the second part of the dissertation a presentation of the research process is made. In detail, this part analyses the planning of the research process, focusing on the aim and the objectives of the research, its significance as well as the thorough description of the procedure and the methods used for the conduct of the study. Finally, the conclusions drawn by the research are analysed.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ / ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	11
Μ.Κ.Ο.: Μη κυβερνητικές οργανώσειςΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΜΕΡΟΣ Α: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικές προσεγγίσεις Κοινωνικής Εργασίας	15
1.1 Κοινωνική Εργασία-ορισμοί	15
1.2 Συντηρητικές θεωρίες.....	19
1.3 Κριτικές θεωρίες Κοινωνικής Εργασίας.....	20
1.3.1 Μαρξισμός	20
1.3.2 Ριζοσπαστική θεωρία	20
1.3.3 Αντιρατσιστική θεωρία.....	21
1.3.4 Φεμινισμός.....	21
1.3.4.1 Ορισμοί	21
1.3.4.2 Φεμινιστικές προσεγγίσεις.....	22
1.3.4.3 Ιστορική εξέλιξη	24
1.3.4.3.1 Το πρώτο «κύμα».....	24
1.3.4.3.2 Το δεύτερο «κύμα»	26
1.3.4.3.3 Το τρίτο «κύμα».....	27
1.3.4.4 Ο φεμινισμός στην Ελλάδα.....	27
1.3.4.4.1 Η περίοδος του μεσοπολέμου	28
1.3.4.4.2 Η περίοδος της μεταπολίτευσης	31
1.4 Κοινωνική Εργασία & Ισότητα των δύο Φύλων	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο Πολιτικές ισότητας των φύλων.....	34

2.1 Πολιτικές ισότητας των δυο φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση	34
2.1.1 Πολιτικές ισότητας των δυο φύλων στον τομέα της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης.....	35
2.1.1.1 Ίση μεταχείριση των δυο φύλων στην αγορά εργασίας.....	35
2.1.1.2 Θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών.....	36
2.1.1.3 Ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών.....	36
2.1.1.4 Κατά φύλο επαγγελματικός διαχωρισμός.....	37
2.1.1.5 Συνδυασμός οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων	38
2.1.1.6 Οι γυναίκες στα κέντρα λήψης αποφάσεων.....	39
2.1.1.7 Ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming)	39
2.1.1.9 Πολιτική ισότητας για όλους	41
2.1.2 Πολιτικές για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών	43
2.1.2.1 Διεθνής σωματεμπορία και πορνεία	44
2.1.3 Πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών	45
2.2 Πολιτικές ισότητας των φύλων στην Ελλάδα	46
2.2.1 Ελλάδα- Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση	47
2.2.2 Πολιτικές για την επίτευξη της ισότητας στα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων	48
2.3 Η «ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» (gender mainstreaming) στην Ελλάδα	49
2.4 Η νομική ισότητα στις οικογενειακές σχέσεις, στην αναπαραγωγή, στην μητρότητα ..	49
2.5 «Συμφιλίωση» εργασίας και οικογένειας	51
2.6 Κοινωνικές δομές φροντίδας στην Ελλάδα	52
2.7 Διευκολύνσεις για εργαζόμενους γονείς στην Ελλάδα	53
2.8 Αμειβόμενη εργασία και κοινωνική ασφάλιση	53
2.8.1 Νομοθετικό πλαίσιο	53
2.8.2 Ασφαλιστικός τομέας.....	54
2.9 Βία κατά των γυναικών	54
2.10 Φύλο και μετανάστευση	56

2.11 Μηχανισμοί άσκησης πολιτικής για την ισότητα των φύλων	58
2.12 Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010 – 2013	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (Κ.Ε.Θ.Ι)	61
3.1 Διοίκηση- δομές	61
3.2 Ρόλος- Στόχος.....	61
3.3. Δραστηριότητες	61
3.3.1 Έρευνες- Μελέτες.....	62
3.3.2 Προγράμματα με φορέα υλοποίησης το ΚΕΘΙ.....	62
3.3.2.1 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ των Γυναικών	65
3.3.2.2 Πληροφόρηση Συμβουλευτική Στήριξη Γυναικών για την Κοινωνική Ένταξη ..	65
3.3.2.3 ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ: Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της Ισότητας των φύλων.....	66
ΜΕΡΟΣ Β: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	67
Κεφάλαιο 4 ^ο : Μεθοδολογία έρευνας.....	67
4.1 Σκοπός-στόχοι έρευνας	67
4.2 Ερευνητικά ερωτήματα	68
4.3 Σημαντικότητα έρευνας.....	68
4.4 Είδος έρευνας	69
4.5 Μέθοδος έρευνας.....	69
4.6 Πληθυσμός- δείγμα έρευνας.....	69
4.7 Τόπος και χρόνος διεξαγωγής της έρευνας	69
4.8 Μέθοδος δειγματοληψίας	70
4.9 Πρόσβαση.....	70
4.10 Ερευνητικά εργαλεία	71
4.10.1 Συνέντευξη	71
4.11 Αξιοπιστία – Εγκυρότητα.....	72
4.12 Δεοντολογία έρευνας.....	72

4.13 Συλλογή δεδομένων.....	74
4.14 Μεθοδολογία ποιοτικής ανάλυσης.....	74
Κεφάλαιο 5 ^ο Αποτελέσματα έρευνας.....	77
5.1 Συμπεράσματα.....	111
5.2 Προτάσεις.....	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Άξονες συνεντεύξεων.....	120
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Συνεντεύξεις.....	123

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ / ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

gender mainstreaming.: gender mainstreaming

Κ.Ε.Θ.Ι: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας

Γ.Γ.Ι.: Γενική Γραμματεία Ισότητας

κ.λ.: κοινωνικός λειτουργός

Μ.Κ.Ο.: Μη κυβερνητικές οργανώσεις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες παρουσιάζεται μια άνθιση των πολιτικών, που αφορούν την ισότητα των δυο φύλων και κατ' επέκταση των φορέων, που καλούνται να εφαρμόσουν αυτές τις πολιτικές, τόσο στην Ευρωπαϊκή ένωση, όσο και στην Ελλάδα.

Από το 1970 έως το 1980 είχε δοθεί έμφαση στην ανάδειξη των δικαιωμάτων των γυναικών και της ένταξή τους σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής (οικονομικό, πολιτικό, εκπαιδευτικό, κτλ). Με βάση αυτό το αίτημα, η στρατηγική gender mainstreaming είχε αποκτήσει διπλό σκοπό, με πρωταρχικό την ανάπτυξη προγραμμάτων για την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών και με δεύτερο την ένταξή τους σε όργανα λήψης αποφάσεων. Παρόλα αυτά, το 1985 στο τρίτο Παγκόσμιο Συνέδριο για τις Γυναίκες, που πραγματοποιήθηκε στο Ναϊρόμπι, αποφασίστηκε το κεντρικό αίτημα να είναι η ενσωμάτωση των φύλων στην ανάπτυξη, χωρίς πλέον να είναι στο επίκεντρο μόνο το γυναικείο φύλο. Η δεκαετία του 1990 αποτέλεσε την αφετηρία για την υιοθέτηση και την εφαρμογή των πολιτικών, που αφορούσαν την ισότητα των ανδρών και των γυναικών με την έννοια της ετερότητας, σύμφωνα με την ένταξη της οπτικής του φύλου (Gender Mainstreaming). Μια δεκαετία αργότερα, στην τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες, που πραγματοποιήθηκε στο Πεκίνο, η στρατηγική gender mainstreaming καθιερώθηκε ως στρατηγική πολιτικής, την οποία υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Ένωση (Gender Kompetenz Zentrum, 2010).

Αφού λοιπόν η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε τη στρατηγική gender mainstreaming κανένα κράτος – μέλος δεν ήταν δυνατόν να μείνει ανέπαφο. Συνεπακόλουθα και η Ελλάδα, ως κράτος- μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσπάθησε να ενσωματώσει την εν λόγω στρατηγική στις πολιτικές και την νομοθεσία της συμμορφούμενη στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι κύριοι αρμόδιοι φορείς για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αυτών των στρατηγικών είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων και το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, οι κατεξοχήν αρμόδιοι φορείς για την χάραξη και την υλοποίηση πολιτικών οι οποίες στοχεύουν στην έμφυλη ισότητα.

Η έξαρση των πολιτικών, που αφορούν την ισότητα, σε συνδυασμό με την απουσία προηγούμενων μελετών με την συγκεκριμένη θεματική αποτέλεσαν την αφορμή για την επιλογή του θέματος της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Έναυσμα για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης αποτέλεσε και η διερεύνηση του ρόλου που κατέχει τόσο η κοινωνική εργασία ως επιστήμη όσο και ο κοινωνικός λειτουργός ως επαγγελματίας στο στερέωμα ενός επιτυχημένου φορέα, η πορεία του οποίου δεν αριθμεί πολλά χρόνια.

Ως εκ τούτου λοιπόν, η εκπόνηση της παρούσας εργασίας έχει σκοπό την διερεύνηση των πολιτικών που στοχεύουν στην προώθηση της ισότητας των δύο φύλων και έχουν ως φορέα υλοποίησης το Κ.Ε.Θ.Ι. .Ακόμα, επιδιώκεται να γίνει ανάδειξη του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού στο Κ.Ε.Θ.Ι.

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη και η κατανόηση των πολιτικών ισότητας των φύλων και συγκεκριμένα, ο ρόλος που κατέχει το Κ.Ε.Θ.Ι στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Αυτό θα πραγματοποιηθεί μέσω της ερευνητικής διαδικασίας, η οποία εκτός των προηγούμενων δύναται να αναδείξει και το ρόλο της κοινωνικής εργασίας και τη συμβολή του κοινωνικού λειτουργού ειδικότερα στην προώθηση των πολιτικών ισότητας που έχουν φορέα υλοποίησης το Κ.Ε.Θ.Ι.

Πιο αναλυτικά, τα κεντρικά ερωτήματα τα οποία θα οδηγήσουν την ερευνητική ομάδα στην εκπόνηση των προαναφερθέντων συμπερασμάτων αναφορικά με τον σκοπό της μελέτης είναι:

1. Πως διαμορφώνονται οι πολιτικές για την ισότητα ανδρών και γυναικών από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Πως διαμορφώνονται οι πολιτικές για την ισότητα ανδρών και γυναικών στον Ελλαδικό χώρο.
3. Πως εκτυλίσσεται η ιστορική εξέλιξη του Κ.Ε.Θ.Ι, οι στόχοι και οι πολιτικές, που ακολουθεί.
4. Πως διαμορφώνεται ο ρόλος του Κ.Ε.Θ.Ι στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών με την οπτική του φύλου (gender mainstreaming).
5. Πως λειτουργούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Κ.Ε.Θ.Ι και πως διαμορφώνεται ο ρόλος του επαγγελματία στην υλοποίηση των προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων.
6. Πως παρουσιάζεται η εμπειρία των επαγγελματιών από τη συμμετοχή τους στην υλοποίηση προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων και ποια η άποψή τους για τη χρησιμότητα του κοινωνικού λειτουργού στην ίδια διαδικασία (συμμετοχή στην υλοποίηση προγραμμάτων).
7. Πως διαμορφώνεται η λειτουργία των προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους και ποιές οι προτεινόμενες πιθανές αλλαγές των εμπλεκόμενων επαγγελματιών στην εφαρμογή των πολιτικών ισότητας στο ΚΕΘΙ.

Τα δύο πρώτα ερωτήματα απαντώνται στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους της εργασίας. Το τρίτο, ερώτημα παρουσιάζεται στο τρίτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους. Ενώ τα υπόλοιπα απαντώνται μέσω της ερευνητικής διαδικασίας και των συνεντεύξεων των επαγγελματιών, στο δεύτερο μέρος της εργασίας.

Η παρούσα έρευνα κρίνεται ιδιαίτερος χρήσιμη, καθώς δύναται να αναδείξει τον τρόπο εφαρμογής των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων, από τον φορέα υλοποίησης πολιτικών για θέματα ισότητας (ΚΕΘΙ), καθώς και τα αποτελέσματα της εφαρμογής αυτής. Έτσι, η έρευνα θα έχει ως επιπλέον πιθανό ενδεχόμενο την ανάδειξη της φύσης, του είδους, της ποιότητας και του πλήθους των παρεχόμενων υπηρεσιών σε θέματα ισότητας στην Ελλάδα (από το ΚΕΘΙ). Επιπροσθέτως, επιδιώκεται να αποτυπωθεί η εμπειρία των κοινωνικών επιστημών από την συμμετοχή τους στα προγράμματα υλοποίησης του ΚΕΘΙ καθώς και οι γνώσεις τους αναφορικά με τον ρόλο της Κοινωνικής Εργασίας και την χρησιμότητα του κοινωνικού λειτουργού στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Συνεπακόλουθα, μέσω της κατανόησης του ρόλου και της χρησιμότητας της Κοινωνικής Εργασίας στην εφαρμογή πολιτικών ισότητας των φύλων, επιδιώκεται η προώθηση της κοινωνικής αλλαγής στη εφαρμογή των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στην επανεξέταση την κοινωνικής πολιτικής στον τομέα αυτό.

Η μελέτη αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος επικεντρώνεται στην βιβλιογραφική ανασκόπηση και την παρουσίαση των θεωρητικών τοποθετήσεων της κοινωνικής εργασίας. Αυτό γίνεται ώστε να γίνει κατανοητό και να αποσαφηνιστεί το θεωρητικό υπόβαθρο της κοινωνικής εργασίας και να αναδειχθεί το υπόβαθρο της εν λόγω επιστήμης αναφορικά με την έμφυλη ισότητα. Έπειτα, ακολουθεί μία σύντομη αναφορά στις ευρωπαϊκές πολιτικές για την ισότητα των δύο φύλων και στην ένταξη της οπτικής του φύλου σε όλες τις πολιτικές μέσω της στρατηγικής του gender mainstreaming, η οποία καταλήγει στις πολιτικές που ακολουθεί η Ελλάδα για την προώθηση της ισότητας των φύλων για να καταλήξει στον φορέα υλοποίησης (Κ.Ε.Θ.Ι.) των πολιτικών αυτών ο οποίος θα αποτελέσει και τον φορέα στον οποίο θα πραγματοποιηθεί η μελέτη της παρούσας εργασίας. Η λεπτομερής παρουσίαση της ερευνητικής διαδικασίας στοχεύει στην διασφάλιση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της έρευνας καθώς μέσω αυτής της διαδικασίας διασφαλίζεται η τήρηση όλων των δεοντολογικών ζητημάτων.

Τα σπουδαιότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη μελέτη απαντούν σε μεγάλο βαθμό στα ερωτήματα που είχαν τεθεί αρχικά από την ερευνητική ομάδα.

Πιο διεξοδικά, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων η στρατηγική gender mainstreaming είναι μία αρκετά αποτελεσματική αλλά και ιδιαίτερα δύσκολη έννοια που δεν

βρίσκει πλήρη εφαρμογή στην Ελλάδα καθώς η γραφειοκρατία και η περίπλοκη δημόσια διοίκηση αποτελούν εμπόδιο στην επιτυχή εφαρμογή της στρατηγικής. Όσον αφορά την Κοινωνική Εργασία και τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στο Κ.Ε.Θ.Ι. οι ερωτώμενοι φάνηκε να γνωρίζουν ένα μικρό μέρος της γκάμας των υπηρεσιών που μπορεί ο κοινωνικός λειτουργός να παρέχει ενώ όλοι τόνισαν ότι ο ρόλος του στο Κ.Ε.Θ.Ι. δεν διαφέρει από των υπόλοιπων επαγγελματιών και επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στη συμβουλευτική. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι προτάσεις τις οποίες πρότειναν οι συνεντευξιαζόμενοι, οι οποίες ενισχύουν την σημαντικότητα της έρευνας.

ΜΕΡΟΣ Α: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικές προσεγγίσεις Κοινωνικής Εργασίας

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να παρατεθούν οι θεωρητικές τοποθετήσεις της Κοινωνικής Εργασίας, οι οποίες συντέλεσαν στην διαμόρφωση του θεωρητικού της υποβάθρου, στη μεθοδολογία και στην πρακτική άσκησή της. Αναλυτικότερα, θα αναφερθούν: οι συντηρητικές θεωρίες και οι κριτικές θεωρίες. Μέσω της αναφοράς των προαναφερθέντων θεωριών και συγκεκριμένα μέσω της ιδιαίτερης βαρύτητας και ανάλυσης που θα αποδοθεί στις φεμινιστικές θεωρίες, θα επιδιωχθεί η ανάδειξη και η κατανόηση της τοποθέτησης της Κοινωνικής Εργασίας αναφορικά με την ισότητα των φύλων, στοιχεία μείζονος σημασίας σχετικά με το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

1.1 Κοινωνική Εργασία-ορισμοί

Θα αποτελούσε παράληψη, αν δεν γινόταν μια σύντομη αναφορά στο τι ορίζεται ως «Κοινωνική Εργασία», ειδικότερα πριν την παράθεση του θεωρητικού της υποβάθρου.

Σύμφωνα με την Διεθνή Ομοσπονδία Κοινωνικών Λειτουργών το 1985 η Κοινωνική Εργασία ορίζεται ως *«η εφαρμοσμένη κοινωνική επιστήμη, η οποία προήλθε από την κοινωνική πρόνοια ως ένας μηχανισμός που συστάθηκε για να διασφαλίσει την κάλυψη των βασικών βιοτικών αναγκών των αδυνάτων που δημιουργήθηκαν από την βιομηχανική ανάπτυξη και που καλείται να χειριστεί τις διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες και να αποτρέψει ή να βελτιώσει τα ατομικά, ομαδικά και κοινοτικά προβλήματα που προκύπτουν από την δυσλειτουργία των ατομικών αναγκών και των κοινωνικών θεσμών»* (Καλλινικάκη, 1998 : 47).

Η Κοινωνική Εργασία, είναι μια επιστήμη που έχει ως επίκεντρο το άτομο, την κοινωνία και τη σχέση μεταξύ αυτών των δύο. Όπως αναφέρει ο Bohem (1959: 54 στο Κατσορίδου-Παπαδοπούλου, 2002 : 19), *« η Κοινωνική Εργασία επιδιώκει να ενισχύσει τη λειτουργική ικανότητα των ατόμων, όπως αυτή διαμορφώνεται από την αλληλεπίδραση μεταξύ του ατόμου και του περιβάλλοντος»*.

Το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας, προάγει την κοινωνική αλλαγή, επιλύει προβλήματα στις ανθρώπινες σχέσεις, ενδυναμώνει και απελευθερώνει τους ανθρώπους μέσα στο περιβάλλον τους, με σκοπό την επίτευξη της ευημερίας τους. Οι θεωρίες της πηγάζουν από θεωρίες της ανθρώπινης συμπεριφοράς και των κοινωνικών συστημάτων, παρεμβαίνοντας εκεί που οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους, έχοντας ως θεμελιώδες αξίωμα την προαγωγή των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων (International federation of Social Workers, 2000 στο Beckett, 2006).

Η Κοινωνική Εργασία παρεμβαίνει σε ευάλωτες κοινωνικά πληθυσμιακές ομάδες π.χ. άνεργοι, μετανάστες- πρόσφυγες, χρήστες ουσιών, κτλ. Παρεμβαίνει επίσης σε κοινωνικές υπηρεσίες, οργανώσεις και κοινότητες (Καλλινικάκη, 1998). Χρησιμοποιεί συγκεκριμένες μεθόδους, όπως η Κοινωνική Εργασία με Ατομα, η Κοινωνική Εργασία με Ομάδες και η Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα, για την εφαρμογή των οποίων απαιτούνται συγκεκριμένες δεξιότητες και τεχνικές (Κατσορίδου- Παπαδοπούλου, 2002).

Βασικός στόχος της Κοινωνικής Εργασίας είναι να προάγει και να βελτιώσει τη γενική κοινωνική πολιτική, αντιμετωπίζοντας έτσι ατομικά και κοινωνικά προβλήματα μέσω της εφαρμογής αξιών όπως *«η ισότητα»*, *«η κοινωνική αλλαγή»*, *«η δημοκρατία»* κτλ. (Καλλινικάκη, 1998).

Στη δράση του κοινωνικού λειτουργού εμπεριέχονται παρεμβάσεις που διαχωρίζονται σε «άμεσες» και «έμμεσες». Οι πρώτες στοχεύουν άμεσα στους εξυπηρετούμενους, ενώ οι δεύτερες πραγματοποιούνται από τον κοινωνικό λειτουργό «*προς όφελος των εξυπηρετούμενων*». Σε αυτές τις δεύτερες παρεμβάσεις ανήκουν η εποπτεία, η εκπαίδευση, η έρευνα κ.α. (Δημοπούλου- Λαγωνίκα και συν., 2009). Ακόμη, στις δραστηριότητες της κοινωνικής εργασίας ανήκουν, μεταξύ των προαναφερθέντων, η διοίκηση προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας και η κοινωνική δράση, ενέργειες μέγιστης σημασίας για την δημιουργία, διατήρηση και εξέλιξη κοινωνικών υπηρεσιών (Barclay, 1989 στο Κατσορίδου- Παπαδοπούλου, 2002).

Όπως προαναφέρθηκε, η Κοινωνική Εργασία χρησιμοποιεί τρεις μεθόδους, την Κοινωνική Εργασία με άτομα, την Κοινωνική Εργασία με ομάδες και την Κοινωνική Εργασία με κοινότητες (Καλλινικάκη, 1998).

Κρίνεται σκόπιμο, στην παρούσα μελέτη, να γίνει περαιτέρω ανάλυση της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα, καθώς η κοινοτική εργασία, μεταξύ άλλων, ασχολείται με ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, παρεμβαίνοντας «*από τα κάτω*», (μέσα από την κοινότητα, διερευνώντας τις ανάγκες που υπάρχουν σε αυτή), «*προς τα πάνω*» δηλαδή ασκώντας πίεση στην πολιτική εξουσία, για την επίτευξη της ισότητας, της κοινωνικής αλλαγής και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Βασικός στόχος της κοινοτικής εργασίας, είναι να δημιουργήσει μια κοινωνία βασισμένη στις αξίες «*ισότητα*» και «*ανθρώπινα δικαιώματα*» (Craig, 1999 στο Ζαϊμάκης, 2009:27), στοιχεία άμεσα συνυφασμένα με το θέμα της παρούσας μελέτης και τον επιδιωκόμενο ρόλο του κοινωνικού λειτουργού, σε δομές και υπηρεσίες για την προώθηση της ισότητας των φύλων.

Αναλυτικότερα, η τρίτη μέθοδος (Κοινωνική Εργασία με κοινότητα) με το πέρασμα των χρόνων έχει αναδειχθεί ως ένας ξεχωριστός τομέας εφαρμογής Κοινωνικής Εργασίας, ο οποίος πηγάζει από τις προσεγγίσεις και τις βασικές αρχές της επιστήμης (Κοινωνική Εργασία), με βασικό κοινό χαρακτηριστικό το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των κοινωνικών αξιών, όμως παρουσιάζει μια πιο εξειδικευμένη πρακτική. Ο Ζαϊμάκης (2005) αναφέρει ότι οι απόψεις για το αν η Κοινοτική Εργασία αποτελεί μέρος της Κοινωνικής Εργασίας δίστανται. Από τη μια πλευρά υπάρχουν επιστήμονες, οι οποίοι υποστηρίζουν πως η Κοινοτική Εργασία αποτελεί μέθοδο της Κοινωνικής Εργασίας, καθώς παρουσιάζουν ομοιότητες, τόσο στους στόχους, όσο και στις αξίες τους. Οι αναφερόμενοι επιστήμονες επίσης υποστηρίζουν τη συγκεκριμένη άποψη στηριζόμενοι στο ότι από όλους τους επιστήμονες, οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι αυτοί, οι οποίοι ασχολούνται περισσότερο με την αντιμετώπιση των προβλημάτων μιας κοινότητας. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν επιστήμονες, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η Κοινοτική Εργασία δεν αποτελεί καθεαυτό μέρος της Κοινωνικής Εργασίας, καθώς είναι μια ξεχωριστή επιστήμη, οι οποία στηρίζεται και σε αξίες άλλων επαγγελμάτων.

Παρά τις διαφορετικές απόψεις που εκφράζονται, σύμφωνα με την Καλλινικάκη (1998) η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα ορίζεται ως «*μια διαδικασία κινητοποίησης και βοήθειας της κοινότητας, ώστε να αντιληφθεί την πραγματική διάσταση των ζητημάτων που την απασχολούν, να τα αξιολογήσει, να τα ιεραρχήσει και να σχεδιάσει με συστηματικό και κατάλληλο τρόπο την αντιμετώπισή τους*» (Καλλινικάκη, 1998:144).

Από την άλλη πλευρά ο Σταθόπουλος (2005) υποστηρίζει ότι η Κοινοτική Εργασία είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια, καθώς σε κάθε χώρα ορίζεται διαφορετικά, σε σχέση με την ιστορία της κάθε μιας και τις κοινωνικο – οικονομικές της αλλαγές. Επίσης αναφέρεται ότι και οι στόχοι της διαφοροποιούνται για τον ίδιο λόγο.

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προέκυψε ότι οι στόχοι της Κοινοτικής Εργασίας σε γενικότερο βαθμό συγχέονται. Όπως αναφέρει η Καλλινικάκη (1998) η Κοινοτική Εργασία παρουσιάζει δυο κατηγορίες στόχων, τους «ειδικούς», όπως π.χ. η ενημέρωση με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών μιας κοινότητας για ένα συγκεκριμένο πρόβλημα

που έχει τεθεί στην κοινότητα και τους «γενικούς», όπως π.χ. ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός προγράμματος στην κοινότητα για ένα γενικό ζήτημα.

Παρά τις κατηγορίες στόχων που παρουσιάζει η Καλλινικάκη (1998), αναφέρει ότι σε γενικό επίπεδο η Κοινωνική Εργασία με κοινότητα έχει ως κεντρικό στόχο τη δημιουργία προγραμμάτων μιας κοινότητας, για την αντιμετώπιση προβλημάτων που έχουν προκύψει σε κάποιο από τα επίπεδά της (κοινότητας) και την πλήρη παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Ο Ζαϊμάκης (2002) αναφέρει ότι η Κοινοτική Εργασία επικεντρώνεται σε κατώτερες πληθυσμιακές ομάδες με απώτερο σκοπό να τις κινητοποιήσει, για να αναγνωρίσουν τις ανάγκες τους και να προσπαθήσουν να τις καλύψουν μέσω της δικτύωσης με άτομα που ανήκουν στην ίδια ομάδα και να επιδιώξουν αλλαγές, τόσο σε κοινοτικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τον Craig (1999) στο Ζαϊμάκη (2009) η Κοινοτική Εργασία ασχολείται με τις υποανάπτυκτες πληθυσμιακές ομάδες προωθώντας τις στο πολιτικό προσκήνιο και επιδιώκει να δημιουργήσει μια κοινωνία βασισμένη στις εξής αξίες: «την κοινωνική αλληλεγγύη», «την ισότητα» και «τα δικαιώματα του πολίτη» (Craig, 1999 στο Ζαϊμάκης, 2009:27). Πιο συγκεκριμένα επικεντρώνεται στην ενδυνάμωση των στοιχείων, που θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων της κοινωνικής ζωής και στην υλοποίηση δράσεων ερευνητικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου με απώτερο σκοπό την κοινοτική ανάπτυξη. Οι δράσεις αυτές δεν απευθύνονται αποκλειστικά σε ευάλωτες ομάδες, αλλά σε όλον τον πληθυσμό μιας κοινότητας. Βασική προϋπόθεση της εφαρμογής της κοινοτικής εργασίας είναι η επικοινωνία, η ενεργή συμμετοχή και συμβολή στη λήψη αποφάσεων όλων των εμπλεκόμενων (Καλλινικάκη, 2002 στο Ζαϊμάκης, 2009).

Ο Σταθόπουλος (2000) αναφέρει ότι η Κοινοτική Εργασία έχει ως στόχο την αντιμετώπιση προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας και έχει ως απώτερο σκοπό να παρέχει πλήρεις κοινωνικές υπηρεσίες σε όλους τους πολίτες, να ενισχύσει τις υποβαθμισμένες πληθυσμιακές ομάδες, για να αποφευχθούν οι ανισότητες μέσα στην κοινωνία και να αποκτηθούν πόροι, τόσο σε υλικό, όσο και σε ανθρώπινο επίπεδο, για να καλυφθούν οι πρωταρχικές ανάγκες. Επίσης η Κοινοτική Εργασία έχει ως στόχο να παρέμβει, είτε σε ορισμένες ή σε μια υπηρεσία κάθε είδους (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, κερδοσκοπική ή μη κερδοσκοπική), είτε στους πολίτες της κοινότητας με απώτερο σκοπό την «κοινωνική αλλαγή» (Σταθόπουλος, 2000:32).

Από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι επαγγελματίες έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στην κοινοτική ανάπτυξη (αν και η Κοινοτική Εργασία είχε ξεκινήσει να εφαρμόζεται χρόνια πριν), εξαιτίας των συνεπειών (κοινωνικός αποκλεισμός, μεγάλα κύματα μετανάστευσης και τουρισμού) που παρουσιάστηκαν λόγω της παγκοσμιοποίησης και της ανάπτυξης της τεχνολογίας. Η κάθε κοινότητα καλούνταν να προσαρμοστεί στα νέα κοινωνικο – οικονομικά δεδομένα, αλλά και να ανταπεξέλθει στα νέα κοινωνικά προβλήματα. Με αφορμή το προαναφερθέν κοινωνικό φαινόμενο αναπτύχθηκαν τοπικά και εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα, με προϋπόθεση την ενεργή συμμετοχή της κάθε κοινότητας, σύμφωνα με αποφάσεις, τόσο του εθνικού, όσο και του ευρωπαϊκού χώρου. Ο σκοπός της υλοποίησης των προγραμμάτων ήταν η ανάπτυξη των κοινοτήτων και ιδιαίτερα των υποανάπτυκτων, αλλά και η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, που βίωναν πολίτες λόγω των ανισοτήτων, που είχε επιφέρει το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης (Ζαϊμάκης, 2009). Όπως αναφέρει ο Ζαϊμάκης (2009) η κοινοτική ανάπτυξη ως ανάγκη παρουσιάστηκε στον ελλαδικό χώρο, για την αποκόμιση πόρων από ευρωπαϊκά προγράμματα, και την εισαγωγή της Ελλάδας σε εθνικά σχέδια δράσης, που θα βοηθούσαν στην αντιμετώπιση των κοινοτικών προβλημάτων, που αντιμετώπιζε.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ένα από τα βασικά ζητήματα για την επιτυχή παρέμβαση σε μια κοινότητα είναι το κοινοτικό στέλεχος. Ο όρος «κοινοτικό στέλεχος» αντιπροσωπεύει τους επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι όμως έχουν ειδικευτεί

στην Κοινοτική Εργασία. Αναφέρεται όμως ότι οι επαγγελματίες, οι οποίοι έχουν ασχοληθεί περισσότερο με την Κοινοτική Εργασία μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο επικρατεί η άποψη του να εκπαιδεύονται και όλες οι άλλες ειδικότητες επαγγελματιών όχι μόνο στην Κοινοτική Εργασία, αλλά και στην Κοινωνική Εργασία (Σταθόπουλος, 2000). Λαμβάνοντας υπόψη το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού ως κοινοτικό στέλεχος θα αναφερθούν στη συνέχεια οι βασικές του δραστηριότητες και οι ρόλοι του στην κοινότητα.

Επομένως ο κοινωνικός λειτουργός ως κοινοτικό στέλεχος είναι αναγκαίο να καταφέρει να συνεργαστεί με την κοινότητα και να ακολουθήσει μια σειρά πρακτικών, τις οποίες έχει τη δυνατότητα να της συνδυάσει για την αποτελεσματικότερη παρέμβαση. Είναι σημαντικό λοιπόν να συνεργάζεται και να επικοινωνεί, τόσο με τα άτομα, όσο και με τις υπηρεσίες της κοινότητας, είτε λεκτικά, είτε γραπτά, να σχεδιάσει και να καταγράψει τους στόχους και τους σκοπούς της στρατηγικής που θα ακολουθήσει για την κάθε κοινότητα μετά από την αξιολόγηση και την καταγραφή των αναγκών της κοινότητας. Επίσης, πρέπει να έχει διασυνδέσεις με τα άτομα που εμπλέκονται στον σχεδιασμό πολιτικής και να βοηθήσει στην εξασφάλιση πόρων τις υπηρεσίες της κοινότητας. Τέλος, το κοινοτικό στέλεχος πρέπει να στηρίζει με την παροχή συμβουλευτικής τα άτομα και να καταφέρει να οργανώσει και να διαχειριστεί όσο το δυνατόν καλύτερα, τόσο τους διαθέσιμους πόρους, όσο και τον χρόνο κατά τον οποίο θα δράσει στην κοινότητα (Mayo, χ.χ., Ζαϊμάκης, 2009).

Όπως αναφέρει η Καλλινικάκη (1998) πολλές φορές ο κοινωνικός λειτουργός ως κοινοτικό στέλεχος αναλαμβάνει διάφορους ρόλους. Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, αρκετοί επιστήμονες αναφέρονται στους εξής:

- «μεσολαβητής», κατά τον οποίο το κοινοτικό στέλεχος προσπαθεί να προλάβει πιθανές συγκρούσεις μεταξύ των ομάδων της κοινότητας, βασισμένος στο σεβασμό της διαφορετικότητας (Ζαϊμάκης, 2009). Όπως αναφέρει ο Σταθόπουλος (2000) το κοινοτικό στέλεχος έχοντας αυτό το ρόλο προσπαθεί να αντιμετωπίσει και συγκρούσεις που μπορεί να προκύψουν μεταξύ των ατόμων της κοινότητας και των αρχών, μέσω διαπραγματεύσεων.
- «υποστηρικτής», το κοινοτικό στέλεχος προσπαθεί δίνοντας ερεθίσματα στα άτομα της κοινότητας να κινητοποιηθούν, για να δράσουν συλλογικά με απώτερο σκοπό, τόσο την αναγνώριση των αναγκών τους, όσο και την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους (Ζαϊμάκης, 2009, Ross, 1967 στο Σταθόπουλο, 2000). Όπως αναφέρει ο Grosser (1975 στο Σταθόπουλο 2000) σε περίπτωση που επιβάλλονται από φορείς εκτός κοινότητας, δράσεις, συνήθως δεν έχουν διάρκεια και τα επιθυμητά αποτελέσματα.
- «σχεδιαστής προγραμμάτων», το κοινοτικό στέλεχος σε συνεργασία με μια ομάδα επιστημόνων σχεδιάζει κοινοτικά προγράμματα και οργανώνει την κοινότητα (Ζαϊμάκης, 2009). Ο Vayias (1999 στο Σταθόπουλος, 2000: 35) αναφέρει συγκεκριμένα ότι όσοι κοινωνικοί λειτουργοί έχουν ασχοληθεί και εκπαιδευτεί σύμφωνα με την Κοινοτική Εργασία έχουν υλοποιήσει και μια σειρά προγραμμάτων, όπως *«προγράμματα τοπικής ανάπτυξης, ανάπτυξης ανθρωπίνων πόρων, αγροτικής ανάπτυξης, υποστήριξης εναλλακτικών μορφών απασχόλησης – κοινωνικής οικονομίας και προστασίας ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων»*.
- «σύμβουλος», το κοινοτικό στέλεχος παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη στα άτομα της κοινότητας, μέσω της ενημέρωσης για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, αλλά και υποστήριξη για τυχόν ύπαρξη προβλημάτων (Ζαϊμάκης, 2009)
- «συνήγορος», αποτελεί έναν πολύ σημαντικό ρόλο του κοινοτικού στελέχους, καθώς κατά τον οποίο το κοινοτικό στέλεχος προστατεύει τα δικαιώματα των ατόμων της κοινότητας και αναλαμβάνει να εκπροσωπήσει την κοινότητα στις οργανώσεις του

κράτους (Ζαϊμάκης, 2009). Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο (2000) το κοινοτικό στέλεχος υπερασπίζεται την ομάδα, με την οποία συνεργάζεται.

- «αξιολογητής αναγκών», το κοινοτικό στέλεχος κάνει αξιολόγηση των αναγκών της κοινότητας και παρεμβαίνει μέσω κοινοτικών προγραμμάτων (Ζαϊμάκης, 2009)
- «συντονιστής ομάδων», το κοινοτικό στέλεχος αναλαμβάνει να συντονίσει τοπικές ομάδες για συλλογικές δράσεις (Ζαϊμάκης, 2009)
- «διαχειριστής πόρων», το κοινοτικό στέλεχος αναλαμβάνει την αποκόμιση πόρων για την κοινότητα, όπως και τη διαχείρισή τους. Πολλές φορές μπορεί να αναλάβει και να συντονίσει και τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες των προγραμμάτων που πρόκειται να υλοποιηθούν ή που υλοποιούνται (Ζαϊμάκης, 2009). Ο Σταθόπουλος (2000) αναφέρει ότι το κοινοτικό στέλεχος δεν είναι υπεύθυνο μόνο για την εξοικονόμηση και τη διαχείριση των πόρων, για την υλοποίηση προγραμμάτων (δημόσιων ή ευρωπαϊκών), αλλά αναλαμβάνει τη νομική ευθύνη και όλες τις γραφειοκρατικές διαδικασίες, στοιχεία απαραίτητα για τη χρηματοδότηση της κοινότητας από κρατικές υπηρεσίες ή την Ε.Ε.

Τέλος το κοινοτικό στέλεχος πρέπει να οδεύει σύμφωνα με τις αξίες της Κοινωνικής Εργασίας, οι οποίες βασίζονται στο σεβασμό της προσωπικότητας των ανθρώπων και της διαφορετικότητας, στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη συλλογική δράση για την επίτευξη της ευημερίας της κοινότητας και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στην κοινοτική ανάπτυξη.

1.2 Συντηρητικές θεωρίες

Σύμφωνα με τον Payne (2000), οι συντηρητικές θεωρίες της Κοινωνικής εργασίας απαρτίζονται από: 1) τις ατομιστικές-μεταρρυθμιστικές προσεγγίσεις και 2) τις ανακλαστικές-θεραπευτικές προσεγγίσεις:

1. Οι ατομιστικές-μεταρρυθμιστικές προσεγγίσεις, επικεντρώνονται στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών πρόνοιας, μέρος των οποίων αποτελεί και η κοινωνική εργασία. Θεωρείται, πως αν οι υπηρεσίες της πρόνοιας λειτουργούν καλύτερα, τότε και οι ανάγκες των ατόμων (που χρήζουν βοήθειας) θα καλύπτονται πληρέστερα. Δεν θεωρείται πως η κοινωνική αλλαγή είναι εφικτή και δεν επικεντρώνεται σε αυτή, αλλά δίνεται έμφαση στην ατομική βελτίωση.
2. Οι ανακλαστικές θεραπευτικές, δίνουν έμφαση στη διαδικασία της 'αυτοεκπλήρωσης' των ατόμων, μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η ευημερία τους. Μέσω της ανάπτυξης σχέσεως εμπιστοσύνης με τους εξυπηρετούμενους και μέσω της συνεχούς αλληλεπίδρασης, τα άτομα αποκτούν δεξιότητες, ενδυναμώνονται και αποκτούν συναισθηματικό έλεγχο και έτσι είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν ουσιαστικά και αποτελεσματικά τα προβλήματά τους (Payne, 2000).

Ο Howe, στο Δημοπούλου-Λαγωνίκα (2006), ταξινομεί τις συντηρητικές θεωρίες σε λειτουργικές «διακανονιστές» και ερμηνευτικές «αναζητητές νοήματος»:

1. Οι λειτουργικές «διακανονιστές» προσεγγίσεις συμπεριλαμβάνονται στις λειτουργικές θεωρίες και θέτουν ως στόχο και ζητούμενο την κοινωνική ισορροπία και ομαλότητα μεταξύ των ατόμων. Οποιαδήποτε 'αντικοινωνική' συμπεριφορά αντιμετωπίζεται ως «παθολογική» και πρέπει να «θεραπευτεί», έτσι ώστε να μην υπάρχει κοινωνική ανισορροπία (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2006).
2. Οι ερμηνευτικές «αναζητήσεις νοήματος», συμπεριλαμβάνονται στις ερμηνευτικές θεωρίες και έχουν ως επίκεντρο το άτομο κατά περίπτωση, τα βιώματα, τις εμπειρίες και τις απόψεις του, από την δική του σκοπιά, με 'υποκειμενικά' κριτήρια. Θεωρούν, όπως και οι λειτουργικές-διακανονιστές θεωρίες, πως η κοινωνία πρέπει να διέπεται

από ισορροπία και «αδιαφορούν» για τα κοινωνικά θέματα, δίνοντας βαρύτητα στην ατομικότητα (Δημοπούλου-Λαγωνίκα, 2006).

1.3 Κριτικές θεωρίες Κοινωνικής Εργασίας

Οι κριτικές θεωρίες αποτελούνται από τις ακόλουθες :
«*Μαρξιστική θεωρία, ριζοσπαστική θεωρία, διαρθρωτική κοινωνική εργασία (structural social work), φεμινιστική θεωρία, αντιρατσιστική, αντι-καταπιεστική και κοινωνική εργασία ενάντια στις διακρίσεις*» (Hearly στο Ferguson, 2008:103).

1.3.1 Μαρξισμός

Σύμφωνα με τον Λένιν (χ.χ. στο Λαφαζάνης, χ.χ.), Μαρξισμός είναι «*το σύστημα των αντιλήψεων και της διδασκαλίας του Μαρξ*». Κυριότεροι εκπρόσωποι και υποστηρικτές του Μαρξισμού (εκτός από τον Μαρξ), ήταν ο Ένγκελς, ο Λένιν και ο Κάουτσκι (Hartmann, 1979). Κατά το μέσο του 19^{ου} αιώνα, ο Ένγκελς ήταν αυτός που συνέχισε και επέκτεινε την μαρξιστική θεωρία, που ο Καρλ Μαρξ (από το όνομα του οποίου προήλθε και η ονομασία 'Μαρξισμός' για το σύνολο των θεωριών του), ξεκίνησε και ανέπτυξε. Ο Μαρξ ήταν ένας από τους «πατέρες» της σύγχρονης κοινωνιολογίας όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Lee & Newby (1983). Οι Μαρξιστικές θεωρίες αφορούν και πηγάζουν από τρεις κυρίως αντιλήψεις. Από την φιλοσοφική ανθρωποκεντρική προσέγγιση, από την ιστορία και από το οικονομικό - πολιτικό πρόγραμμα (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/367344/Marxism>). Οι θεωρίες αυτές ανήκαν κυρίως στην κλασική Γερμανική φιλολογία, στην κλασική Αγγλική πολιτική οικονομία και τον γαλλικό σοσιαλισμό (Λένιν χ.χ. στο Λαφαζάνης χ.χ.). Οι βασικές θέσεις των μαρξιστικών θεωριών, επικεντρώνονται στο καπιταλιστικό σύστημα, στην αναπαραγωγική διαδικασία και στο οικονομικό σύστημα μιας χώρας, οι οποίες υποστηρίζεται πως είναι οι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν ολόκληρη την κοινωνία (Νίνα – Παζαρτζή, 2003).

Οι θεωρίες του μαρξισμού που αφορούν το γυναικείο ζήτημα (ζήτημα που επικεντρώνεται η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία), εστιάζουν κυρίως στη «*σχέση των γυναικών με το οικονομικό σύστημα και όχι τη σχέση τους με τους άντρες*», σύμφωνα με την Hartmann (1979 : 2). Σύμφωνα με την ίδια πηγή, ο μαρξισμός ερμηνεύει την ανισότητα που υφίστανται οι γυναίκες μέσα από την σχέση των γυναικών (ως μέρος της εργατικής τάξης) με την παραγωγική διαδικασία, την σχέση τους με το καπιταλιστικό σύστημα και με το κεφάλαιο, ή και (σε ορισμένες περιπτώσεις), μέσω της σχέση τους με οικιακή εργασία. Σε καμία περίπτωση πάντως δεν εξετάζει το γυναικείο ζήτημα αναφορικά με το αντρικό φύλο.
«*Οι μαρξιστικές αναλυτικές κατηγορίες, όπως και το ίδιο το κεφάλαιο, δεν έχουν φύλο*» (Hartmann, 1979 : 8).

1.3.2 Ριζοσπαστική θεωρία

Η ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία, βασίστηκε στην άποψη πως το άτομο πρέπει να αντιμετωπίζεται ως άτομο μέσα στην κοινωνία. Απώτερος στόχος της είναι η κοινωνική αλλαγή και η κοινωνική δικαιοσύνη και για επιτευχθεί ο σκοπός αυτός η αντίσταση στα κοινωνικο-πολιτικά δρώμενα και στην εξουσία (που θεωρείται ότι δρουν ενάντια σε τέτοιους σκοπούς), κρίνεται απαραίτητη (Banks, 2006).

Η ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία, αποτέλεσε ένα μεγάλο και με ισχύ κίνημα που συστάθηκε από Κοινωνικούς Λειτουργούς και εφαρμόστηκε, μεταξύ άλλων, στην Νέα Υόρκη και στο Σικάγο. Η αιτία για την σύσταση του κινήματος αυτού, αποτέλεσε η

οικονομική κρίση στην Αμερική και οι ακολουθούμενες περικοπές μισθών και προσωπικού, με αποτέλεσμα χιλιάδες κοινωνικοί λειτουργοί αλλά και εξυπηρετούμενοι να δράσουν συλλογικά, να εναντιωθούν στην κατάσταση αυτή και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Γνώμονα στις διεκδικήσεις του κινήματος αποτέλεσε η αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης και η καταπολέμηση του ρατσισμού (Reisch & Andrews, 2001).

Η ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία μετέτρεψε την Κοινωνική Εργασία, από μια επιστήμη επικεντρωμένη στο άτομο και στις ψυχολογικές αναζητήσεις των αιτιών μιας δυσλειτουργικής κατάστασης, σε μια Κοινωνική Εργασία της αντίστασης, που μάχεται ενάντια σε κάθε μορφή πολιτικής ανισότητας και κοινωνικής αδικίας (Ιωακειμίδης, χ.χ.).

1.3.3 Αντιρατσιστική θεωρία

Η αντιρατσιστική θεωρία/προσέγγιση, είναι άμεσα συνυφασμένη με την εκπαίδευση και μάλιστα με την πολύ-πολιτισμικότητα σε αυτήν. Η αντιρατσιστική προσέγγιση στην εκπαίδευση, ξεκίνησε από χώρες που εφαρμόζουν με ζήλο πολιτικές υπέρ των μεταναστών-τριών, όπως η Μ. Βρετανία και η Ολλανδία. Η εδραίωσή της, συνδέεται άμεσα με τις φυλετικές συγκρούσεις της δεκαετία 1970 και 1980 (Γκόβαρης, χ.χ.).

Ο Mullard (1991:46 στο Γκόβαρης, χ.χ.:28), δίνει τον εξής ορισμό της αντιρατσιστικής εκπαίδευσης:

«Αν έχουμε αναλύσει σωστά το πρόβλημα της ανισότητας και της αδικίας, δηλαδή ως πρόβλημα των δομών, τότε μας μένει ένας μόνο δρόμος δράσης, αυτός της αντιπολίτευσης και της ενεργούς αντίστασης. Αυτό είναι για μένα η αντιρατσιστική εκπαίδευση. Ο όρος αυτός μας παραπέμπει σε μια εκπαίδευση που στοχεύει στη ριζική αναδιάρθρωση των εθνοτικών και φυλετικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων».

1.3.4 Φεμινισμός

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, δίδεται ξεχωριστή έμφαση, βαρύτητα και ανάλυση στον φεμινισμό, καθώς κρίνεται άμεσα συνυφασμένο με το ζήτημα της ισότητας των φύλων και συνεπακόλουθα με το θέμα της παρούσας μελέτης.

1.3.4.1 Ορισμοί

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Vasquez (1983), «υπάρχουν τόσοι ορισμοί του Φεμινισμού όσοι και οι φεμινίστριες» (Ντόκου, 2010).

Ο όρος φεμινισμός, χαρακτηρίζει «ένα ευρύτατο σύνολο ιδεολογικών και θεωρητικών τοποθετήσεων, καθώς και ακτιβιστικών πρακτικών ή κινήματων που αφορούν αφενός μεν στη διεκδίκηση και καθιέρωση της ισότητας μεταξύ των φύλων και στην προάσπιση των ανθρωπίνων (βιολογικών και πολιτικο-κοινωνικών) δικαιωμάτων των γυναικών, αφετέρου δε στην συνειδητοποιημένη κριτική (ανα)ψηλάφηση επιστημονικών και φιλοσοφικών θεωριών σχετικών με την υπόσταση του φύλου και της έμφυλης ταυτότητας των ανθρωπίνων υποκειμένων μέσα στα πλαίσια των κοινωνικών δομών» (Beasley, 1999: 36).

Φεμινισμός, σύμφωνα για την Κακλαμανάκη (2007), είναι ένα κίνημα που αγωνίζεται για την ουσιαστική επίτευξη της ισότητας των φύλων αναφορικά με όλους τους τομείς της κοινωνικής πραγματικότητας.

Φεμινισμός, για την Lerner (1993), είναι ένας αγώνας του γυναικείου φύλου με σκοπό την βελτίωση και την προαγωγή των πολιτικών, αστικών, οικονομικών, κοινωνικών, δικαιωμάτων τους (Παπαγεωργίου, 2004).

Βασικό χαρακτηριστικό του φεμινισμού, μεταξύ άλλων, είναι η δράση. Χωρίς αυτήν, ο φεμινισμός δεν θα είχε την ίδια υπόσταση, ανταπόκριση και σημαντικότητα. Στην ουσία, ο ίδιος ο φεμινισμός αποτελεί ένα κάλεσμα για δράση. «Χωρίς δράση, ο φεμινισμός είναι απλώς μια κούφια, αυτοαναιρούμενη ρητορία» (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

1.3.4.2 Φεμινιστικές προσεγγίσεις

«Τα πάντα- θρησκεία, νόμοι, έθιμα, οικονομικές συνθήκες, εργασία και καταμερισμός της εργασίας, ιστορία...-επιηρεάζουν και διαμορφώνουν τη ζωή των γυναικών. Έτσι, τα πάντα γίνονται ζητήματα και των γυναικών. Για τα πάντα υπάρχει μια γυναικεία άποψη και οπτική, μια φεμινιστική ερμηνεία και δράση. Έτσι, εκτός από την υπεράσπιση απελευθέρωσης των γυναικών, ο φεμινισμός είναι και ένα κίνημα αναδιοργάνωσης όλης της κοινωνίας» (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Υπάρχουν ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις, διαφορετικές κατηγορίες και ρεύματα του φεμινισμού που έχουν δημιουργηθεί (κυρίως στο δεύτερο κύμα του φεμινιστικού ρεύματος), με διαφορετική ιδεολογική βάση (Jiim, 2000) και συχνά αλληλοσυγκρουόμενα (Παπαγεωργίου, 2004), τα βασικά χαρακτηριστικά των οποίων αξίζει να αναφερθούν. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής: «ο Αμαζονικός φεμινισμός, ο Αναρχοφεμινισμός, ο Λεσβιακός, ο Μαρξιστικός, ο Οικοφεμινισμός, ο Πνευματικός, ο Ριζοσπαστικός, ο Σεξουαλικά Φιλελεύθερος, ο Σοσιαλιστικός και ο Φιλελεύθερος» (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>). Στις κατηγορίες αυτές, η Ντόκου (2010), έρχεται να προσθέσει τον «Φυλετικό/εθνοτικό, τον Υλιστικό, το Υπαρξιακό και τον Γαλλικό φεμινισμό» και η Παπαγεωργίου (2004), «τις φροϋδικές, τις μεταμοντέρνες και τις φεμινίστριες του Lacan».

Αναλυτικότερα:

- Ο Αμαζονικός φεμινισμός, επικεντρώνεται στην ισότητα όσον αφορά την σωματική εικόνα των φύλων, παραθέτοντας μια εικόνα της γυναίκας (κυρίως μυθολογικής), με μυϊκή δύναμη, με δυναμισμό, αγωνίστριας, γεγονός που δρα ενάντια στην στερεοτυπική αντίληψη ότι η γυναίκα είναι αδύναμη και ευάλωτη να υπερασπιστεί τον εαυτό της και τους άλλους, λόγω των φυσικών, σωματικών, της χαρακτηριστικών.
- Ο Αναρχοφεμινισμός, ο οποίος δημιουργήθηκε στις αρχές του 1970, υποστηρίζει πως οι γυναίκες πρέπει να αποφασίζουν οι ίδιες για την ζωή και το σώμα τους και δρουν ενάντια σε κάθε μορφή εξουσίας. Οραμά τους είναι μια «αντικαπιταλιστική, αντιεξουσιαστική και αντισεξιστική κοινωνία».
- Ο Λεσβιακός φεμινισμός, ο οποίος δημιουργείται τέλη του 1970 με αρχές του 1980, απαρτίζεται από τριών ειδών βασικές τοποθετήσεις των υποστηρικτριών του. Η πρώτη τοποθέτηση έγκειται στην αντίληψη πως ότι καμιά ετερόφυλη γυναίκα δεν μπορεί να είναι πραγματική φεμινίστρια. Η δεύτερη τοποθέτηση υποστηρίζει ότι, η σχέση ανάμεσα σε άντρα και γυναίκα είναι αυτόματα καταπιεστική και καταναγκαστική για το γυναικείο φύλο και η τρίτη άποψη θεωρεί πως καμιά γυναίκα δεν είναι ουσιαστικά ετερόφυλη, απλώς γίνεται επειδή αυτό προβάλλεται κοινωνικά ως πρόπον.
- Ο Μαρξιστικός φεμινισμός, βασίζεται στην θεωρία του Engels για την σχέση ανάμεσα στο γάμο και στην ατομική ιδιοκτησία, όπου ο γάμος αποτελεί πρωτεύον παράγοντα και εστία καταπίεσης των γυναικών ενώ η ατομική ιδιοκτησία θεωρείται παράγοντας άμεσα συνδεδεμένος με την ταξική κοινωνία και τον καπιταλισμό. Οι υποστηρίκτριές του θεωρούν πως ο βασικός υπαίτιος της καταπίεσης των γυναικών είναι ο Καπιταλισμός και για να τον αντιμετωπίσουν θα πρέπει να δράσουν συλλογικά με τους άντρες της εργατικής τάξης για να αλλάξουν όλο το οικονομικό σύστημα.
- Ο Οικοφεμινισμός, υποστηρίζει ότι η καταπίεση των γυναικών συνδέεται άμεσα με τα οικολογικά προβλήματα του πλανήτη. Συγκεκριμένα, θεωρεί πως σε μια πατριαρχική

οικογένεια γίνεται αλόγιστη εκμετάλλευση του οικοσυστήματος, με οδυνηρές μακροπρόθεσμες συνέπειες για όλους, ενώ αντίθετα κάτι τέτοιο δεν θα συνέβαινε σε μητριαρχικές οικογένειες. Η μητριαρχική οικογένεια προτείνεται ως βασική λύση για την αντιμετώπιση των οικολογικών προβλημάτων.

- Ο Πνευματικός φεμινισμός, επικεντρώνεται στην θρησκεία και στην πνευματικότητα. Βασική τους ενασχόληση είναι η διεκδίκηση γυναικείων θέσεων σε θρησκευτικές ηγεσίες, η αμφισβήτηση της ανδροκρατίας σε πνευματικά/θρησκευτικά κείμενα και η μελέτη της γυναικείας απεικόνισης σε αυτά.

- Ο Ριζοσπαστικός φεμινισμός, είναι ένα εντελώς πρωτοπόρο ρεύμα που δημιουργήθηκε τα τέλη του 1960 και έχει αφετηρία την Αμερική. Εστίασε (για πρώτη φορά), στην πολιτική διάσταση των διακρίσεων των γυναικών και παρουσίασε για πρώτη φορά την έννοια «κοινωνικού φύλου» έναντι του βιολογικού (έννοια που έως τότε ήταν αυτονόητη). Μελέτησε την ύπαρξη πολιτικού ελέγχου (καθώς και τα αίτια και τις επιπτώσεις του), σε θεσμούς που επικρατούσε η αντίληψη, μέχρι πρότείνως, ότι είναι απλώς η φυσική εξέλιξη των πραγμάτων, όπως γάμος, οικογένεια, ετεροφυλία, κτλ. Η φράση «το προσωπικό είναι πολιτικό» είναι η βασική θέση τους και υποστηρίζουν πως οι διακρίσεις σε βάρος του κοινωνικού φύλου των γυναικών έχουν αντίκτυπο σε κάθε πλευρά της ζωής.

- Ο Σεξουαλικά Φιλελεύθερος φεμινισμός, προέρχεται από την Αμερική και πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του 1980. Οι υποστηρίκτριές του επικεντρώνονται στην αντίληψη ότι η γυναικεία απελευθέρωση προϋποθέτει την σεξουαλική απελευθέρωση. Μάχονται ενάντια σε όποιον ελέγχει, ή προσπαθεί να ελέγξει, «την σεξουαλική δραστηριότητα μεταξύ συναινούντων ενηλίκων», είτε αυτός είναι η πολιτεία, είτε οποιοσδήποτε άλλος θεσμός, είτε ακόμη και άλλες φεμινίστριες.

- Ο Σοσιαλιστικός φεμινισμός, δημιουργήθηκε στην Ευρώπη στα μέσα του 1980. Είναι ουσιαστικά ένας συνδυασμός «της μαρξιστικής θεωρίας και των ριζοσπαστικών φεμινιστικών απόψεων».

- Ο Φιλελεύθερος φεμινισμός, υποστηρίζει ότι «η απελευθέρωση των γυναικών μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να γίνουν βασικές αλλαγές στην οικονομική κι πολιτική δομή της καπιταλιστικής δημοκρατίας». Έχουν ως γνώμονα την αρχή των «ίσων δικαιωμάτων» και τις αρχές «ελευθερία- ισότητα- δικαιοσύνη» και τις διεκδικούν για το γυναικείο φύλο, το οποίο πιστεύουν πως κρίνεται «πρώτα ως φύλο και μετά ως άνθρωποι» (αντίθετα με τους άντρες).

- Ο Υπαρξιακός φεμινισμός, βασίζεται στις αρχές του υπαρξισμού, ο οποίος υπαρξισμός υποστηρίζει ότι «η εμπειρία του κόσμου προηγείται της σκεπτόμενης συνείδησης και την διαμορφώνει», για να ερμηνευτεί έτσι η θέση της γυναίκας μέσα στην κοινωνία και σε ένα πατριαρχικό σύστημα, ως το απόλυτο «Άλλο» σε σχέση με τον άντρα «Υποκείμενο». Βασικότερη υποστηρίκτρια του συγκεκριμένου φεμινιστικού ρεύματος, υπήρξε η Γαλλίδα φιλόσοφος Simone de Beauvoir. Ο Γαλλικός φεμινισμός, δημιουργήθηκε το 1970-1990, από Γαλλίδες φιλόσοφους και ψυχολόγους (Helene Cixous, Luce Irigaray, Julia Kristeva), των οποίων κάποιες απόψεις έρχονταν σε αντιπαράθεση με αυτές του Αμερικάνικου φεμινιστικού κινήματος και επικεντρώνονταν κυρίως, ως πηγή έμπνευσης, στο γυναικείο σώμα.

- Ο Φυλετικός/εθνοτικός φεμινισμός, δημιουργήθηκε από Αφροαμερικανίδες γυναίκες, οι οποίες εκτός από την έμφυλη περιθωριοποίηση και διάκριση που αντιμετώπιζαν, είχαν να αντιμετωπίσουν και την φυλετική, μέσα μάλιστα στο «λευκό» φεμινιστικό κίνημα (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>), (Ντόκου, 2010, Παπαγεωργίου, 2004).

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ο κρατικός φεμινισμός (state feminism), ή αλλιώς θεσμικός φεμινισμός (institutional feminism), με τον οποίο «ονομάστηκε το φαινόμενο της προώθησης γυναικείων πολιτικών στο πλαίσιο των κρατικών διαδικασιών και της πολιτειακής

γραφειοκρατίας» (Σαμίου, 2006:65). Σύμφωνα με αυτό το είδος φεμινισμού, πολλές φεμινίστριες άσκησαν πίεση και εργάστηκαν (για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών), μέσα από το κράτος, θεωρώντας έτσι ότι τα αιτήματά τους θα έχουν καλύτερη αντιμετώπιση και μεγαλύτερο αντίκτυπο (Connell, 2004, Gubin & Jacques et al, 2004, στο Σαμίου, 2006:65).

Γενικότερα, όπως και αν ορίζεται ο φεμινισμός, όσες κατηγορίες/είδη και αν υπάρχουν και όσο και να μεταβάλλονται οι διεκδικήσεις ιστορικά ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες (κοινωνικές, πολιτικές, κτλ.), ένας είναι ο απώτερος και κοινός στόχος του γυναικείου κινήματος: η επίτευξη της ισότητας ανάμεσα στα φύλα (Παπαγεωργίου, 2004). Όπως αναφέρουν οι Hobson, Lewis et all (2002), ζωτικής σημασίας θέματα που έχουν αναδειχθεί ως προϋπόθεση για τον φεμινισμό, είναι το ζήτημα της ανισότητας που υπάρχει ανάμεσα στα φύλα αναφορικά με πολιτικά, κοινωνικά και αστικά δικαιώματα.

1.3.4.3 Ιστορική εξέλιξη

Σύμφωνα με τις Richardson, Taylor et all (1997), οι γυναίκες σε όλο τον κόσμο, ζουν με ένα «πανταχού παρόν» αντρικό πλεονέκτημα, που επικρατεί σε όλες τις εκφάνσεις και μορφές της κοινωνικής ζωής. «*Το φεμινιστικό ζήτημα επικεντρώνεται στις αιτίες της φυλετικής ανισότητας ανάμεσα σε γυναίκες και άντρες και της αντρικής κυριαρχίας πάνω στις γυναίκες*» (Hartmann, 1979 : 2).

Με γνώμονα λοιπόν την άποψη πως η κοινωνία καταπατά τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και πως τα δύο φύλα παρά την αυτονόητη και σεβαστή διαφορετικότητά τους πρέπει να είναι ισότιμα, οι γυναίκες φεμινίστριες διεκδικούν μια καλύτερη θέση και μεταχείριση για το γυναικείο φύλο, από την πλευρά τόσο της κοινωνίας όσο και της πολιτικής, ενεργοποιώντας και αφυπνίζοντας παράλληλα και άλλες γυναίκες για την επίτευξη αυτού του σκοπού (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Βέβαια, υπάρχει και μια μερίδα γυναικών που, αντίθετα με αυτές που θεωρούν ότι η καταπάτηση των δικαιωμάτων τους και είναι άδικη, πιστεύουν ότι η κατώτερη κοινωνικοπολιτική θέση τους έναντι των αντρών είναι αναμενόμενη, αποδεκτή και φυσιολογική (Παντελίδου- Μαλούτα, 1992).

Η «*Ιστορία της γυναίκας δεν ακολουθεί μια ομαλή πορεία*» (Σιμόν ντε Μπωβουάρ, 1979:113). «*Η μακρά ιστορία του φεμινισμού, χωρίζεται σε τρία λεγόμενα «κύματα», που αντιπροσωπεύουν περιόδους ακμής και δυναμικών επιδράσεων του στην κοινωνία, καθώς και δραματικών εσωτερικών ζυμώσεων και μεταλλάξεων*» (Humm, 1995: 251).

1.3.4.3.1 Το πρώτο «κύμα»

Ο φεμινισμός, ξεκίνησε τέλη του 18^{ου} αιώνα στην Ευρώπη και εδραιώθηκε κατά τον 19^ο, στην διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>). Κατά τα πρώτα στάδια ο φεμινισμός, διεκδικούσε απλώς μια αναθεώρηση των απόψεων για το γυναικείο φύλο, χωρίς να επιθυμείται μια βαθύτερη, ουσιαστικότερη αλλαγή. Είχε περισσότερο ατομικιστικό χαρακτήρα (Παπαγεωργίου, 2004).

Το πρώτο κύμα του φεμινισμού, ξεκινάει από το 1790 και ολοκληρώνεται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, με την λήξη των παγκόσμιων πολέμων (Rendall, 1985). Γυναίκες σε Αμερική, Αγγλία, Γαλλία, συντάσσονται δυναμικά διεκδικώντας βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (οικογενειακά, κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά), με έναυσμα τις τεράστιες και μαζικές κοινωνικές αλλαγές που διαδραματίζονται την περίοδο εκείνη, όπως η βιομηχανική επανάσταση, η Γαλλική επανάσταση, ο Διαφωτισμός, κτλ. (Ντόκου, 2010).

Κίνηση-σταθμός στην ιστορία, αποτέλεσε, εκείνη την περίοδο, μια ομάδα Γαλλίδων γυναικών οι οποίες, με σχετική διακήρυξη, διεκδίκησαν ώστε τα δικαιώματα της γυναίκας να περιλαμβάνονται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η κίνηση τους αυτή, δεν υποστηρίχθηκε από τους αρχηγούς της επανάστασης, αλλά αντίθετα, αντιμετωπίστηκε με περιφρόνηση (Κακλαμανάκη, 2007). Αίσθηση επίσης, προκάλεσε η δήλωση της Άμπελαγκ Άνταμς το 1776 (η οποία δήλωση προκάλεσε μεγάλη αντίδραση από τους ηγέτες της ίδρυσης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής), ότι: «οι γυναίκες θα ξεσηκωθούν αν δεν προσεχθούν τα προβλήματά τους» (Κακλαμανάκη, 2007 : 52).

Η Φελισιτέ ντε Κεραλιό το 1789, ξεκίνησε παρουσιάζοντας ένα Τετράδιο παραπόνων των γυναικών, το 1791, η Ολέμπ ντε Γκουζ συνέχισε προτάσσοντας μια «*Διακήρυξη των δικαιωμάτων των γυναικών*» (αστικών, πολιτικών), ενώ παράλληλα κάνουν την εμφάνισή τους τα πρώτα φεμινιστικά κινήματα (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Παράλληλα, στην Αγγλία, το φεμινιστικό κίνημα αρχίζει και ασκεί επιρροή. Το 1792, στο Λονδίνο, η Mary Wollstonecraft γράφει το βιβλίο «*Διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών*») (*Vindication of the Rights of Women*), με το οποίο αιτούνταν για την κατοχύρωση βασικών ανθρωπίνων (κοινωνικών) δικαιωμάτων για τις γυναίκες (όπως το δικαίωμα στην μόρφωση, κτλ.) και το οποίο αποτέλεσε μια πολύ σημαντική κίνηση για την εποχή εκείνη (Παπαγεωργίου 2004, <http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>, Κακλαμανάκη, 2007).

«*Ο πραγματικός σκοπός των γυναικών πρέπει να είναι η αποδοχή τους ως ατόμων και όχι ως γυναικών. Δηλαδή, όπως και οι άντρες, είναι πρώτα ανθρώπινες υπάρξεις και μετά έχουν φύλο*» (Wollstonecraft, 1975:79-84 στο Παπαγεωργίου, 2004:92).

Τα προαναφερθέντα γεγονότα, αποτέλεσαν και την αφετηρία της ανάπτυξης και της διαμόρφωσης της ιδεολογίας και των θέσεων εκ μέρους των γυναικών, για την διεκδίκηση της ισότητας των φύλων, ξεκινώντας από τις ΗΠΑ, την Βρετανία, την Γαλλία και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (Κακλαμανάκη, 2007).

Το 1845, μια επιτροπή γυναικών ασκεί πίεση στο να θεσπιστεί νόμος που να ποινικοποιεί και να καταδικάζει σε φυλάκιση, την αποπλάνηση και το καταφέρνουν (Παπαγεωργίου, 2004).

Το 1848, παρουσιάζεται η πρώτη τάση του φεμινισμού στην Νέα Υόρκη, όταν η Λουκρητία Μοτ μαζί με την Ελίζαμπεθ Κάντυ Στάντον και μια ομάδα γυναικών, συγκάλεσαν το πρώτο συνέδριο στην ιστορική εξέλιξη του φεμινισμού για να προβάλλουν μια «*Διακήρυξη Αισθημάτων*», στην οποία αιτούνταν το δικαίωμα της ψήφου για τις γυναίκες και στο οποίο παρουσίαζαν τον αποκλεισμό, τον ρατσισμό και την καταπίεση των γυναικών σε τομείς όπως η οικογένεια, η εργασία, κτλ. Αφορμή για την συγκάληση του συνεδρίου αυτού, αποτέλεσε, οκτώ χρόνια πριν, στην Αγγλία, η άνιση μεταχείριση των γυναικών στο πρώτο συνέδριο που συστάθηκε ενάντια στις φυλετικές διακρίσεις, όπου απαγορεύτηκε στις γυναίκες αντιπροσώπους να καθίσουν μαζί με τους άντρες καθώς και να μιλήσουν δημόσια (Simon & Danziger, 1991, Curran & Renzetti, 1995 στο Παπαγεωργίου 2004), (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Με αφορμή την δημόσια έκκληση, στους «Τάιμς», της Φρειδερίκης Μπρέμερ (το 1854) για συνένωση των γυναικών, συστάθηκε, το 1888 στην Ουάσιγκτον, το πρώτο Διεθνές Συνέδριο Γυναικών, όπου αποτέλεσε την αφετηρία για την εξάπλωση και εξέλιξη παγκοσμίως του φεμινιστικού κινήματος.

Καθοριστικό επίσης γεγονός για το παγκόσμιο φεμινιστικό κίνημα, αποτέλεσε, στην Αμερική, η πρώτη επανάσταση (8 Μαρτίου 1857) των εργατριών ιματισμού, οι οποίες, μέσω απεργίας και διαδήλωσης, διεκδίκησαν καλύτερες συνθήκες εργασίας (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Ο Τζων Στούαρτ Μιλ, ήταν ο πρώτος Άγγλος βουλευτής ο οποίος, το 1866, προέβαλε υπόμνημα, με αίτημα την παραχώρηση του δικαιώματος της ψηφοφορίας για το γυναικείο

φύλο. Το γεγονός αυτό, ήταν μείζονος σημασίας, αποτέλεσε την πρώτη προτεραιότητα στα γυναικεία αιτήματα και η έναρξη για περαιτέρω διεκδικήσεις των γυναικών. Το 1869, η Ελίζαμπεθ Κάντυ Στάντον και η Σούζαν Άντονυ δημιούργησαν την «Εθνική Οργάνωση για τη γυναικεία ψήφο» που έθετε ως στόχο την τροποποίηση του Ομοσπονδιακού Συντάγματος για την κατοχύρωση της ψήφου από τις γυναίκες. Παράλληλα, ιδρύεται η «Αμερικανική Οργάνωση για τη γυναικεία ψήφο», όπου επίσης επιδιώκεται η κατοχύρωση της ψήφου, με τις τροποποιήσεις της νομοθεσίας (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Το 1900, το φεμινιστικό κίνημα αρχίζει να ασκεί επιρροή και στην Κίνα, όπου έχουμε την έναρξη του κινεζικού φεμινιστικού Τύπου και την έναρξη της γυναικείας λογοτεχνίας, που έθετε ως σκοπό την αφύπνιση των γυναικών. Παράλληλα, δημιουργούνται σύλλογοι που μάχονται ενάντια στο δέσιμο των ποδιών, γεγονός που επίσης υποστηρίζει και προβάλλει και ο κινεζικός Τύπος. Σημαντικό ρόλο και έργο πραγματοποίησε η κινέζα Κίου Τζιν (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Φεμινιστικοί σύλλογοι αρχίζουν, επίσης και ιδρύονται σε πόλεις της Αγγλίας, με επικεφαλής την Λυδία Μπέκερ. Το 1903, έχουμε την σύσταση της οργάνωσης WSPU (Women's Social and Political Union) με πρωτεργάτη την Έμελιν Πάνκχερστ.

Το 1910, ανακηρύσσεται η 8 Μαρτίου ως παγκόσμια αγωνιστική ημέρα της γυναίκας, χάρη στην Γερμανίδα Κλάρα Τσέκιν, η οποία το έθεσε σαν πρόταση στο Σοσιαλιστικό Συνέδριο της Κοπεγχάγης και έγινε δεκτή. Η μέρα αυτή, γιορτάζεται ακόμη και σήμερα από εκατομμύρια γυναίκες παγκοσμίως (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, ο Κάρλ Μάρξ και ο Μπέμπελ μεταγενέστερα, υποστήριξαν με την σειρά τους την ανάγκη παραχώρησης βασικών δικαιωμάτων στις γυναίκες (αστικών και πολιτικών), (με αφορμή την είσοδο μαζικού αριθμού γυναικών στην βιομηχανία και τα αναμενόμενα προβλήματα που συνακολούθησαν στην χειραφέτηση των γυναικών στα εργατικά κόμματα), εκφράζοντας παράλληλα και την επιθυμία για μια σοσιαλιστική κοινωνία ώστε να εξασφαλιστούν τα δικαιώματα αυτά (ανάλογη άποψη εξέφρασαν και οι Γερμανίδες φεμινίστριες).

Το 1918, μετά από αγώνες μισού αιώνα και μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, οι γυναίκες στην Αγγλία αποκτούν το δικαίωμα ψήφου. Δύο χρόνια έπειτα την κατάκτηση της ψήφου από τις Αγγλίδες, το ίδιο δικαίωμα κατοχυρώνουν και οι Αμερικανίδες (1920), ενώ για την Ρωσία και για ορισμένες σκανδιναβικές χώρες αυτό είχε ήδη επιτευχθεί (<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html>).

1.3.4.3.2 Το δεύτερο «κύμα»

Το δεύτερο φεμινιστικό κύμα ξεκινάει το 1960 (μετά την κατοχύρωση του δικαιώματος της ψήφου για της περισσότερες δυτικές χώρες) (Παπαγεωργίου, 2004) και ολοκληρώνεται το 1980 (Ντόκου, 2010).

Παρόλο που, όταν εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο φεμινισμός, τον 19^ο αιώνα στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ, είχε περισσότερο ανθρωπιστικό χαρακτήρα (καθώς τα αιτήματα των γυναικών για ισότητα είχαν ως βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα), από το 60' και έπειτα έμφαση δόθηκε στα κοινωνικά δικαιώματα, όπως για παράδειγμα την εργασία (Παπαγεωργίου, 2004). Στο δεύτερο κύμα, *«επιτεύχθηκαν οι πιο δραστικές αλλαγές στο ύψος, στο εύρος, και στην επίδραση του φεμινιστικού κινήματος, που από το 1966 γίνεται γνωστό ως κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών. Χαρακτηρίζεται από διαφοροποιήσεις, και εμβαθύνσεις σε θέματα τόσο φεμινιστικής πολιτικής στρατηγικής, όσο και οντολογικής ουσίας, τα περισσότερα εκ των οποίων συνοψίζονται στη φράση-κλειδί της Carol Hanisch 'το Προσωπικό είναι και Πολιτικό', που σηματοδοτεί την άρρηκτη σχέση μεταξύ κοινωνικών*

δομών και πραγμάτωσης του έμφυλου υποκειμένου, καθώς και τη σημασία της καθημερινής ζωής των γυναικών» (Ντόκου, 2010).

Από το 1970 και έπειτα, εφαρμόστηκε η χρήση του όρου «κοινωνικό φύλο» (gender) για να περιγραφεί συνολικά το ζήτημα της διάστασης των φύλων, όρος όμως που δεν έχει γίνει παγκοσμίως αποδεκτός (Conell, 2006).

Την περίοδο αυτή, εκτός από την βασική και σημαντική διάκριση του κοινωνικού φύλου έναντι του βιολογικού (gender/sex) ως κύρια επιχειρηματολογία και μέλημα των φεμινιστριών, η γενική αντίληψη και επιθυμία ήταν να «ορίσουν οι ίδιες τον εαυτό τους και την κοινωνική τους κατάσταση» (Αθανασίου, 2006: 21). Επίσης, αυτή η περίοδος συνοδεύτηκε από τον διαχωρισμό του ιδεολογικού πλαισίου του φεμινισμού σε διαφορετικές κατηγορίες και γυναικείες οργανώσεις, συχνά αλληλοσυγκρουόμενες (Ντόκου, 2010).

Το δεύτερο φεμινιστικό «κύμα», πάντως, συνοδεύτηκε, κατά γενική ομολογία, από μεγάλες επιτυχίες. Ικανοποιήθηκαν μεγάλα και σημαντικά αιτήματα των γυναικών σε όλα τα επίπεδα (οικονομικά, κοινωνικά, θεσμικά, νομοθετικά). Αναπτύχθηκαν θεωρίες που εξηγούσαν την φυλετική ανισότητα, δημιουργήθηκαν εκστρατείες πληροφόρησης για γυναικεία ζητήματα και προωθήθηκαν οι γυναίκες στην αγορά εργασίας και στην επαγγελματική αποκατάσταση (Παπαγεωργίου, 2004).

1.3.4.3.3 Το τρίτο «κύμα»

Το τρίτο φεμινιστικό κύμα ξεκινά από το 1980 (από τα μέσα της δεκαετίας) και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. «Σε πολλές περιπτώσεις ουσιαστικά αποτελεί προέκταση του δεύτερου κύματος, ενώ σε άλλες ο όρος δηλώνει πως βρισκόμαστε πια σε μια περίοδο Μετά-φεμινισμού. Η φάση αυτή σηματοδοτείται αφενός από την κριτική και την απόρριψη προηγούμενων θέσεων του δεύτερου κύματος ως ασφυκτικά δογματικές (Walter, 1999: 5), ουσιοκρατικές και μη-πολυ-πολιτισμικές, αφετέρου από τη στροφή στη θεωρία και σε μια ευρύτερη κριτική ανάλυση του κοινωνικού συστήματος παραγωγής νοήματος και σχέσεων εξουσίας, που παράγουν το έμφυλο υποκείμενο και διαμορφώνουν ακόμα και ιδιότητες που θα θεωρούνταν βιολογικά δεδομένα» (Ντόκου, 2010).

Το 1980, οι φεμινίστριες άσκησαν ιδιαίτερη πολιτική πίεση στην κυβέρνηση και υιοθέτησαν μια στάση αμφισβήτησης απέναντί στο κράτος, θεωρώντας το ανίκανο να ανταπεξέλθει στον τομέα της εκπαίδευσης και της επίτευξης της ισότητας ανάμεσα στα φύλα. Αίτημά τους ήταν η «επέκταση της δημόσιας εκπαίδευσης» για τις γυναίκες και η κατάργηση των έμφυλων ανισοτήτων σε αυτή (Arnot, 2002).

1.3.4.4 Ο φεμινισμός στην Ελλάδα

Στο παρόν σημείο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης κρίνεται χρήσιμο να επικεντρωθεί η μελέτη στις φεμινιστικές δράσεις που πραγματοποιήθηκαν στον ελλαδικό χώρο καθώς αποτέλεσαν το εφαλτήριο για την δημιουργία και την εδραίωση πολιτικών για την ισότητα των δύο φύλων στη χώρα μας. Επομένως η ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος στην Ελλάδα είναι άμεσα συνυφασμένη με την ανάπτυξη των πολιτικών ισότητας των φύλων στην χώρα μας, στοιχείο μείζονος σημασίας αναφορικά με το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Σύμφωνα με τον Αθανασιάδη (χ.χ.), η εδραίωση ενός κοινωνικού κινήματος επιτυγχάνεται με συνεχείς συγκρούσεις μεταξύ ιδεολογιών και της κοινωνία, σε μια προσπάθεια για ανασυγκρότηση των υπαρχουσών κατεστημένων σχέσεων και ρόλων μέσα στην κοινωνία, ανάλογα με το κοινωνικό στρώμα, το φύλο, τη φυλή κ.λπ. Το κίνημα του φεμινισμού επομένως εδραιώθηκε χάρη στις δράσεις, που πραγματοποιήθηκαν, για να γίνει εφικτή η συμμετοχή της γυναίκας στον δημόσιο χώρο, όπως ονομάζεται η πολιτική και η

οικονομική ζωή μέσα στην κοινωνία, στον οποίο χώρο κυρίευαν οι άνδρες. Οι γυναίκες αποδείκνυαν την αξία τους μόνο στον ιδιωτικό χώρο, το σπίτι δηλαδή, μέσω της φροντίδας του οίκου και των παιδιών, χωρίς να έχουν πρόσβαση στον ιδιωτικό, αποδεχόμενες και οι ίδιες την κοινωνική τους θέση (Παπαγεωργίου, 2004). Το φεμινιστικό κίνημα έχει αναπτύξει την άποψη, ότι η ανισότητα που επικρατεί μεταξύ της γυναίκας και του άνδρα δεν είναι βιολογικής φύσεως, αλλά κοινωνικής ανισότητας, γεγονός το οποίο μπορεί να αλλάξει (Αθανασιάδης, χ.χ).

1.3.4.4.1 Η περίοδος του μεσοπολέμου

Το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα άργησε να συγκροτηθεί και να δραστηριοποιηθεί σε σχέση με χώρες της Ευρώπης, οι οποίες ξεκίνησαν τις φεμινιστικές τους ενέργειες στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και εδραίωσαν το φεμινιστικό κίνημα στα μέσα της Γαλλικής Επανάστασης (Rendall, 1985). Η Ελληνίδα ξεκίνησε να συνειδητοποιεί την κατωτερότητα της κοινωνικής της θέσης από την εποχή της ανεξαρτησίας, γεγονός, που αργότερα βοήθησε στην ανάπτυξη της φεμινιστικής σκέψης (Παπαγεωργίου, 2004).

Ουσιαστικά από το 1860 και μετά, άρχισε να συγκεκριμενοποιείται ο φεμινισμός στην Ελλάδα, με την εμφάνιση των πρώτων ελληνίδων κυρίων, υποστηρικτών του κινήματος, καθώς η χώρα μας δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από αυτό το παγκόσμιο κινηματικό φαινόμενο (Δαράκη, 1995).

Μετά το 1860 οι γυναίκες είχαν ξεκινήσει να αντιλαμβάνονται, ότι η μόρφωση, που είχαν μέχρι στιγμής, ήταν ελλιπής και αναπτύξανε την ανάγκη για μια ανώτερη μόρφωση, για να μπορέσουν αργότερα να εργαστούν και να ξεφύγουν από τον χώρο του οίκου (Βαρίκα, 1996 στο Παπαγεωργίου, 2004). Η ένταξη λοιπόν των γυναικών σε σχολικές μονάδες, όπως αναφέρει η Παπαγεωργίου (2004) τους βοήθησε, όχι μόνο στη συνειδητοποίηση της θέσης τους, αλλά και στη δυνατότητα που είχαν συλλογικά να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, γεγονός που λίγο αργότερα βοήθησε στην ενίσχυση του γυναικείου κινήματος.

Ιδιαίτερα την εποχή του μεσοπολέμου στην Ελλάδα, όπως υποστηρίζεται από την Αβδελά & Ψαρρά (1985), δημιουργούνται οι βάσεις εκείνες και τα χαρακτηριστικά του κινήματος, που θα επιδείξουν μεγαλύτερη χρονική διάρκεια και θα συντελέσουν καθοριστικά στην διαμόρφωση της μετέπειτα πορείας του.

Οι δράσεις του φεμινιστικού κινήματος ξεκινούν από το 1887 στην Ελλάδα με την κυκλοφορία του εντύπου «*Εφημερίδα των Κυρίων*», χάρη στην Καλλιρρόη Παρρέν, η οποία ήταν η πρώτη ελληνίδα δημοσιογράφος (Σκούταρη, χ.χ), είχε σπουδάσει παιδαγωγικά και είχε εργαστεί στη Ρωσία και στα Βαλκάνια ως διευθύντρια σχολείων θηλέων (Βαρίκα, 1996).

Τα πρώτα τεύχη τα αρθρογραφούσε μόνη της. Όμως δεν άργησε να προσελκύσει γυναίκες από το συγγραφικό και παιδαγωγικό χώρο, οι οποίες έγιναν συνεργάτριές της (Βαρίκα, 1996). Μέσω του εντύπου εκφραζόταν το αίτημα των γυναικών να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας. Το δεύτερο αίτημα (η πρόσβαση στην αγορά εργασίας) παρουσιαζόταν μέχρι στιγμής με πιο διακριτικό τρόπο (Αθανασιάδης, χ.χ). Εκτός των άλλων μέσω της «*Εφημερίδας των Κυρίων*» οι γυναίκες είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις και τις ανησυχίες τους για την κοινωνική τους θέση, ελεύθερα μέσω λογοτεχνικών έργων. Αναφέρεται από τη Βαρίκα (1996) ότι η «*Εφημερίδα των Κυρίων*» αποτελεί ένα ισχυρό μέσο δικτύωσης και συντονισμού των γυναικείων οργανώσεων και των δράσεών τους.

Η Καλλιρρόη Παρρέν πέραν της δημιουργίας της εφημερίδας είχε ιδρύσει το 1896 την *Ένωση Ελληνίδων* με σκοπό να δημιουργήσει σε εθνικό επίπεδο και άλλες γυναικείες οργανώσεις. Επίσης, αντιπροσώπευε την εφημερίδα σε διεθνές επίπεδο και κρατούσε στενές επαφές με φεμινιστικά κινήματα του διεθνή χώρου (Βαρίκα, 1996). Επίσης είχε πρωτοστατήσει το 1911, για να ιδρυθεί το *Λύκειο των Ελληνίδων*, γεγονός που αποτελεί από

τις πρώτες δυναμικές προσπάθειες των γυναικών στην Ελλάδα (Σκούταρη, χ.χ). Το *Λύκειο Ελληνίδων* αποτέλεσε σημαντική δράση των γυναικών, με τη μόνη διαφορά, ότι δεν στηριζόταν στο φεμινιστικό πνεύμα, αλλά στο φιλανθρωπικό, παρά την άμεση επαφή του με φεμινιστικές οργανώσεις του διεθνή τομέα. Το έργο του περιοριζόταν στη μετάδοση του ελληνικού πολιτισμού. Το 1920 ξεκίνησε να εκδίδεται και το έντυπό του με όνομα *«Δελτίο του Λυκείου των Ελληνίδων»* με θεματολογία, που αφορούσε τη φιλανθρωπία και την εκπαίδευση (Παπαγεωργίου, 2004).

Χάρη στις δράσεις που είχε κάνει η Καλλιρόη Παρρέν, τόσο σε τοπικό, όσο και σε διεθνή επίπεδο προωθώντας την ισότητα μεταξύ των δυο φύλων, αναγνωρίστηκε ως *«ηγέτης του πρώτου φεμινιστικού ρεύματος»* (Βαρίκα, 1996:276).

Οι πρώτες δράσεις, λοιπόν που έγιναν, αναφέρεται ότι δεν καθιστούν την εδραίωση του φεμινιστικού κινήματος, αλλά τη δημιουργία του φεμινισμού του μεσοπολέμου. Ο φεμινισμός του μεσοπολέμου, σχετιζόταν με το φιλελεύθερο πνεύμα, που αναπτύχθηκε το 1920 και με την ανάπτυξη του εθνικιστικού πνεύματος στη διάρκεια του μακεδονικού αγώνα τα έτη 1904 – 1908. κατά την περίοδο αυτή (1904- 1908), οι γυναίκες ήθελαν να κατοχυρώσουν νομικά την ελευθερία της άποψής τους και (Αθανασιάδης, χ.χ).

Το 1919 ιδρύθηκε το *Εθνικό Συμβούλιο Ελληνίδων*, το οποίο αποτελούσε τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου και μέσω του περιοδικού *Ελληνίς* γνωστοποιούσε τις συναντήσεις, που γίνονταν μεταξύ των διεθνών φεμινιστικών οργανώσεων. Γενικότερα το παρόν συμβούλιο παρουσιάζεται να έχει οπισθοδρομικές απόψεις σε σχέση με την ένταξη της γυναίκας στην αγορά εργασίας και το δικαίωμα της γυναικείας ψήφου, γι' αυτό και οι δράσεις του ήταν αποσπασματικές και περιορισμένες (Παπαγεωργίου, 2004). Πιο συγκεκριμένα η Σαμίου στο Λεοντίδου & Ammer (1992) αναφέρει το σύνδεσμο ως *«άτολμο σε πρωτοβουλίες»* (Λεοντίδου & Ammer, 1992:60). Το ίδιο έτος ιδρύθηκε και ο *Σοσιαλιστικός Όμιλος των Γυναικών* επηρεασμένος το σοσιαλιστικό κόμμα και τις ιδεολογίες του (Παπαγεωργίου, 2004). Αποτελούσε λοιπόν τμήμα του *Σοσιαλιστικού κινήματος της Ελλάδος* και του *Διεθνούς Συμβουλίου Σοσιαλιστριών* (Σκούταρη, χ.χ). Τα μέλη θεωρούσαν ότι γίνονταν διεκδικήσεις μόνο για γυναίκες του μεσαίου κοινωνικού στρώματος, γεγονός, που έπρεπε να αλλάξει μέσω των δράσεων για αλλαγή του ίδιου του κράτους με σκοπό την διεκδίκηση των δικαιωμάτων για όλες τις γυναίκες. Ο Όμιλος επικεντρωνόταν κυρίως στις εργαζόμενες γυναίκες και επιζητούσε να θεσπιστούν νόμοι, που θα προστάτευαν τους ασθενέστερους της κοινωνίας (Παπαγεωργίου, 2004), (Λεοντίδου & Ammer, 1992). Το 1924 ο Όμιλος εξέδωσε το περιοδικό *Σοσιαλιστική Ζωή* και συνεργάστηκε και με άλλες γυναικείες οργανώσεις για τη διεκδίκηση του δικαιώματος της ψήφου για τη γυναίκα (Παπαγεωργίου, 2004).

Το 1920 αξίζει να σημειωθεί ότι η φοίτηση των γυναικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνεχώς αυξανόταν, παρά το γεγονός του διαχωρισμού των γυμνασίων σε θηλέων και αρρένων και του διαφορετικού προγράμματος, που διδασκόταν στα γυμνάσια θηλέων, με αποτέλεσμα να παραμένουν ισχυρές οι στερεοτυπικές ιδέες, που καθιστούν την γυναίκα υποδεέστερη (Ζιώγου – Καραστεργίου, 1986 στο Αθανασιάδη, χ.χ). Επίσης το ίδιο έτος ξεκίνησαν να φοιτούν περισσότερες γυναίκες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και έγινε δεκτή η φοίτηση σε δημόσια διδασκαλεία. Αναφέρεται ότι στο έτος αυτό (1920) οι γυναίκες με εκπαιδευτικές γνώσεις κάλυπταν το 30% του γυναικείου πληθυσμού, ενώ το ποσοστό αυτό το έτος 1928 αυξήθηκε 11% (41% του γυναικείου πληθυσμού). Το έτος 1929 κατοχυρώθηκε νομικά η υποχρεωτική εκπαίδευση των κοριτσιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Αθανασιάδης, χ.χ). Σύμφωνα με την Παπαγεωργίου (2004) η νομοθετική αυτή μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση βοήθησε στο να εξομαλυνθούν οι διακρίσεις των γυναικών και των ανδρών, όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών, το οποίο ήταν διαφορετικό.

Ουσιαστικά το έτος 1920 συνδέεται με την ανάπτυξη του πνεύματος του φιλελευθερισμού μέσω της επιδίωξης της παράταξης του Βενιζέλου για εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας και την επικράτηση των φιλελεύθερων αξιών. Οι φιλελεύθερες αξίες

καθιστούν την κοινωνία υπεύθυνη για την καταπολέμηση όλων των εμποδίων που δυσκολεύουν την πρόσβαση των γυναικών στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, με απώτερο σκοπό την ισοτιμία όλων των πολιτών. Γι' αυτό το λόγο το έτος 1920 έγιναν προσπάθειες για την κατοχύρωση του δικαιώματος της γυναικείας ψήφου, ως ένδειξη της επιδίωξης της ισοτιμίας και της αναγνώρισης της γυναίκας ως πολίτη μέσω των ενεργειών του «Συνδέσμου για τα δικαιώματα της γυναίκας» (Αθανασιάδης, χ.χ).

Το 1920 αποτελεί σημαντικό έτος για το φεμινιστικό κίνημα, καθώς μέσω της ίδρυσης του «Συνδέσμου για τα δικαιώματα της γυναίκας» ξεκίνησε η συγκρότηση του κινήματος στην Ελλάδα (Αθανασιάδης, χ.χ, Κακλαμανάκη, 2007). Όπως αναφέρει η Παπαγεωργίου (2004) ο «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας» αποτέλεσε την κινητήριο δύναμη μιας έντονης δραστηριότητας του φεμινιστικού κινήματος.

Ο «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας» απαρτιζόταν από γυναίκες νεαρής ηλικίας, οι οποίες κατάγονταν από την Αθήνα και είχαν μορφωτικό επίπεδο (Παπαγεωργίου, 2004). Με πρόεδρο την Μαρία Νεγρεπόντη και αντιπρόεδρο την Αύρα Θεοδοροπούλου ο Σύνδεσμος έκανε συνεχείς προσπάθειες και αγώνες για την ισότητα των ανδρών και των γυναικών στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή και αποτελούσε τμήμα της «International Woman Suffrage Alliance», της πιο δημοφιλούς οργάνωσης σε διεθνές επίπεδο, που δραστηριοποιούνταν για το δικαίωμα της γυναικείας ψήφου (Σκούταρη, χ.χ). Ο Σύνδεσμος γενικότερα δραστηριοποιήθηκε για τη διεκδίκηση των κοινωνικών, αλλά και των πολιτικών τους δικαιωμάτων, γεγονός, που εκφραζόταν μέσω του δελτίου, που εκδιδόταν κάθε μήνα με όνομα *Αγώνας για τη γυναίκα*. Το επίκεντρο των δραστηριοτήτων όμως του Συνδέσμου ήταν η διεκδίκηση του δικαιώματος της γυναικείας ψήφου (Σαμίου, 1988, Κυριακίδου, 2001 στο Παπαγεωργίου, 2004).

Όπως αναφέρει και η Αβδελά & Ψαρρά (1986) το φεμινιστικό κίνημα, που αναπτύχθηκε κατά την περίοδο του μεσοπολέμου είχε επικεντρωθεί στην διεκδίκηση των πολιτικών δικαιωμάτων της γυναίκας.

Το έτος 1930 η κυβέρνηση του Βενιζέλου απάντησε θετικά στις δράσεις των φεμινιστριών για τη γυναικεία ψήφο (Αθανασιάδης, χ.χ). Το 1930 λοιπόν αναγνωρίστηκε το δικαίωμα του «εκλέγειν» μόνο στις δημοτικές εκλογές και μόνο για γυναίκες, που γνώριζαν γραφή και ανάγνωση, άνω των τριάντα ετών, χωρίς όμως να έχουν το δικαίωμα του «εκλέγεσθαι» (Παπαδοπούλου, 1981). Στη συνέχεια το 1949 κατοχυρώθηκε νομικά το δικαίωμα της ψήφου από όλες τις γυναίκες, μορφωμένες, ηλικίας 21 ετών και άνω μόνο στις δημοτικές εκλογές. Όμως, το 1952 η γυναίκα απέκτησε πλήρη πολιτικά δικαιώματα (Παπαδοπούλου, 1981). Πιο συγκεκριμένα με την ψήφιση του νόμου 2159 η γυναίκα πλέον έχει το νόμιμο δικαίωμα του «εκλέγειν» και του «εκλέγεσθαι» (Κακλαμανάκη, 2007).

Η νομική όμως κατοχύρωση της γυναικείας ψήφου, όπως αναφέρει ο Αθανασιάδης (χ.χ) δεν έγινε χάρη στις ενέργειες του φεμινιστικού κινήματος του μεσοπολέμου, αλλά χάρη στις δράσεις του φεμινιστικού κινήματος της Δυτικής Ευρώπης, από την οποία, όπως προαναφέρθηκε επηρεάστηκε και το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα και στις πιέσεις του ΟΗΕ στα κράτη – μέλη το έτος 1952.

Από την άλλη πλευρά, η Παπαδοπούλου (1981) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «η κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων ουσιαστικά οι γυναίκες τα οφείλουν στα συντηρητικά κόμματα, τα οποία «έκαναν προσπάθειες να αποκτήσουν οπαδούς» (Παπαδοπούλου, 1981:16).

Τέλος, αναφέρεται ότι ο φεμινισμός του μεσοπολέμου δεν κατάφερε να κατακτήσει τους στόχους που είχε θέσει (Αβδελά & Ψαρρά, 1985). Γι' αυτό το αποτέλεσμα ευθύνεται η ανυπαρξία της μαζικότητας του κινήματος, τόσο από πλευράς ταξικού στρώματος, όσο και από πλευράς γεωγραφικού επιπέδου. Πιο αναλυτικά το φεμινιστικό κίνημα του μεσοπολέμου στηρίχθηκε στις ενέργειες και τις δράσεις, που έκαναν γυναίκες με μορφωτικό επίπεδο, που προέρχονταν από τη μεσαία κοινωνική τάξη και οι δράσεις αυτές γίνονταν αποσπασματικά σε συγκριμένες πόλεις της Ελλάδας, όπου είχε αναπτυχθεί το φεμινιστικό πνεύμα κυρίως στην

πόλη της Αθήνας και της Θεσσαλονίκη ακόμη περισσότερο. Παρά τις μικρές κατακτήσεις του φεμινιστικού κινήματος του μεσοπολέμου, μεγάλη σημασία έχει η ανάπτυξη του θέματος για νομική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα και η δημιουργία ενός προτύπου γυναίκας, που δραστηριοποιείται για τα δικαιώματά της (Λεοντίδου & Ammer, 1992).

Τροχοπέδη στην εξέλιξη του φεμινιστικού κινήματος στην Ελλάδα αποτέλεσε η επιβολή της δικτατορίας, η οποία διήρκησε από το 1967 μέχρι και το 1974 (Αυδή – Καλκάνη, 1989). Λόγω της δικτατορίας οι φεμινιστικές οργανώσεις δεν είχαν τη δυνατότητα και την ευελιξία να δράσουν, παρά μόνο ορισμένες οργανώσεις, οι οποίες στηρίζονταν στην φιλανθρωπία (Βαγιωνάκη, 2005).

1.3.4.4.2 Η περίοδος της μεταπολίτευσης

Από το 1974 το κίνημα των γυναικών παρουσιάζεται περισσότερο δραστήριο σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο (Κακλαμανάκη, 2007). Η πτώση της δικτατορίας, σε συνδυασμό με την τροποποίηση του Συντάγματος (1975), συνέβαλαν στην προώθηση της έμφυλης ισότητας.

Για πρώτη φορά στο Σύνταγμα το 1975 κάνει την εμφάνισή της η ισότητα στον τομέα της εργασίας και αναγνωρίζεται επίσημα ως δικαίωμα του κάθε πολίτη, άνδρα και γυναίκας (Αυδή – Καλκάνη, 1989). Όπως αναφέρει η Κακλαμανάκη (2007) με τις τροποποιήσεις του Συντάγματος το 1975 κατοχυρώθηκε νομικά η ισότητα μεταξύ των δυο φύλων, αν και υπήρχαν πολλές αντιθέσεις σε σχέση με την ισότητα του άνδρα και της γυναίκας. Όπως αναφέρει η Βαγιωνάκη (2005) οι φεμινιστικές δράσεις επικεντρώνονται «στις ίσες ευκαιρίες – ίσα δικαιώματα» (Βαγιωνάκη, 2005:17)

Σύμφωνα με τον Αθανασιάδη (χ.χ) την τελευταία δεκαετία αναπτύχθηκε στην Ελλάδα ένα είδος φεμινισμού, το οποίο το ονομάζει «ριζοσπαστικό» με τη δημιουργία ομάδων, που απαρτίζονταν από γυναίκες νεαρής ηλικίας, μέσης κοινωνικής τάξης, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, που υποστήριζαν την πολιτική αριστερά, οι οποίες είχαν σπουδάσει σε χώρες της δυτικής Ευρώπης, κυρίως στη Γαλλία. Πολλές από τις νεαρές γυναίκες, όπως ήταν φυσικό είχαν επηρεαστεί από τις δράσεις που γίνονταν στην κάθε χώρα, που σπούδαζαν.

Σύμφωνα με την Παπαδοπούλου (1981), το 1974, οι γυναίκες, μέσω των προσπαθειών τους να ενταχθούν στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, παρουσιάζονται (από τα διδακτικά βιβλία της εποχής) ως «ανήθικες». Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι η γυναίκα, που διεκδικεί μια θέση στη δημόσια ζωή θεωρείται από την ηθική του χριστιανισμού, ότι είναι δεδομένο ότι θα αποτύχει στη ζωή της, καθώς θεωρείται ότι έχει παρεκτραπεί (Παπαπαναγιώτου & Δορμπαράκη, 1974 στο Παπαδοπούλου, 1981). Όσον αφορά τον τομέα της εργασίας στην Ελλάδα η ανισότητα ήταν εδραιωμένη μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και στο εργατικό δίκαιο παρέμεναν οι νόμοι, που καθιστούσαν τη γυναίκα ανίκανη να ασκήσει μια σειρά επαγγελμάτων, γι' αυτό και η αμοιβή της σε επαγγέλματα όμοια με του άνδρα ήταν χαμηλότερη. Επηρεασμένες από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ρώμη 1950- Διεθνής Σύμβαση Ο.Η.Ε. 1953), οι ανεπτυγμένες χώρες (από το 1960) πραγματοποίησαν νομοθετικές αλλαγές έχοντας ως κύριο γνώμονά τους την Αρχή της έμφυλης ισότητας (Αυδή – Καλκάνη, 1989).

Το 1979 δημιουργήθηκε το έντυπο με όνομα «Σκούπα», του οποίου η θεματολογία επικεντρωνόταν σε γυναικεία θέματα, όπως η έκτρωση, η μητρότητα, θέματα για την ισότητα μεταξύ των δυο φύλων και θέματα σπουδών. Μέσω αυτού του εντύπου και του εντύπου «Κατίνα» (1987) των δυο εντύπων εκφράζονταν οι γυναικείες απόψεις (Αθανασιάδης, χ.χ).

Γενικότερα, αναφέρεται ότι η συμβολή των εντύπων και των περιοδικών, που εκδόθηκαν (1974 – 2000) αποτέλεσαν ένα από τα πιο ισχυρά μέσα μετάδοσης των ιδεολογιών του φεμινιστικού κινήματος (Βαγιωνάκη, 2005).

Συνεχίζοντας από το έτος 1979, κλήθηκαν οι γυναικείες οργανώσεις των αριστερών κομμάτων της Δημοκρατίας (Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών), του ΠΑΣΟΚ (Ένωση Γυναικών Ελλάδος) και του ΚΚΕ (Ομοσπονδία Γυναικών) να επεξεργαστούν και να σχεδιάσουν ενέργειες σύμφωνα με τους στόχους, που είχαν αναπτυχθεί στο φεμινιστικό κίνημα της μεταπολίτευσης. Ο κεντρικός στόχος του τότε φεμινιστικού κινήματος ήταν η ουσιαστική ισότητα και ισοτιμία μεταξύ ανδρών και γυναικών όχι μόνο στο δημόσιο χώρο, αλλά και στον ιδιωτικό. Στο προσκήνιο λοιπόν εμφανίστηκαν θέματα, που αφορούσαν τις διακρίσεις, που γίνονταν εντός του χώρου της οικίας με τον άνισο καταμερισμό της εργασίας στις οικιακές υποχρεώσεις, την ενδοοικογενειακή βία, την αναγκαστική κυοφορία, γεγονότα που καθιστούσαν τη γυναίκα υποδεέστερη και που μέχρι στιγμής δεν γίνονταν γνωστά στην κοινωνία (Αθανασιάδης, χ.χ). Όπως αναφέρει η Παπαγεωργίου (2004) αυτές οι γυναικείες οργανώσεις, που δημιουργήθηκαν μέσω κομμάτων θα αντικρουστούν, καθώς πέρα των κοινών τους στόχων παρουσιάζουν διαφορετικές ιδεολογίες, οι οποίες πηγάζουν από αυτές των κομμάτων στα οποία ανήκουν.

Όμως μεγάλο επίτευγμα των κινητοποιήσεων των οργανώσεων με βάση το φεμινισμό της μεταπολίτευσης ήταν η αναθεώρηση του δικαίου της οικογένειας το 1983 (Αθανασιάδης, χ.χ). Με μεγάλες ή μικρές δράσεις το φεμινιστικό κίνημα συνέβαλλε σημαντικά στην ψήφιση νόμων, που αφορούσαν τους τομείς της οικογένειας και της εργασίας, επικεντρωμένοι πλέον στην ισότητα μεταξύ των δυο φύλων (Κακλαμανάκη, 2007, Παπαγεωργίου, 2004).

Από τη στιγμή που η Ελλάδα προσπαθούσε να εναρμονιστεί με την Ευρώπη και κατάφερε να εντάξει την αρχή της ισότητας στους νόμους της έπρεπε σύμφωνα με την επιβολή κανόνων και οδηγιών του διεθνή τομέα να αναπτύξει δομές, οι οποίες θα προωθούσαν την ισότητα των δυο φύλων. Έτσι, με το νόμο 1288 το έτος 1982 ιδρύθηκε το «Συμβούλιο Ισότητας των Φύλων», το οποίο μετά από τρία χρόνια μετονομάστηκε σε «Γενική Γραμματεία Ισότητας» και αναβαθμίστηκε. Συνεργάστηκε με γυναικείες οργανώσεις, τα μέλη των οποίων εργάστηκαν εκεί και ασχολήθηκε με την αντιμετώπιση των διακρίσεων, που υφίσταται η γυναίκα. (Κακλαμανάκη, 2007:90). Ως Συμβούλιο Ισότητας των Φύλων εξέδωσε ένα βιβλίο, στο οποίο ανέφερε χαρακτηριστικά στην τελευταία του σελίδα, ότι ο δρόμος που έχουν να διανύσουν οι γυναίκες, για να καταφέρουν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους είναι δύσβατος, όμως το γυναικείο κίνημα θα βρίσκεται στο πλευρό τους για την αντιμετώπιση όλων των εμποδίων για «έναν αγώνα για καλύτερη ποιότητα ζωής». (Υπουργείο Προεδρίας, Συμβούλιο Ισότητας των δυο Φύλων, Κική Γιαβάση 1981-1985 Τι έγινε για την ισότητα των φύλων). Σύμφωνα με την Παπαγεωργίου (2004) η δημιουργία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας ότι ανέπτυξε την πεποίθηση, ότι τα θέματα, που απασχολούν τις γυναίκες είναι ευθύνη του κράτους, προκαλώντας έτσι προβλήματα στην απελευθέρωση των γυναικών, καθώς το κράτος δεν έκανε σημαντικές αλλαγές, αλλά μεμονωμένες. Αυτό το γεγονός από κοινού με τη διάλυση πολλών φεμινιστικών ομάδων ή τη διαίρεσή τους λόγω διαφορετικών αντιλήψεων προκάλεσε τη διάσπαση του φεμινιστικού κινήματος, το οποίο δρα πλέον σποραδικά με αποτέλεσμα να μην έχουν γίνει στο σύνολό τους πολλές διεκδικήσεις για την ισότητα των δυο φύλων (Παπαγεωργίου, 2004).

1.4 Κοινωνική Εργασία & Ισότητα των δύο Φύλων

Μετά την παράθεση των θεωριών της Κοινωνικής Εργασίας, είναι παραπάνω από διακριτή η σύνδεσή της με το ζήτημα της ισότητας των δύο φύλων. Η Κοινωνική Εργασία, δεδομένων των Αρχών της αλλά και του βασικού σκοπού της, την προαγωγή και εξασφάλιση δηλαδή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναφορικά με όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής, μάχεται υπέρ όλων των αδυνάμων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, των οποίων τα δικαιώματα και οι ευκαιρίες καταπατώνται ή κινδυνεύουν να καταπατηθούν. Μεταξύ άλλων, οι γυναίκες ανήκουν και αποδεδειγμένα θεωρούνται παγκοσμίως μια ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα, της οποίας τα δικαιώματα καταπατώνται εξαιτίας της βιολογικής τους ιδιότητας και των κοινωνικών στερεότυπων ρόλων που τους αποδίδονται.

Οι κριτικές θεωρίες της επιστήμης της Κοινωνικής Εργασίας και ιδιαίτερος οι φεμινιστικές, μάχονται ακριβώς για αυτόν τον σκοπό (όπως εκτενώς παρουσιάστηκε παραπάνω), την βελτίωση δηλαδή της κοινωνικής θέσης της γυναίκας, την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της και την ισότιμη μεταχείρισή της αναφορικά με το αντρικό φύλο.

Οι γυναίκες Κοινωνικοί Λειτουργοί, μάλιστα, κλήθηκαν από τις φεμινίστριες (μέσω τις φεμινιστικής λογοτεχνίας), να υιοθετήσουν μια φεμινιστική ταυτότητα εργασίας και να εναρμονιστούν με τις αρχές του φεμινισμού που αποτελούν και βάση της πρακτικής του επαγγέλματος της Κοινωνικής Εργασίας (White, 2006).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Πολιτικές ισότητας των φύλων

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθούν λεπτομερώς, τόσο οι πολιτικές ισότητας των δυο φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και στην Ελλάδα. Τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέρος της οποίας είναι και η Ελλάδα ξεκίνησαν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών ισότητας των δυο φύλων, βάση σχετικής κατεύθυνση (για την προώθηση της ισότητας) που δόθηκε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και εναρμονιζόταν με τα διεθνή πρότυπα. Συνεπακόλουθα, αφού οι πολιτικές για την ισότητα των δυο φύλων που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα είχαν ως καθοδηγητή την Ευρωπαϊκή Ένωση, η αναφορά σε αυτή χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα χρήσιμη στην παρούσα φάση της μελέτης.

2.1 Πολιτικές ισότητας των δυο φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι πολιτικές ισότητας των δυο φύλων βρέθηκαν στο επίκεντρο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυρίως το έτος 1997 (Συνθήκη Άμστερνταμ), οι οποίες επικεντρώθηκαν κατά κύριο λόγο στην ισότητα, τόσο στον τομέα της αγοράς εργασίας, όσο και στον τομέα της απασχόλησης (Verloo, 2007 στο Καμπούρη, 2009). Όμως, στις πολιτικές ισότητας συμπεριλήφθησαν και πολιτικές, που αφορούσαν την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, καθώς η βία αναγνωρίστηκε ως μια ανισότητα μεταξύ των δυο φύλων, όπως και πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών, με απώτερο σκοπό την εκμετάλλευσή τους (Στρατηγάκη, 2006). Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω ψηφισμάτων και οδηγιών έδινε συγκεκριμένες κατευθύνσεις στα κράτη – μέλη της για την προώθηση των πολιτικών ισότητας των δυο φύλων, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα κοινό πλαίσιο δραστηριοτήτων, στο οποίο όλες οι χώρες της ευρωπαϊκή κοινότητας έπρεπε να ακολουθήσουν (Verloo, 2007 στο Καμπούρη, 2009).

Σύμφωνα με τη Στρατηγάκη (2008) η ισότητα των δυο φύλων ως πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεκίνησε από το έτος 1957 και η εξέλιξή της παρουσιάζεται σε τέσσερις περιόδους, οι οποίες καλύπτουν τη χρονική περίοδο πενήντα ετών. Οι τέσσερις αυτές περιόδοι δεν παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές, όσον αφορά τους στόχους, που τέθηκαν, τα εργαλεία και τα μέσα, που χρησιμοποιήθηκαν και οι προτεραιότητες, που δόθηκαν, για την προώθηση της πολιτικής της ισότητας των δυο φύλων. Στην κάθε περίοδο η ισότητα των φύλων ακολουθήθηκε με διαφορετική προσέγγιση, και ανάλογα με την κάθε προσέγγιση έγιναν διάφορες παρεμβάσεις. Πιο συγκεκριμένα οι τέσσερις περιόδοι χωρίστηκαν ανάλογα με τους στόχους, που είχαν οριστεί στην κάθε μια από αυτές:

«Η πρώτη περίοδος, είχε ως στόχο την ίση μεταχείριση των γυναικών και των ανδρών, η δεύτερη τις θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών, η τρίτη την ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming, η τέταρτη την ισότητα των δυο φύλων και η πέμπτη την υπαγωγή της ισότητας των φύλων στην ισότητα για όλους» (Στρατηγάκη, 2008:28).

Οι προαναφερόμενοι στόχοι της κάθε περιόδου θα αναλυθούν εκτενέστερα σε παρακάτω υποκεφάλαια, όπως και ο κάθε τομέας πολιτικών που δραστηριοποιήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση (αγορά εργασίας - απασχόληση, καταπολέμηση της βίας, μετανάστευση).

2.1.1 Πολιτικές ισότητας των δυο φύλων στον τομέα της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης

Όπως προαναφέρθηκε, οι πολιτικές ισότητας των δυο φύλων ήταν επικεντρωμένες στον τομέα της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης.

Η Ε.Ε. στο σύνολο των δράσεών της στον τομέα της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης ασχολήθηκε με «*την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών*», «*την ίση αμοιβή για ίση εργασία*», «*την προώθηση θετικών δράσεων υπέρ των γυναικών*», «*την προώθηση ίσων ευκαιριών των δυο φύλων*» και «*την προώθηση των γυναικών στην απασχόληση και στα κέντρα λήψης αποφάσεων*». Για να επιτευχθεί «*η προώθηση των γυναικών στην απασχόληση και στα κέντρα λήψης αποφάσεων*» τέθηκαν ως στόχοι «*ο περιορισμός του κατά φύλου επαγγελματικού διαχωρισμού*» και «*ο συνδυασμός της οικογένειας και της εργασίας*», στόχοι και των πέντε μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων που δημιουργήθηκαν για την προώθηση της ισότητας των δυο φύλων (Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005:20).

2.1.1.1 Ίση μεταχείριση των δυο φύλων στην αγορά εργασίας

Οι πολιτικές ισότητας των δυο φύλων έχουν ως αφετηρία το άρθρο 119 της Συνθήκης της Ρώμης στις 25 Μαρτίου του 1957, το οποίο αφορά την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών για την «*ίση αμοιβή και την ίση αξία της εργασίας*» (Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005, Στρατηγάκη, 2008:29, Καμπούρη, 2009) αν και επί σειρά ετών γίνονταν προσπάθειες για να κατοχυρωθεί νομικά η «*ίση μεταχείριση των ανδρών και των γυναικών στον τομέα της εργασίας*» (Στρατηγάκη, 2008:29).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την Στρατηγάκη (2007:34) «*ο πρωταρχικός στόχος της Συνθήκης ήταν η μείωση του οικονομικού ανταγωνισμού ανάμεσα στα 6 κράτη – μέλη*» και σύμφωνα με τις Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη (2005:2) η «*άμβλυση του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων*».

Εν συνεχεία με έναυσμα λοιπόν το άρθρο 119 της Συνθήκης της Ρώμης αναπτύχθηκαν πέντε κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες κατοχύρωσαν νομικά την ισότητα των φύλων στις εργασιακές σχέσεις και έπαιξαν σημαντικό ρόλο στον περιορισμό των διακρίσεων μεταξύ του φύλου της γυναίκας και του άντρα (Στρατηγάκη, 2007) και μέχρι σήμερα εντάσσονται στο Εργατικό Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Στρατηγάκη, 2008). Όπως αναφέρει η Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη (2005) οι πέντε οδηγίες δημιουργήθηκαν, επειδή τα κράτη – μέλη αδυνατούσαν να υλοποιήσουν τον στόχο, που είχε τεθεί στο άρθρο 119 της Συνθήκης της Ρώμης την ίση μεταχείριση, δηλαδή ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας.

Πιο αναλυτικά η πρώτη κοινοτική οδηγία 75/117/ΕΟΚ αναφέρεται στις «*προσεγγίσεις των νομοθεσιών των κρατών – μελών, που αφορούν την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών*». Η δεύτερη οδηγία 76/207/ΕΟΚ εκδόθηκε στις 9 Φεβρουαρίου του 1976 και αφορούσε την «*περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, στην πρόσβαση στην απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας*» (Επίσημη εφημερίδα, αρ. L269, σελ.15). Η τρίτη οδηγία 79/7/ΕΟΚ εκδόθηκε στις 19 Δεκεμβρίου του 1978 «*περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης*» (Επίσημη εφημερίδα αρ. L 006, σελ. 0024 – 0025). Η τέταρτη οδηγία 86/378/ΕΟΚ εκδόθηκε στις 24 Ιουλίου του 1986, η οποία αναφέρει «*την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης*» (Επίσημη Εφημερίδα, αρ. L 225, σελ.40). Η πέμπτη οδηγία 86/613/ΕΟΚ εκδόθηκε στις 11 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους έκδοσης της τέταρτης οδηγίας, η οποία αφορά «*την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, που ασκούν*

ανεξάρτητη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής, καθώς και για την προστασία της μητρότητας» (Επίσημη Εφημερίδα, αρ L 359, σελ.0056 – 0058) (<http://www.isotita.gr/index.php/docs/c106/>).

Τέλος, αναφέρεται ότι οι πέντε κοινοτικές οδηγίες παρουσιάζουν ελλείψεις, όσον αφορά την νομική κατοχύρωση της σεξουαλικής παρενόχλησης στον τομέα της εργασίας παρά τη σημαντική συμβολή τους στον περιορισμό των διακρίσεων και των ανισοτήτων στον τομέα αυτό, όπως και η μη κατοχύρωση των «θετικών δράσεων υπέρ των γυναικών» ως εργαλείο για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των δυο φύλων (Στρατηγάκη, 2007).

2.1.1.2 Θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών

Επειδή η Ευρωπαϊκή Ένωση διαπίστωσε ότι παρά τις πέντε κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες κατοχύρωσαν νομικά την ισότητα των φύλων στις εργασιακές σχέσεις τα κράτη – μέλη δεν έπρατταν τα δέοντα, για να προωθηθεί η ισότητα των δυο φύλων, αποφάσισε να εφαρμόσει «θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών» μέσω πέντε κοινοτικών προγραμμάτων με κοινό σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών των δυο φύλων (Στρατηγάκη, 2007).

Οι θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών αναγνωρίστηκαν ως εργαλείο εφαρμογής της ισότητας και μετά από πολλές προσπάθειες ετών κατοχυρώθηκαν νομικά το 1997 με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (Στρατηγάκη, 2006). Όπως αναφέρουν ο Γραμματικόπουλος & Αρτινόπουλος (2003) το άρθρο 4 της Διεθνούς Σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών που υπογράφηκε στις 18 Δεκεμβρίου του 1979 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), αποτελεί την αφετηρία για την υλοποίηση των θετικών δράσεων υπέρ των γυναικών. Το άρθρο 4 χαρακτηριστικά αναφέρει :«*εκ μέρους των κρατών – μελών υιοθέτηση ειδικών πρόσκαιρων μέτρων, που αποσκοπούν στην επίτευξη της εγκαθίδρυσης μιας πραγματικής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν θεωρείται σαν πράξη διακρίσεως, όπως καθορίζεται στην παρούσα σύμβαση, αλλά πρέπει με κάποιον τρόπο να έχει σαν συνέπεια τη διατήρηση κανόνων άνισων ή ξεχωριστών, τα μέτρα αυτά πρέπει να καταργηθούν μόλις επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί στο θέμα της ισότητας ευκαιριών και μεταχειρίσεως*» (Phillipe, 1980).

Όπως αναφέρει η Στρατηγάκη (2006) οι θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών όπως και τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα, που υλοποιήθηκαν, για την επίτευξη ίσων ευκαιριών μεταξύ των δυο φύλων αποτελούν βασικά εργαλεία προώθησης της ισότητας των δυο φύλων.

2.1.1.3 Ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών

Όπως αναφέρθηκε και στο παραπάνω υποκεφάλαιο για την «προώθηση των ίσων ευκαιριών ανδρών και γυναικών» δημιουργήθηκαν πέντε μεσοπρόθεσμα προγράμματα κοινοτικής δράσης (1982 – 2005), τα οποία περιελάμβαναν δράσεις που προωθούσαν την ίση ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας (Στρατηγάκη, 2008:33, Στρατηγάκη, 2007). Η ανάπτυξή τους οφείλεται στη διαπίστωση, ότι η εξάλειψη των διακρίσεων και των ανισοτήτων μεταξύ των ανδρών και των γυναικών ήταν δύσκολη υπόθεση παρά το γεγονός, ότι είχαν ήδη εισχωρήσει στο Κοινοτικό Δίκαιο νόμοι, οι οποίοι αφορούσαν την ισότητα μεταξύ των δυο φύλων στον τομέα της εργασίας (Στρατηγάκη, 2008).

Πιο συγκεκριμένα, το κάθε ένα από αυτά τα προγράμματα σύμφωνα και με την περίοδο κατά την οποία υλοποιούταν εκτός από τον κεντρικό τους στόχο, που ταυτιζόταν, επικεντρώνονταν σε επιμέρους δράσεις. Τα δυο πρώτα προγράμματα υλοποιήθηκαν στη διάρκεια των περιόδων 1982 – 1985 και 1986 – 1990 αντίστοιχα και είχαν ως κοινό επιμέρους στόχο «*τη μείωση του κατά φύλο επαγγελματικού διαχωρισμού*» και «*τη διευκόλυνση του συνδυασμού οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων ανδρών και*

γυναικών» (Στρατηγάκη, 2008:34), όπως και τα δυο επόμενα προγράμματα που υλοποιήθηκαν κατά τη χρονολογική περίοδο 1991 – 1995 και 1996 – 2000 αντίστοιχα (Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005).

Μέσω αυτών των προγραμμάτων οργανώθηκαν και υλοποιήθηκαν διάφορων ειδών δράσεις με βασικότερες αυτές που αφορούσαν την εκπαίδευση των γυναικών με επίκεντρο τις νέες τεχνολογίες, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των γυναικών και την κατεύθυνση των φορέων σε εθνικό επίπεδο με βάση την πολιτική της Ε.Ε. Επιπρόσθετα υλοποιήθηκαν ενημερωτικές εκδηλώσεις για την ευαισθητοποίηση του κοινού όσον αφορά τη σημαντικότητα της γυναίκας στην αγορά εργασίας και για την πληροφόρηση πρότυπων δράσεων για την προώθηση της γυναίκας στην αγορά εργασίας, όπως και την εκπόνηση ερευνών σε διεθνές επίπεδο και την συνεργασία φορέων για την ανταλλαγή τεχνικών και μεθόδων με σκοπό την προώθηση της γυναίκας στην αγορά εργασίας (Στρατηγάκη, 2007, Στρατηγάκη, 2008).

Το πέμπτο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα (2001 – 2005) θα αναφερθεί εκτενέστερα σε επόμενο υποκεφάλαιο καθώς ο στόχος του επικεντρώθηκε γενικά στην ισότητα των δυο φύλων και επηρεάστηκε από τη στρατηγική gender mainstreaming.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί η συμβολή της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας NOW (New Opportunities of Women, δηλαδή Νέες Ευκαιρίες για τις Γυναίκες) στην προώθηση των πολιτικών ισότητας στον τομέα της αγοράς εργασίας, μέσω της οποίας χρηματοδοτούνταν δομές, που εφάρμοζαν προγράμματα και δράσεις για την ισότητα στην αγορά εργασίας (Στρατηγάκη, 2006). Επιπρόσθετα η Κοινοτική Πρωτοβουλία NOW περιελάμβανε μέτρα, τα οποία είχαν επίκεντρο την επαγγελματική κατάρτιση, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων για γυναίκες και μέτρα για τη διευκόλυνση του συνδυασμού των οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων των γυναικών (Παπαγιαννοπούλου & Κατσαμάγκου και συν., 2008, Γραμματικόπουλος & Αρτινόπουλος, 2003).

2.1.1.4 Κατά φύλο επαγγελματικός διαχωρισμός

Από αρχαιοτάτων χρόνων η γυναίκα είχε αναλάβει να φέρνει εις πέρας όλες τις υποχρεώσεις, που απαιτούσε η συντήρηση μια οικίας, όπως είναι οι οικιακές εργασίες, η ανατροφή και η φροντίδα των παιδιών, όπως και η φροντίδα μελών εξαρτημένων από άλλα άτομα π.χ ηλικιωμένοι ή άτομα με αναπηρία, που χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα κ.λ.π. Αυτό το γεγονός είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των γυναικών από το χώρο της εργασίας και τον περιορισμό τους εντός του σπιτιού, τόσο εξαιτίας της έλλειψης του χρόνου, λόγω των πολλών τους υποχρεώσεων, όσο και των στερεοτυπικών απόψεων, που εκφράζουν, ότι το γυναικείο φύλο είναι αρμόδιο για τα οικογενειακά και οικιακά καθήκοντα. Για να γίνει εφικτή η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας έγιναν πολλές προσπάθειες και νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες στέφθηκαν με επιτυχία. Παρά τη δυναμική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και τις προσπάθειες για την προώθηση των πολιτικών ισότητας στον τομέα της απασχόλησης, η ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών ήταν δύσκολο να περιοριστεί, καθώς στις ήδη επιβαρυνμένες αρμοδιότητες του γυναικείου φύλου προστέθηκαν οι εργασιακές (αρμοδιότητες). Αυτό συμβαίνει, επειδή ο άνδρας παρέμενε αμέτοχος στις υποχρεώσεις της οικίας ή αναλάμβανε ένα μικρό μέρος αυτών, με αποτέλεσμα για ακόμη μια φορά η γυναίκα να έχει περισσότερες ευθύνες και να βιώνει την ανισότητα (Στρατηγάκη, 2006).

Για να ανταποκριθούν οι γυναίκες επαρκώς και στις εργασιακές, όπως και στις οικιακές τους υποχρεώσεις, αναγκάζονται να προσανατολίζονται όχι σε μορφές εργασίας πλήρους απασχόλησης, αλλά σε μορφές εργασίας μειωμένου ωραρίου και να αναλαμβάνουν εργασίες με μειωμένες απαιτήσεις (Γκασούκα, χ.χ, Μαραγκουδάκη, 2007).

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας, τόσο σε θέμα αμοιβών, όσο και σε θέμα επαγγελματικής εξέλιξης, για αυτό το λόγο αναγνωρίστηκε και η ανάγκη για «*συμφιλίωση των οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων*» με απώτερο σκοπό την ενεργή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και τον περιορισμό των ανισοτήτων (Στρατηγάκη, 2008:36, Στρατηγάκη 2007).

2.1.1.5 Συνδυασμός οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων

Για να επιτευχθεί ο συνδυασμός της εργασίας και της οικογένειας παρουσιάστηκε η ανάγκη για δημιουργία δομών φροντίδας των παιδιών και των εξαρτημένων ατόμων, όπως και η ενεργή συμμετοχή των ανδρών στις υποχρεώσεις εντός της οικίας (Στρατηγάκη, 2006).

Όπως αναφέρει η Στρατηγάκη (2008) η Ε.Ε. συνέβαλε στην προώθηση δημιουργίας υποδομών και είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το έτος 1992 συστάθηκε (92/241/ΕΟΚ) το «*Συμβουλίου Φροντίδας παιδιών*» (Στρατηγάκη, 2008:36). Επιπρόσθετα η Ε.Ε. μέσω διατάξεων που δημιούργησε συνέβαλλε στην προώθηση της «*συμφιλίωσης οικογενειακών και εργασιακών υποχρεώσεων*».

Οι διατάξεις αυτές είχαν ως επίκεντρο τις εργαζόμενες γυναίκες και άντρες, την προστασία της μητρότητας, τη δημιουργία ευέλικτων ωραρίων και δομών φύλαξης εξαρτώμενων ατόμων, τη χορήγηση γονεϊκών αδειών και την παροχή επιδομάτων (Γκασούκα, χ.χ).

Πιο συγκεκριμένα οι διατάξεις αυτές είναι οι εξής:

- Ο Κοινοτικός Χάρτης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζόμενων (1989)
- Σύσταση Συμβουλίου σχετικά με τη φύλαξη παιδιών (13 Μαρτίου 1992)
- Η Σύσταση Συμβουλίου στις 19 Ιουνίου 1996 σχετικά με το συνδυασμό οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής
- Το Ψήφισμα σχετικά με την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στην επαγγελματική και οικογενειακή ζωή (29 Ιουνίου του 2000)
- Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (17 Δεκέμβρη του 2000)
- Η Απόφαση του Συμβουλίου στις 20 Δεκεμβρίου του 2000 για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με την κοινοτική στρατηγική για την ισότητα ανδρών και γυναικών (Γκασούκα, χ.χ).

Επιπρόσθετα η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε οδηγίες, οι οποίες αποτελούσαν νομοθετικές ρυθμίσεις βασισμένες στην συμφιλίωση οικογένειας και εργασίας. Οι οδηγίες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Οδηγία 92/85/ΕΟΚ του 1992 που αφορούσε τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζόμενων και για την ελάχιστη διάρκεια της άδειας μητρότητας
- Οδηγία 93/104/ΕΚ του 1993, που τροποποιήθηκε από την οδηγία 2000/34/ΕΚ για την οργάνωση του χρόνου εργασίας, που περιορίζει το ανώτατο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας στις 48 ώρες
- Οδηγία 96/34/ΕΚ του 1996 για τη γονική άδεια
- Οδηγία 97/81/ΕΚ του 1997 για την εργασία μερικής απασχόλησης (Γκασούκα, χ.χ.).

Παρά τις νομοθετικές διατάξεις που έγιναν για τη διευκόλυνση της γυναίκας στο συνδυασμό της εργασίας και της οικογένειας, οι διακρίσεις στην αγορά εργασίας συνεχίζονται και η ανισότητα ευκαιριών παρέμεινε διάκριση για τη γυναίκα (Στρατηγάκη, 2008). Η γυναίκα είναι αναγκασμένη να επιλέγει εργασίες μερικής απασχόλησης ή να λαμβάνει μεγάλες άδειες γονεϊκές, για να μπορεί να ανταπεξέλθει στα επαγγελματικά και οικογενειακά της καθήκοντα (Γκασούκα, χ.χ, Μαραγκουδάκη, 2007), καθώς δεν δόθηκε βαρύτητα στη δημιουργία κατάλληλων δομών (Στρατηγάκη, 2008).

2.1.1.6 Οι γυναίκες στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Στη δεκαετία του 1990 παρουσιάστηκε στο προσκήνιο των πολιτικών ισότητας των δυο φύλων ένας καινούριος στόχος, «η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών σε όλα τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά κέντρα αποφάσεων» (Στρατηγάκη, 2008: 40). Από τότε έγιναν δράσεις, οι οποίες αποσκοπούσαν στην προώθηση των γυναικών, ώστε να κατακτήσουν υψηλές θέσεις σε κέντρα λήψης αποφάσεων, όπως είναι τα πολιτικά κόμματα, οι κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Στρατηγάκη, 2008).

Σε αυτές τις δράσεις σημαντικό ρόλο έπαιξε η συμμετοχή φεμινιστριών και του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών, το οποίο δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1989 με τη βοήθεια χρηματοδότησης και έχει ως κεντρικό σκοπό την ενημέρωση και την κινητοποίηση γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων για το συντονισμό των δράσεων για την προώθηση των πολιτικών ισότητας των δυο φύλων και την άσκηση πίεσης σε θεσμικά όργανα (Στρατηγάκη, 2008, Στρατηγάκη, 2006).

Το έτος 1991 η συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων αποτέλεσε έναν από τους επιμέρους στόχους του Τρίτου Μεσοπρόθεσμου Κοινοτικού Προγράμματος (1991 – 1995) για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών (Στρατηγάκη, 2008).

Επειδή η συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων όμως ήταν ελάχιστη, το Σεπτέμβριο του 1995 στην 4^η Παγκόσμια Διάσκεψη του Πεκίνου για τις γυναίκες παρουσιάστηκε η ανάγκη για ανάπτυξη δράσεων, με σκοπό την πιο ενεργή συμμετοχή των γυναικών (Ρεσίλα & Παπατζάνη και συν., 2006).

Ένα χρόνο αργότερα στις 2 Δεκεμβρίου του 1996 αναπτύχθηκε η κοινοτική οδηγία 96/694/ΕΚ από το Συμβούλιο των Υπουργών, που αφορούσε την «ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων» (Στρατηγάκη, 2008:40).

Πιο συγκεκριμένα η κοινοτική οδηγία 96/694/ΕΚ ζητά από τα κράτη – μέλη στον τομέα της εκπαίδευσης να παρουσιάζουν το γυναικείο ρόλο, ισότιμο με του άνδρα, τόσο στο επάγγελμα, όσο και στην οικογένεια και την κοινωνία, για να αναδειχθεί με αυτόν τον τρόπο η σημαντικότητα της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Επιπρόσθετα μέσω της κοινοτικής οδηγίας παρουσιάζεται ως ανάγκη, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα να προωθείται η συμμετοχή των γυναικών στις δομές και στις οργανώσεις του κάθε τομέα αντίστοιχα (Ρεσίλα & Παπατζάνη και συν., 2006). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι κατά τη χρονική περίοδο 1995 – 2005 παρουσιάστηκε αύξηση της συμμετοχής των γυναικών σε πολιτικές ενέργειες, κυρίως στις χώρες που είχαν λάβει μέτρα, για να προωθήσουν τις γυναίκες (United Nations:Equal participation of women and men in decision-making processes, with particular emphasis on political participation and leadership,2005).

2.1.1.7 Ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming)

Ο όρος gender mainstreaming αποτελεί μια στρατηγική για το σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών για την ισότητα των φύλων (Στρατηγάκη, 2006).

Σύμφωνα με τη Στρατηγάκη (2008) ο αγγλικός όρος mainstreaming μπορεί να αποδοθεί στην ελληνική γλώσσα ως «ένταξη», «ενσωμάτωση», «διάχυση» ή και ως «εγγάραξη» και εκφράζει «την ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές και αναφέρεται στη διαδικασία αναπροσαρμογής του σχεδιασμού, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης μιας δημόσιας πολιτικής με τρόπο, ώστε ταυτόχρονα με τους βασικούς στόχους της πολιτικής, να προωθείται η ισότητα των φύλων» (Στρατηγάκη, 2008:43).

Ενώ σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η Rees, η στρατηγική του φύλου μπορεί να μεταφράζεται ως μια συστηματική ολοκλήρωση των ίσων δυνατοτήτων των γυναικών και

των ανδρών μέσω οργανώσεων, του πολιτισμού τους, μέσω πολιτικών, προγραμμάτων και σχεδιασμών, μέσω του τρόπου με τον οποίο βλέπουν και ενεργούν. (Rees, 2000)

Αυτός ο όρος λοιπόν αποσκοπεί στην προώθηση της ισότητας μεταξύ των δυο φύλων, τόσο σε ιδιωτικό, όσο και σε δημόσιο επίπεδο ζωής (Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005).

Πιο συγκεκριμένα η προώθηση της νέας στρατηγικής «ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» έγινε με την Ανακοίνωση της Επιτροπής την 1^η Ιουλίου του 1995 στο Τέταρτο Παγκόσμιο Συνέδριο του Ο.Η.Ε για τις Γυναίκες στο Πεκίνο που αφορούσε την ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στις κοινοτικές δράσεις (Γραμματικόπουλος & Αρτινοπούλου, 2003, Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005).

Σε αυτήν την ανακοίνωση η Ευρωπαϊκή Ένωση καθόρισε συγκεκριμένους στόχους, από τους οποίους θα λαμβάνονταν μέτρα με απώτερο σκοπό την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Οι στόχοι αυτοί αποτελούνταν από την προώθηση της συμμετοχής όλων των ατόμων μέσα στην κοινωνία χωρίς διακρίσεις, από την ενίσχυση της νομοθεσίας της βίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών, την υποστήριξη των μη κυβερνητικών οργανώσεων να εντάξουν τις γυναίκες, την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, στον περιορισμό του διαχωρισμού του επαγγέλματος κατά φύλο, στη λήψη μέτρων για τη δίκαιη κατανομή των υποχρεώσεων της εργασίας με σκοπό το συνδυασμό των οικογενειακών, προσωπικών και επαγγελματικών υποχρεώσεων και τέλος «την ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών σε όλες τις πολιτικές» (http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c11903_el.htm).

Πιο συγκεκριμένα στο Τέταρτο Παγκόσμιο Συνέδριο του Ο.Η.Ε. για τις Γυναίκες παρουσιάστηκαν όλες οι δράσεις, που έπρεπε να υλοποιηθούν από τα κράτη – μέλη για την προώθηση των πολιτικών ισότητας (Ρετσίλα & Παπατζάνη και συν, 2006, Στρατηγάκη, 2008) και για αυτό το λόγο διατυπώθηκαν στόχοι σε δώδεκα τομείς, οι οποίοι αποτελούσαν εμπόδια για την προώθηση της γυναίκας και βάση αυτών θα γίνονταν και οι απαραίτητες δράσεις. Οι τομείς λοιπόν χωρίζονταν χαρακτηριστικά σε «γυναίκες και φτώχεια, εκπαίδευση και κατάρτιση των γυναικών, γυναίκες και υγεία, βία κατά των γυναικών, γυναίκες και ένοπλες συγκρούσεις, γυναίκες και οικονομία, εξουσία και διαδικασία λήψης αποφάσεων, θεσμικοί μηχανισμοί για την προώθηση των γυναικών, ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών, γυναίκες και μέσα μαζικής επικοινωνίας, γυναίκες και περιβάλλον και τέλος θέματα που αφορούσαν τα κορίτσια»

(http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c11903_el.htm).

Ο όρος «ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή του στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως στρατηγική του Τρίτου Μεσοπρόθεσμου Κοινοτικού Προγράμματος για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών της περιόδου υλοποίησης 1991 – 1995 (Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005). Όμως την περίοδο αυτή δεν έγιναν ενέργειες και δράσεις για την υλοποίησή του, μέσω του τρίτου μεσοπρόθεσμου κοινοτικού προγράμματος δράσης (Στρατηγάκη, 2008).

Έμφαση για «την ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» δόθηκε και στο Τέταρτο Μεσοπρόθεσμο Κοινοτικό Πρόγραμμα για την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών την περίοδο υλοποίησής του 1996 – 2000, καθώς αποτελούσε στρατηγική του προγράμματος (Παναγιωτοπούλου & Παπαρούνη, 2005).

Το έτος 1997 με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ τροποποιήθηκαν άρθρα από τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνθήκη της Ρώμης), τα οποία κατοχυρώνουν νομικά την ανάπτυξη των δράσεων για την «ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» (Γραμματικόπουλος & Αρτινοπούλου, 2003).

Όπως αναφέρεται στο Council of Europe, 1998 στο Στρατηγάκη, 2008 μέσω ερευνητικών διαδικασιών αναδείχτηκε ότι για να εφαρμοστεί η στρατηγική gender mainstreaming είναι αναγκαίες, τόσο οι δράσεις για την προώθησή της από την εκάστοτε κυβέρνηση, όσο και η συνεργασία φορέων εξουσίας, δυσκολίες που αποτελούσαν εμπόδια στην εφαρμογή της. Επιπρόσθετα παρατηρήθηκαν και δυσκολίες στην κατανόηση της έννοιας της νέας στρατηγικής gender mainstreaming και επειδή υπήρχε περίπτωση να εξαιρεθούν οι θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών, δημιουργήθηκε η ανάγκη για την εφαρμογή της «διπλής στρατηγικής». Η συγκεκριμένη στρατηγική απαιτεί το συνδυασμό της «ενσωμάτωσης των φύλων σε όλες τις πολιτικές», αλλά και την υλοποίηση θετικών δράσεων υπέρ των γυναικών (Στρατηγάκη, 2008:45).

Επομένως, είναι σημαντικό να δίνεται έμφαση στην διαμόρφωση του πλαισίου της πολιτικής που συμπεριλαμβάνει την αναπαραγωγή των έμφυλων στερεοτύπων αναπαραγωγής του θηλυκού και του αρσενικού, την ενίσχυση των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και τις «σιωπές» γύρω από τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην επίσημη νομοθεσία, τα προγράμματα και τις μεθόδους εφαρμογής των πολιτικών (Στρατηγάκη, 2007).

Τέλος, σύμφωνα με τη Στρατηγάκη (2002) η έννοια του gender mainstreaming, ως μια προσέγγιση για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, θα πρέπει να εφαρμόζεται καθολικά προκειμένου όλες οι πολιτικές και τα μέτρα να επιτυγχάνουν την έμφυλη ισότητα.

2.1.1.9 Πολιτική ισότητας για όλους

Με τον ερχομό του 21^{ου} αιώνα, ο στόχος της προώθησης των πολιτικών ισότητας επεκτείνεται σε «ισότητα για όλους», χωρίς εντούτοις να χάνει τον πρωταρχικό της προσανατολισμό (προώθηση της έμφυλης ισότητας) (Στρατηγάκη, 2008:46).

Το 2000 αναπτύχθηκε μια νέα στρατηγική, η επονομαζόμενη «Κοινοτική Στρατηγική-Πλαίσιο για την Ισότητα των δυο Φύλων», η οποία εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2000 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό την ανάπτυξη δράσεων για την ισότητα σε όλους τους τομείς της ζωής του άνδρα και της γυναίκας. Η «Κοινοτική Στρατηγική-Πλαίσιο για την Ισότητα των δυο Φύλων» ήταν επικεντρωμένη σε πέντε στόχους, όπως «ισότητα συμμετοχή και εκπροσώπηση», «ισότιμη πρόσβαση και πλήρης άσκηση των κοινωνικών δικαιωμάτων για τις γυναίκες και τους άνδρες», «την ισότητα των φύλων για τα δικαιώματά τους ως πολίτες» και τέλος «τους ρόλους και τα στερεότυπα των φύλων» (Βουγιούκα, 2006, <http://eur-law.eu/EL/Anakoinose-tes-Epitropes-Sumboulia-Europaiko-Koinoboulia-Europaike,493358.d>). Αναγνωρίστηκε, ότι για να επιτευχθούν οι προαναφερόμενοι στόχοι είναι αναγκαίο να χρηματοδοτηθούν και να αναπτυχθούν προγράμματα και να γίνουν νομοθετικές αλλαγές. Γι' αυτό το λόγο το 2001 θεσπίστηκε το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης, το οποίο ήταν επικεντρωμένο στην υλοποίηση των στόχων, που είχαν τεθεί στην «Κοινοτική Στρατηγική-Πλαίσιο για την Ισότητα των δυο Φύλων» για την περίοδο 2001 – 2005 (<http://eur-law.eu/EL/Anakoinose-tes-Epitropes-Sumboulia-Europaiko-Koinoboulia-Europaike,493358.d>).

Το πέμπτο μεσοπρόθεσμο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης της περιόδου 2001 – 2005 αναφέρεται, ότι προώθησε την νέα στρατηγική («Κοινοτική Στρατηγική - Πλαίσιο για την Ισότητα των δυο Φύλων») (Παπαγιαννοπούλου, Κατσαμάγκου και συν. 2008).

Επομένως το πέμπτο μεσοπρόθεσμο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης την περίοδο 2001 – 2005 επηρεασμένο και από την «ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» (gender mainstreaming) επικεντρώνεται στην ισότητα των δυο φύλων σε όλους τους τομείς της ζωής του ατόμου, τον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό με απώτερο σκοπό να εξαλειφθούν οι ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών (Στρατηγάκη, 2008, Παναγιωτοπούλου, Παπαρούνη και συν. 2005).

Εντός του διαστήματος του προγράμματος εκδόθηκαν δυο σημαντικές οδηγίες. Πιο συγκεκριμένα στις 23 Σεπτέμβρη του 2002 δημιουργήθηκε η Οδηγία 2002/73/EK, η οποία αποτελεί τροποποίηση της Οδηγίας 76/207/EK και αφορά την «εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των ανδρών και των γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση, προώθηση και στις συνθήκες εργασίας» (<http://www.isotita.gr/index.php/docs/63>, Στρατηγάκη, 2008:48). Το πιο σημαντικό σημείο στην παρούσα οδηγία είναι η ένταξη της σεξουαλικής παρενόχλησης ως ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον τομέα της αγοράς εργασίας (Στρατηγάκη, 2006, Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2008, Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005, <http://www.isotita.gr/index.php/docs/63>). Ο ορισμός της σεξουαλικής παρενόχλησης είχε διατυπωθεί για πρώτη φορά στο Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το έτος 1990 για την προστασία της αξιοπρέπειας των γυναικών και των ανδρών στην εργασία ως μια «ανεπιθύμητη συμπεριφορά σεξουαλικής φύσης ή άλλη συμπεριφορά βασισμένη στη διαφορά φύλου, η οποία θίγει την αξιοπρέπεια των γυναικών και των ανδρών στην εργασία» (Στρατηγάκη, 2006:166). Μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή η σεξουαλική παρενόχληση δεν είχε θεσπιστεί νομικά. Χρειάστηκε να περάσουν δώδεκα χρόνια, για να κατοχυρωθεί ως μια από τις ανισότητες, μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας στον τομέα της αγοράς εργασίας.

Το 13 Δεκεμβρίου του 2004 εκδόθηκε μια ακόμη σημαντική οδηγία κατά την οποία για πρώτη φορά η ισότητα δεν αφορά μόνο τον τομέα της αγοράς εργασίας, η οδηγία 2004/113/EK, η οποία αναφέρεται στην «εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και στην παροχή αυτών» (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2005-4891+0+DOC+XML+V0//EL>, Στρατηγάκη, 2008:48, Στρατηγάκη, 2007).

Η «ισότητα για όλους» προωθείται μέσω του προγράμματος δράσης Progress (2007-2013), καθώς σε αυτό συσσωρεύονται όλες οι ενέργειες και οι παρεμβάσεις, που είναι απαραίτητες να γίνουν, με απώτερο σκοπό την εξάλειψη των ανισοτήτων. Ακόμη εστιάζει στον κοινωνικό αποκλεισμό, όχι μόνο σε σχέση με το φύλο, όπως επιδιωκόταν μέσω των πέντε μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων για την ίση μεταχείριση του άνδρα και της γυναίκας (1982-2005), αλλά σε σχέση με την φυλή, την αναπηρία και τις σεξουαλικές προτιμήσεις (<http://www.isotita.gr/index.php/docs/c98/>, Στρατηγάκη, 2008).

Στη συνέχεια, η ανάπτυξη της «ισότητας για όλους» διαφαίνεται επίσης με την υιοθέτηση του Χάρτη Πορείας για την Ισότητα των Φύλων, που αφορούσε την περίοδο 2006 – 2010. Ο Χάρτης Πορείας για την Ισότητα των φύλων επικεντρώνεται σε έξι βασικούς τομείς, «την επίτευξη της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών», «την ενίσχυση της συμφιλίωσης της εργασιακής, οικογενειακής και προσωπικής ζωής», «την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής γυναικών και ανδρών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων», «στην καταπολέμηση της βίας και της διακίνησης ανθρώπων (σωματεμπορία)» και στην «προώθηση της ισότητας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (Στρατηγάκη 2008:49, Βουγιούκα, 2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:EL:PDF>).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι στο Χάρτη Πορείας για την Ισότητα των Φύλων 2006 – 2010 αναφέρεται στους τομείς προτεραιότητας των δράσεων η «εξάλειψη της βίας και του εμπορίου ανθρώπων με βάση το φύλο», όπως και η «καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων εις βάρος των μεταναστριών και των γυναικών, που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες», στόχοι, οι οποίοι μέχρι στιγμής δεν αναφέρονταν στις δράσεις των πολιτικών ισότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:EL:PDF>).

2.1.2 Πολιτικές για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών

Όσον αφορά τις πολιτικές για τη βία κατά των γυναικών, η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται να έχει αναπτύξει ελάχιστες δράσεις για την προώθησή τους. Κυρίως οι πολιτικές για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών έχουν αναπτυχθεί χάρη στις πολυετείς προσπάθειες και δράσεις, τόσο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όσο και φεμινιστικών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (Hagemann-White 2002, στο Καμπούρη 2009).

Οι συζητήσεις που έγιναν για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών ξεκινούν ουσιαστικά από το έτος 1979 κατά το οποίο ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ψήφισε τη «Διεθνή Διακήρυξη για την εξάλειψη όλων των μορφών βίας» δίνοντας έμφαση στην πορνεία και στην σωματεμπορία, μορφές βίας τις οποίες καλούνταν τα κράτη – μέλη του Ο.Η.Ε να λάβουν υπόψη τους και να σχεδιάσουν κατάλληλα μέτρα, για την αντιμετώπισή τους. (Στρατηγάκη, 2008, Στρατηγάκη, 2006).

Ο Ο.Η.Ε φαίνεται ότι είχε επικεντρωθεί στις δράσεις για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, γεγονός που το αποδεικνύει με την ανακήρυξη της 25^η Νοεμβρίου του 1981 ως Παγκόσμια Ημέρα για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών (Στρατηγάκη, 2006).

Στο προσκήνιο του ευρωπαϊκού χώρου η βία κατά των γυναικών πήρε θέση με την κατάθεση της έκθεσης της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, μέσω της οποίας παρουσίαζε χαρακτηριστικά, ότι «η βία είναι ένας ενδογενής παράγοντας της κοινωνικής κατάστασης των γυναικών», την οποία ψήφισε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1986 (Στρατηγάκη, 2008:129). Γενικότερα η Επιτροπή για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, η οποία είχε συσταθεί το 1984, έχει στο ιστορικό της διάφορες δυναμικές δράσεις, που έχει κάνει για θέματα, που αφορούν την ισότητα των δυο φύλων με τη συνεργασία της με γυναικείες οργανώσεις της Ευρώπης και την άσκηση κριτικής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη διεκδίκηση των γυναικείων δικαιωμάτων (Στρατηγάκη, 2008).

Τον Ιούνιο του 1993 στη Βιέννη πραγματοποιήθηκε η Διάσκεψη Κορυφής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, κατά την οποία τα γυναικεία δικαιώματα αναγνωρίζονται ως ανθρώπινα. Έξι μήνες αργότερα, το Δεκέμβρη του 1993 ψηφίστηκε το κείμενο του Ο.Η.Ε «Διακήρυξη για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών» (ψηφισμα 48/104) κατά το οποίο η βία αναγνωρίζεται ως μια μορφή παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Στρατηγάκη, 2008:128, Στρατηγάκη, 2006).

Το Σεπτέμβριο του 1995 στην 4^η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις γυναίκες κατοχυρώθηκε ο ορισμός της βίας ως εξής: «Βία κατά των γυναικών είναι κάθε πράξη ή απειλή βίας, που κατευθύνεται εναντίον στο γυναικείο φύλο, οπουδήποτε και αν εκδηλώνεται αυτή, είτε στον δημόσιο, είτε στον ιδιωτικό χώρο και επιφέρει ή μπορεί να επιφέρει στις γυναίκες βλάβη ή πόνο σωματικό, σεξουαλικό, η ψυχολογικό ή ηθελημένη στέρηση ελευθερίας» (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005). Επιπρόσθετα, στην 4^η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες παρουσιάστηκε μια λίστα με όλες τις μορφές βίας και τους τομείς, που μπορούν να ασκηθούν. Οι τομείς, που αναφέρθηκαν ήταν η οικογένεια, η κοινότητα, αλλά και το κράτος, το οποίο μπορεί να μένει αμέτοχο σε πράξεις βίας και μερικές από τις μορφές βίας, που αποτυπώθηκαν ήταν η κακοποίηση από τον σύζυγο, η εμπορία προσώπων, ο βιασμός, η σεξουαλική παρενόχληση, η πορνογραφία κ.λ.π (Στρατηγάκη, 2006, Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005).

Από το έτος 1998 έως και το 2004 πραγματοποιήθηκαν μια σειρά από συνέδρια, που είχαν ως επίκεντρο θέματα, που αφορούσαν την βία κατά των γυναικών, τα οποία πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες χώρες, κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτά τα συνέδρια ξεκίνησαν να υλοποιούνται μετά από πρόταση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, την οποία ενέκρινε το Συμβούλιο Υπουργών. Το πιο σημαντικό από αυτά ήταν το συνέδριο, που πραγματοποιήθηκε στην Πορτογαλία το 2000, που είχε ως επίκεντρο τη

δημιουργία της ευρωπαϊκής καμπάνιας ευαισθητοποίησης για τη βία των γυναικών με όνομα «Ανοχή Μηδέν» (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005).

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ένα πρόγραμμα με όνομα DAPHNE με κεντρικό στόχο την καταπολέμηση της βίας (Στρατηγάκη, 2006). Το πρόγραμμα είχε ως σκοπό τη δημιουργία δικτύωσης μεταξύ Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες από κοινού θα συνεργάζονταν, για τη δημιουργία εκστρατειών ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για θέματα βίας και την ανάπτυξη μέτρων για την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος (http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/133062_el.htm, Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005).

Το παρόν πρόγραμμα αφορούσε τη χρονική περίοδο 2000 – 2003, όμως το διαδέχτηκε το πρόγραμμα DAPHNE 2, για τα έτη 2004 – 2008 και το DAPHNE 3 (2007 – 2013) με κεντρικό τους σκοπό την πρόληψη για όλες τις μορφές της βίας, αλλά και τη μέριμνα για τη βοήθεια των θυμάτων. Και τα τρία προγράμματα δεν αφορούσαν και αφορούν μόνο τις γυναίκες θύματα βίας, αλλά όλες τις πληθυσμιακές ομάδες (http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/133299_el.htm).

2.1.2.1 Διεθνής σωματεμπορία και πορνεία

Από το 1949 είχε δημιουργηθεί από τον Ο.Η.Ε. Σύμβαση, για την αντιμετώπιση της σωματεμπορίας, αλλά και για το φαινόμενο της πορνείας. Ο Ο.Η.Ε. το 1949 δημιούργησε μια ακόμη Σύμβαση ίδιου περιεχομένου, η οποία έφερε τα αντίθετα αποτελέσματα από τα προβλεπόμενα, με το φαινόμενο της σωματεμπορίας να είναι πλέον ένα «*οργανωμένο έγκλημα*» (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005). Το 1995 το ζήτημα της σωματεμπορίας είχε βρεθεί πάλι στο προσκήνιο στο πρόγραμμα δράσης του Πεκίνου, όπου προτείνεται μια σειρά μέτρων στα κράτη – μέλη για την καταπολέμηση του φαινομένου.

Μεγάλη έμφαση στο φαινόμενο της σωματεμπορίας δόθηκε το 1996 στο Συνέδριο, που έγινε σε διεθνές επίπεδο και πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη, στο οποίο έγιναν διαπραγματεύσεις για τη συνεργασία Μη κυβερνητικών Οργανώσεων των χωρών της Ανατολής και της Δύσης. Στο Συνέδριο δημιουργήθηκαν συστάσεις, οι οποίες αφορούσαν την εκπαίδευση των εργαζομένων των φυλακών και της αστυνομίας, όπως και των κοινωνικών λειτουργών σε θέματα της διεθνούς σωματεμπορίας, την προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων με τη βοήθεια της αστυνομίας και των Μη κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως και την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα για το φαινόμενο της σωματεμπορίας (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005). Το ίδιο έτος σημαντική ήταν η συμβολή της Anita Gradin, σουηδής επιτρόπου, με την αφοσίωσή της στο ζήτημα της διεθνούς σωματεμπορίας. Με πρωτοβουλία της δημιουργήθηκε το πρόγραμμα STOP, το οποίο είχε ως κεντρικό στόχο την πληροφόρηση του κοινού για το φαινόμενο, την ανταλλαγή πληροφοριών και την έρευνα περί του θέματος (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005). Σύμφωνα με τη Στρατηγάκη (2006) αυτό το πρόγραμμα είχε ως αποτέλεσμα την τιμωρία όσων εμπλέκονται με την διεθνή σωματεμπορία.

Το 2000 ο Ο.Η.Ε. παρουσίασε μια έκθεση στην οποία αναγράφονταν ποσοστά ανήλικων κοριτσιών (5- 15 ετών), τα οποία εκπορνεύονται κάθε χρόνο (2 εκ. ανά χρόνο), γεγονός που αναπτύσσει τον τουρισμό και την οικονομία χωρών κυρίως του Νότου. Το ίδιο έτος παρουσιάστηκε, για να υπογραφεί από τα κράτη – μέλη «η Σύμβαση κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος» και το «Πρόσθετο Πρωτόκολλο» (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005:138). Και τα δυο αυτά επίσημα έγγραφα αφορούσαν την καταπολέμηση της εμπορίας, μέσω της πρόληψης, της τιμωρίας των θυτών, αλλά και της προστασίας των θυμάτων. Κυρίως το Πρωτόκολλο παρουσιάζει σημαντικά μέτρα, τα οποία θα πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη – μέλη, για την επίτευξη των στόχων του. Σημαντικό σημείο

αποτελεί το γεγονός, ότι γίνεται σαφές, ότι η εμπορία ανθρώπων θεωρείται εκμετάλλευση ακόμη και να υπάρχει η συγκατάθεση του θύματος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν έμεινε αμέτοχο στο φαινόμενο της σωματεμπορίας και της γυναικείας εκμετάλλευσης. Οι σημαντικότερες ενέργειές του είναι η «*Σύσταση για τη Διακίνηση του Πορνογραφικού υλικού*» (1989), η έρευνα «*Στοιχεία για μια στρατηγική αγώνα εναντίον των διαφόρων μορφών της σεξουαλικής βίας στις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης*» (2000), η «*Σύσταση R/2000/11*», που αφορούσε τις δράσεις, που πρέπει να γίνουν, για να καταπολεμηθεί η σεξουαλική εκμετάλλευση, μέσω της εμπορίας των προσώπων (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005). Το 2002 επίσης δημιούργησε τη «*Σύσταση της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου Ευρώπης*», με σκοπό την προστασία των γυναικών – θυμάτων βίας. Στη Σύσταση παρουσιάζεται η πορνεία ως μια από τις πιο ακραίες μορφές βίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, γεγονός που είχε αποδειχθεί και από την έρευνα του 1998 ακόμη και από άτομα, που ηθελημένα είχαν εκπορνευτεί. Στην αναφερόμενη λοιπόν Σύσταση επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο περιλαμβάνει μέτρα, που μπορούν να ακολουθήσουν τα κράτη – μέλη, για να επιτευχθεί η πρόληψη όλων των μορφών βίας, αλλά και η προστασία των θυμάτων (Παπαρρήγα – Κωσταβάρα, 2005). Επίσης, το 2005 στη Βαρσοβία δημιούργησε τη «*Σύμβαση για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων*», με σκοπό την εξάλειψη του φαινομένου της εμπορίας των προσώπων, μέσω της συνεργασίας του διεθνή τομέα και την προστασία και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των θυμάτων

([http://www.olc.gov.cy/olc/olc.nsf/all/93921B86DDF45477C225747B002099F0/\\$file/Simvasi%20gia%20ti%20Drasi%20kata%20tis%20Emporias%20Anthropon.pdf?openelement](http://www.olc.gov.cy/olc/olc.nsf/all/93921B86DDF45477C225747B002099F0/$file/Simvasi%20gia%20ti%20Drasi%20kata%20tis%20Emporias%20Anthropon.pdf?openelement)).

Η τελευταία ενέργεια που έγινε σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας έγινε τον Απρίλιο του 2011 με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο προτείνει ένα καινούριο πλαίσιο πολιτικής για την καταπολέμηση της βίας σύμφωνα με το φύλο. Στο συγκεκριμένο λοιπόν ψήφισμα συμπεριλαμβάνεται η ανάγκη για δημιουργία μέτρων με βάση την πρόληψη, την προστασία των θυμάτων, αλλά και την ποινική δίωξη των θυτών, ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος, την εκπαίδευση όλων των επαγγελματιών, που επρόκειτο να έρθουν σε επαφή με θύματα βίας, τη διασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων βίας, τη λήψη μέτρων για την επανένταξη των θυμάτων, τη δημιουργία καταφυγίων και δομών, που παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες (νομική, ψυχολογική, επαγγελματική στήριξη), τη δημιουργία εκστρατειών πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης και τέλος τη μέριμνα για τη δημιουργία δικαστικών μονάδων, στελεχωμένων με προσωπικά ειδικά εκπαιδευμένα σε θέματα βίας με βάση το φύλο (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2011-0127&format=XML&language=EL>).

2.1.3 Πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών

Η γυναίκα μετανάστρια αντιμετωπίζει την έμφυλη ανισότητα στη χώρα της, αλλά και την ανισότητα στη χώρα υποδοχής λόγω της εθνικής της καταγωγής. Στις χώρες αποστολής παρατηρούνται ακόμη και ανισότητες μεταξύ του άνδρα μετανάστη και της γυναίκας μετανάστριας, οι οποίες καθόρισαν και το είδος της μετανάστευσης του κάθε φύλου, τους λόγους μετανάστευσης, αλλά και τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα υποδοχής. Σημαντικό ρόλο λοιπόν στις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστριών στη χώρα υποδοχής παίζει όχι μόνο η διάκριση, που βιώνουν επί σειρά ετών στην χώρα τους, αλλά και στην εθνική τους καταγωγή, λόγω της οποίας αντιμετωπίζονται υποδεέστερα και από τις γυναίκες της χώρας υποδοχής. Συνήθως, οι μετανάστριες στις χώρες υποδοχής αντιμετωπίζουν την οικονομική εκμετάλλευση, την αδυναμία κοινωνικής ένταξης, εξαιτίας της παράνομης εισόδου τους, με αποτέλεσμα να παραμένουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα χωρίς νόμιμα χαρτιά, να

εργάζονται ως οικιακές βοηθοί, να εκπορνεύονται ή να πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από σωματέμπορες. Όλα αυτά συνθέτουν την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους (Στρατηγάκη, 2006).

Ο Ο.Η.Ε. έχει μεριμνήσει για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των μεταναστριών, μέσω της «*Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών*», τη «*Διεθνή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των μεταναστών εργατών και των μελών της οικογενείας τους*», «*τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στο Καθεστώς των Προσφύγων*» και «*τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού*» (United Nations, 2005 στο Στρατηγάκη, 2006:207).

Από την άλλη πλευρά η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει κάνει αξιόλογες δράσεις, σύμφωνα με το ζήτημα της μετανάστευσης παρά το γεγονός, ότι από τη Συνθήκη της το 1997 προβλεπόταν να γίνουν δράσεις, οι οποίες θα καταπολεμούσαν τις διακρίσεις, που γίνονταν με βάση την εθνική καταγωγή (άρθρο 13). Η μόνο από τις δράσεις που έγιναν ήταν η δημιουργία της οδηγίας 2000/43/ΕΚ, σύμφωνα με την οποία όλα τα άτομα ανεξάρτητα από την εθνική τους καταγωγή αντιμετωπίζονταν με ίσους όρους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε δραστηριοποιηθεί στο θέμα της μετανάστευσης με την ανακοίνωσή της το 2000 για την υλοποίηση προγραμμάτων σύμφωνα με την πρωτοβουλία EQUAL, κατά την οποία τα κράτη – μέλη έπρεπε να εφαρμόσουν μέτρα, τα οποία θα βοηθούσαν στην εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων συμπεριλαμβανομένου και της διάκρισης με βάση την εθνική καταγωγή. Οι χρονικές περίοδοι της υλοποίησης των προγραμμάτων μέσω της πρωτοβουλίας EQUAL ήταν από το 2001 - 2004 και 2004 - 2006 (http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10237_el.htm).

Το 2005 μέσω του «*Σχεδίου πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση*» κατοχυρώθηκαν νομικά τα δικαιώματα των μεταναστών, που εισήλθαν με νόμιμα μέσα και ασκούν νόμιμα επαγγέλματα, που θα βελτιώσουν την οικονομική ανάπτυξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Στρατηγάκη, 2006:208).

Επίσης με το πρόγραμμα με τίτλο «*Θετικό πρόγραμμα συνεργασίας με τις τρίτες χώρες στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου*», που προβλεπόταν να υλοποιηθεί κατά τη χρονική περίοδο 2007 – 2013 είχε ως σκοπό την μείωση της μετανάστευσης.

Γενικότερα, παρά τις δράσεις, που έχουν γίνει για τους μετανάστες (άνδρες και γυναίκες) και τη νομιμοποίηση των δικαιωμάτων τους στις χώρες υποδοχής, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει αναπτύξει πολιτικές με βάση το φύλο των μεταναστών, καθώς η μετανάστευση αντιμετωπίζεται ως ένα ζήτημα, το οποίο δεν διαχωρίζεται με βάση το φύλο. Έτσι, οι πολιτικές ισότητας στο θέμα της μετανάστευσης δεν αποτελούν μια από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Στρατηγάκη, 2006).

2.2 Πολιτικές ισότητας των φύλων στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η θέσπιση μέτρων για την προώθηση της ισότητας πραγματοποιήθηκε με μεγάλη καθυστέρηση συγκριτικά με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη. Καθώς οι θεσμικές πρωτοβουλίες επί του θέματος δεν ήταν αποτέλεσμα ωρίμανσης του πολιτικού συστήματος αλλά προήλθαν ως έξωθεν καταναγκασμός και ως υποχρέωση της Ελλάδας να εναρμονίσει το θεσμικό της πλαίσιο και τις πολιτικές της με τις αντίστοιχες κοινοτικές Οδηγίες και Προγράμματα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι ακόμη που συνέβαλε στην αργή ανάπτυξη των πολιτικών ισότητας στην Ελλάδα ήταν η αργή ανάπτυξη και εδραίωση του φεμινιστικού κινήματος. (Glover-Carplan, 2000).

Ήδη από το 1864 το Ελληνικό κράτος παρέχει στους Έλληνες το δικαίωμα της ψήφου, όχι όμως και στις Ελληνίδες (Τζανάκη, 2007), παρόλο που με το άρθρο 4 του Συντάγματος κατοχυρώνονται οι Έλληνες ως «ίσοι ενώπιον του νόμου» και στην συνέχεια

«Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις» (Γιαρένη, 2004: 37). Το έτος 1887, η Καλλιρρόη Παρρέν εκδίδει την εφημερίδα των Κυριών, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη «φωνή» των γυναικών αφενός και αφετέρου έδωσε στις γυναίκες της εποχής την ευκαιρία και το μέσον ώστε να εκφράσουν κάποιες από τις απόψεις και τα δικαιώματά τους (Στρατηγάκη, 2006). Το 1920, δημιουργήθηκε ο Σύνδεσμος Ελληνίδων υπέρ των Δικαιωμάτων της Γυναίκας (βασικό αίτημα του οποίου ήταν το δικαίωμα των Ελληνίδων να εκλέγουν και να εκλέγονται). Το 1927, για πρώτη φορά παραχωρείται στις γυναίκες το δικαίωμα της ψήφου, αλλά με σημαντικούς περιορισμούς, εκ των οποίων ο σπουδαιότερος ήταν η απαγόρευση του «εκλέγεσθαι», με την προϋπόθεση, οι γυναίκες να είναι άνω των τριάντα, να γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή (προϋπόθεση ειρωνική, αν λάβει κανείς υπόψη ότι πάνω από το 50% των Ελληνίδων εκείνη την εποχή ήταν αγράμματες). Οι αγώνες των γυναικών άρχισαν να αποδίδουν καρπούς, όταν το 1949 διορίστηκαν για πρώτη φορά δυο γυναίκες ως μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου της Αθήνας, ενώ το 1950 η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε στην τμηματική χορήγηση δικαιωμάτων στις γυναίκες, με το Νόμο 949/49, ο οποίος αναγνώριζε στις γυναίκες το δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές, θέτοντας ως προϋπόθεση να έχουν συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας τους, καθώς και το δικαίωμα να εκλέγονται σε όλα τα δημοτικά και κοινοτικά αξιώματα, μετά τη συμπλήρωση του 25^{ου} έτους της ηλικίας τους.

Με τον Νόμο 2159/1952, θεσμοθετείται ουσιαστικά το δικαίωμα του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» για τις γυναίκες (Σακελλαροπούλου-Μπασκούτα, χ.χ.) και ένα χρόνο αργότερα, το έτος 1953, με το Νομοθετικό Διάταγμα 2620 καταργούνται όλες οι διακρίσεις σε βάρος της γυναίκας και της δίνεται το δικαίωμα για κάλυψη υψηλών ιδιωτικών και δημοσίων θέσεων και αξιωμάτων, που έως τότε ήταν αποκλειστικό προνόμιο των αντρών (Στρατηγάκη, 2004).

Εμπόδιο στην συνέχιση των κατακτήσεων των γυναικών στάθηκε η επιβολή της δικτατορίας, η οποία αναχαίτισε την ανάπτυξη των πολιτικών ισότητας που είχαν ξεκινήσει να παρουσιάζουν σημαντική άνθιση κατά τον προηγούμενο χρόνο. Τα σωματεία και οι σύλλογοι που ασχολούνταν με την προώθηση των γυναικείων δικαιωμάτων ανέλαβαν ξανά δράση μετά το τέλος της δικτατορίας (1974), αγωνιζόμενα αυτή τη φορά για ζητήματα, που αφορούσαν και τα δυο φύλα και έχοντας παράλληλα στο πλευρό τους όλα τα μεγάλα κόμματα τα οποία συμπεριέλαβαν στα προγράμματά τους πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών. (Τακάρη, 1984)

Σταθμό επίσης στην επίτευξη της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτέλεσε η καθιέρωση της συνεκπαίδευσης το 1979, η οποία πραγματοποιήθηκε χάρη στη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση Βενιζέλου και συνέβαλε σημαντικά στην άρση των στερεοτυπικών αντιλήψεων που υπήρχαν έντονες εκείνη την περίοδο καθώς οι Ελληνίδες μετά την απελευθέρωση και ως τη Μικρασιατική καταστροφή, απασχολούνταν σε μη αμειβόμενες εργασίες, εκτός ελάχιστων περιπτώσεων, που απασχολούνταν ως δασκάλες ή εργάτριες. Εκ τότε δημιουργήθηκαν σωματεία και σύλλογοι, οι οποίοι προωθούσαν τα γυναικεία ζητήματα και διεκδικούσαν ενεργά τα δικαιώματά τους (Τατάκη, 1984).

2.2.1 Ελλάδα- Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση

Η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η θέσπιση ευρωπαϊκών πολιτικών σχετικά με την ισότητα, την επηρέασε καταλυτικά στον τομέα αυτό, από την πρώτη κιόλας φάση της ένταξης της (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006). Εξάλλου, η έντονη οικονομική κρίση που μαστίζει στην εποχή μας, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, καθιστά αναγκαία την ισότητα μεταξύ αντρών και γυναικών και την βασική προτεραιότητα του πολιτικού συστήματος, ως απόπειρα για την ανάπτυξη των χωρών και την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων (Στρατηγάκη, 2008).

Βασική επιδίωξη και κατευθυντήρια γραμμή των πολιτικών που προωθούν την ισότητα των δύο φύλων είναι η δημιουργία των απαιτούμενων συνθηκών σε μία κοινωνία, στην οποία τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες θα έχουν ίσες ευκαιρίες, δικαιώματα και υποχρεώσεις σε όλους τους τομείς του ιδιωτικού και δημόσιου βίου τους. Θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στην πολιτική και την εξουσία. Ενώ παράλληλα γίνεται προσπάθεια ώστε να αρθούν τα στερεότυπα που κρατούσαν το ένα εκ των δύο φύλων στο περιθώριο και απέκλειαν τη συμμετοχή του από μια πλειάδα δραστηριοτήτων. (Στρατηγάκη, 2006)

2.2.2 Πολιτικές για την επίτευξη της ισότητας στα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων

Παρακάτω επιχειρείται να γίνει μία χρονολογική ανασκόπηση των πολιτικών που εφαρμόστηκαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και στόχευαν στην επίτευξη της ισότητας των φύλων στην πολιτική σκηνή της χώρας :

- Το 1934, στις δημοτικές εκλογές, η γυναικεία ψήφος γίνεται πραγματικότητα (έστω και υπό όρους)
- Το 1945 το Εθνικό Συμβούλιο των Καρυσχάδων με ψήφισμά του αποφασίζει ότι όλοι οι Έλληνες άνδρες και γυναίκες έχουν τα ίδια πολιτικά και αστικά δικαιώματα. Ενώ το Εθνικό Συμβούλιο, με την αρμοδιότητα του προσωρινού συνταγματικού χάρτη, για πρώτη φορά αναγνωρίζει τα ίσα πολιτικά δικαιώματα των δύο φύλων, επιτρέποντας έτσι στις γυναίκες να ψηφίζουν ισότιμα και να εκλέγονται στο Εθνικό Συμβούλιο.
- Το 1952 με τον Νόμο 2159, δίνεται στις γυναίκες το δικαίωμα όχι μόνο να εκλέγει αλλά και να εκλέγεται, τόσο στις Δημοτικές όσο και στις Βουλευτικές εκλογές.
- Το 1975, το άρθρο 4 του Συντάγματος ορίζει ότι «όλοι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου και έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.». Με αυτό το άρθρο κατοχυρώνονται νομικά οι αρχές της ισότητας, όπως αυτές περιλαμβάνονται στο Διεθνές Δίκαιο, στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διάκρισης εναντίον των Γυναικών (Ν. 1342/83) και την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Χάρτα (Ν.1426/84). Εντούτοις το άρθρο 116 του Συντάγματος επιτρέπει «αποκλίσεις» από την αρχή της Ισότητας «για σοβαρούς λόγους, σε περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο Νόμος». Κάτι το οποίο αποτελούσε τροχοπέδη στην λήψη ουσιαστικών και δραστικών μέτρων όσον αφορά την ισότητα των φύλων (ποσοτώσεις στα κέντρα λήψης αποφάσεων, θετικές διακρίσεις για τις γυναίκες κατά την πρόσληψη και προαγωγή προσωπικού κλπ) παρόλο που αυτές είχαν εισέλθει στο Ελληνικό Δίκαιο μέσω της κύρωσης των Διεθνών Συμβάσεων. Ο εν λόγω Νόμος τροποποιήθηκε στο νέο Σύνταγμα με το άρ.116 παρ.2 .
- Μία ακόμη πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, που συνέβαλε στην ισότητα των δύο φύλων στην πολιτική σκηνή της χώρας ήταν η ψήφιση Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο οποίος μεριμνούσε για την εισαγωγή των ποσοτώσεων (1/3) σε όλα τα όργανα λήψης αποφάσεων του Δημοσίου καθώς και τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς που εποπτεύονταν από αυτό και την Τοπική Αυτοδιοίκηση (ν.2839/2000, αρ.6).
- Το 1981, μετά τις εκλογές, για πρώτη φορά το θέμα της ισότητας των δύο φύλων περιλαμβάνεται στο κοινωνικό και αναπτυξιακό πρόγραμμα της τότε κυβέρνησης.
- Το 1982, θεσμοθετήθηκε θέση ειδικής συμβούλου για θέματα Ισότητας. Ενώ με το Νόμο 1288/82 δημιουργήθηκε εννεαμελές Συμβούλιο Ισότητας των δύο φύλων (πρόκειται για ένα συμβουλευτικό όργανο το οποίο υπαγόταν απευθείας στον Πρωθυπουργό και λειτουργούσε σαν αυτοτελής υπηρεσιακή μονάδα του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης. Το εν λόγω Συμβούλιο αναβαθμίστηκε με το Νόμο 1558/88 και μετατράπηκε σε Γενική Γραμματεία Ισότητας. Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας επικεντρώνεται στην προώθηση και πραγματοποίηση της

νομικής και ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς (πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό). Έτσι λοιπόν προτείνει μέτρα στην Πολιτεία, τα οποία θα συμβάλλουν στην ισότητα των φύλων, συνεργάζεται με Ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς και άλλα κυβερνητικά όργανα, εκπονεί δράσεις, συνεργάζεται με διάφορα σώματα και παρέχει στοιχεία και πληροφορίες χρήσιμα για την έμφυλη ισότητα. Συνοπτικά η Γενική Γραμματεία Ισότητας στοχεύει: α)στην ένταξη της Ισότητας σε όλες τις πολιτικές, β)στην ενίσχυση των μηχανισμών προώθησης της Ισότητας, γ)στην εργασία και την απασχόληση, δ) στην ισόρροπη συμμετοχή στα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων, ε)στην βία κατά των γυναικών, στ)στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τη δημοσιότητα. Ενώ σε νομοθετικό πλαίσιο προώθησε την οργανωτική της αναβάθμιση με την θεσμοθέτηση των 13 Περιφερειακών Επιτροπών Ισότητας (Ν.2839/2000,αρ.6, παρ.2) και συνέβαλε στη σύσταση Διυπουργικής Επιτροπής για την Ισότητα (Απόφαση Πρωθυπουργού Υ316/17.7.2000)

- Το Μάρτιο του 2001, ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή ο Νόμος 2910/01, ο οποίος εισήγαγε ποσόστωση 1/3 σε όλα τα ψηφοδέλτια των δημοτικών και Νομαρχιακών εκλογών.

2.3 Η «ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές» (gender mainstreaming) στην Ελλάδα

Στον ελλαδικό χώρο τα πρώτα βήματα για την στρατηγική gender mainstreaming έγιναν στην συνεδρίαση της Διυπουργικής Επιτροπής για θέματα ισότητας την 21-11-2000 όπου αποφασίστηκε η συγκρότηση Ομάδας Εργασίας με στόχο την κατάρτιση Εθνικού Προγράμματος Δράσης για την ισότητα των φύλων και τη θεσμική κατοχύρωση της συμμετοχής της Γενικής Γραμματείας Ισότητας σε όλες τις επιτροπές κατάρτισης και παρακολούθησης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης σε κεντρικό, τομεακό και περιφερειακό επίπεδο. Ακόμη προβλέπονται ειδικές δράσεις υλοποίησης πολιτικών στήριξης και ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης γυναικών στα Επιχειρηματικά Προγράμματα Ανάπτυξης και Απασχόλησης (Στρατηγάκη, 2003).

Οι έμφυλες ανισότητες στην Ελλάδα και οι πολιτικές που ακολουθήθηκαν για την αντιμετώπισή τους, θα αναλυθούν αναφορικά με τον διαχωρισμό που κάνει η Στρατηγάκη (2006), σε συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι: αρχικά, οι έμφυλοι διαχωρισμοί και η αντιμετώπιση της πολιτικής, στον τομέα της οικογένειας (αναπαραγωγή, ρόλοι, μητρότητα), στην συνέχεια στον τομέα της απασχόλησης και στην εξισορρόπηση μεταξύ εργασίας-οικογένειας, έπειτα θα επικεντρωθούμε στην βία κατά των γυναικών και τέλος στις γυναίκες μετανάστριες στην Ελλάδα.

2.4 Η νομική ισότητα στις οικογενειακές σχέσεις, στην αναπαραγωγή, στην μητρότητα

Σύμφωνα με την Στατηγάκη (2006 : 55), η οικογένεια είναι « το πρωταρχικό πεδίο παρέμβασης της κοινωνικής πολιτικής και ο κοινωνικός θεσμός που οργανώνει την βιολογική αναπαραγωγή και την κοινωνική μητρότητα». «Η σημαντικότερη παρέμβαση από την πλευρά του Κράτους στην οικογένεια γίνεται μέσω του νομοθετικού πλαισίου» (Στατηγάκη, 2006 : 56).

Σύμφωνα πάλι με τον φεμινισμό της δεκαετίας 1970-1980, η οικογένεια είναι «ο πρωταρχικός χώρος άσκησης της ανδρικής εξουσίας» (Στατηγάκη, 2006 : 64) . Μέσα σε αυτήν, δημιουργούνται και αναπαράγονται τα στερεότυπα φύλου, η φυλετική ανισότητα και ο υποδεέστερος ρόλος της γυναίκας. Με αφορμή αυτή την θεώρηση, δημιουργήθηκαν μεγάλες εξεγέρσεις, κινητοποιήσεις και αντιδράσεις εκ μέρους του φεμινιστικού κινήματος διεκδικώντας καλύτερη και ίση μεταχείριση της θέσης της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, με

γνώμονα την χαρακτηριστική φράση: «δεν είμαι του ανδρός μου, δεν είμαι του πατρός μου, θέλω να είμαι ο εαυτός μου» (Στρατηγάκη, 2006 : 79).

Με αφορμή λοιπόν, τις κινητοποιήσεις των γυναικείων οργανώσεων και κυρίως του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, πραγματοποιείται το 1975 στην Ελλάδα η «αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου» (Στρατηγάκη, 2006 : 79, www.pasok.gr). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ψήφιση, στην Ελλάδα, του νόμου 1329/1983 το 1983 για την «θεμελίωση της ισότητας ανάμεσα στους συζύγους και τον εκσυγχρονισμό του θεσμού της οικογένειας» (Στρατηγάκη, 2006: 80) και για «την αντικατάσταση του όρου πατρική εξουσία ο οποίος αναφερόταν στον Αστικό Κώδικα μέχρι τότε» (Γιαρένη, 2004:171) . Αναλυτικότερα, θεσμοθετούνται:

- Η ισοτιμία μεταξύ των συζύγων στα οικογενειακά θέματα, έναντι του πατριαρχικού μοντέλου όπου ο άντρας ήταν αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις.
- Η κατάργηση του θεσμού της προίκας.
- Το δικαίωμα της γυναίκας να διατηρεί μετά το γάμο το δικό της επίθετο και το δικαίωμα της γυναίκας να έχει λόγο στο επώνυμο που θα λάβουν τα τέκνα (το οποίο θα μπορούσε να είναι και του πατέρα και της μητέρας).
- Ελάχιστο όριο για τέλεση γάμου το 18^ο έτος ηλικίας.
- Ίσα δικαιώματα για τα τέκνα που γεννιούνται στα πλαίσια ενός γάμου, με τα τέκνα που γεννιούνται εκτός γάμου.
- Ενισχύθηκε νομικά η θέση της άγαμης μητέρας.
- Η πατρική εξουσία αντικαταστάθηκε από την γονική μέριμνα και τέθηκε ως προτεραιότητα το συμφέρον, η προστασία και τα δικαιώματα του παιδιού.
- Πρωτοπόρες αλλαγές που αφορούν το διαζύγιο: δυνατότητα λήψης συναινετικού διαζυγίου και δικαίωμα συμμετοχής της γυναίκας στην περιουσία που αποκτήθηκε κατά την διάρκεια του έγγαμου βίου, καθώς και αναγνώριση ως αίτιο διαζυγίου τον κλονισμό του γάμου.
- Το σύστημα της περιουσιακής αυτοτέλειας των συζύγων ή η κοινοκτημοσύνη με συμβολαιογραφική πράξη (Στρατηγάκη, 2006, Γιαρένη, 2004).

Ψηφίζονται επίσης:

- Ο Νόμος 1250/1982, με τον οποίο εξισώνεται ο πολιτικός γάμος με τον θρησκευτικό γάμο και η πολιτική ονοματοδοσία με την βάπτιση.
- Ο Νόμος 1649/1986, με τον οποίο παρέχεται η δυνατότητα στις γυναίκες που ήταν ήδη έγγαμες και είχαν αποκτήσει το επώνυμο του συζύγου, να επανακτήσουν το δικό τους επώνυμο, εφόσον φυσικά το επιθυμούσαν. Επίσης, ακολουθούν και προστατευτικές ρυθμίσεις του γάμου και της γονικής μέριμνας (επιδόματα γάμου, γονικές άδειες, κτλ.) (Στρατηγάκη, 2006).

Άλλο ένα επίτευγμα του φεμινιστικού κινήματος ήταν η νομιμοποίηση των αμβλώσεων στην Ελλάδα το 1986. Ένα επίτευγμα πολύ σημαντικό, αν λάβει κανείς υπόψη ότι στην Ελλάδα, μέχρι το 1986, η άμβλωση τιμωρούνταν με ποινή φυλάκισης μέχρι και τρία έτη (με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου υπήρχαν στοιχεία που αποδείκνυαν ότι η μη διακοπή της εγκυμοσύνης θέτει σε κίνδυνο την ζωή της μητέρας) (Στρατηγάκη, 2006). Γίνεται λοιπόν, με ομόφωνη συναίνεση των κομμάτων, η ψήφιση των Νόμων:

- 1609/1986 για την τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης (πριν την συμπλήρωση των 12 εβδομάδων κύησης ή και μέχρι τις 24, σε περίπτωση βιασμού, αιμομιξίας ή γενετικής ανωμαλίας του εμβρύου) και την προστασία της υγείας της γυναίκας. Το 1987, στον υπάρχον νόμο ήρθε να προστεθεί η κάλυψη των εξόδων της άμβλωσης από τα ασφαλιστικά ταμεία.
- 3089/2002, ο οποίος νομιμοποίησε την τεχνητή αναπαραγωγή με εξωσωματική γονιμοποίηση μέσω της ιατρική επιστήμης, σε περιπτώσεις όμως όπου ήταν αδύνατη

η αναπαραγωγή με φυσικό τρόπο ή υπήρχε κάποιος κίνδυνος μετάδοσης σοβαρής νόσου (Στατηγάκη, 2006, Γιαρένη, 2004).

2.5 «Συμφιλίωση» εργασίας και οικογένειας

Η βιομηχανική επανάσταση, η εξέλιξη της παραγωγικής διαδικασίας και η δημιουργία εργοστασίων, αποτέλεσε την αφετηρία για την απότομη και μαζική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας, μιας και οι ανάγκες και τα δεδομένα της κοινωνίας απαιτούσαν «άφθονο και φθινό» εργατικό δυναμικό (Γιαρένη, 2004).

Με την είσοδο λοιπόν, των γυναικών στην αγορά εργασίας, η οποία είσοδος αυξάνεται συνεχώς (Αρτινοπούλου, χ.χ.), οι υποχρεώσεις τους και οι ώρες που εργάζονται αυξήθηκαν εις διπλούν. Πλέον, η εργασία των γυναικών εκτός από «ιδιωτικό» χαρακτήρα που είχε, δηλαδή την εργασία εντός της οικίας και χωρίς αμοιβή, απέκτησε και «δημόσιο», σε εργασιακό περιβάλλον και με αμοιβή, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Στατηγάκη (2006). Το γεγονός αυτό, επιφέρει αρκετά προβλήματα στην καθημερινότητα των γυναικών. Συγκεκριμένα, αν και οι γυναίκες κατάφεραν να ενταχθούν ενεργά στον εργασιακό τομέα (προνόμιο που μέχρι τότε κατείχαν οι άντρες) και να περιορίσουν κάποια πάγια έμφυλα στερεότυπα σχετικά με τον τομέα αυτό, ουσιαστικά δεν περιορίστηκε και η άνιση μεταχείριση εις βάρος τους. Εξάλλου, στην Ελλάδα, μέχρι πριν ορισμένα έτη, η άποψη που επικρατούσε ήταν ότι, ναι μεν η γυναίκα έχει δικαίωμα στην «δημόσια απασχόληση», αλλά εφόσον δεν «παραμελεί» και δεν παραβιάζει τα συζυγικά, μητρικά, οικιακά της καθήκοντα, λόγω εργασίας. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ο σύζυγος, είχε κάθε «δικαίωμα», να επιβάλλει στην σύζυγο την απαγόρευση της εργασίας (Γιαρένη, 2004).

Η «υποχρέωση» που επιβάλλει στις γυναίκες η κοινωνία, να είναι ταυτόχρονα καλές σύζυγοι, καλές μητέρες, καλές νοικοκυρές και καλές επαγγελματίες, δημιουργεί στον γυναικείο πληθυσμό πολλαπλή «συσσώρευση ρόλων» και μεγάλη πίεση, τόσο σωματική, όσο και ψυχολογική. Εξάλλου η ισότητα των φύλων δεν επήλθε σε υποχρεώσεις εντός της οικίας, όπου η ανατροφή των παιδιών, οι αναγκαίες εργασίες του σπιτιού, κτλ. εξακολουθούν να αποτελούν «καθήκον» και ευθύνη αποκλειστικά της γυναίκας (Στατηγάκη, 2006).

Παρακάτω ακολουθεί συνοπτικά το νομοθετικό πλαίσιο που συνέβαλε στην συμφιλίωση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή, για την περίοδο 1984-2000:

-Ν. 1483/84, ο οποίος εισήγαγε μέτρα προστασίας και θέσπισε διευκολύνσεις για εργαζόμενους με οικογενειακές ευθύνες (σε εφαρμογή της Σύμβασης 156 της ΔΟΕ)

-Ν. 1469/84, ο οποίος κατοχύρωνε την άδεια μητρότητας.

-Διάταγμα 193/88, το οποίο επέκτεινε και στον Δημόσιο τομέα τα μέτρα προστασίας και τις διευκολύνσεις για τους εργαζόμενους με οικογενειακές υποχρεώσεις.

-Διάταγμα 176/97, με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή η Οδηγία 92/85/EC, αναφορικά με την άδεια μητρότητας.

-Ν. 2539/97, ο οποίος καθιερώνει την τηλεφωνική εξυπηρέτηση των πολιτών για μια σειρά δικαιολογητικών του δημοσίου.

-Ν. 2683/ 99, του δημοσιονομικού κώδικα, ο οποίος ρυθμίζει τα δικαιώματα των εργαζομένων με οικογενειακές ευθύνες, που απασχολούνται στα Ν.Π.Δ.Δ.

-Ν. 2839/00, με τον οποίο καθιερώνεται η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στα Δ. Σ. και τα υπηρεσιακά συμβούλια του δημόσιου τομέα.

Το παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβάνει τη νομοθεσία η οποία έχει ως κύριο μέλημά της: την προστασία της οικογένειας και της μητρότητας, την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων, την παροχή φύλαξης και φροντίδας σε εξαρτημένα άτομα, την παροχή διαφόρων μορφών άδειας, την κατοχύρωση διαφόρων επιδομάτων, καθώς και τον καθορισμό των ωραρίων λειτουργίας της κοινωνικής υποδομής της χώρας (<http://www.ypes.gr/>).

Αναλυτικότερα, οι κυριότερες θεσμικές διατάξεις οι οποίες συντελούν στην επίτευξη της ισότητας των φύλων είναι οι ακόλουθες:

-Άδεια μητρότητας και η χρηματική αποζημίωση που την συνοδεύει.

-Γονική άδεια (άδεια φροντίδας παιδιού), τα τελευταία έτη η εν λόγω άδεια χορηγείται και στον πατέρα κάτι το οποίο αποτέλεσε καινοτομία για τα δεδομένα την ελληνική πραγματικότητα.

-Άδεια υιοθεσίας

-Άδεια έκτακτης ανάγκης (για απρόβλεπτα γεγονότα)

-Εκπαιδευτική άδεια ή άδεια επιμόρφωσης με πλήρεις ή μερικές αποδοχές

-Επιδοματική φροντίδα παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Η έλλειψη μιας συγκεκριμένης πολιτικής συμφιλίωσης οφείλεται, σε σημαντικό βαθμό στην εντυπωσιακή απουσία ζήτησης για πολιτικές φιλικές προς την οικογένεια, τόσο από την πλευρά των συνδικαλιστικών οργανώσεων όσο και από την πλευρά των εργαζομένων. Κάτι το οποίο δεν ισχύει μόνο στους «ανδροκρατούμενους» κλάδους αλλά σε όλους. (Κρυστάλλης, 2007)

2.6 Κοινωνικές δομές φροντίδας στην Ελλάδα

Η αδυναμία ισορρόπησης μεταξύ εργασίας και οικίας, καθώς και τα προβλήματα που επισύρει, υπήρχε μεγαλύτερη και εντονότερη στην Ελλάδα, εξαιτίας των ανεπαρκών δομών από την πλευρά της πολιτείας. Βασική λοιπόν προτεραιότητα του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης, ήταν η δημιουργία δημόσιων υποδομών φροντίδας, τόσο για παιδιά όσο και για εξαρτημένα άτομα (ηλικιωμένοι, ΑμεΑ), ώστε να βοηθηθούν οι γυναίκες στην πολύωρη και απαιτητική φροντίδα τέτοιων ατόμων και να μπορούν παράλληλα να εργάζονται. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η ανάπτυξη τέτοιων υποδομών στην Ελλάδα χρηματοδοτήθηκε μέσω των τριών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (από το 1989 έως σήμερα), δεδομένης της έλλειψης επαρκών πόρων της χώρας (Στρατηγάκη, 2006).

Δημιουργούνται λοιπόν σε όλη την χώρα (ως υποδομές φροντίδας παιδιών), δημοτικοί βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, δημόσια νηπιαγωγεία, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ), οι παιδικές κατασκηνώσεις των ΟΤΑ, οι παιδικοί σταθμοί των προνοιακών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Επίσης, ψηφίζονται οι Νόμοι:

- 2525/1997, με τον οποίο θεσμοθετούνται τα ολοήμερα νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία.
- 2082/1992, θεσμοθετούνται τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) (Στρατηγάκη, 2006).

Όσον αφορά τις υποδομές φροντίδας για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρίες, δημιουργούνται: τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ), τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, δημιουργικής απασχόλησης, ψυχαγωγικά προγράμματα φυσιοθεραπείας-εργοθεραπείας, ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική φροντίδα. Επίσης, δημιουργούνται τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), τα οποία παρέχουν στους ηλικιωμένους κοινωνικές υπηρεσίες. Επιπλέον, εφαρμόζεται το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι, το οποίο παρέχει κατ'οικον και δωρεάν περίθαλψη σε ηλικιωμένα άτομα και σε άτομα με αναπηρίες, τα οποία όμως δεν πάσχουν από σοβαρές νόσους (Στρατηγάκη, 2006).

Όσον αφορά την ίδρυση ειδικών δομών για άτομα με αναπηρίες, δημιουργούνται 22 Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης για ΑΜΕΑ και τα Κέντρα Στήριξης ΑΜΕΑ, 16 στο σύνολο. Ακόμη, ενεργά συμβάλουν σε συνδυασμό με τα παραπάνω, τα 5 έργα της Κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, όπου ενισχύουν και υλοποιούν για τα ΑΜΕΑ «δράσεις προώθησης στην απασχόληση, ενίσχυσης των δεξιοτήτων μέσω τηλεκπαίδευσης, ισότιμης

συμμετοχής στην εργασία και ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας» (Στρατηγάκη 2006 : 106).

2.7 Διευκολύνσεις για εργαζόμενους γονείς στην Ελλάδα

Για την διευκόλυνση των γονέων που εργάζονται (Γιαρένη, 2004) και κυρίως της μητέρας και με βάση την αρχή της ισότητας, εκτός από τις προαναφερθείσες δομές για παιδιά, ΑΜΕΑ και ηλικιωμένους, θεσμοθετούνται στο εργατικό δίκαιο της Ελλάδας τα εξής:

- «Άδειες μητρότητας και πατρότητας
- «Μειωμένο ωράριο των μητέρων»
- «Γονική και άλλες άδειες για τους δύο γονείς» (Στρατηγάκη, 2006 : 108).

2.8 Αμειβόμενη εργασία και κοινωνική ασφάλιση

Η ανισότητα, το «χάσμα», που επικρατεί μεταξύ αντρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο και ιδιαίτερα στις απολαβές μεταξύ τους, αποτυπώνεται, όπως είναι λογικό και στο τομέα της κοινωνικής ασφάλισης (η οποία εξαρτάται άμεσα από το επίπεδο εισφορών των εργαζόμενων) (Στρατηγάκη, 2006).

2.8.1 Νομοθετικό πλαίσιο

Η πρώτη σημαντική επιρροή που άσκησε η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Ελλάδα στο θέμα της ισότητας των δύο φύλων και η οποία αποτυπώθηκε στην νομοθεσία της, ήταν η ψήφιση των ακόλουθων νόμων (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006):

- 1414/84 «Εφαρμογή της αρχής της ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις», με τον οποίο απαγορεύεται κάθε μορφής διάκριση, με βάση το φύλο και την οικογενειακή κατάσταση, στον επαγγελματικό προσανατολισμό και στην εκπαίδευση (Γιαρένη, 2004: 220).
- 1483/84 «Προστασία και διευκόλυνση των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις» (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006: 281), με τον οποίο προστατεύεται η εγκυμονούσα και η θέση της στον εργασιακό τομέα, τόσο κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης της, όσο και ένα χρόνο μετά από αυτήν (Γιαρένη, 2004).

Με τους παραπάνω νόμους εισάγεται «η αρχή της ισότιμης αμοιβής και μεταχείρισης στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση, στον επαγγελματικό προσανατολισμό και στην κοινωνική ασφάλιση» (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006:281).

- Ο πρόσφατος Νόμος 3488/2006, επιφέρει, έπειτα από τους προαναφερθέντες νόμους, τις πιο δραστικές αλλαγές στον τομέα της ισότητας στην απασχόληση και ξεκαθαρίζεται ότι: «η αρχή της ίσης μεταχείρισης συνεπάγεται την απουσία κάθε διάκρισης που βασίζεται στο φύλο είτε άμεσα είτε έμμεσα, σε συσχετισμό ιδίως με την οικογενειακή κατάσταση» (Στρατηγάκη, 2006 : 139). Επιπλέον, με τον συγκεκριμένο Νόμο «ορίζεται ως διάκριση λόγω φύλου και η σεξουαλική παρενόχληση» (Στρατηγάκη, 2006 : 140).

Επιπλέον, στην εξέλιξη και βελτίωση της νομοθεσίας της Ελλάδας συνέβαλαν, σε θέματα ισότητας, οι ακόλουθες Ευρωπαϊκές οδηγίες:

- Οι 86/378 και 86/613 για την ισότητα στην κοινωνική ασφάλιση.
- Η 92/85 για την βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων και λεχώνων.
- Η 96/34 για την γονική άδεια.
- Η 97/80 για το βάρος απόδειξης σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου.
- Η 97/81 για την μερική απασχόληση» (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006:281).

2.8.2 Ασφαλιστικός τομέας

Οι ρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν στον ασφαλιστικό τομέα για την ισότητα, είναι οι εξής:

- Ο Νόμος 2084/1992, με τον οποίο έπαψε να ισχύει το «δικαίωμα ελάχιστης σύνταξης μετά την δεκαπενταετία στις παντρεμένες, χήρες, διαζευγμένες και ανύπαντρες μητέρες που εργάζονταν στο δημόσιο τομέα». Ο συγκεκριμένος νόμος αποτελούσε διακριτή διάκριση απέναντι στις γυναίκες που εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα καθώς επίσης και στο αντρικό φύλο. Επιπλέον, αποτελούσε και ισχυρή αφορμή (με έντονες πατριαρχικές ιδεολογικές επιρροές), για τις ευνοούμενες του νόμου, να εγκαταλείψουν πρόωρα την αμειβόμενη εργασία τους.
- Θεσπίστηκε το 1992 η «αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης για τις εργαζόμενες γυναίκες»,
- Ο Νόμος 3029/2002, με τον οποίο καθιερώθηκε «πλασματικός χρόνος ασφάλισης ενός, ενάμιση ή δύο χρόνων για τις μητέρες με ένα, δύο ή τρία παιδιά αντίστοιχα». Με τον νόμο αυτό, παρείχεται η δυνατότητα στις μητέρες να συμπληρώσουν το όριο για συνταξιοδότηση.
- Ο Νόμος 3232/2004, με τον οποίο καθιερώθηκε «ο επιμερισμός της σύνταξης στο διαζύγιο, με σκοπό την προστασία των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των διαζευγμένων γυναικών» (Στρατηγάκη, 2006 : 142).

2.9 Βία κατά των γυναικών

Η βία κατά των γυναικών «συνιστά παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα της σωματικής, ψυχολογικής και διανοητικής ακεραιότητας» (Στρατηγάκη, 2006 : 151). Σύμφωνα με την Παπαρρήγα-Κωσταβάρα (χ.χ.), η βία κατά των γυναικών είναι «ένα παγκόσμιο και πανάρχαιο φαινόμενο τόσο παλιό όσο και οι πολιτισμένες κοινωνίες μας». Σύμφωνα με την Σκούταρη (χ.χ.), η βία είναι «δομικό χαρακτηριστικό των πατριαρχικών κοινωνιών και ανάγεται στις εξουσιαστικές σχέσεις που, σε αυτές τις κοινωνίες, έχουν διαμορφωθεί ανάμεσα στα φύλα». Σύμφωνα με την Καραμάνου (2003), η βία είναι η ακραία συνέπεια της άνιση κατανομής εξουσίας μεταξύ των φύλων, των διακρίσεων, των στερεοτύπων και του αποκλεισμού εις βάρος των γυναικών, καθώς επίσης και της ταύτισης του ανδρισμού με την δύναμη, την επιβολή, την σκληρότητα.

Η βία κατά των γυναικών δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνο συγκεκριμένων και υποανάπτυκτων περιοχών, αλλά πρόβλημα που μαστίζει κάθε σύγχρονη, ανεπτυγμένη και μη, χώρα. Το γεγονός που διαφοροποιεί στην ουσία την βία, είναι οι διαφορετικές μορφές με την οποία αυτή εμφανίζεται (Μουργελά, 2007). Οι μορφές που μπορεί να πάρει η βία κατά των γυναικών, ποικίλουν: «ο βιασμός (εντός και εκτός γάμου), η σεξουαλική βία, τα εγκλήματα τιμής, η αιμομιξία, η πορνεία, η εμπορία/διακίνηση των γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση (trafficking), καθώς και οι βίαιοι ιατρικοί χειρισμοί κατά τον τοκετό και οι εξαναγκαστικές αμβλώσεις» (Στρατηγάκη, 2006: 154), αποτελούν μόνο ένα κομμάτι εξ αυτών. Επιπροσθέτως, στις μορφές βίας κατά των γυναικών, η Σκούταρη (χ.χ.), έρχεται να προσθέσει και την σεξιστική διαφήμιση. Ορισμένες από τις μορφές αυτές είναι χαρακτηριστικό όλων των χωρών (ενδοοικογενειακή βία, βιασμός, κτλ), ενώ κάποιες άλλες, πιο «πρωτόγονες μορφές» (Μουργελά, 2007), (ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων, κτλ.), εμφανίζονται σε συγκεκριμένες χώρες και πολιτισμούς (Παπαρρήγα-Κωσταβάρα, χ.χ.).

Σε όποια μορφή πάντως και αν εκδηλώνεται, «η βία παραμένει βία», ένα έγκλημα με τεράστιες διαστάσεις παγκοσμίως (Μουργελά, 2007). Δεν είναι λίγοι αυτοί που θεωρούν την βία ως «προσωπική υπόθεση» (και όχι κοινωνικοπολιτική μέριμνα) και την αντιμετωπίζουν με ελαφρότητα αλλά και σιωπή (Καραμάνου, 2003). Έτσι, ένα από τα σημαντικότερα

εγκλήματα εις βάρος των γυναικών (αλλά και παιδιών), γίνεται ταυτόχρονα και ένα «έγκλημα σιωπής».

Η Ελλάδα, δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση στην παγκόσμια μάστιγα της βίας κατά των γυναικών. Αντίθετα, η απουσία, στην Ελλάδα, μέχρι προσφάτως νόμων για την σεξουαλική παρενόχληση, την συζυγική βία και την παράνομη διακίνηση (Στρατηγάκη, 2006), ίσως και να πυροδοτούσε τέτοια φαινόμενα. Ακόμη και σήμερα, στην Ελλάδα του 2011, η βία συνεχίζει να είναι ένα «έγκλημα σιωπής», που συχνά αποκρύπτεται ακόμη και από τα ίδια τα θύματά της (Ισμαηλίδου, 2011).

Εκτός από την επιρροή της Ε.Ε., η επίτευξη πολιτικών, δομών και νόμων για την βία κατά των γυναικών, οφείλεται σε καθοριστικό βαθμό στην κινητοποίηση των γυναικείων και φεμινιστικών οργανώσεων καθώς και στην δραστηριότητα μη κυβερνητικών οργανώσεων (Στρατηγάκη 2006). Σύμφωνα με την Παπαρρήγα-Κωσταβάρα (χ.χ.), η βία έγινε *‘ορατή’* τις τελευταίες δεκαετίες *χάρη στους αγώνες, στις έρευνες και τις μελέτες των φεμινιστριών*.

Η βία ρυθμίζεται στην Ελλάδα με του κάτωθι νόμους:

- Νόμος 1419/1984, με τον οποίο ποινικοποιήθηκε ο βιασμός και θεωρείται πλέον κακούργημα, καθώς και αυτεπάγγελτη δίωξή του.
- Νόμος 3064/2002, με τον οποίο ρυθμίστηκε νομοθετικά το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων.
- Νόμος 3488/2006, με τον οποίο ρυθμίστηκε η σεξουαλική παρενόχληση στον εργασιακό χώρο.
- Νόμος 3500/2006, με τον οποίο ρυθμίστηκε η ενδοοικογενειακή βία και ο βιασμός στον γάμο (Στρατηγάκη, 2006, Σκούταρη χ.χ.).

Σύμφωνα με την Στρατηγάκη (2006), οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της βίας των γυναικών στην Ελλάδα, μπορούν να χωριστούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: σε αυτές που δημιουργούν δομές για την παροχή υπηρεσιών αρωγής και υποστήριξης στις κακοποιημένες γυναίκες και σε αυτές που επικεντρώνονται στην ενθάρρυνση των θυμάτων να σπάσουν την σιωπή του και να καταγγείλουν τον θύτη τους και στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για το θέμα της βίας.

Συνολικά, οι δομές αυτές είναι οι εξής:

- Η Γ.Γ.Ι. Μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, λειτουργούν: δύο Κέντρα Κακοποιημένων γυναικών (το ένα στην Αθήνα και το άλλο στον Πειραιά) και ένας ξενώνας για κακοποιημένες γυναίκες στην Αθήνα.
- Το ΚΕΘΙ. Μέσω των Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), τα οποία είναι στο σύνολο πέντε και κατανέμονται σε πέντε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, παρέχεται στήριξη και προστασία στις γυναίκες-θύματα βίας.
- Το ΕΚΚΑ. Επίσης, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), είναι αρμόδιος κρατικός φορέας για την υποστήριξη και την φιλοξενία των θυμάτων βίας. Σε αυτόν λειτουργούν: 4 ξενώνες φιλοξενίας, 9 Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης και Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197.
- Το 2004, δημιουργήθηκε, στην Βόρεια Ελλάδα, το Κέντρο Υποστήριξης και Φιλοξενίας για θύματα σωματεμπορίας από το Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης.
- Οι «Γιατροί του Κόσμου», λειτουργούν ξενώνα για γυναίκες-θύματα σωματεμπορίας.
- Στα Ιωάννινα, γυναικείες οργανώσεις λειτουργούν μονάδα υποδοχής για γυναίκες-θύματα βίας.
- Το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας, επίσης παρέχει στήριξη σε γυναίκες κακοποιημένες.
- Ο «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της Γυναίκας», παρέχει δωρεάν νομικές συμβουλές για θέματα βίας και πραγματοποιεί ενέργειες προς την αντιμετώπιση του φαινομένου της σωματεμπορίας.

- Το «Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης», λειτουργεί τη γραμμή ΣΟΣ «δίπλα σου» για θύματα ενδοοικογενειακής βίας και γραμμή ΣΟΣ για θύματα σωματεμπορίας. Επίσης λειτουργεί ξενώνα για θύματα τόσο βίας, όσο και σωματεμπορίας.
- Από το 1987, λειτουργεί στην Αθήνα, η «Γυναικεία ομάδα αυτοάμυνας». Διοργανώνει ανοιχτά σεμινάρια αυτοάμυνας στην Αθήνα και γενικότερα ανά περιοχές της Ελλάδας και παρέχει δωρεάν, στις γυναίκες, υπηρεσίες συμβουλευτικής σε θέματα αυτοάμυνας.
- Ακόμη, σημαντικές δράσεις πραγματοποιεί σε θέματα πορνείας και δημιουργεί δομές συμπαράστασης και αλληλεγγύης προς τις γυναίκες-θύματα βίας, «η Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών».
- Σημαντικές δράσεις υλοποιεί και η «Φεμινιστική Πρωτοβουλία για την καταναγκαστική πορνεία των αλλοδαπών γυναικών», με στόχους: την συμπαράσταση και πληροφόρηση των αλλοδαπών γυναικών, την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, της άσκηση πίεσης στην πολιτική εξουσία για την λήψη αναγκαίων μέτρων που αφορούν την σωματεμπορία και κινητοποιήσεις στα δικαστήρια με αίτημα την κατάλληλη τιμωρία των σωματεμπόρων.
- Η ομάδα γυναικών Θεσσαλονίκης, μεταξύ ποικίλων πρωτοβουλιών και δράσεων σε θέματα βίας, ξεκίνησε, το 2003, καμπάνια για την καταναγκαστική πορνεία.
- Ένα από τα προγράμματα του «Κέντρου Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη», είναι το “Stop Now against trafficking”, εκ του οποίου συστάθηκε η «ομάδα Γαλασίου», η οποία και επεξεργάστηκε το θεσμικό πλαίσιο για την σωματεμπορία.
- Το 2003 συστάθηκε το Εθνικό Παρατηρητήριο για την βία κατά των γυναικών, με φορείς: το «Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών», το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών» και την «Γενική Γραμματεία Ισότητας».
- Το φεμινιστικό και γυναικείο κίνημα δραστηριοποιείται στην συμπαράσταση των κακοποιημένων γυναικών σε δικαστήρια και φορείς, συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση την κοινής γνώμης σε θέματα βίας, φέρνει στην επιφάνεια και αναδεικνύει το πρόβλημα της βίας.
- Στήριξη και βοήθεια παρέχεται και από άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες, όπως τα νοσοκομεία, η αστυνομία, δικηγορικοί σύλλογοι, κ.α. καθώς και από μη κυβερνητικές, όπως οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικής αρωγής, το «Κέντρο Στήριξης Οικογένειας» της «Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών», σωματεία, κτλ. (Σκούταρη χ.χ., Στρατηγάκη 2006).

2.10 Φύλο και μετανάστευση

Η Ελλάδα, αν και είχε παράδοση ως χώρα εξαγωγής στο θέμα της μετανάστευσης, μετατράπηκε, από το 1990 και έπειτα, σε χώρα εισαγωγής για μετανάστες (Παπαρρήγα-Κωσταβάρα, 1995, Αποστολίδου χ.χ., Καλλινικάκη, 2009). Έρευνες σχετικές με την μετανάστευση, έφεραν στην επιφάνεια τον «ανδροκρατικό χαρακτήρα» στον τομέα αυτό και «υποθέσεις πως οι μετανάστριες είναι στάσιμα, αφανή και ετεροκαθοριζόμενα υποκείμενα». Αναλυτικότερα, «διακρίθηκαν τριών ειδών σχέσεις γυναικών-μετανάστευση: πρώτον, η κατάσταση κατά την οποία οι γυναίκες μένουν πίσω στην χώρα τους, αναλαμβάνουν ανδρικούς ρόλους και αναμένουν την επιστροφή των συζύγων, δεύτερον, την κατάσταση όπου οι γυναίκες ακολουθούν τους συζύγους και μεταναστεύουν χωρίς να το θέλουν και τρίτον την κατάσταση όπου οι γυναίκες φεύγουν από την χώρα τους, μόνες, χωρίς οικογένεια, για να δοκιμάσουν την τύχη τους» (Στρατηγάκη, 2006: 197). Η κατάσταση των μεταναστριών οικιακών βοηθών στην Ελλάδα και παροχών προσωπικής φροντίδας, μπορεί να διατυπωθεί στα εξής: όσον αφορά τα αστικά τους δικαιώματα, η απόκτηση άδειας παραμονής και εργασίας αποτέλεσαν

την μεγαλύτερη δυσκολία των μεταναστριών, δυσκολότερη από αυτή που αντιμετωπίζουν οι άντρες μετανάστες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Μάλλιου (χ.χ), *«το να είσαι μετανάστης είναι δύσκολο, μα να είσαι γυναίκα μετανάστρια, είναι πραγματικό λυπηρό...»*.

Από την σκοπιά των πολιτικών δικαιωμάτων, τα πράγματα είναι επίσης δύσκολα για τις μετανάστριες. Η ένταξη ή η συμμετοχή τους σε κόμματα και σε μη κυβερνητικές οργανώσεις καθίσταται σχεδόν αδύνατη, εξαιτίας της προκατάληψης, του ρατσισμού και των στερεοτυπικών αντιλήψεων που επικρατούν στην κοινή γνώμη για τους μετανάστες, αλλά και εξαιτίας των έμφυλων διαχωρισμών (Στρατηγάκη, 2006). Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και σε σχέση με τα οικονομικά δικαιώματα των μεταναστριών. Οι χαμηλές αμοιβές και οι ελάχιστες απαιτήσεις ασφαλιστικής κάλυψης, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις που πρέπει να αποδεχτούν οι μετανάστριες προκειμένου να εξασφαλίσουν μια υποτυπώδη εργασία. Επιπροσθέτως, οι περισσότερες από τις εργασίες αυτές, είναι επικίνδυνες, με μεγάλες απαιτήσεις και με χαρακτηριστικά ρατσισμού και διάφορων μορφών βίας (εκβιασμοί, σεξουαλική παρενόχληση, κτλ.). Ακόμη, η άσκηση κοινωνικών δικαιωμάτων των μεταναστριών, όπως η πρόσβασή τους σε υπηρεσίες δημόσιες εκπαίδευσης και υγείας, προσκρούει στο εμπόδιο της κατοχής άδειας παραμονής, η οποία με την σειρά της προϋποθέτει νόμιμη απασχόληση. Επιπλέον, η πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες υγείας, δεν είναι ούτε αυτή με την σειρά της εύκολη υπόθεση. Η εκμετάλλευση και ο ρατσισμός των μεταναστριών, είναι ακόμη και στον τομέα της υγείας αναπόφευκτος (Στρατηγάκη, 2006). Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί το γεγονός ότι, συμπερασματικά και με τα προαναφερθέντα, η καθημερινή ζωή και οι συνθήκες στέγασης των μεταναστριών είναι άσχημες έως άκρως ακατάλληλες (Στρατηγάκη, 2006).

Με βάση λοιπόν τα προαναφερθέντα, απαραίτητη και βασική προϋπόθεση για την άσκηση και κατοχύρωση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών/-τριών, είναι, από την πλευρά του κράτους, η μονιμοποίηση των μεταναστών/-τριών στην χώρα και η θέσπιση σχετικής νομοθεσίας για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Η μονιμοποίηση μεταναστών/-ιών στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις:

- Με τον Νόμο 1975/1991 έγινε η πρώτη,
- Με τον νόμο 2910/2001, η δεύτερη,
- Με τον νόμο 3386/2005, η τρίτη (Στρατηγάκη, 2006: 209).

Όσον αφορά την κοινωνική ένταξη των μεταναστών/-τριών, μη κυβερνητικές οργανώσεις (με χρηματοδότηση του δημοσίου), καθώς και φορείς του ιδιωτικού τομέα, αναλαμβάνουν, κυρίως, τον ρόλο αυτό, έναντι του κράτους. Έτσι, με την υποστήριξη και την χρηματική συνδρομή της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL (η οποία εμπεριέχει μια σειρά μέτρων και πολιτικών για την ισότητα, ένα εκ των οποίων είναι, στην προκειμένη περίπτωση, η ενίσχυση της *«απασχολησιμότητας»* των μεταναστών), δημιουργούνται:

- *«Κέντρο μεταπληροφόρησης και ανάδειξης τεχνικών δεξιοτήτων για μετανάστες, παλιννοστούντες και πρόσφυγες.*
- *Δίκτυο για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στα ΜΜΕ*
- *Φόρουμ για την ισότητα και την κοινωνική συνοχή»* (Στρατηγάκη, 2006 : 211).

Κατά τον σχεδιασμό των παραπάνω δράσεων, *«η ισότητα των φύλων θα ενσωματωνόταν ως βασικός στόχος όλων των δράσεων και οι μετανάστριες θα τύχαιναν ιδιαίτερης αναφοράς και ίσως μέριμνας»* (Στρατηγάκη, 2006 : 211).

Εκτός από τους προαναφερθέντες, δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, δημιουργούνται και αυτόνομες οργανώσεις πολιτών, με δική τους πρωτοβουλία στο θέμα της μετανάστευσης, οι οποίοι είναι:

- Το Δίκτυο για πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, τα οποία παρέχουν (εθελοντικά), νομική υποστήριξη σε μετανάστες/-στριες με προβλήματα απέλασης.

- Το Φεμινιστικό Κέντρο Αθήνας, η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών και οι Γυναίκες για μια Άλλη Ευρώπη, τα οποία παρέχουν στήριξη σε όλα τα επίπεδα σε μετανάστριες-θύματα κυκλωμάτων σωματεμπορίας (Στρατηγάκη, 2006).

Επιπλέον, δημιουργούνται και δομές υποστήριξης και σύλλογοι από τις ίδιες τις μετανάστριες, όπως:

- Το Πανελλαδικό Δίκτυο Μεταναστριών
- Η Ένωση Αφρικανών Γυναικών
- Το Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστριών (Στρατηγάκη, 2006).

Παρόλα ταύτα, οι προαναφερθείσες και μεμονωμένες δομές και πολιτικές στην Ελλάδα, δεν είναι αρκετές για να αντιμετωπίσουν την τόσο έκδηλη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστριών (πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών, κτλ) και να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες τους για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης (Στρατηγάκη, 2006).

2.11 Μηχανισμοί άσκησης πολιτικής για την ισότητα των φύλων

Για την εφαρμογή πολιτικών που αφορούν την ισότητα στην χώρα μας, δημιουργήθηκαν ανάλογες δομές και θεσμικοί μηχανισμοί. Οι μηχανισμοί αυτοί δημιουργήθηκαν με πρωτοβουλία την ελληνικής κυβέρνησης για την προώθηση της ισότητας, λειτούργησαν όμως ουσιαστικά μέσω της επίδρασης που άσκησε η Ευρωπαϊκή Ένωση (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006).

Αρχικά, δημιουργήθηκε το 1982 το Συμβούλιο Ισότητας των δύο Φύλων το οποίο, τρία χρόνια αργότερα εξελίχθηκε στην Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ), «η οποία αποτελεί και τον βασικό κρατικό μηχανισμό για την ισότητα στην Ελλάδα» (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006: 282).

Στην συνέχεια δημιουργήθηκαν:

- «*Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) (1989).*»
- «*Το βραχύβιο Εθνικό Συμβούλιο Ισότητας (1990).*»
- «*Τα Νομαρχιακά Γραφεία Ισότητας και οι Νομαρχιακές Επιτροπές (1994)*» (Μαραβέγιας & Σακελλαρόπουλος, 2006: 282).

Οι πολιτικές που αφορούν την ισότητα των φύλων στη χώρα μας σχεδιάζονται και προσαρμόζονται στις ανάγκες της ελληνικής πραγματικότητας από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας. Η τελευταία προκειμένου να σχεδιάσει τα προγράμματα που θα συμβάλλουν στην ισότητα των φύλων λαμβάνει υπόψη της τις πολιτικές που ακολουθούνται τόσο διεθνώς όσο, πολύ περισσότερο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντούτοις-ακόμη- μεριμνά ώστε τα προγράμματα να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ελλήνων πολιτών. Οι πολιτικές αυτές περνούν από την θεωρητική τους σχεδίαση στην εφαρμογή μέσω του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) (www.kethi.gr).

2.12 Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010 – 2013

Σε αυτό το σημείο της μελέτης σκόπιμη κρίνεται η αναφορά στις πρακτικές που εφαρμόστηκαν τα τελευταία έτη στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα, καθώς και σε εκείνες τις οποίες πρόκειται να υλοποιηθούν στο μέλλον, όπως ορίζονται από το "Εθνικό πρόγραμμα για την ουσιαστική ισότητα των φύλων 2010-2013". (www.isotita.gr) Το πρόγραμμα στοχεύει:

- Στην προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των γυναικών μέσω της προώθησης της ισότητας των φύλων και του προσανατολισμού των παρεμβάσεων στις γυναικείες ομάδες, οι οποίες δέχονται πολλαπλές διακρίσεις.
- Στην πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών.

- Στην στήριξη της γυναικείας απασχόλησης και της οικονομικής τους αυτοτέλειας.
- Στην αξιοποίηση της πολιτιστικής δημιουργίας για την ανάδειξη του στόχου της έμφυλης ισότητας.

Η υλοποίηση των εν λόγω προγραμμάτων βασίζεται σε καλές πρακτικές που εφαρμόστηκαν στο εξωτερικό με προεξάρχουσα την στρατηγική του gender mainstreaming . Η διάρθρωση του προγράμματος γίνεται σε τρεις πυλώνες, οι οποίοι περιλαμβάνουν:

- Τις νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες συμβάλλουν στην βελτίωση του οικογενειακού δικαίου, αναμορφώνουν και ενισχύουν τους νόμους για τη βία και εισάγουν νέες διατάξεις με στόχο την ουσιαστική ισότητα των φύλων.
- Εξειδικευμένες πολιτικές για την έμφυλη ισότητα (της Γενικής Γραμματείας Ισότητας).
- Παρεμβάσεις των άλλων Υπουργείων και δημόσιων φορέων με τις οποίες εντάσσουν την ισότητα των φύλων στις δημόσιες πολιτικές (gender mainstreaming.).
- Βελτίωση του οικογενειακού δικαίου,
- Αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών,
- Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, μέσω την στρατηγικής gender mainstreaming.
- Εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών,
- Εξάλειψη των διακρίσεων (όπως είναι η εθνική καταγωγή, η αναπηρία, η κοινωνική απομόνωση κ.τ.λ.),
- Προώθηση της αναπαραγωγικής και σεξουαλικής υγείας,
- Ενίσχυση της απασχόλησης,
- Προώθηση των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων και στην κοινωνία των πολιτών,
- Συμβολή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην προβολή υγιών προτύπων και συμπεριφορών ώστε να προωθηθεί η ισότητα των φύλων,
- Ενίσχυση της παραγωγής πολιτιστικής δημιουργίας με θεματικό άξονα: «Ταυτότητες Φύλου – Δικαιώματα των γυναικών – Ισότητα των φύλων» (πιο συγκεκριμένα στοχεύει στην ενίσχυση ανδρών και γυναικών καλλιτεχνών για την παραγωγή έργων ζωγραφικής, γλυπτικής, βίντεο, performances, φωτογραφίας, netart, ντοκιμαντέρ, χορού, θεάτρου και λογοτεχνίας. Όσον αφορά τους θεσμούς, τα όργανα και τις δομές παραγωγής πολιτικών, σχεδιάζεται τόσο η ενίσχυση των συμβουλευτικών κέντρων που είναι ήδη σε λειτουργία όσο και η δημιουργία νέων στα οποία απευθύνονται: γυναίκες θύματα βίας, άνεργες, απασχολούμενες. Στόχος των εν λόγω δομών είναι η ολιστική προσέγγιση των προβλημάτων, των γυναικών, παρέχοντας εξειδικευμένη συμβουλευτική με γνώμονα την οπτική του φύλου (gender mainstreaming.). Ακόμη επιδιώκεται η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός της Βιβλιοθήκης Θεμάτων Ισότητας του Φύλου (Β.Θ.Ι.Φ.), καθώς η προώθηση της έμφυλης ισότητας προϋποθέτει πολιτικές που στηρίζονται σε επιστημονική γνώση, τεκμηρίωση, έρευνα και πληροφόρηση. Μια ακόμη αλλαγή είναι η δομή παρακολούθησης δημόσιων πολιτικών, μέσω των οποίων επιδιώκεται η παρακολούθηση της προόδου σε όλα τα πεδία πολιτικής και εντοπίζονται τα μέτρα που διευκολύνουν την ενίσχυση της πραγματοποίησης της ουσιαστικής ισότητας. Μια ακόμη καινοτόμος δράση είναι η δημιουργία διαδικτυακής πύλης, μέσω της οποίας θα γίνεται ο διάλογος μεταξύ των γυναικείων οργανώσεων και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, θα παρέχετε συμβουλευτική υποστήριξη σε ομάδες γυναικών σε άμεση συνεργασία με την τηλεφωνική γραμμή «SOS», η οποία απευθύνεται στις γυναίκες που έχουν πέσει θύματα βίας. Ακόμη, μέσω αυτής της δράσης επιδιώκεται η ευρύτερη πληροφόρηση του κοινού για θέματα που αφορούν την ισότητα. Ενώ στοχεύει και στην αξιοποίηση της ανοικτής διαδικτυακής δημιουργίας μητρώου εμπειρογνομόνων φύλου. Επιπλέον, η συμμετοχή της χώρας σε διεθνής και ευρωπαϊκούς οργανισμούς είναι μια δράση, η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα επίτευξης και συμπόρευσης της χώρας μας με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Παράλληλα έχει προγραμματιστεί η αναβάθμιση της

λειτουργίας και η λειτουργίας και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου των κάτωθι υπηρεσιών:

- Εθνικό Παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση κατά των γυναικών
- Διυπουργική Επιτροπή Ισότητας των Φύλων, προώθηση οριζόντιων πολιτικών για την προώθηση της Ισότητας,
- Εθνική Επιτροπή για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών.

Τέλος, η συνεργασία με το Κ.Ε.Θ.Ι., το οποίο παρέχει ερευνητικά δεδομένα, συμβουλευτικές υπηρεσίες και συνεργασία με διάφορες οργανώσεις και φορείς αποτελεί μια δομή η οποία έχει προσφέρει ποικιλοτρόπως στην ισότητα και το έργο της εξακολουθεί να είναι πολύτιμο.

Παράλληλος στόχος είναι η παράλληλη ένταξη της ισότητας σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, αναφέρεται δηλαδή σε τρόπους με τους οποίους όλες οι δημόσιες πολιτικές μπορούν και οφείλουν να συμπεριλαμβάνουν το στόχο της ισότητας στο σχεδιασμό και την υλοποίησή τους.

Από την παραπάνω ανασκόπηση των πολιτικών που ακολουθούνται στην Ελλάδα προκύπτει το συμπέρασμα ότι η ισότητα των δύο φύλων επιτυγχάνεται μόνο μέσω της δημιουργίας πολιτικών οι οποίες θα συμβάλουν στην ίση παροχή ευκαιριών σε άνδρες και γυναίκες και θα είναι απαλλαγμένες από κάθε είδους διακρίσεις και προκαταλήψεις, οι οποίες αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα προόδου αρχικά σε ατομικό επίπεδο και έπειτα σε επίπεδο συνόλου. Ένα εξίσου σπουδαίο εργαλείο για την επίτευξη της ισότητας, όπως προέκυψε από την ανασκόπηση που έγινε είναι η στρατηγική gender mainstreaming., δηλαδή η ένταξη της οπτικής του φύλου στο σύνολο των πολιτικών και των δράσεων της κάθε χώρας. Ένα ακόμη αξιοσημείωτο στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι παρόλο που η Ελλάδα προχωρεί με αργούς ρυθμούς στην ενσωμάτωση και υλοποίηση πολιτικών που αφορούν την έμφυλη ισότητα, εντούτοις έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος προς αυτή την κατεύθυνση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (Κ.Ε.Θ.Ι)

Η άσκηση από την Ελλάδα πολιτικών ισότητας δημιούργησε την ανάγκη για τεχνογνωσία και εμπειρία στα στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και την ανάγκη για δημιουργία δομών για την ισότητα των φύλων, λόγω της διαχείρισης κοινοτικών προγραμμάτων από την Ελλάδα. Γι' αυτό το λόγο ξεκίνησε το 1994 να επαναλειτουργεί το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, το οποίο βρισκόταν σε αδράνεια από το έτος της ίδρυσής του (1989). Ο κύριος σκοπός της επαναλειτουργίας του ήταν το όφελος, που θα είχε από τις χρηματοδοτήσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας NOW (New Opportunities for Women) (Μαραβέγιας & Σακελλάροπουλος, 2006).

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), ιδρύθηκε το 1989 (με βάση το Νόμο 1835/89) και ενεργοποιήθηκε ουσιαστικά το 1994. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου. Ο φορέας, ο οποίος εποπτεύει το ΚΕΘΙ και του παρέχει χρηματική υποστήριξη, είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ), που με την σειρά της ανήκει στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΑ) (www.kethi.gr, www.isotita.gr, Χαρίτου-Φατούρου & Τατά-Αρσέλ & συν. 2003). Το κεντρικό ΚΕΘΙ έχει την έδρα του στην Αθήνα και διαθέτει παραρτήματα σε αρκετές μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, όπως, στην Θεσσαλονίκη, στην Πάτρα, στον Βόλο, στην Κομοτηνή και στο Ηράκλειο Κρήτης (www.kethi.gr).

3.1 Διοίκηση- δομές

Η δομή του ΚΕΘΙ, διοικείται από συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από έναν πρόεδρο, έναν αντιπρόεδρο και πέντε μέλη. Επιπλέον, το ΚΕΘΙ, πλαισιώνεται από ποικίλες υποστηρικτικές δομές, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι:

- Δομές δικτύου *EQUAL-DREAM*
- Δομές συμβουλευτικής δικτύου *Ανδρομέδα*
- Συμβουλευτικά Κέντρα την Γενικής Γραμματείας Ισότητας
- Συμβουλευτικά Κέντρα του ΚΕΘΙ» (www.kethi.gr).

3.2 Ρόλος- Στόχος

Το ΚΕΘΙ, λειτουργεί ως μεσάζον, μεταξύ της κρατικής κατεύθυνσης (σε θέματα πολιτικής για την ισότητα αντρών και γυναικών) και των πολιτών, ιδιαιτέρως των γυναικών (Χαρίτου-Φατούρου & Τατά-Αρσέλ & συν. 2003).

Βασικός στόχος του ΚΕΘΙ είναι η ουσιαστική επίτευξη της ισότητας ανάμεσα στα φύλα μέσω της προαγωγής των γυναικών, αναφορικά με όλες τις διαστάσεις και εκφάνσεις της κοινωνικής πραγματικότητας (πολιτική, οικονομική, οικογενειακή διάσταση) (www.kethi.gr).

3.3 Δραστηριότητες

Το ΚΕΘΙ σχεδιάζει, θέτει σε εφαρμογή και αξιολογεί προγράμματα, μέσω των οποίων επιδιώκεται ο κεντρικός στόχος του, η ισότητα δηλαδή μεταξύ αντρών και γυναικών.

Δραστηριοποιείται, επίσης, σε πολλούς τομείς, όπως:

- Στον τομέα της έρευνας, όπου υλοποιούνται μελέτες σχετικές με την ισότητα, οι οποίες κατόπιν εκδίδονται και δημοσιεύονται.
- Σε θέματα ευαισθητοποίησης των πολιτών, επιμόρφωσης και εκπαίδευσης φορέων, οργανισμών και ατόμων κυρίως μέσω διοργανώσεων ημερίδων, συνεδρίων κτλ.

- Σε θέματα συμβουλευτικής και ενημέρωσης των γυναικών, όσον αφορά τα δικαιώματά τους.
- Λειτουργεί σαν δίκτυο σύνδεσης και επικοινωνίας ανάμεσα σε υπηρεσίες, δομές, κτλ. που προάγουν την ισότητα των δύο φύλων.
- Ενεργοποιεί θεσμούς, που δεν έχουν ξανα-εφαρμοστεί, σχετικούς με την προώθηση «καλών πρακτικών υπέρ των γυναικών» (www.kethi.gr).

Αναλυτικότερα, επικεντρώνεται:

- Στην παροχή καινοτόμων και εξειδικευμένων γνώσεων (επιστημονικών, τεχνικών) και στη δημιουργία μεθόδων και εργαλείων κατάλληλων για την επίτευξη πολιτικών ισότητας των φύλων (τόσο σε εθνικό, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο), τα οποία απευθύνονται σε αρμόδια κρατικά όργανα, όπως στη Γενική Γραμματεία Ισότητας και σε υπουργεία.
- Στην παροχή γνώσεων και στον προσανατολισμό σε θέματα ισότητας, απευθυνόμενο σε επιστημονικό και ερευνητικό προσωπικό, σε ευαισθητοποιημένους πολίτες, σε γυναικείες οργανώσεις, κτλ.
- Στην συμβουλευτική γυναικών, σε θέματα όπως η εργασία, η νομική πληροφόρηση, κτλ., στη γενικότερη ψυχοκοινωνική στήριξή τους, με απώτερο σκοπό την ενεργή και ουσιαστική ένταξή τους στην κοινωνία (Χαρίτου-Φατούρου & Τατά-Αρσέλ & συν. 2003).

3.3.1 Έρευνες- Μελέτες

Από την επαναλειτουργία του ΚΕΘΙ (1994), έχει διεξαχθεί μια πληθώρα ερευνών και μελετών (καθώς είναι ένας τομέας που επικεντρώνεται το ΚΕΘΙ), οι οποίες αφορούν θέματα ισότητας των φύλων. Οι έρευνες αυτές επικεντρώνονται κυρίως σε τομείς όπως: «η απασχόληση και η επιχειρηματικότητα των γυναικών, η εκπαίδευσή τους, η συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων, η κοινωνική πολιτική, ο κοινωνικός αποκλεισμός, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, η βία κατά των γυναικών, κτλ.» (www.kethi.gr).

3.3.2 Προγράμματα με φορέα υλοποίησης το ΚΕΘΙ

Το ΚΕΘΙ, υλοποιεί προγράμματα είτε ως εταίρος σε συνεργασία με άλλους φορείς), είτε ως συντονιστής (που αναλαμβάνει την εποπτεία για την διεξαγωγή ενός προγράμματος). Η χρηματοδότηση, καλύπτεται είτε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), είτε εθνικούς και διεθνείς πόρους, είτε και από τα τρία ταυτόχρονα.

Τα προγράμματα που σχεδιάζει και υλοποιεί το ΚΕΘΙ, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν/ταξινομηθούν σε κάποιες γενικότερες θεματικές ενότητες, που αφορούν την προαγωγή της ισότητας. Οι συγκεκριμένες θεματικές ενότητες είναι οι εξής: η απασχόληση/εργασία, η μητρότητα/οικογένεια, η βία κατά γυναικών (σωματεμπορία, εξαναγκαστική πορνεία, ενδοοικογενειακή βία, κτλ.) και η γυναικεία μετανάστευση.

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του ΚΕΘΙ (www.kethi.gr), έχουν υλοποιηθεί (με αποκλειστικό 'φορέα υλοποίησης' το ΚΕΘΙ), τα εξής προγράμματα:

Τίτλος: «Υποστήριξη Περιφερειακών Πολιτικών ενάντια στην Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών» στο πλαίσιο προγράμματος HELLENIC AID της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών

Διάρκεια: Ιανουάριος 2006 –Ιούνιος 2008

Στόχος προγράμματος: Η άμεση υποστήριξη των θυμάτων και η κάλυψη αναγκών διεθνών φορέων που δραστηριοποιούνται στην αρωγή και την προστασία των θυμάτων στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων

Κυριότερες δράσεις:

- Σεμινάριο «Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών»
- Εκπαιδευτική εκστρατεία ευαισθητοποίησης μαθητών/τριών σε σχολεία του Σερράγεβο και της Πρίστινα.
- Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης θυμάτων διεθνικής σωματεμπορίας.
- Δικτύωση μεταξύ κυβερνητικών και μη κυβερνητικών δομών που ασχολούνται με την αρωγή και προστασία των θυμάτων.

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: Υπουργείο Εξωτερικών (100%)

Τίτλος: «Εκπαίδευση Ελληνικών Φορέων για την Αντιμετώπιση της Διεθνικής Σωματεμπορίας» στο πλαίσιο προγράμματος HELLENIC AID της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών

Αιτών Φορέας: Γ.Γ.Ι

Διάρκεια: Ιανουάριος 2007 –Απρίλιος 2008

Στόχος προγράμματος: Η ενίσχυση των υφιστάμενων δομών που ασχολούνται με ζητήματα παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών στην Ελλάδα, μέσω της διεξαγωγής μιας συνεκτικής επιμορφωτικής δράσης προς τα αρμόδια μέλη των συγκεκριμένων φορέων.

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: Υπουργείο Εξωτερικών 100%

Τίτλος: «Δράσεις Πρόληψης και Υποστήριξης Θυμάτων Παράνομης Διακίνησης και Εμπορίας» στο πλαίσιο προγράμματος HELLENIC AID της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών

Αιτών Φορέας: Γ.Γ.Ι

Διάρκεια: Ιανουάριος 2007-Ιούνιος 2008

Στόχος προγράμματος: Η πρόληψη του φαινομένου της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών στην Αλβανία, κυρίως μέσω εκπαιδευτικών δράσεων σε σχολεία, καθώς και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη θυμάτων, μέσω της ενίσχυσης υφιστάμενων τοπικών δομών υποστήριξης του Δ.Ο.Μ.

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: Υπουργείο Εξωτερικών 100%

Τίτλος: Παρατηρητήριο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Δράσεων της Εκπαιδευτικής Πολιτικής για την Ισότητα (Παρατηρητήριο για την Ισότητα στην Εκπαίδευση- Π.Ι.Ε.)

Διάρκεια: 2 έτη

Στόχος προγράμματος: Κεντρικός σκοπός του Έργου είναι η επιτυχής αντιμετώπιση της έλλειψης κεντρικά σχεδιασμένης εκπαιδευτικής πολιτικής για την ισότητα των φύλων, καθώς και η συστηματική και οργανωμένη αξιολόγηση της εφαρμογής των πολιτικών της ισότητας στην εκπαίδευση, ώστε η διάχυση των αποτελεσμάτων της δράσης του Παρατηρητηρίου να συμβάλει καθοριστικά αφενός στη βελτίωση της θέσης των γυναικών και αφετέρου στη διαμόρφωση και ανάπτυξη θετικών πολιτικών

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (Ε. Π. Ε. Α. Ε. Κ. ΙΙ) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ, σε ποσοστό όχι μεγαλύτερο από 80 % από το

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε. Κ. Τ.) και από Εθνικούς Πόρους και 20% από εθνικούς πόρους.

Τίτλος: “Localising Gender Equality through Development” («**Εστιάζοντας στην Ισότητα διαμέσου της Τοπικής Ανάπτυξης**») στο πλαίσιο του 5^{ου} Κοινοτικού Προγράμματος Δράσης σχετικά με την Κοινοτική Στρατηγική για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών
Διάρκεια: Οκτώβριος 2006 - Δεκέμβριος 2007

Στόχος προγράμματος: Η προώθηση της μεγαλύτερης συμμετοχής των γυναικών στην τοπική ανάπτυξη. Αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση και την ενδυνάμωση γυναικών σε τοπικές κοινωνίες, προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στα τοπικά κέντρα λήψης οικονομικών και πολιτικών αποφάσεων, καθώς και στις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες των περιοχών.

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (80%), Γενική Γραμματεία Ισότητας (20%)

Τίτλος: «Βελτίωση των Συνθηκών Ένταξης Ευπαθών Ομάδων στην Αγορά Εργασίας» σε οχτώ περιφέρειες της Ελλάδας

Διάρκεια: 2/1/2007 – 31/12/2008

Στόχος προγράμματος: Το πρόγραμμα έχει στόχο την ενδυνάμωση των γυναικών, την προετοιμασία τους για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, την υποστήριξή τους για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και την προώθησή τους σε θέσεις απασχόλησης.

Σύνολο Ωφελουμένων Γυναικών: 3150

Υλοποίηση σε οχτώ περιφέρειες: Περιφέρεια Αττικής, Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Περιφέρεια Πελοποννήσου και Περιφέρεια Κρήτης.

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: 75% Ε.Κ.Τ. ΚΑΙ 25% Εθνικοί Πόροι.

Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση».

Τίτλος: «Επιστημονικός σύμβουλος στις δράσεις παροχής υπηρεσιών ειδικευμένης πληροφόρησης, συμβουλευτικής και κοινωνικής στήριξης, προκατάρτισης και κατάρτισης υπέρ του γυναικείου πληθυσμού που θα υλοποιηθούν από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας»

Διάρκεια: 14.3.2003-30.3.2008

Στόχος προγράμματος: Κεντρικός στόχος του έργου ήταν ο σχεδιασμός επιστημονικών κατευθυντήριων γραμμών για την υλοποίηση των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ του γυναικείου πληθυσμού που υλοποίησε η Γενική Γραμματεία Ισότητας και η ευθύνη για την παρακολούθηση της εφαρμογής τους κυρίως ως προς την μεθοδολογία προσέγγισης των γυναικών. Επιπλέον περιελάμβανε την εκπόνηση μεθοδολογικών εργαλείων, την μεταφορά εμπειρίας και τεχνογνωσίας προς τους φορείς υλοποίησης των σχεδίων δράσης ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ του γυναικείου πληθυσμού όπως και τον προσδιορισμό του προφίλ του εξειδικευμένου προσωπικού που απασχολήθηκε κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων.

Χρηματοδοτικό πλαίσιο: Χρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 25% από Εθνικούς Πόρους.

3.3.2.1 Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ των Γυναικών

Το Έργο «Επιχορήγηση για την παροχή Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών», υλοποιείται μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Το Έργο αυτό υπηρετεί την ανάγκη προώθησης της απασχόλησης των γυναικών. Αφορά αλληλοσυμπληρούμενες ενέργειες όπως υπηρεσίες εξειδικευμένης πληροφόρησης, συμβουλευτικής και κοινωνικής στήριξης με στόχο την εξασφάλιση της απασχόλησης των γυναικών και την διατήρηση των θέσεων εργασίας.

Το ΚΕΘΙ εκτελεί χρέη Επιστημονικού Συμβούλου στο έργο 'για τις Δράσεις παροχής Υπηρεσιών Εξειδικευμένης Πληροφόρησης. Συμβουλευτικής και Κοινωνικής Στήριξης, Προκατάρτισης και Κατάρτισης υπέρ του γυναικείου πληθυσμού που θα υλοποιηθούν από την Γενική Γραμματεία Ισότητας.

Στα πλαίσια της επιστημονικής υποστήριξης του έργου, το ΚΕΘΙ αναλαμβάνει το σχεδιασμό κατευθυντήριων γραμμών για την υλοποίηση των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών και την ευθύνη για την παρακολούθηση της εφαρμογής τους, κυρίως ως προς την μεθοδολογία προσέγγισης των γυναικών. Επιπλέον, αναλαμβάνει την εκπόνηση μεθοδολογικών εργαλείων, την μεταφορά εμπειρίας και τεχνογνωσίας προς τους φορείς υλοποίησης των Σχεδίων Δράσης ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών, όπως και τον προσδιορισμό του προφίλ του εξειδικευμένου προσωπικού που θα απασχοληθεί κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων.

3.3.2.2 Πληροφόρηση Συμβουλευτική Στήριξη Γυναικών για την Κοινωνική Ένταξη

Το ΚΕΘΙ, στα πλαίσια του κοινωνικού αποκλεισμού που υφίστανται ορισμένες ομάδες γυναικών, υλοποιεί το πρόγραμμα:

« *Δημιουργία Μονάδων Συνοδευτικών και Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για Γυναίκες Κοινωνικά Αποκλεισμένες*» που εντάσσεται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα: «*Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας*». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εφαρμόζεται σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Ισότητας και χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Εργασίας και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Απευθύνεται σε γυναίκες θύματα βίας, αποφυλακισμένες, σε μετανάστριες- παλινοστούσες, σε γυναίκες γεωγραφικά απομονωμένες, σε γυναίκες με διαφορετικό πολιτιστικό και θρησκευτικό υπόβαθρο, σε γυναίκες άνεργες, κτλ., παρέχοντας συμβουλευτική σε όλα τα επίπεδα, εξειδικευμένη πληροφόρηση και στήριξη.

Στόχοι προγράμματος: «*Να προωθήσει την ισότητα ευκαιριών για τις γυναίκες σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής, να συμβάλλει στην άρση των αιτιών που προκαλούν τον κοινωνικό αποκλεισμό, να διευκολύνει την πρόσβαση των γυναικών στην απασχόληση. Επιπλέον, έχει ως στόχο να ενδυναμώσει τις γυναίκες για την αντιμετώπιση ιδιαίτερων κοινωνικών προβλημάτων τους, να δημιουργήσει νέες πρακτικές και μεθόδους για την διαφορετική στάση αντιμετώπισης των γυναικών, ευαισθητοποιεί τις τοπικές κοινωνίες για την άμβλυνση της περιθωριοποίησης των γυναικών και αναπτύσσει συνεργασία με φορείς που δραστηριοποιούνται σε αντίστοιχα θέματα. Τέλος, προωθεί την έρευνα στους τομείς που δραστηριοποιείται».*

«*Η πειραματική λειτουργία των Μονάδων Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Γυναικών για την Κοινωνική Ένταξη (από το 1999) και για την Απασχόληση (το 1995), έθεσε τις βάσεις για την δημιουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων Γυναικών του ΚΕΘΙ*» (Χαρίτου-Φατούρου, Τατά-Αρσέλ και συν. χ.χ. : 2).

3.3.2.3 ΕΠΕΑΕΚ II: Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της Ισότητας των φύλων

Το έργο «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικών προγραμμάτων για την προώθηση της Ισότητας των φύλων», το οποίο εντάχθηκε στο ΕΠΕΑΕΚ II, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Τελικός δικαιούχος είναι το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, το οποίο από κοινού με την αρμόδια Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δράσεων, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, είχαν αναλάβει να υλοποιήσουν το έργο.

Αρμοδιότητες ΚΕΘΙ: Συγκρότησε τη Συμβουλευτική Επιτροπή, την Επιστημονική Επιτροπή και την Ομάδα Τεχνοοικονομικής Υποστήριξης.

Για τις ανάγκες του έργου δημιουργήθηκαν δυο ομάδες επιμορφωτών, μια του ΚΕΘΙ και μια του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Και οι δυο ομάδες συνεργάζονται σε σχέση με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις σχολικές μονάδες, όσον αφορά τη δημιουργία και των συντονισμό δραστηριοτήτων εντός σχολείου και τη δημιουργία εκδηλώσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Επίσης, ως βασικό τους μέλημα είναι η υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης και παρέμβασης στις σχολικές μονάδες. Τέλος, για την καλύτερη και πιο αποτελεσματική υλοποίηση των προγραμμάτων συνεργάζονται με την Ομάδα Τεχνοοικονομικών Υποστήριξης (Δεληγιάννη- Κουιμτζή, Ζιόγου-Καραστεργίου και συν. 2008).

Στόχος έργου: Ο στόχος του έργου είναι η προώθηση της ισότητας των δυο φύλων στο μαθητικό πληθυσμό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Αντικείμενο του έργου: Αντικείμενο του έργου αποτελεί η ανάπτυξη προγραμμάτων παρέμβασης και επιμόρφωσης, που προωθούν την ισότητα των δυο φύλων στις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε σχολές εκπαίδευσης μετά το Λύκειο.

Για τις ανάγκες του παρόντος έργου έχει αποφασιστεί, ότι ανά έτος θα γίνονται ταυτόχρονα επιμορφωτικές και παρεμβατικές δράσεις στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στις σχολές εκπαίδευσης μετά το Λύκειο (...). Επίσης, κρίθηκε αναγκαίο να διατηρείται ένα συγκεκριμένο σχέδιο δραστηριοτήτων, για να είναι εφικτό να αξιολογούνται οι δράσεις, ανάλογα με τους στόχους, που έχουν τεθεί ανά έτος (Δεληγιάννη- Κουιμτζή, Ζιόγου-Καραστεργίου και συν. 2008).

Το έργο χωρίστηκε σε δυο χρονικές περιόδους με δυο διαφορετικά σχέδια. Η πρώτη περίοδος καλύπτεται από τα έτη 2002 μέχρι 2003 κατά την οποία θα υλοποιηθούν πρωτοπόρα προγράμματα παρέμβασης, τα οποία υλοποιήθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θα επιμορφωθούν από τα σεμινάρια εκπαίδευσης, που παρέχει το ΚΕΘΙ και άλλοι φορείς. Η δεύτερη περίοδος καλύπτεται από τα έτη 2003 – 2006 κατά την οποία προβλεπόταν να έχουν αναπτυχθεί 700 προγράμματα παρέμβασης στα οποία θα μπορούσαν να λάβουν μέρος εκπαιδευτικοί όλων των εκπαιδευτικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσια, Ενιαία και Τεχνικά Λύκεια), όπως και εκπαιδευτικοί από τις σχολές εκπαίδευσης μετά το λύκειο, που παρέχουν μια αρχική επαγγελματική κατάρτιση (Δεληγιάννη- Κουιμτζή, Ζιόγου-Καραστεργίου και συν. 2008).

Χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (80%) και από Εθνικούς πόρους (20%).

Η λεπτομερή ανάλυση του Κ.Ε.Θ.Ι., όσον αφορά τους στόχους του, τον σκοπό και τις δραστηριότητές του, κρίθηκε αναγκαία για δυο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι επειδή το Κ.Ε.Θ.Ι. αποτελεί μια από τις βασικές υπηρεσίες προώθησης της ισότητας των φύλων στην Ελλάδα και η αναφορά του στην παρούσα διπλωματική εργασία είναι απαραίτητη και ο δεύτερος λόγος είναι ότι το Κ.Ε.Θ.Ι. αποτέλεσε το αντικείμενο μελέτης της ερευνητικής ομάδας.

ΜΕΡΟΣ Β: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κεφάλαιο 4^ο : Μεθοδολογία έρευνας

Στο δεύτερο (Β') μέρος της παρούσας μελέτης και ειδικότερα στο παρόν κεφάλαιο, θα παρουσιαστεί αναλυτικά ο σχεδιασμός της ερευνητικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, θα παρατεθούν εκτενώς: ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας, η σημαντικότητά της, το είδος και η μέθοδός της, ο πληθυσμός και το δείγμα, τα ερευνητικά εργαλεία, η πρόσβαση, τα ερευνητικά ερωτήματα, η μέθοδος για την συλλογή των δεδομένων και ο οδηγός/άξονες της συνέντευξης. Επιπροσθέτως, θα παρατεθούν και τα δεοντολογικά ζητήματα που αφορούν την ερευνητική διαδικασία.

4.1 Σκοπός-στόχοι έρευνας

Σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί η διερεύνηση των πολιτικών για την ισότητα των φύλων που εφαρμόζονται μέσω του ΚΕΘΙ, καθώς και η χρησιμότητα και ο ρόλος των επαγγελματιών του ΚΕΘΙ που συμμετείχαν σε προγράμματα και κυρίως των κοινωνικών λειτουργών στην υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών.

Ειδικότερα η μελέτη επιτελεί τους εξής στόχους:

- Την κατανόηση εις βάθος του τρόπου λειτουργίας, των στόχων, των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ιστορικής εξέλιξης του ΚΕΘΙ.
- Την κατανόηση εις βάθος των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων που εφαρμόζει το ΚΕΘΙ, σύμφωνα με την οπτική του φύλου (gender mainstreaming).
- Την κατανόηση εις βάθος του τρόπου εφαρμογής των πολιτικών (προγραμμάτων), για την ισότητα των φύλων μέσω του ΚΕΘΙ.
- Την κατανόηση εις βάθος της συμβολής των προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν από το ΚΕΘΙ, μετά την επίσημη λήξη τους.
- Την κατανόηση σε βάθος της εμπειρίας των επαγγελματιών από τα προγράμματα του ΚΕΘΙ που έλαβαν μέρος.
- Την κατανόηση εις βάθος των γνώσεων και απόψεων των επαγγελματιών του ΚΕΘΙ για την χρησιμότητα του κοινωνικού λειτουργού σε αυτό και για τον ρόλο της κοινωνικής εργασίας.

Όσον αφορά το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο εφαρμογής της Κοινωνικής Εργασίας, επιδιώκεται:

- Η σκιαγράφηση της πραγματικότητας στο ΚΕΘΙ.
- Η επανεξέταση της κοινωνικής πολιτικής στους μηχανισμούς άσκησης των πολιτικών ισότητας των φύλων στην Ελλάδα.
- Η προώθηση της κοινωνικής αλλαγής στους μηχανισμούς άσκησης των πολιτικών ισότητας των φύλων στην Ελλάδα.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα, στοχεύουν στην αποτύπωση του αρχικού προβληματισμού (που πηγάζει από το θέμα, τον σκοπό και τον στόχο) της μελέτης. Αποτελούν την 'ραχοκοκαλιά' της ερευνητικής διαδικασίας. Ως εκ τούτου, κρίνεται επιβεβλημένη η ανάλυση των προαναφερθέντων προβληματισμών σε επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα, ώστε να δομηθεί ένα ολοκληρωμένο λογικό σύνολο, που θα διατυπώνει με ακρίβεια και σαφήνεια τον «νοητικό γρίφο» της μελέτης (Mason, 2003).

«Τα ερευνητικά ερωτήματα αποτελούν οχήματα τα οποία πρέπει να εξαρτάστε για να κινείστε από το ευρύ ερευνητικό σας ενδιαφέρον στο συγκεκριμένο ερευνητικό σας επίκεντρο και έργο...» (Mason, 2003 :43).

Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα που θα μελετηθούν είναι τα κάτωθι:

1. Πως διαμορφώνονται οι πολιτικές για την ισότητα ανδρών και γυναικών από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
2. Πως διαμορφώνονται οι πολιτικές για την ισότητα ανδρών και γυναικών στον Ελλαδικό χώρο.
3. Πως εκτυλίσσεται η ιστορική εξέλιξη του Κ.Ε.Θ.Ι, οι στόχοι και οι πολιτικές, που ακολουθεί.
4. Πως διαμορφώνεται ο ρόλος του Κ.Ε.Θ.Ι στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών με την οπτική του φύλου (gender mainstreaming).
5. Πως λειτουργούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Κ.Ε.Θ.Ι και πως διαμορφώνεται ο ρόλος του επαγγελματία του ΚΕΘΙ που συμμετείχε στην υλοποίηση των προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων.
6. Πως παρουσιάζεται η εμπειρία των επαγγελματιών του ΚΕΘΙ, από τη συμμετοχή τους στην υλοποίηση προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων και ποια η άποψή τους για τη χρησιμότητα του κοινωνικού λειτουργού στην ίδια διαδικασία (συμμετοχή στην υλοποίηση προγραμμάτων).
7. Πως διαμορφώνεται η λειτουργία των προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους και ποιές οι προτεινόμενες πιθανές αλλαγές των εμπλεκόμενων επαγγελματιών στην εφαρμογή των πολιτικών ισότητας στο ΚΕΘΙ.

4.3 Σημαντικότητα έρευνας

Η παρούσα έρευνα κρίνεται ιδιαίτερος σημαντική, διότι δύναται να αναδείξει τον τρόπο εφαρμογής των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων, από τον φορέα υλοποίησης πολιτικών για θέματα ισότητας (ΚΕΘΙ), καθώς και τα αποτελέσματα της εφαρμογής αυτής. Έτσι, η έρευνα θα έχει ως επιπλέον πιθανό ενδεχόμενο την ανάδειξη της φύσης, του είδους, της ποιότητας και του πλήθους των παρεχόμενων υπηρεσιών σε θέματα ισότητας στην Ελλάδα (από το ΚΕΘΙ). Επιπροσθέτως, επιδιώκεται να αποτυπωθεί η εμπειρία των επαγγελματιών (του ΚΕΘΙ) από την συμμετοχή τους στα προγράμματα υλοποίησης του ΚΕΘΙ καθώς και οι γνώσεις τους αναφορικά με τον ρόλο της κοινωνικής εργασίας και την χρησιμότητα του κοινωνικού λειτουργού στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Συνεπακόλουθα, μέσω της κατανόησης του ρόλου και της χρησιμότητας της Κοινωνικής Εργασίας στην εφαρμογή πολιτικών ισότητας των φύλων, επιδιώκεται η προώθηση της κοινωνικής αλλαγής στη εφαρμογή των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων στην Ελλάδα και κατ'επέκταση στην επανεξέταση την κοινωνικής πολιτικής στον τομέα αυτό.

4.4 Είδος έρευνας

Δεδομένου του προαναφερθέντος σκοπού της παρούσας μελέτης, το είδος της έρευνας που ακολουθήθηκε είναι η ποιοτική. Βασικό γνώρισμα της ποιοτικής μεθόδου είναι η «ευελιξία» (Κυριαζή, 1999) και η εις «βάθος» μελέτη των συμπεριφορών και των σχέσεων των υποκειμένων της έρευνας που αναπτύσσονται σε μια υπηρεσία (Hay, 2000, στο Ιωσηφίδης και Σπυριδάκης, 2006). Επιπλέον, σύμφωνα με τη Mason (1996), η ποιοτική έρευνα στοχεύει στην «παραγωγή δεδομένων», στην «ανάπτυξη» και «αποσαφήνιση» μιας θεωρίας (Κυριαζή, 1999), έναντι μίας απλής περιγραφής, αντιμετωπίζοντας συνολικά και πολυδιάστατα ένα κοινωνικό φαινόμενο, χωρίς ταυτόχρονα να επιθυμείται να εξαχθούν μετρήσιμα, στατιστικά αποτελέσματα.

4.5 Μέθοδος έρευνας

Η καταλληλότερη ποιοτική ερευνητική μέθοδος, η οποία επιλέχθηκε από την ερευνητική ομάδα για την υλοποίηση της παρούσας μελέτης, είναι η «μελέτη περίπτωσης». Η μελέτη περίπτωσης είναι «ένα συγκεκριμένο επιστημονικό παράδειγμα που σχεδιάζεται για να σκιαγραφήσει μια γενικότερη κατάσταση» (Nisbet & Watt , 1984: 72 στο Cohen, Manion et all, 2000: 309), είναι «η μελέτη ενός περιστατικού εν τη εξέλιξη του» (Adelman et all, 1980 στο Cohen, Manion et all, 2000: 310) .

Μια μελέτη περίπτωσης, θέτει ως κύριο στόχο, μέσω της ποιοτικής δομής, την αποτύπωση και επεξήγηση ερωτημάτων που αφορούν το «πως» και το «γιατί» (Ιωσηφίδης, 2003), το «αίτιο» και το «αιτιατό» (Cohen, Manion et all, 2000). Στην συγκεκριμένη έρευνα, η «περίπτωση» είναι μια υπηρεσία η οποία έχει ως βασικό στόχο την προώθηση της έμφυλης ισότητας. Υπό γενικές συνθήκες, όπως υποστηρίζει ο Robson (2007), μια μελέτη περίπτωσης θα μπορούσε να είναι μια κατάσταση, μια κοινότητα ανθρώπων σε ένα συγκεκριμένο θεραπευτικό πλαίσιο, ένας οργανισμός, ή ακόμη και ένα άτομο.

4.6 Πληθυσμός- δείγμα έρευνας

Ο πληθυσμός, ο οποίος αποτελεί το ευρύτερο σύνολο των υπό μελέτη υποκειμένων και στα οποία αναφέρεται η έρευνα, είναι όλοι οι επαγγελματίες που εργάζονται ή έχουν εργαστεί στα ΚΕΘΙ της Ελλάδας και συμμετείχαν στην υλοποίηση προγραμμάτων για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Το δείγμα, το οποίο «αποτελεί την συγκεκριμένη αντιπροσωπευτική μικρότερη ομάδα ή υποομάδα του πληθυσμού» (Cohen, Manion et all, 2007:149), στην εν λόγω περίπτωση, είναι όλοι οι επαγγελματίες που συμμετείχαν στην εφαρμογή προγραμμάτων για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων, στο ΚΕΘΙ της Αθήνας.

4.7 Τόπος και χρόνος διεξαγωγής της έρευνας

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα, στο ΚΕΘΙ, στη Γενική Γραμματεία Ισότητας και μία συνέντευξη πραγματοποιήθηκε σε εξωτερικό χώρο, έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ της ερευνητικής ομάδας και της υπευθύνου που ανέλαβε να φέρει σε επαφή τις ερευνήτριες με το δείγμα. Οι συνεντεύξεις στο σύνολό τους ήταν οκτώ. Το χρονικό διάστημα που χρειάστηκε για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων ήταν δυο μέρες, από 21-11-2011 έως 23-11-2011.

4.8 Μέθοδος δειγματοληψίας

Η επιλογή του είδους της δειγματοληψίας είναι σημαντικό εργαλείο για τον ερευνητή, καθώς τον βοηθάει να ανακαλύψει τα υποκείμενα, που θα τον βοηθήσουν στη διεξαγωγή δεδομένων, που αφορούν την έρευνά του και στη συνέχεια να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτές (Mason, 2009).

Όπως αναφέρει η Mason (2009) ο όρος «δειγματοληψία» είναι τις περισσότερες φορές συνυφασμένος με τη λογική και πηγάζει από το «νόμο των πιθανοτήτων» και τους «κανόνες της στατιστικής» (Mason, 2009:182), δηλαδή το δείγμα της έρευνας να είναι αντιπροσωπευτικό και τα δεδομένα του να απορρέουν από εμπειρικές απόψεις. Αντίθετα με το προαναφερθέν η «θεωρητική ή σκόπιμη δειγματοληψία», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Mason (2009:205) βασίζεται στην επιλογή του δείγματος, το οποίο δείγμα ασχολείται άμεσα με το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης και τα ερευνητικά ερωτήματα, γεγονός που βοηθάει τον ερευνητή στη διασφάλιση του θεωρητικού του πλαισίου και του στόχου της έρευνας του (Mason, 2009).

Σύμφωνα με τον Cohen, Manion et all (2007) υπάρχουν δυο κατηγορίες δειγματοληψίας, η πιθανοτήτων και η μη πιθανοτήτων. Στην πρώτη κατηγορία όλα τα υποκείμενα μιας κοινωνίας έχουν τις ίδιες πιθανότητες να αποτελέσουν το δείγμα της έρευνας, σε αντίθεση με την δεύτερη κατηγορία κατά την οποία τα υποκείμενα δεν έχουν τις ίδιες πιθανότητες να επιλεγούν και σκόπιμα αποκλείονται (Cohen, Manion et all 2007). Η κάθε μια κατηγορία συμπεριλαμβάνει διάφορα είδη δειγματοληψίας.

Για την παρούσα μελέτη η ερευνητική ομάδα επέλεξε ως είδος δειγματοληψίας τη δειγματοληψία «χιονοστιβάδα», η οποία εντάσσεται στην κατηγορία των μη πιθανοτήτων. Το συγκεκριμένο είδος επιλέχθηκε με βάση την αρχή της προσβασιμότητας, καθώς χρησιμοποιείται ευρέως σε περιπτώσεις, όπου η πρόσβαση στο δείγμα της έρευνας είναι δύσκολη (Robson, 2007).

Πιο συγκεκριμένα στη δειγματοληψία «χιονοστιβάδα» *«ο ερευνητής προσδιορίζει ένα ή περισσότερα άτομα από τον πληθυσμό που τον ενδιαφέρει και αφού τους πάρει συνέντευξη, τους χρησιμοποιεί ως πληροφοριοδότες για να προσδιορίσει άλλα μέλη του πληθυσμού τα οποία χρησιμοποιούνται και αυτά ως πληροφοριοδότες»* (Robson, 2007:315).

4.9 Πρόσβαση

Η πρόσβαση στο δείγμα της έρευνας, είναι μια πολύ σημαντική και απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας. Με τον όρο πρόσβαση, δεν εννοείται μόνο η συγκατάθεση των υποκειμένων της μελέτης αλλά και η διασφάλιση ότι θα είναι (η πρόσβαση) επί της ουσίας εφικτή και θεμιτή (Cohen, Manion et all, 2000).

Στην συγκεκριμένη έρευνα, η πρόσβαση στο δείγμα της έρευνας ήταν αρχικά μια δύσκολη διαδικασία, δεδομένου ότι ο πληθυσμός που εργάζεται πλέον στα ΚΕΘΙ της Ελλάδας έχει μειωθεί σημαντικά. Για την ακρίβεια, οι μόνιμοι επαγγελματίες που εργάζονται σε όλα τα ΚΕΘΙ και συμμετέχουν στα προγράμματά του, είναι μόλις οκτώ. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα η ερευνητική ομάδα να απευθυνθεί στο ΚΕΘΙ της Αθήνας όπου με την βοήθεια της υπεύθυνης προσωπικού, επιτεύχθηκε η διεξαγωγή της συνέντευξης αρχικά με πέντε μόνιμους υπαλλήλους του ΚΕΘΙ που συμμετείχαν σε προγράμματα και κατόπιν με δύο πρώην υπαλλήλους του ΚΕΘΙ οι οποίοι εργάζονται στην παρούσα φάση στην ΓΠΙ. Τέλος, η μία συνεντευξιαζόμενη από την ΓΠΙ μας έφερε σε επαφή με έναν κοινωνικό λειτουργό που εργαζόταν στο ΚΕΘΙ και η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε σε εξωτερικό χώρο.

4.10 Ερευνητικά εργαλεία

Σε μια «μελέτη περίπτωσης» τα ερευνητικά εργαλεία που μπορούν χρησιμοποιηθούν, ποικίλουν. Αναλυτικότερα ο ερευνητής δύναται να χρησιμοποιήσει τόσο το εργαλείο της συνέντευξης (δομημένη, ημι-δομημένη ή μη δομημένη), όσο και το εργαλείο της παρατήρησης (άμεση ή συμμετοχική, κτλ). Επίσης, δεδομένης της μελέτης περίπτωσης ως ερευνητικής μεθόδου, εκτός από πολλά ερευνητικά εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και πολλές πηγές δεδομένων (βιβλία, μελέτες, πρόσωπα, αρχεία, φάκελοι κτλ.) (Mason, 1996). Στην εν λόγω περίπτωση, χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο η ημιδομημένη συνέντευξη και πληθώρα δεδομένων ως πηγές, όπως βιβλία, πρόσωπα και μελέτες. Αξίζει να αναφερθεί ότι, τα πρώτα τέσσερα ερωτήματα της έρευνας απαντώνται με πηγές δεδομένων βιβλία, άρθρα, μελέτες, ενώ τα τελευταία τρία ερωτήματα απαντώνται μέσω ημιδομημένης συνέντευξης.

4.10.1 Συνέντευξη

Η συνέντευξη στην έρευνα, ορίζεται ως «η συλλογή δεδομένων με λεκτική επικοινωνία ανάμεσα στον ερευνητή και στα υποκείμενα (της έρευνας) στο πλαίσιο μιας χρονικά περιορισμένης διαπροσωπικής σχέσης η οποία πραγματοποιείται αποκλειστικά για την επίτευξη αυτού του σκοπού» (Κελπανίδης, 1999 : 72). Επιπρόσθετα, η συνέντευξη, παρέχει ένα προκαθορισμένο πλαίσιο αναφοράς και ταυτόχρονα δυνατότητα ευελιξίας ως προς την ανάδειξη νέων θεμάτων, γεγονός που διευκολύνει την ερευνητική ομάδα. Πιο συγκεκριμένα, «αναδύονται πολύπλοκες κοινωνικές διαδικασίες, συμπεριφορές, στάσεις, αξίες και αντιλήψεις» των υποκειμένων της έρευνας (Ιωσηφίδης, 2003 : 40).

Θα ήταν επίσης παράληψη να μην αναφερθεί το γεγονός ότι, με την χρήση της συνέντευξης ως ερευνητικό εργαλείο, επιδιώκεται η κατανόηση και η καταγραφή των μη λεκτικών μηνυμάτων (στάση σώματος, εκφράσεις, κινήσεις) των συνεντευξιαζόμενων, από την ερευνητική ομάδα, στοιχεία πολύ σημαντικά για την εμβάθυνση στα λεγόμενα τους (Mason, 1996). Επιπλέον, με την χρήση της συνέντευξης, τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων αποδίδονται ακριβώς όπως έχουν ειπωθεί, γεγονός που εξασφαλίζει σε ικανοποιητικό βαθμό την εγκυρότητα της ερευνητικής διαδικασίας (Robson, 2007). Επιπλέον, η συνέντευξη αποτυπώνει, μεταξύ άλλων, τη συμπεριφορά, τις εμπειρίες και τις ιδέες των υποκειμένων που δρουν σε ένα κοινωνικό πλαίσιο και μπορεί να διακριθεί σε δομημένη (η οποία έχει πολύ αυστηρή και συγκεκριμένη δομή ερωτήσεων), μη δομημένη (η οποία βρίσκεται στον αντίποδα της δομημένης και είναι άτυπη) και η ημι-δομημένη, η οποία αποτελεί και την επιλογή της σπουδαστικής ομάδας ως καταλληλότερης.

Πιο συγκεκριμένα, ως ημι-δομημένη ορίζεται η συνέντευξη στην οποία έχουν εξαρχής οριστεί οι ερωτήσεις, όμως στην συνέχεια υπάρχει δυνατότητα να τροποποιηθεί η σειρά τους, να αλλάξει το περιεχόμενό τους, ενώ κάποιες από αυτές, λόγω των θεμάτων συζήτησης, να αφαιρεθούν ή να προστεθούν κάποιες άλλες (Ιωσηφίδης, 2003).

Σύμφωνα με τον Κελπανίδη (1999), η χρήση αυτού του είδους συνέντευξης, μπορεί να οδηγήσει σε «ανεξέλεκτες αλληλεπιδράσεις», ανάμεσα στον ερευνητή και στα υποκείμενα της έρευνας. Σε αυτή την περίπτωση, χρειάζεται, ικανότητα και πείρα από πλευράς του ερευνητή. Παρόλα αυτά, επιτυγχάνεται μέσω αυτής η ανάλυση σε βάθος των κοινωνικών παραμέτρων που ερευνώνται και επιπλέον καθίσταται δυνατός ο χειρισμός πιθανών θεμάτων που δεν είχαν εκ των προτέρων διαπιστωθεί (Ιωσηφίδης, 2003, Robson, 2007), πλεονεκτήματα που αιτιολογούν την επιλογή της ερευνητικής ομάδας.

4.11 Αξιοπιστία – Εγκυρότητα

Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα αποτελούν δύο πολύ σημαντικές προϋποθέσεις, που πρέπει να διασφαλιστούν από την αρχική φάση της έρευνας, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ορθότητα των αποτελεσμάτων της. Με βάση την έννοια της αξιοπιστίας, «πρέπει να αποδειχτεί πως η παραγωγή και η ανάλυση των δεδομένων δεν ήταν απλώς κατάλληλη, αλλά και διεξοδική, προσεκτική, έντιμη και ακριβής» (Mason, 2009: 329). Όσον αφορά την εγκυρότητα πρέπει να σημειωθεί, ότι η μέθοδος πρέπει να συνάδει με τα ερευνητικά ερωτήματα, η ανάλυση και η ερμηνεία των δεδομένων πρέπει να γίνεται με αυστηρότητα, με λεπτομερή και ακριβή περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθήθηκε (Mason, 2009).

Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι, η ερευνητική ομάδα διατήρησε από την αρχή της ερευνητικής διαδικασίας ερευνητικό ημερολόγιο, στο οποίο καταγράφονταν με πάσα λεπτομέρεια και ακρίβεια τα ερευνητικά δεδομένα (μη λεκτικά μηνύματα, λεγόμενα ερωτώμενων, κτλ), ούτως ώστε να υπάρχει λεπτομερής και ακριβή περιγραφή όλης της ερευνητικής διαδικασίας (Mason 2009) και κατά επέκταση να επιτευχθεί και να εξασφαλιστεί σε μέγιστο βαθμό η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της έρευνας και των αποτελεσμάτων.

4.12 Δεοντολογία έρευνας

Ο κάθε ερευνητής πριν ξεκινήσει να πραγματοποιεί την ερευνητική διαδικασία οφείλει να λάβει σοβαρά υπόψη του τα διάφορα δεοντολογικά ζητήματα, τα οποία τίθενται κατά τη διάρκεια αυτής. Η Mason (2010) υποστηρίζει πως ο ερευνητής είναι αναγκαίο να σχεδιάσει την ερευνητική του διαδικασία σύμφωνα με τα δεοντολογικά ζητήματα, τα οποία διαφοροποιούνται σε κάθε στάδιο αυτής (της ερευνητικής διαδικασίας) (Cohen, Manion et all., 2007). Επειδή όμως τα δεοντολογικά ζητήματα και οι προβληματισμοί που προκύπτουν είναι πολυάριθμα, πολλές φορές ο ερευνητής υπάρχει πιθανότητα να μην μπορεί να τα προβλέψει.

Όπως αναφέρουν οι Cohen, Manion et all. (2007) και Mason (2010) χρήζει ιδιαίτερης σημασίας ένας ερευνητής να καταφέρει να εξασφαλίσει, τόσο από τα υποκείμενα που θα συμμετέχουν στην ερευνητική διαδικασία, όσο και των υπηρεσιών που θα διεξαχθεί η έρευνα, την συγκατάθεση της συμμετοχής τους. Η συγκατάθεση λοιπόν που θα δώσουν θα πρέπει να έχει γίνει συνειδητά. Σύμφωνα με τη Mason (2010) ο ερευνητής είναι αναγκαίο να λάβει υπόψη του ζητήματα, τα οποία αφορούν το κατά πόσο γίνεται συνειδητά ή όχι, καθώς πολλές φορές τα άτομα συγκαταθέτουν λόγω πίεσης από τρίτα άτομα, ή τρίτα άτομα συγκαταθέτουν για λογαριασμό τους. Όμως και να εξασφαλιστεί η υποκειμενικότητα της επιλογής των ατομών να συμμετέχουν στην ερευνητική διαδικασία, τα προβλήματα του ερευνητή δεν σταματούν εδώ. Πρέπει επιπρόσθετα ο ερευνητής να υπολογίσει για το αν ο εκκολαπτόμενος συνεντευξιαζόμενος γνωρίζει λεπτομερώς το περιεχόμενο της συνέντευξης, καθώς και με ποιον τρόπο θα χρησιμοποιηθούν τα λεγόμενά του στη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων της έρευνας. Επιπρόσθετα είναι σημαντικό να γνωρίζει (ο συνεντευξιαζόμενος) για το αν έχει επιλογή να αναιρέσει τη συγκατάθεσή του (Mason, 2010, Cohen, Manion et all., 2007).

Στη συνέχεια θα παρατεθεί μια σειρά από κατευθύνσεις που αφορούν τη συνειδητή συγκατάθεση:

1. Μια καλή εξήγηση των διαδικασιών που θα ακολουθηθούν και των σκοπών τους
2. Μια καταγραφή των κινδύνων και των ωφελημάτων που αναμένονται
3. Αποκάλυψη των εναλλακτικών διαδικασιών που οφελούν τους συμμετέχοντες
4. Προσφορά για απάντηση ερωτημάτων σχετικά με τις διαδικασίες

5. Ενημέρωση ατόμου ότι ανα πάσα στιγμή μπορεί να διακόψει την συμμετοχή του , χωρίς συνέπειες (Institutional Guide to DHEW Policy, 1971 στο Cohen, Manion et all., 2007).

Η σωστή και λεπτομερής πληροφόρηση των ατόμων που θα εμπλακούν σε μια έρευνα έχει αναγνωριστεί ως μια δύσκολη διαδικασία, όπως και για το αν το κάθε άτομο είναι έτοιμο να συμμετέχει. Παρ' όλα αυτά ο ερευνητής είναι υποχρεωμένος να ενδιαφερθεί για αυτά τα ζητήματα αποδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο το σεβασμό που δείχνει στα εμπλεκόμενα άτομα (Robson, 2010)

Στη συνέχεια η Mason (2010) αναφέρει ότι ο ερευνητής, ο οποίος έχει επιλέξει ως ερευνητικό εργαλείο τη συνέντευξη έχει να αντιμετωπίσει μια σειρά προβληματισμών και γι' αυτό είναι σημαντικό να λάβει υπόψην του ορισμένα ζητήματα. Όσον αφορά λοιπόν τη συνέντευξη σε μια ποιοτική έρευνα πρέπει να ληφθεί υπόψην το περιεχόμενο των ερωτήσεων π.χ. ερωτήσεις που αφορούν προσωπικά βιώματα, επίμονες καταστάσεις κλπ, όπως και ο τρόπος και το ύφος με το οποίο θα τεθούν (π.χ. με πειστικό τρόπο, με τρόπο που προκαλούν άγχος στον συνεντευξιαζόμενο). Επίσης ο ερευνητής πρέπει να υπολογίσει το κατά πόσο ο συνεντευξιαζόμενος μπορεί να του δώσει λιγότερες ή περισσότερες πληροφορίες ανάλογα με το κλίμα εμπιστοσύνης που θα δημιουργηθεί μεταξύ των δυο ατόμων και με ποιον τρόπο θα του εξασφαλίσει την εχεμύθεια. Στη συνέχεια ο ερευνητής πρέπει να είναι προσεκτικός με τις σχέσεις εξουσίας που αναπτύσσονται μεταξύ του ίδιου και του συνεντευξιαζόμενου. Πολλές φορές όπως αναφέρει η Mason (2010) φαίνεται ότι ο ερευνητής εξουσιάζει τον συνεντευξιαζόμενο, καθώς εκείνος έχει τον έλεγχο και την κατεύθυνση της συνέντευξης. Όμως υπάρχει πιθανότητα να συμβεί και το αντίθετο, με αποτέλεσμα ακόμη και να κινδυνεύει η σωματική ακεραιότητα του συνεντευκτή.

Σύμφωνα με το προαναφερθέν, ο Craig (2000 στο Robson, 2007) αναφέρει ότι εκτός από τους κινδύνους που διατρέχει ο συνεντευξιαζόμενος από τη συμμετοχή του στη συνέντευξη, λόγω δεοντολογικών παραβλέψεων ή λαθών, κινδύνους υπάρχει περίπτωση να διατρέχει και ο ίδιος ο ερευνητής. Χαρακτηριστικά παραθέτει τους εξής κινδύνους:

- *Ο κίνδυνος της σωματικής απειλής ή κακοποίησης*
- *Ο κίνδυνος ψυχολογικού τραύματος*
- *Κίνδυνος εμπλοκής σε μια επικίνδυνη κατάσταση*
- *Γενικοί κίνδυνοι της καθημερινής ζωής όπως ατυχήματα, ταξίδια, μεταδοτικές ασθένειες» (Robson, 2009: 87).*

Συμπερασματικά ο ερευνητής τόσο στο σχεδιασμό, όσο και κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας θα συναντήσει πληθώρα διλημάτων και δεοντολογικών προβληματισμών, αλλά θα πρέπει να τα αντιμετωπίσει με «ειλικρίνεια, ευαισθησία, εντιμότητα, ακρίβεια και επιστημονική αμεροληψία» (Cohen, Manion et all., 2007: 90)

Αξίζει να αναφερθεί ότι, για την εξασφάλιση της δεοντολογίας της έρευνας, η ερευνητική ομάδα δεν κατέγραψε τα στοιχεία των συνεντευξιαζόμενων, οι ερωτώμενοι ενημερώθηκαν εξ αρχής για την διατήρηση του απορρήτου και για τον σκοπό και στόχο της Επιπλέον, ζητήθηκε η άδειά τους για την χρήση μαγνητοφώνου και γραπτών σημειώσεων.

Λεπτομερή ενημέρωση έλαβε και το Κ.Ε.Θ.Ι. όπου πραγματοποιήθηκε η ερευνητική διαδικασία ύστερα από τηλεφωνικές συνομιλίες και την αποστολή fax, στο οποίο καταφραφόταν αναλυτικά το θέμα της διπλωματικής εργασίας και η ιδιότητα των μελών της ερευνητικής ομάδας από τη Γραμματεία του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών.

4.13 Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων όσον αφορά τη συνέντευξη διεξήχθη με τη μέθοδο της μαγνητοφώνησης και της γραπτής σημείωσης.

Ο ερευνητής, κατά την διάρκεια της συνέντευξης, οφείλει να ακολουθεί κάποιους βασικούς κανόνες ούτως ώστε να επιτευχθεί η ορθή χρήση του εργαλείου. Πιο συγκεκριμένα: «*Ο συνεντευκτής θα πρέπει να μιλάει λιγότερο από τον συνεντευξιαζόμενο και να ακούει περισσότερο, να θέτει ερωτήσεις με ευθύ, ξεκάθαρο και μη απειλητικό τρόπο, να εξαλείφει όλες τις νύξεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν τους ερωτώμενους να απαντήσουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο, να απολαμβάνει τη συνέντευξη*» (Robson, 2010:325).

Αρχικά η ερευνητική ομάδα είχε ως προτεραιότητα να δημιουργήσει έναν οδηγό συνέντευξης. Ο οδηγός εμπεριέχει άξονες που προκύπτουν από τα ερευνητικά ερωτήματα και ο εκάστοτε άξονας έχει ένα συγκεκριμένο τίτλο που περιγράφει συνοπτικά την υπό μελέτη παράμετρο του θέματος. Η δομή της συνέντευξης έχει ως εξής:

- Η εισαγωγή: ο συνεντευκτής στην αρχή της συνέντευξης οφείλει να συστηθεί, να εξηγήσει το λόγο διεξαγωγής της συνέντευξης, να τονίσει τη τήρηση του απορρήτου και τέλος να ζητήσει την άδεια για τη χρήση των μεθόδων συλλογής δεδομένων (σημειώσεων, μαγνητοφώνου).
- «*Το ζέσταμα*»: εξοικείωση με απλές «χαλαρές» εισαγωγικές ερωτήσεις.
- Το κύριο μέρος: εμπεριέχονται οι βασικές ερωτήσεις που εξυπηρετούν το σκοπό της συνέντευξης.
- «*Χαλάρωμα*»: εμπεριέχονται απλές ερωτήσεις με σκοπό την αποφόρτιση που πιθανόν να πηγάει από το κύριο μέρος.
- Κλείσιμο: αποχαιρετισμός. Σε αυτό το σημείο υπάρχει το ενδεχόμενο ο συνεντευκτής να έρθει αντιμέτωπος με το σύνηθες φαινόμενο «*το χέρι στην πόρτα*». Κατά το συγκεκριμένο φαινόμενο, ο συνεντευξιαζόμενος, υπάρχει περίπτωση να θελήσει να αποκαλύψει πληροφορίες στον ερευνητή που πιθανό να παρέλειψε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Ως εκ τούτου, ο ερευνητής έχει τις κάτωθι επιλογές:
- Να μη συμπεριλάβει τις επιπρόσθετες πληροφορίες,
- Να ζητήσει την άδεια για μαγνητοφώνηση των πληροφοριών αυτών,
- Να καταγραφούν οι πληροφορίες σε «ερευνητικό ημερολόγιο» που ο ερευνητής πιθανόν συμπληρώνει (Robson, 2009).

Το σχεδιάγραμμα της συνέντευξης, στην εν λόγω περίπτωση, βρίσκεται στο παράρτημα Ι.

4.14 Μεθοδολογία ποιοτικής ανάλυσης

Όπως υποστηρίζει ο Fetterman (1989 : 88 στο Robson, 2007 : 543), η ποιοτική ανάλυση είναι « *ένας έλεγχος της ικανότητας για σκέψη- επεξεργασία της πληροφορίας με έναν κατανοητό και χρήσιμο τρόπο*». Δεν υιοθετούνται πολύπλοκες και «*αυστηρές συνταγές*» για τον τρόπο ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων (όπως αντίστοιχα συμβαίνει σε μια ποσοτική ανάλυση που εξάγει μετρήσιμα, στατιστικά αποτελέσματα), αλλά στην «*κοινή λογική*». Το γεγονός αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η ποιοτική ανάλυση είναι μια εύκολη διαδικασία. Αντίθετα, είναι ένα πολύ σημαντικό και «*κρίσιμο*» στάδιο το οποίο εμπεριέχει αρκετούς κινδύνους και «*παγίδες*». Συγκεκριμένα, απαιτείται, από τους ερευνητές, προσοχή και όσο το δυνατό μεγαλύτερη αντικειμενικότητα στις παρατηρήσεις τους (Robson, 2007).

Αναλυτικότερα, η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων επιτυγχάνεται σε τρία βασικά στάδια:

1. Την *προσοχή*, όπου ο ερευνητής δίνει βαρύτητα και εντοπίζει τα βασικά σημεία των δεδομένων που τον ενδιαφέρουν.
2. Τη *συλλογή*, με οποία κατανέμονται σε συγκεκριμένες θεματικές κατηγορίες τα δεδομένα (κωδικοποιούνται).
3. Τη *σκέψη*, ο ερευνητής σχεδιάζει και διαμορφώνει τα κατηγοριοποιημένα δεδομένα του, πιθανόν ανατρέχοντας και σε πρότυπα άλλων ερευνών (Ιωσηφίδης, 2008).

Σύμφωνα πάλι με τη Mason (2010), είναι σημαντικό ο ερευνητής για να προχωρήσει στην ανάλυση των ερευνητικών του δεδομένων να αποφασίσει, τόσο με ποιον τρόπο θα τα αναγνώσει, όσο και με ποιον τρόπο που θα τα κατηγοριοποιήσει ή θα τα κατατάξει.

Η Mason (2010) παρουσιάζει τριών ειδών ανάγνωσης των ερευνητικών δεδομένων την «*κυριολεκτική ανάγνωση*», την «*ερευνητική ανάγνωση*» και την «*αναστοχαστική ανάγνωση*» (Mason, 2010:242). Πιο συγκεκριμένα το πρώτο είδος ανάγνωσης αφορά τους ερευνητές που έχουν ασχοληθεί με συνεντεύξεις, που έχουν γίνει προφορικά και επιθυμούν να ερευνήσουν τις κυριολεκτικές σημασίες των λεγομένων του δείγματος, δίνοντας πολλές φορές βαρύτητα στο λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν οι συνεντευξιαζόμενοι, αλλά και η αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ συνεντευκτή και συνεντευξιαζόμενου. Το δεύτερο είδος ανάγνωσης αφορά την ανάγνωση των δεδομένων που γίνεται ερμηνεύοντας τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων, τα οποία πηγάζουν από τα βιώματά τους, από τα οποία ο συνεντευκτής έχει τη δυνατότητα να βγάλει συμπεράσματα «*μέσα ,πίσω ή πέρα*» από αυτά, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Mason (2010:243). Το τρίτο είδος ανάγνωσης αφορά την ανάγνωση των ερευνητικών δεδομένων που κάνει ο ερευνητής, αναδεικνύοντας τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του ερευνητή και των δεδομένων.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται 3 είδη οργάνωσης των ερευνητικών ποιοτικών δεδομένων «*τη διατμηματική ή κατηγορική*», την «*μη διατμηματική*» και τα «*διαγράμματα/πίνακες*» (Mason, 2010:247).

Σύμφωνα με τη Mason (2010) το πρώτο είδος οργάνωσης των δεδομένων αφορά τη δημιουργία κατηγοριών από τον ίδιο τον ερευνητή σε μορφή τίτλων και υπότιτλων σε διάφορα σημεία του κειμένου, που κρίνονται σημαντικά, περιγράφοντας το περιεχόμενο των δεδομένων με σκοπό την ταξινόμηση των στοιχείων και την εύκολη εύρεσή τους. Οι τίτλοι και οι υπότιτλοι χρησιμοποιούνται οι ίδιοι σε όλη την έκταση των δεδομένων. Το δεύτερο είδος οργάνωσης βασίζεται στη δημιουργία κατηγοριών διαφορετικών στο σύνολο των δεδομένων, που αφορούν μικρά τμήματα των κειμένων, τα οποία δεν εμφανίζονται με μεγάλη συχνότητα, με σκοπό την αναζήτηση του «*ιδιαίτερου*» και του «*ολιστικού*» (Mason, 2010:289).

Τέλος, το τρίτο είδος, που είναι η δημιουργία διαγραμμάτων και πινάκων, αφορά τη σύνδεση των δεδομένων μεταξύ τους ή την καταγραφή των κατηγοριών που έχουν δημιουργηθεί με βάση τα δυο προαναφερόμενα είδη (Mason, 2010)

Όπως αναφέρει η Mason (2010) ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει ταυτόχρονα όλα τα είδη της ανάγνωσης των ερευνητικών δεδομένων, αλλά και όλα τα είδη της οργάνωσής τους. Αναφέρεται ότι οι περισσότεροι ερευνητές καταφεύγουν σε αυτόν τον συνδυασμό, καθώς διευκολύνονται στην καλύτερη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων.

Την ίδια διαδικασία ακολούθησε και η ερευνητική ομάδα χρησιμοποιώντας αυτούς τους συνδυασμούς για την καλύτερη ανάγνωση και οργάνωση των δεδομένων. Στην παρούσα ερευνητική διαδικασία, οι κατηγορίες που προέκυψαν είναι οι εξής:

- Δράσεις Κ.Ε.Θ.Ι
- Δυσκολίες επαγγελματία ΚΕΘΙ
- Προγράμματα που συμμετείχε ο επαγγελματίας
- Ρόλος- επιμόρφωση –συναισθήματα επαγγελματία
- Αποτελέσματα προγραμμάτων
- Αποτελέσματα προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους
- Γνώσεις επαγγελματία για τη στρατηγική gender mainstreaming
- Εφαρμογή της στρατηγικής gender mainstreaming από το Κ.Ε.Θ.Ι.
- Δυσκολίες/εμπόδια για την εφαρμογή της στρατηγικής gender mainstreaming
- Αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της στρατηγικής gender mainstreaming
- Συνεργασία επαγγελματία ΚΕΘΙ, με κοινωνικό λειτουργό
- Γνώσεις επαγγελματία ΚΕΘΙ για την επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας
- Απόψεις επαγγελματία ΚΕΘΙ για το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στο ΚΕΘΙ
- Σημαντικότητα ύπαρξης κοινωνικού λειτουργού στα προγράμματα

Κεφάλαιο 5^ο Αποτελέσματα έρευνας
Δημογραφικά στοιχεία

Ψευδώνυμο	Φύλο	Εκπαίδευση	Μετεκπαίδευση	Ειδικότητα	Χρόνια εμπειρίας στην υπηρεσία
ΣΥΝ.1	Θηλ.	Κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες	Σεμινάριο στην θεωρία και δεοντολογία των Μ.Μ.Ε.	Σύμβουλος απασχόλησης	14χρόνια
ΣΥΝ.2	Θηλ.	Ψυχολογία	-	Σύμβουλος και συντονίστρια	15χρόνια
ΣΥΝ.3	Θηλ.	Ψυχολογία	Κλινική ψυχολογία	Σύμβουλος και συντονίστρια	13χρόνια
ΣΥΝ.4	Θηλ.	Κοινωνική Ανθρωπολόγος	Θέματα φύλου	Συντονίστρια Ευρωπαϊκών προγραμμάτων	13χρόνια
ΣΥΝ.5	Θηλ.	Φιλοσοφική	-	Σύμβουλος	12χρόνια
ΣΥΝ.6	Θηλ.	Νηπιαγωγός	Φύλο και νέα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα στην κοινωνία της πληροφορίας	Ερευνητικό στέλεχος, εξωτερική συνεργάτιδα	1,5χρόνο
ΣΥΝ.7	Θηλ.	Κοινωνιολόγος	Εγκληματολογία	Κοινωνιολόγος και επιστημονική συνεργάτιδα	11χρόνια
ΣΥΝ.8	Άρρεν	Κοινωνική Εργασία	-	Συντονιστής	4χρόνια

1^η κατηγορία: Δράσεις Κ.Ε.Θ.Ι

Υποκατηγορίες:

- Παρεχόμενες υπηρεσίες Κ.Ε.Θ.Ι.
- Πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες απευθύνονται οι υπηρεσίες του Κ.Ε.Θ.Ι.

	Παρεχόμενες υπηρεσίες Κ.Ε.Θ.Ι.	Πληθυσμιακές Ομάδες
ΣΥΝ.1	- υλοποίηση προγραμμάτων - διενέργεια ερευνών και μελετών - εκπαίδευση στελεχών και φορέων - παροχή συμβουλευτικής σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες γυναικών	Ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες γυναικών
ΣΥΝ.2	- υλοποίηση προγραμμάτων που αφορούν την ισότητα των φύλων - διενέργεια ερευνών και μελετών	Όλες τις ομάδες γυναικών
ΣΥΝ.3	- ανάλογα με τα προγράμματα που υλοποιεί - επικέντρωση σε συμβουλευτική και παρέμβαση στα σχολεία για την προώθηση της ισότητας	Μόνο σε γυναίκες
ΣΥΝ.4	- παροχή συμβουλευτικής - υλοποίηση προγραμμάτων	Θύματα βίας, άνδρες και γυναίκες
ΣΥΝ.5	- συμβουλευτικές υπηρεσίες κυρίως - διενέργεια ερευνών - προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών σε όλα τα επίπεδα	Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες γυναικών (σε γυναίκες που μεγαλώνουν μόνες τους τα παιδιά τους σε άνεργες που ψάχνουν να βρουν δουλειά, σε γυναίκες επιστήμονες, σε νέες επιχειρηματίες)
ΣΥΝ.6	- παροχή συμβουλευτική - διενέργεια ερευνών	Γυναίκες, άνδρες
ΣΥΝ.7		
ΣΥΝ.8		

Παρεχόμενες υπηρεσίες Κ.Ε.Θ.Ι.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση το Κ.Ε.Θ.Ι. δραστηριοποιείται με την παροχή συμβουλευτικής στήριξης όλων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων των γυναικών σε όλα τα επίπεδα της ζωής τους (κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό), παρέχει εκπαίδευση σε θέματα συμβουλευτικής γυναικών για τον τομέα της απασχόλησης σε φορείς που ασχολούνται με την ισότητα των φύλων, πραγματοποιεί επιστημονικές έρευνες και μελέτες με θέματα, που αφορούν την ισότητα των δυο φύλων, εκδίδει έντυπα που προωθούν τις γυναίκες σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και υλοποιεί ευρωπαϊκά προγράμματα που προωθούν την ισότητα των δυο φύλων. Επίσης συνεργάζεται σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο με υπηρεσίες για την ανταλλαγή πληροφοριών, προωθεί τη συνεργασία κοινωνικών υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα ισότητας και τέλος με τη δημιουργία ημερίδων ενημερώνει για τις δράσεις του και ευαισθητοποιεί το κοινό σε θέματα ισότητας. (www.kethi.gr).

Στην ερώτηση που έγινε στους συνεντευξιζόμενους για τις δράσεις του Κ.Ε.Θ.Ι. μέσω ερευνητικής διαδικασίας αναδείχθηκε ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι μια από τις βασικές δραστηριότητες είναι η παροχή συμβουλευτικής στήριξης, η υλοποίηση προγραμμάτων και η διενέργεια ερευνών σε θέματα ισότητας. Μόνο ένας ερωτώμενος ανέφερε ως δράση του Κ.Ε.Θ.Ι. την εκπαίδευση στελεχών και φορέων στα θέματα της ισότητας.

Πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες απευθύνονται οι υπηρεσίες του Κ.Ε.Θ.Ι

Στην ερώτηση σε ποιες πληθυσμιακές ομάδες απευθύνονται οι δράσεις του Κ.Ε.Θ.Ι. , πολλοί από τους συνεντευξιζόμενους απάντησαν ότι απευθύνονται σε γυναίκες όλων των ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων, φέρνοντας παραδείγματα για το ποιες κατηγορίες εντάσσονται σε αυτές (μετανάστριες, κακοποιημένες κλπ), και οι λιγότεροι από αυτούς ανέφεραν και τους άντρες.

2^η κατηγορία: Δυσκολίες συνεντευξιαζόμενων

	Δυσκολίες συνεντευξιαζόμενων εντός και εκτός του Κ.Ε.Θ.Ι.
ΣΥΝ.1	
ΣΥΝ.2	Εκτός Κ.Ε.Θ.Ι βίωσε το ρατσισμό, επειδή το αντικείμενο εργασίας της ήταν η ισότητα των φύλων
ΣΥΝ.3	<ul style="list-style-type: none">•έλλειψη σταθερότητας στις υπηρεσίες που παρέχει το ΚΕΘΙ•έλλειψη σταθερού ανθρωπίνου δυναμικού. Χάνονται και άνθρωποι και υπηρεσίες, λόγω έλλειψης χρηματοδότησης και βούλησης από την πλευρά του κράτους
ΣΥΝ.4	
ΣΥΝ.5	
ΣΥΝ.6	Δυσκολία στην πρώτη επαφή με το Κ.Ε.Θ.Ι λόγω έλλειψης εμπειρίας
ΣΥΝ.7	-Ειρωνικά σχόλια και ρατσιστική συμπεριφορά για το αντικείμενο εργασίας
ΣΥΝ.8	

Ο συγκεκριμένος άξονας κωδικοποίησης προέκυψε από σχόλια των συνεντευξιαζόμενων χωρίς να γίνει κάποια συγκεκριμένη ερώτηση από την ερευνητική ομάδα. Μέσω της ερευνητικής διαδικασίας παρουσιάστηκε ότι σε ορισμένοι συνεντευξιαζόμενοι αντιμετώπισαν ρατσιστικές συμπεριφορές και ειρωνικά σχόλια για το αντικείμενο εργασίας, την ισότητα δηλαδή των δυο φύλων, τόσο από το ευρύ κοινό, όσο και από φορείς με τους οποίους συνεργαζόταν το Κ.Ε.Θ.Ι.

ΣΥΝ.2: *«Εκτός Κ.Ε.Θ.Ι. έχει να κάνει με το ότι μας θεωρούν «γραφικές». Τότε μιλάμε για το '94 – '95 που η ισότητα ήταν κάτι γραφικό, δηλαδή μας θεωρούσαν ότι πιθανά ήμασταν λεσβίες, πιθανά ανέραστες. Άτομα, ας πούμε, που δεν έχουν ιδιαίτερα καλή σχέση με το φύλο μας και όχι ωραίες και καλές γυναίκες με τα στερεότυπά τους, «Που δουλεύεις!». Και φυσικά μια τρομακτική απαξίωση από τους φορείς. Τότε ο Ο.Α.Ε.Δ. μας θεωρούσε ότι ήμασταν το «τίποτα» και με τη δουλειά μας αποδείξαμε πόσα πράγματα μπορούμε να κάνουμε.»*

Παρόμοιο βίωμα (ρατσιστικά σχόλια από τρίτα άτομα) εξέφρασε ότι είχε και ο ΣΥΝ.7. Αξίζει όμως να αναφερθεί ότι ο ΣΥΝ.7 επίσης αποκάλυψε στην ερευνητική ομάδα ότι στο παρελθόν είχε δέχτηκε σεξουαλική παρενόχληση από στέλεχος της διοίκησης του Κ.Ε.Θ.Ι.

ΣΥΝ.7: *«Είχα δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση από μέλος της διοίκησης στον οποίο επειδή έκανα καταγγελία έφυγε. Όχι μόνο εγώ και άλλες συναδέλφισες. (παύση) Ναι... επι Νέας Δημοκρατίας. Να σας πω και την συγκεκριμένη διοίκηση, δεν ξέρω, δεν ενδιαφέρει και την συγκεκριμένη συνέντευξη, αλλά ναι. Είχαν έρθει κάποια μέλη στο ΔΣ διευθυντής ήταν προγραμμάτων δεν ήταν καν μέλος του ΔΣ ο οποίος δεν είχε καμία σχέση με τα θέματα*

ισότητας και άρχισε να παρενοχλεί σεξουαλικά κάποιες κοπέλες του ΚΕΘΙ, δεν καταλάβαινε κιόλας, δεν το όριζε ο ίδιος ως σεξουαλική παρενόχληση.»

Στη συνέχεια, ένας μόνο συνεντευξιαζόμενος ανέφερε ότι αντιμετώπισε δυσκολία στην πρώτη του επαφή με το Κ.Ε.Θ.Ι., καθώς σε πρακτικό επίπεδο δεν είχε ασχοληθεί με θέματα ισότητας.

ΣΥΝ.6: *«...το Κ.Ε.Θ.Ι. ήταν η πρώτη μου επαγγελματική εμπειρία μετά το μεταπτυχιακό μου, που σημαίνει ότι ήταν η πρώτη ευκαιρία που μου δόθηκε να δω στην πράξη πράγματα, τα οποία μάθαινα θεωρητικά ή είχα μάθει πρακτικά σε πολύ μικρό βαθμό, λόγω της διπλωματικής μου εργασίας. Επομένως στο Κ.Ε.Θ.Ι. δυσκολεύτηκα, όπως δυσκολεύεται κάθε φορά κάποιος που ξεκινάει για πρώτη φορά να κάνει κάτι. Ωστόσο ήμασταν μια πάρα πολύ καλή ομάδα...»*

3^η κατηγορία: Προγράμματα που συμμετείχε ο συνεντευξιαζόμενος

Υποκατηγορίες:

- Στόχος προγράμματος
- Πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες απευθύνονταν τα προγράμματα
- Ειδικότητες επιστημόνων που συμμετείχαν στα προγράμματα
- Κριτήρια επιλογής επιστημόνων στη συμμετοχή των προγραμμάτων

	Στόχος προγράμματος	Πληθυσμιακές ομάδες	Ειδικότητες επιστημόνων που συμμετείχαν	Κριτήρια επιλογής επιστημόνων στη συμμετοχή των προγραμμάτων
ΣΥΝ.1	<ul style="list-style-type: none">• Προγράμματα για τη βελτίωση και ενίσχυση της ένταξης ευπαθών ομάδων γυναικών στην απασχόληση και στην αγορά εργασίας με την παροχή συνοδευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών σε πολλές περιφέρειες στην Ελλάδα• Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και ενίσχυσης δεξιοτήτων των γυναικών από όλες τις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες.• Προγράμματα κατά τη βία των γυναικών και κατά του trafficking	Σε όλες τις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες γυναικών	<ul style="list-style-type: none">•κοινωνικοί λειτουργοί•ψυχολόγοι•κοινωνιολόγοι•οικονομολόγοι	<ul style="list-style-type: none">•Προϋπη-ρεσία πάνω στο αντικείμενο της δραστηριότητας του προγράμματος/ συμβουλευτική•Εμπειρία σε θέματα ισότητας•Μεταπτυχιακές σπουδές ανάλογα με την δραστηριότητα του προγράμματος
ΣΥΝ.2	<ul style="list-style-type: none">•Προγράμματα προώθησης της ισότητας	κυρίως σε γυναίκες	<ul style="list-style-type: none">•κοινωνιολόγοι•ψυχολόγοι•οικονομολόγοι•νομικοί	η επιλογή της έγινε έπειτα από συνέ-ντευξη. Κατόπιν ακολούθησε εκπαίδευση και

				αξιολόγηση κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης. Για την τελική επιλογή της πέρασε και από διοικητικό συμβούλιο
ΣΥΝ.3	<ul style="list-style-type: none"> • Προγράμματα παροχής συμβουλευτικής απασχόλησης και επιχειρηματικότητας • Πρόγραμμα εκμάθησης Ελληνικών σε μετανάστες 	μόνο σε γυναίκες	<ul style="list-style-type: none"> •ψυχολόγοι •νομικοί •κοινωνικοί λειτουργοί •οικονομολόγοι 	η επιλογή της έγινε έπειτα από προκήρυξη που έβγαλε η διοίκηση, όπου συνήθως κριτήριο ήταν το πτυχίο και προϋπηρεσία σε συμβου-λευτική γυναικών, κτλ. ανάλογα με το πρόγραμμα και την αναγκαιότητα βασικά άλλαζαν και τα κριτήρια
ΣΥΝ.4	<ul style="list-style-type: none"> •Πρόγραμμα κατά της βίας των γυναικών •Πρόγραμμα προώθησης των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων •Πρόγραμμα συμφιλίωσης οικογένειας και εργασίας 	•Σε γυναίκες	<ul style="list-style-type: none"> •νομικοί •ιατροί •κοινωνικοί λειτουργοί •μαίες 	ανάλογα με τη θεματική του υλοποι-ούμενου προγράμ-ματος, το ποιοι εμπλέκονται και τα επιθυμητά αποτελέ-σματα
ΣΥΝ.5	<ul style="list-style-type: none"> •Προγράμματα πληροφόρησης και συμβουλευτικής σε όλα τα επίπεδα • Πρόγραμμα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε θέματα ισότητας (ΕΠΕΑΕΚ) • Πρόγραμμα για 	κυρίως σε γυναίκες	<ul style="list-style-type: none"> •ψυχολόγοι •κοινωνικοί λειτουργοί •νομικοί •οικονομολόγοι 	προϋπηρεσία

	την εκπαί-δευση και την ένταξη ειδικών πληθυσμιακών ομάδων στον ελληνικό πολιτισμό			
ΣΥΝ.6	<ul style="list-style-type: none"> • Προγράμματα εκπόνησης ερευνών, μελετών και εκδόσεων 	το σύνολο των ατόμων που συμμετείχαν σε προγράμματα που υλοποιούσε το Κ.Ε.Θ.Ι	<ul style="list-style-type: none"> •κοινωνιολόγοι •κοινωνικοί •εγκληματολόγοι •οικονομολόγοι •στατιστικολόγοι 	καθορίζονται από τις ανάγκες του κάθε προγράμματος
ΣΥΝ.7	<ul style="list-style-type: none"> •Προγράμματα παρεμβατικά για την προώθηση της ισότητας των δυο φύλων με την δημιουργία παρατηρητηρίου με την καταγραφή πολιτικών εκπαίδευσης και την εκπόνηση ερευνών. •Προγράμματα ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στην Α/βαθμια και Β/βαθμια εκπαίδευση (ΕΠΕΑΕΚ) •Προγράμματα συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών 	<ul style="list-style-type: none"> • Μαθητές – εκπαιδευτικούς • γυναίκες 	<ul style="list-style-type: none"> •Κ.λ. •νομικοί •ψυχολόγοι •κοινωνιολόγοι •οικονομολόγοι •επαγγελματίες με εξειδίκευση στην συμβουλευτική •επαγγελματίες κοινωνικο – πολιτικών επιστημών •επαγγελματίες Δ.Ε. (βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης) για γραμματειακή υποστήριξη 	<ul style="list-style-type: none"> •Πτυχίο, •μεταπτυχιακό •εξειδίκευση στο αντικείμενο που ασχολούταν το πρόγραμμα
ΣΥΝ.8	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας (ΕΠΕΑΕΚ) •Πρόγραμμα συμφιλίωσης οικογενειακής και επαγγελματική ζωής 	Μαθητές - εκπαιδευτικούς	<ul style="list-style-type: none"> •Κοινωνικός λειτουργός •κοινωνιολόγος •ψυχολόγος •παιδαγωγός •λογιστής •επιμορφωτές Αγωγής Υγείας 	Προϋπηρεσία στην υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων

Ειδικότητες επιστημόνων που συμμετείχαν στα προγράμματα

Από την ερευνητική διαδικασία αποδείχθηκε ότι όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα με φορέα υλοποίησης το Κ.Ε.Θ.Ι. σε διάφορους τομείς (απασχόληση, εκπαίδευση, οικογένεια, βία κλπ).

Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων ανέφερε ότι στα προγράμματα που συμμετείχαν, συμμετείχαν οι ειδικότητες του κοινωνικού λειτουργού, του ψυχολόγου, του οικονομολόγου, των νομικών και των κοινωνιολόγων, ενώ οι μισοί από τους συνεντευξιαζόμενους ανέφεραν διαφορετικές ειδικότητες σύμφωνα με τη φύση του προγράμματος, όπως ιατροί, μαίες, εγκληματολόγοι, στατιστικοί και επιμορφωτές Αγωγής Υγείας.

Κριτήρια επιλογής επιστημόνων στη συμμετοχή των προγραμμάτων

Στην ερώτηση με ποια κριτήρια ο κάθε επαγγελματίας επιλέγεται, για να μπορέσει να συμμετάσχει στην υλοποίηση προγραμμάτων οι μισοί από τους ερωτώμενους απάντησαν την προϋπηρεσία και οι πολύ λίγοι τις μεταπτυχιακές σπουδές. Από την ερευνητική διαδικασία διαφαίνεται ότι κανείς επιστήμονας δεν μπορούσε να συμμετέχει σε ένα πρόγραμμα, αν δεν ήταν εξειδικευμένος πάνω στα αντικείμενα δράσης του κάθε προγράμματος, στο οποίο διεκδικούσε μια θέση εργασίας ανάλογα με την ειδικότητά του.

4^η κατηγορία: Συμμετοχή των συνεντευξιαζόμενων σε προγράμματα του Κ.Ε.Θ.Ι

Υποκατηγορίες:

- Ρόλος συνεντευξιαζόμενου στα προγράμματα
- Επιμόρφωση συνεντευξιαζόμενου για τη συμμετοχή του στα προγράμματα
- Συναισθήματα συνεντευξιαζόμενου από τη συμμετοχή του στα προγράμματα

	Ρόλος συνεντευξιαζόμενου στα προγράμματα	Επιμόρφωση συνεντευξιαζόμενου για συμμετοχή στα προγράμματα	Συναισθήματα συνεντευξιαζόμενου από τη συμμετοχή του στα προγράμματα
ΣΥΝ.1	Σύμβουλος απασχόλησης	Δεν ανέφερε	Δεν ανέφερε
ΣΥΝ.2	Σύμβουλος	Υπήρχε συγκεκριμένη εκπαίδευση για συμμετοχή στα προγράμματα.	<ul style="list-style-type: none"> •περηφάνια •αυτοπεποίθηση •αυτοεκτίμηση •απόκτηση πολλών ικανοτήτων
ΣΥΝ.3	<ul style="list-style-type: none"> •Σύμβουλος •Γενικός συντονιστής •Υπεύθυνος δομής 	<ul style="list-style-type: none"> •έλαβε ειδική εκπαίδευση από το ΚΕΘΙ για την συμμετοχή της σε προγράμματα, σε θέματα φύλου, στον επαγγελματικό προσανατολισμό και στις γυναίκες. • εκπαίδευση τυπική ή άτυπη 	<ul style="list-style-type: none"> •ικανοποίηση •ευχαρίστηση
ΣΥΝ.4	Συντονιστής προγραμμάτων		<ul style="list-style-type: none"> • ικανοποίηση • ευχαρίστηση
ΣΥΝ.5	Σύμβουλος		Ευχαρίστηση
ΣΥΝ.6	<ul style="list-style-type: none"> •συγγραφή επιστημονικών κειμένων •η εκπόνηση μελετών •η γενική επιστημονική επιμέλεια των μελετών της περιόδου 	Εσωτερικά σεμινάρια (εντός Κ.Ε.Θ.Ι) σε ανειδίκευτους επαγγελματίες με άτυπες διαδικασίες και τυπικά επιμορφωτικά σεμινάρια προσωπικού	<ul style="list-style-type: none"> •Πολύ καλή εμπειρία με θετικά συναισθήματα •Απόκτηση σημαντικών γνώσεων
ΣΥΝ.7	<ul style="list-style-type: none"> •Συντονιστής ερευνών •Ερευνητής •Συγγραφή εκπαιδευτικού υλικού •Στέλεχος διοίκησης, •Υπεύθυνος εκδόσεων 		<ul style="list-style-type: none"> •χαρά για τη συμμετοχή και τα θετικά αποτελέσματα •δυσαρέσκεια
ΣΥΝ.8	<ul style="list-style-type: none"> • Συντονιστής • Βοηθός συντονιστή 		<ul style="list-style-type: none"> •απόκτηση γνώσεων και εμπειριών •γνωριμίες με άτομα

Ρόλος συνεντευξιαζόμενου στα προγράμματα

Στην ερώτηση ποιος ήταν ο ρόλος του συνεντευξιαζόμενου στα προγράμματα, οι μισοί από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι είχαν συμβουλευτικό ή συντονιστικό ρόλο, παρά το γεγονός του ότι προέρχονταν από διαφορετικές επαγγελματικές ειδικότητες, ενώ μερικοί από αυτούς είχαν συντονιστικό ρόλο.

Επιμόρφωση συνεντευξιαζόμενου για τη συμμετοχή του στα προγράμματα

Στη συνέχεια μόνο δυο συνεντευξιαζόμενοι παρουσίασαν ότι έλαβαν ειδική εκπαίδευση για να μπορέσουν να συμμετέχουν στην υλοποίηση των προγραμμάτων, ενώ μόνο ένας ερωτώμενος ανέφερε ότι υπήρχαν επιμορφωτικά σεμινάρια εκπαίδευσης προσωπικού, αλλά και άτυπα σεμινάρια που παρέχονταν από παλαιότερους εργαζόμενους του Κ.Ε.Θ.Ι. σε ανειδίκευτους επαγγελματίες, οι οποίοι είχαν προσληφθεί με άτυπες διαδικασίες από την εκάστοτε κυβέρνηση.

ΣΥΝ.7: *«Τώρα εδώ θέλω να κάνω και μια παρένθεση, επειδή το ΚΕΘΙ είναι ένας φορέας που υπαγόταν στο υπουργείο Εσωτερικών, έχει ένα μεγάλο αρνητικό χαρακτηριστικό το ΚΕΘΙ. Στο διοικητικό του συμβούλιο ορίζονταν κάποιιοι κάθε φορά από την εκάστοτε κυβέρνηση να το πούμε έτσι. οπότε, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πολλές φορές ήταν επιλογές εεεε υπουργών της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό είχε ως συνέπεια, κατά περιόδους και αναλόγως τι επιρροή είχε το υπουργείο στο ΔΣ του ΚΕΘΙ, να υπάρχουν και άνθρωποι που έρχονται στο ΚΕΘΙ με άτυπες διαδικασίες», «Προσπαθήσαμε όσο γίνεται να τους εκπαιδύσουμε και να κάνουμε και σεμινάρια. Εσωτερικά σεμινάρια, εντάξει, στο νέο προσωπικό.», «Είχαμε ένα πολύ καλό δυνατό team, μια πολύ καλή ομάδα προσωπικού που ήταν αορίστου χρόνου στο ΚΕΘΙ, οι οποίες είχαν εξαιρετική εμπειρία και διάφορες εξειδικεύσεις στην συμβουλευτική και όταν λέω εξειδικεύσεις συμβουλευτικής εννοώ συμβουλευτική απασχόλησης, επιχειρηματικότητας, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, νομική συμβουλευτική, με αποτέλεσμα αυτές κατά βάση δημιουργούσαν τα επιμορφωτικά σεμινάρια στο προσωπικό.»*

Ακόμη ένας συνεντευξιαζόμενος ανέφερε ότι υπήρχε τυπική και άτυπη εκπαίδευση χωρίς να δώσει περαιτέρω επεξηγήσεις για το ποια ήταν η «άτυπη εκπαίδευση» και ποιοι την λάμβαναν.

ΣΥΝ.3: *«Είναι ανάλογα με τα προγράμματα που υλοποιεί το Κ.Ε.Θ.Ι. εκείνο το διάστημα όλοι όσοι προσλαμβάνονταν, λάμβαναν αυτή την εκπαίδευση. Και όταν έρχονται οι συνάδελφοι, φυσικά κάποιος τους εκπαιδεύει, είτε άτυπα, ή τυπικά.»*

Συναισθήματα συνεντευξιαζόμενου από τη συμμετοχή του στα προγράμματα

Τέλος οι συνεντευξιαζόμενοι εξέφρασαν τα συναισθήματά τους από τη συμμετοχή τους στα προγράμματα και προέκυψε ότι η πλειοψηφία αυτών είχε θετικά συναισθήματα όπως ικανοποίηση, απόκτηση ικανοτήτων και εμπειρίας. Μόνο ένας εξέφρασε ότι από τη μια πλευρά αισθάνεται χαρά που συμμετείχε στα προγράμματα και για όσα έχουν επιτευχθεί μέσω αυτών, αλλά είναι ταυτόχρονα δυσαρεστημένος *«επειδή όσα έγιναν δεν έγιναν με τον δέοντα τρόπο»*, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά.

ΣΥΝ.7: *«...είμαι πολύ χαρούμενη που υπήρξα, γιατί έγιναν αρκετά πράγματα και αρκετά δυσαρεστημένη γιατί δεν έγιναν με τον δέοντα τρόπο. Αλλά είμαι εγώ πολύ αυστηρή σε αυτές τις διαδικασίες»*

5^η κατηγορία: Αποτελέσματα προγραμμάτων

Υποκατηγορίες:

- Απήχηση των προγραμμάτων
- Θετικά αποτελέσματα προγραμμάτων
- Δυσκολίες προγραμμάτων
- Προτεινόμενες αλλαγές συνεντευξιαζόμενου για τα προγράμματα

	Απήχηση προγραμμάτων	Θετικά αποτελέσματα προγραμμάτων	Δυσκολίες προγραμμάτων	Προτεινόμενες αλλαγές συνεντευξιαζόμενος
ΣΥΝ.1	Πολύ Μεγάλη	<ul style="list-style-type: none">• Δημιουργία δομών για την υποστήριξη γυναικών επαγγελματικών αποκλεισμένων• Δημιουργία νέων θέσεις εργασίας για τις γυναίκες• Επωφελήθηκαν πανελλαδικά 9.032 άτομα• Παροχή συνοδευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών σε ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες γυναικών• επέκταση δικτύου κέντρων σε περιφέρειες	<ul style="list-style-type: none">• Γραφειοκρατία για την υλοποίηση των προγραμμάτων	<ul style="list-style-type: none">• διαθεσιμότητα πόρων για τη συνέχιση προγραμμάτων και τη συνέχιση των δομών που δημιουργούνται από τα προγράμματα.• Δημιουργία νέων προγραμμάτων ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περιόδου• λιγότερη γραφειοκρατία
ΣΥΝ.2	Τεράστια			<ul style="list-style-type: none">• σταθερό στελεχιακό δυναμικό• περισσότερη αξιοποίηση και χρήση της νέας τεχνολογίας
ΣΥΝ.3	Μεγάλη		<ul style="list-style-type: none">• Έλλειψη βούλησης για τη συνέχισή τους	μονιμότητα υπηρεσιών και προσωπικού στο ΚΕΘΙ

ΣΥΝ.4	Πολύ μεγάλη	<ul style="list-style-type: none"> • αύξηση των γυναικών στις εκλογές 	<ul style="list-style-type: none"> • γραφειοκρατία • έλλειψη χρηματοδότησης • δυσκολία επικοινωνίας με τον αντρικό πληθυσμό και τη συμμετοχή του στα οικογενειακά βάρη. 	
ΣΥΝ.5	Πολύ μεγάλη	<ul style="list-style-type: none"> • Επιμόρφωση μαθητών και εκπαιδευτικών σε 7.500 – 8.000 σχολικές μονάδες σε θέματα ισότητας • ακούστηκε η έννοια της ισότητας 		<ul style="list-style-type: none"> • λιγότερη γραφειοκρατία
ΣΥΝ.6	Μεγάλη	<ul style="list-style-type: none"> • μεγάλος αριθμός επωφελούμενων σχολικών μονάδων 		
ΣΥΝ.7	Μεγάλη	<ul style="list-style-type: none"> • Επιμόρφωση 4.500 – 5.000 μαθητών και 1.200 εκπαιδευτικών • Ευαισθητοποίηση κοινού • Δημιουργία συμβουλευτικών κέντρων, υποστήριξη 20.000 γυναικών εντός 10ετίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Προσλαμβάνοντα από την εκάστοτε κυβέρνηση επαγγελματίες ανειδίκευτοι που δημιουργούσαν προβλήματα στην υλοποίηση προγραμμάτων • Δυσκολία στην επικοινωνία όλων των εταίρων που εμπλέκονταν στα προγράμματα • Γραφειοκρατία • Δυσκολία στην προσέγγιση του πληθυσμού (μαθητές – καθηγητές) • Δυσκολία συνεννόησης συναδέλφων • Μη αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού από τα προγράμματα • Υπερφόρτωση επαγγελματιών με 	<ul style="list-style-type: none"> • Λήψη μέτρων για τη βιωσιμότητα των δομών • Καλύτερη διαχείριση της χρηματοδότησης • Αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού από τα προγράμματα και διανομή στους αρμόδιους φορείς, στις βιβλιοθήκες και στο κοινό • Ύπαρξη πολιτικών εκτός από την υλοποίηση προγραμμάτων

			αρμοδιότητες άλλων επαγγελματιών • έλλειψη νομοθεσίας	
ΣΥΝ.8	Μεγάλη	Επιμόρφωση μεγάλου αριθμού εκπαιδευτικών περίπου 7.500 πανελλαδικά	<ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολία στην υλοποίηση του κάθε προγράμματος στο να ανταπεξέλθει στις προτεινόμενες απαιτήσεις. • Δυσκολία πρόσβασης φορέων στα σχολεία • Δυσκολία συντονισμού περιφερειών. 	Μέριμνα για τη συνέχιση της λειτουργίας των δομών και την εξοικονόμηση πόρων (βιωσιμότητα δομών)

Απήχηση προγραμμάτων

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν ότι τα προγράμματα στα οποία συμμετείχαν είχαν μεγάλη απήχηση και ο καθένας ξεχωριστά αναφέρει παραδείγματα δίνοντας έμφαση στα θετικά αποτελέσματα που είχαν συγκεκριμένα προγράμματα και όσα επιτεύχθηκαν μέσω αυτών. Ένας από τους συνεντευξιαζόμενους ανέφερε ότι η απήχηση των προγραμμάτων φαίνεται και από τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν.

ΣΥΝ.1: *«Βεβαίως υπήρχε απήχηση.»*

ΣΥΝ.4: *«Ναι, πολύ μεγάλη, αυτό μπορεί να αποδειχθεί με διάφορα και κυρίως επειδή είχαμε πάντα πολύ μεγάλη συμμετοχή σε όλα.»*

ΣΥΝ.3: *«Είχαν ναι. Σε όσα ξέρω εγώ είχαν πάρα πολύ. Γιατί φαίνεται από τους αριθμούς, δεν έχω τώρα κάποιο από τα αριθμητικά, αυτά τα έχει η Ειρήνη. Αλλά είχαμε πάρα πολύ κόσμο.»*

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ένας από τους συνεντευξιαζόμενους ανέφερε ότι η απήχηση των προγραμμάτων φαίνεται από το γεγονός ότι ακόμη γυναίκες απευθύνουν το αίτημά τους στο Κ.Ε.Θ.Ι παρουσιάζοντας από τα λεγόμενά του ότι υπάρχει εμπιστοσύνη του κοινού, όσον αφορά τις παρεχόμενες υπηρεσίες του Κ.Ε.Θ.Ι. και τα αποτελέσματα των προγραμμάτων που έχει υλοποιήσει. Επίσης ο ίδιος συνεντευξιαζόμενος αναφέρει ότι κάθε φορά η απήχηση ενός προγράμματος έχει άμεση σχέση με την αναγκαιότητα που υπάρχει τη συγκεκριμένη περίοδο που υλοποιείται το κάθε πρόγραμμα.

ΣΥΝ.2: *«Τεράστια. Να καταλάβετε, επειδή συμμετείχα σε πολλά από αυτά τα προγράμματα, ακόμη έρχονται γυναίκες και μας απευθύνουν το αίτημά τους για στήριξη και δε συζητάμε για φορείς, μέσα από τη σελίδα μας υπάρχουν πάρα πολλές έρευνες αναρτημένες, που ερευνητές και μεταπτυχιακοί φοιτητές, αλλά και η τοπική αυτοδιοίκηση έρχονται και μας ζητούν τη συνδρομή τους.»*, *«Είχε να κάνει με την αναγκαιότητα η απήχηση. Η απασχόληση, επειδή οι γυναίκες ήταν άνεργες, η βία, η οποία ήταν ένα τυφλό σημείο για την ελληνική κοινωνία, όταν αναδείχθηκε για πρώτη φορά είχε τεράστια απήχηση. Με την πολιτική οι γυναίκες που παίρνουν θέση ευθύνης έχει απήχηση, αλλά δεν είναι κάτι τόσο απλό. Νομίζω ότι αυτά είναι τα πιο σημαντικά.»*

Εγώ τα θεωρώ, μπορεί να είναι και λάθος. Είναι δική μου εκτίμηση. Και η εκτίμησή μου αυτή έχει να κάνει και με το εύρος που απευθύνθηκε.»

Θετικά αποτελέσματα προγραμμάτων

Στη συνέχεια αναφέρουν ποια είναι τα θετικά αποτελέσματα των προγραμμάτων που συμμετείχαν. Η πλειοψηφία των συνεντευξιζόμενων ανέφερε παραδείγματα από συγκεκριμένα προγράμματα δίνοντας έμφαση σε όσα έχουν επιτευχθεί μέσω αυτών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα λεγόμενα του ΣΥΝ.1 συνεντευξιζόμενου, ο οποίος αναφέρει ότι μέσω του προγράμματος που αφορούσε την επαγγελματική κατάρτιση και ενίσχυση των δεξιοτήτων των γυναικών, δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας μέσω των οποίων επωφελήθηκαν σε όλη την Ελλάδα 9032 άτομα εντός μια τριετίας (2005 – 2008).

ΣΥΝ.1: *«Μόνο οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών, το έργο του άξονα 5.3 εεεε σε όλη την Ελλάδα εεεε επωφελήθηκαν, γιατί είχαν διασύνδεση με τον Ο.Α.Ε.Δ. και ένα μεγάλο ποσοστό των γυναικών είχαν δημιουργηθεί θέσεις και κατάρτισης για περαιτέρω ως πούμε επαγγελματική κατάρτιση και ενίσχυση των δεξιοτήτων των γυναικών, οπότε μπήκανε σε προγράμματα κατάρτισης, αλλά και θέσεις που αφορούσαν απασχόληση με βάση τις νέες θέσεις για την επιχορήγηση εργοδοτών για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, έτσι; Και επωφελήθηκαν εεε κατά την περίοδο από το 2005 που υλοποιήθηκε αυτό το πρόγραμμα μέχρι το 2008 που ολοκληρώθηκε 9032 άτομα πανελλαδικά και συμπράζανε πάρα πολλοί φορείς εεε γιατί ήταν αναπτυξιακές πράξεις με συντονιστή φορέα ανά περιφέρεια που υλοποίησαν αυτό το έργο.»*

Ένας πολύ μικρός αριθμός των ερωτώμενων αναφέρουν ότι μέσω ενός προγράμματος, το οποίο επικεντρωνόταν στην παροχή συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, κατάφεραν να δημιουργήσουν συμβουλευτικά κέντρα και σε άλλες πόλεις και περιφέρειες.

ΣΥΝ.1: *«Εεεε...ναι. Έχω συμμετάσχει, εγώ ήμουν πολλά χρόνια ένα από τα στελέχη του συμβουλευτικού κέντρου του Κ.Ε.Θ.Ι. του κέντρου της Αθήνας έτσι; Γιατί υπήρχαν συμβουλευτικά κέντρα όπως σου είπα και σε άλλες πόλεις. Στην Πάτρα στο Ηράκλειο της Κρήτης, στη Θεσσαλονίκη, στο Βόλο, που ήτανε τα βασικά μας εεε... και μέσα από το πρόγραμμα που σου είπα πριν που υλοποιήσαμε της παροχής συμβουλευτικών – υποστηρικτικών υπηρεσιών σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού εεεε επεκτείναμε το δίκτυο των κέντρων και σε άλλες πόλεις και σε άλλες περιφέρειες, όπως ήτανε στην Πρέβεζα, η περιφέρεια της Ηπείρου ως πούμε. Ήτανε επίσης στην εεε στην ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή εεε και στην Καλαμάτα εεε και στην Στερεά Ελλάδα και στην Αμφισσα.»*

Πιο συγκεκριμένα ένας από τον προαναφερόμενο αριθμό των ερωτώμενων αναφέρει ότι χάρη στη δημιουργία των συμβουλευτικών κέντρων εντός μια δεκαετίας έχουν εξυπηρετηθεί περίπου 20.000 γυναίκες.

ΣΥΝ.7: *«όσα προγράμματα στόχευαν στο κοινό νομίζω το είχαν πετύχει, δηλαδή είχαν ένα πρόγραμμα και αυτό ήταν πολύ σημαντικό να ξέρετε, είναι αυτό που λέγαμε το λεγόμενο 5/ 3, ήταν ένα πρόγραμμα που είχαμε αναλάβει από το Υπουργείο Απασχόλησης, στην πορεία μετεξελίχθηκε σε συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες γυναικών, αυτά ήταν συνεργασίες με το Υπουργείο Απασχόλησης, ουσιαστικά μέσα από αυτά τα προγράμματα εμείς στήσαμε όλες τις δομές που είχαμε τότε στην Ελλάδα, τα συμβουλευτικά Κέντρα. Μέσα από τα συμβουλευτικά Κέντρα στα 10έτη να καταλάβετε εξυπηρετήσαμε γύρω στις 20.000 γυναίκες, όπου τους παρείχαμε συμβουλευτική υποστήριξη σε διάφορα θέματα.»*

Επίσης είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι ένας συνεντευξιαζόμενος ανέφερε ότι μέσω του προγράμματος που συμμετείχε με τίτλο «Κέντρα Λήψης αποφάσεων» και στόχευε στην αύξηση του γυναικείου πληθυσμού στα κέντρα λήψης αποφάσεων έγινε με επιτυχία, καθώς αυξήθηκαν οι υποψηφιότητες των γυναικών στις εκλογές.

ΣΥΝ.4: *«Εεε τα «Κέντρα λήψης αποφάσεων» ήταν ένα πολύ σημαντικό πρόγραμμα που κάναμε ένα Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα και αυξήθηκε πάρα πολύ το ποσοστό, ήταν μαζί οι ευρωεκλογές και οι εθνικές και στέλναμε στις υποψήφιες αν δεν είχανε φυλλάδιο πώς να στέλνανε για να στηρίζουν την υποψηφιότητά τους και παρακινούσαμε, κάναμε εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα και τα βάζαμε, όποιες δεν είχανε λεφτά να κάνουν δικιά τους καμπάνια και παρουσιάζοντουσαν όλες σε ημερίδες. Ήταν πολύ καλό πρόγραμμα αυτό και είχε και αύξηση του ποσοστού των γυναικών.»*

Στη συνέχεια, μέσω της ερευνητικής διαδικασίας αποδείχθηκε ότι οι μισοί συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν θετικά αποτελέσματα, τα οποία είχε επιφέρει η υλοποίηση του προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. για την επαγγελματική κατάρτιση και την επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας.

Στη συνέχεια θα δοθούν ορισμένες πληροφορίες για τους στόχους του προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., καθώς στο συγκεκριμένο πρόγραμμα δόθηκε μεγάλη βαρύτητα και αναλύθηκε εκτενώς από τους συνεντευξιαζόμενους, όσον αφορά τα θετικά αποτελέσματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν σε αυτό. Οι δυσκολίες του θα αναφερθούν σε επόμενη υποκατηγορία.

Το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. είναι πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο αφορά τον τομέα της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης των γυναικών. Πιο συγκεκριμένα το παρόν πρόγραμμα αποτελείται από άξονες με βάση τους οποίους πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα. Στην παρούσα φάση θα αναφερθεί μόνο ο άξονας 4 του προγράμματος, καθώς είναι σημαντικός για την παρούσα ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Ο άξονας 4 αποτελείται από μέτρα, τα οποία περιλαμβάνουν με τη σειρά τους συγκεκριμένα έργα. Το πρώτο μέτρο είχε ως σκοπό, τόσο την επαγγελματική κατάρτιση, όσο και την εκπαίδευση των γυναικών με την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών. Αυτό το μέτρο αφορούσε δράσεις όπως:

- *«Εναισθητοποίηση εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα στην εκπαίδευση για την προώθηση της ισότητας των φύλων»*, αφορούσε την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα ισότητας και την μετέπειτα υλοποίηση προγραμμάτων για την εκπαίδευση των μαθητών (σε θέματα ισότητα)
- *Δράσεις για την ενθάρρυνση μαθητριών να ακολουθήσουν επαγγέλματα*, τα οποία θεωρούνται «ανδρικά» μέσω της προώθησης της ισότητας των δυο φύλων από τα κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού με την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης.
- *«Παραγωγή εκπαιδευτικού βοηθητικού υλικού για την εισαγωγή θεμάτων σχετικών με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία»*
- *«Παρατηρητήριο αξιολόγησης και παρακολούθησης των δράσεων της εκπαιδευτικής πολιτικής για την ισότητα»*
- Χρηματική στήριξη μαθητριών, οι οποίες ακολουθούν επαγγέλματα «ανδρικά», αλλά και την εισαγωγή βιβλίων για την προώθηση της ισότητας στις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (Στρατηγάκη, 2008:334-336)

Το δεύτερο μέτρο αποτελούσαν από δράσεις που αποσκοπούσαν στην ενίσχυση των γυναικών σε θέματα σπουδών (προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές), αλλά και στην υποστήριξη μελετών, που γίνονται για τα θέματα ισότητας:

- *«Προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών σε θέματα φύλου και ισότητας»*
- *«Υποτροφίες έρευνας σε θέματα φύλου και ισότητας με προτεραιότητα στη βασική έρευνα»*

• «Ενίσχυση ερευνητικών ομάδων στα πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ σε θέματα φύλου και ισότητας» (Στρατηγάκη, 2008:336-337).

Ο ΣΥΝ.4 λοιπόν αναφέρει ότι μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος κατά τη χρονική διάρκεια 2002 – 2008 επιμορφώθηκαν σε θέματα ισότητας, τόσο μαθητές, όσο και καθηγητές από 7.500 – 8.000 εκπαιδευτικές μονάδες. Ο ίδιος ο συνεντευξιαζόμενος ανέφερε επίσης ότι μέσω του προαναφερόμενου προγράμματος το θέμα της ισότητας έγινε γνωστό σε όλη την Ελλάδα, γεγονός που αποδεικνύεται και από τη μεγάλη συμμετοχή των σχολικών μονάδων σε αυτό.

ΣΥΝ.5: «Επίσης ένα μεγάλο πρόγραμμα που στήριξε το Κ.Ε.Θ.Ι. για πάρα πολλά χρόνια από το 2002 έως το 2008 ήταν μέσω του επιχειρησιακού: εκπαίδευση και αρχική επαγγελματική κατάρτιση το λεγόμενο ΕΠΕΑΕΚ, μπορεί να το ξέρετε κι εσείς γιατί υποστηρίζει πολύ και τα Πανεπιστήμια και τις διάφορες πανεπιστημιακές σχολές και Τ.Ε.Ι.. Εμείς μέσα από αυτό το πρόγραμμα κάναμε επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ώστε να κάνουν μέσα στα σχολεία σχέδια ισότητας και να προωθούν θέματα ισότητας, παρεμβατικά προγράμματα δηλαδή κατά τη διάρκεια του μαθήματος ο εκάστοτε καθηγητής που είχε εκπαιδευτεί έκανε μια παρέμβαση για την ισότητα. Αυτό υλοποιήθηκε για έξι χρόνια περίπου, επωφελήθηκαν εάν θυμάμαι καλά τώρα τα στοιχεία γύρω στις 7.500 ή 8.000 σχολικές μονάδες και δεν θυμάμαι τώρα τον αριθμό των εκπαιδευτικών να σας πω απ' έξω.»

ΣΥΝ.5: «Θα ξεχώριζα το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ, αυτό θα ξεχώριζα, διότι είχε απήχηση σε όλη την Ελλάδα. Όπου υπήρχε σχολείο όπου οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρθηκαν να μπουν σε αυτό το πρόγραμμα ακούστηκε η ισότητα. Κάπου που δεν υπήρχε τρόπος αλλιώς να φτάσει, βεβαίως είχε μεγάλη απήχηση και από εκεί έγινε ευρέως γνωστό το Κ.Ε.Θ.Ι. πιστεύω, ήταν το έργο που μας έκανε γνωστούς και στην περιφέρεια.»

Μισοί από τους συγκεκριμένους συνεντευξιαζόμενους αναφέρουν με τη σειρά τους ότι το πρόγραμμα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. που αφορούσε την εκπαίδευση και την επιμόρφωση εκπαιδευτικών είχε μεγάλη επιτυχία, καθώς οι αριθμοί αποδεικνύουν τον αριθμό των όσων επωφελήθηκαν από αυτό χωρίς να παρουσιάσουν όμως συγκεκριμένα ποσοστά.

ΣΥΝ.6: «Νομίζω ότι πρόγραμμα της συμβουλευτικής, πιθανώς να σας ενημέρωσε και η Ε.Μ., ότι ήταν ένα επιτυχημένο πρόγραμμα, όπως και το πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. που εφαρμόστηκε σε σχολεία της δευτεροβάθμιας σε όλη την επικράτεια και οι αριθμοί από μόνοι τους, δηλαδή οι αριθμοί των συμβουλευόμενων που έκαναν χρήση των υπηρεσιών, αλλά και των σχολείων και των τάξεων που ενεπλάκησαν στο πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. δείχνουν ότι είναι δυο προγράμματα που είχαν πολύ μεγάλη επιτυχία.»

ΣΥΝ.8: «Το πρόγραμμα αυτό του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. πήγε πάρα πολύ καλά, δηλαδή, εγώ το άφησα στη μέση και τελείωσε μετά από εμένα, το 2006 – 2007, κάπου εκεί. Εεεε... από ότι ξέρω επιμορφώθηκαν αρκετά μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών.»

Επιπρόσθετα και ο ΣΥΝ.7 παρουσιάζει το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ως ένα από τα προγράμματα, τα οποία είχαν θετικά αποτελέσματα, γεγονός που αποδεικνύεται από τον αριθμό των επωφελούμενων (1.200 εκπαιδευτικοί, 4.500 – 5.000 μαθητές/ μαθήτριες εντός πενταετίας/εξαετίας).

ΣΥΝ.7: «Κάποια προγράμματα στόχευαν στην απήχηση του κοινού και είχαν σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού, δηλαδή το ένα από τα δύο προγράμματα το ΕΠΕΑΕΚ που σας

είπα επιμόρφωσε στα 5 -6 χρόνια που υλοποιούνταν το πρόγραμμα γύρω στους 4.500 εεεε στους 1200 εκπαιδευτικούς και 4500 – 5000 μαθητές και μαθήτριες.»

Δυσκολίες προγραμμάτων

Στη συνέχεια οι συνεντευξιαζόμενοι είχαν κληθεί να απαντήσουν στην ερώτηση για το ποιές είναι οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν στα προγράμματα. Από τις απαντήσεις τους προέκυψε ότι μερικοί από αυτούς θεωρούν ως μια βασική δυσκολία τη γραφειοκρατία των προγραμμάτων που δυσκόλευε την υλοποίηση των δράσεων.

ΣΥΝ.1: *«Το Ε.Σ.Π.Α. π.χ. έχει παγώσει εεε έχει μια πάρα πολύ γραφειοκρατική δομή εεε που νομίζω ότι δεν είναι λειτουργική για τους φορείς, έτσι ώστε να υλοποιούν και να γίνεται έλεγχος σαφώς και να τηρούνται όλες οι διαδικασίες ιι αλλά μεεε λιγότερη γραφειοκρατία.»*

ΣΥΝ.4: *«Είναι ανάλογα τη θεματική, τα μεγαλύτερα προβλήματα ήταν γραφειοκρατικά στις εγκρίσεις, στις χρηματοδοτήσεις, σε τέτοια θέματα,»*

ΣΥΝ.7: *«Από τα προγράμματα... και αυτό που προσπάθησε ως... βασικά υλοποιούσαμε προγράμματα κατά πλειονότητα που εντάσσονταν στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, το τρίτο ΚΠΣ. Το τρίτο ΚΠΣ, ήταν αρκετά ευέλικτο σε κάποιες διαδικασίες και αρκετά γραφειοκρατικό σε κάποιες άλλες.*

Ο ένας από αυτούς ανέφερε επίσης ότι ήταν δύσκολη η συνεννόηση των εταίρων που εμπλέκονταν στην υλοποίηση των προγραμμάτων

ΣΥΝ.7: *«Από τα προγράμματα... και αυτό που προσπάθησε ως... βασικά υλοποιούσαμε προγράμματα κατά πλειονότητα που εντάσσονταν στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, το τρίτο ΚΠΣ. Το τρίτο ΚΠΣ, ήταν αρκετά ευέλικτο σε κάποιες διαδικασίες και αρκετά γραφειοκρατικό σε κάποιες άλλες. Δηλαδή, τι θέλω να πω, τα προγράμματα EQUAL τα οποία κατά βάση ήταν προώθηση στην απασχόληση, προώθηση των γυναικών στην απασχόληση και άρση επαγγελματικού διαχωρισμού, επειδή είχαν μια δομή που έπρεπε να υπάρχουν πάρα πολλοί εταίροι, εταιρικά σχήματα, ήταν η ίδια η δομή του προγράμματος τέτοια που είχε πάρα πολύ μεγάλη δυσκολία στην επικοινωνία, στην συνάντηση όλων αυτών των εταίρων και επομένως στην υλοποίηση των δράσεων. Αυτό ήταν χαρακτηριστικό που είχε το EQUAL ως δομή, ως πρόγραμμα στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Ήταν προγράμματα που ήταν πιο ευέλικτα, όπως ήταν το ΕΠΕΑΕΚ ήταν προγράμματα που ήταν πιο ευέλικτα όπως ήταν αυτά του Υπουργείου Απασχόλησης. Εεεε Άρα κάποια προβλήματα, κάποιες δυσκολίες κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων υπήρχαν από την ίδια την γραφειοκρατικοποίηση των διαδικασιών που επέβαλε το τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Δηλαδή, συνεννοήσεις με άλλους εταίρους, συνεννοήσεις με το υπουργείο, υπογραφές, εγκρίσεις, χρηματοδοτικά πλαίσια, εκταμίευση των χρημάτων, χρηματοδοτική ροή, δηλαδή να μπορείς να πληρώνεις τους υπαλλήλους την κατάλληλη στιγμή για παράδειγμα. Τέτοια προβλήματα υπήρχαν.»*

Ένας συνεντευξιαζόμενος αναφέρει ως πρόβλημα του προγράμματος για τη συμφιλίωση της οικογένειας με την εργασία, τη δυσκολία αποδοχής του ανδρικού πληθυσμού στο να αναλάβει τα μισά οικογενειακά βάρη της οικογένειας.

ΣΥΝ.4: *«στην επικοινωνία, και είναι ανάλογα και τη θεματική ας πούμε, αυτό το πρόγραμμα με τους άνδρες ήταν λίγο δύσκολο στο πώς να προσεγγίσουμε και πόσο θα θέλουν να συμμετέχουν , υπήρχε μία δυσκολία και να πείσεις τον άντρα γιατί είναι ένα θέμα ταμπού, θα έλεγα στην ελληνική κοινωνία. Να μπορέσει να συμμετάσχει ο άντρας 50 -50 στις δουλειές του*

σπιτιού, στην ανατροφή του παιδιού και οτιδήποτε, η βία ήταν πολύ δύσκολο γιατί φοβούνται, ας πούμε η καμπάνια του 2000 είχαμε κρούσματα να μας παίρνουν τηλέφωνα κ.τ.λ.»

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ένας από τους ερωτώμενους παρουσίασε ως πρόβλημα των προγραμμάτων την πρόσληψη ανειδίκευτων επαγγελματιών από την εκάστοτε κυβέρνηση, γεγονός που δημιουργούσε, όχι μόνο δυσκολίες στην υλοποίηση των προγραμμάτων, αλλά και στο υπόλοιπο προσωπικό, το οποίο επιβαρυνόταν με περαιτέρω εργασία.

ΣΥΝ.7: «Τώρα εδώ θέλω να κάνω και μια παρένθεση, επειδή το ΚΕΘΙ είναι ένας φορέας που υπαγόταν στο υπουργείο Εσωτερικών, έχει ένα μεγάλο αρνητικό χαρακτηριστικό το ΚΕΘΙ. Στο διοικητικό του συμβούλιο ορίζονταν κάποιιοι κάθε φορά από την εκάστοτε κυβέρνηση να το πούμε έτσι. οπότε, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πολλές φορές ήταν επιλογές εεεε υπουργών της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό είχε ως συνέπεια, κατά περιόδους και αναλόγως τι επιρροή είχε το υπουργείο στο ΔΣ του ΚΕΘΙ, να υπάρχουν και άνθρωποι που έρχονται στο ΚΕΘΙ με άτυπες διαδικασίες. Αυτό υπήρχε. Εντάξει...», «ήτανε στις περιόδους που σας είπα που υπήρχαν διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού στο ΚΕΘΙ να μην μπορείς να συνεννοηθείς με συναδέλφους ας πούμε. Να μην παράγεται το έργο που θέλεις να παράξεις, στους ρυθμούς που θέλεις και στην ποιότητα που θέλεις. Οπότε υπήρχε μια υπερφόρτωση εργασίας σε συγκεκριμένους υπαλλήλους.»

Επίσης, δυο συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι ένα σημαντικό πρόβλημα ήταν η επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς στο πρόγραμμα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. , οι οποίοι (εκπαιδευτικοί), από τα λεγόμενα των συνεντευξιαζόμενων, παρουσιάζονταν διστακτικοί στο να συμμετέχουν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Γενικότερα εκφράστηκε η άποψη ότι η πρόσβαση των επαγγελματιών του Κ.Ε.Θ.Ι. στα σχολεία, με σκοπό την υλοποίηση του προγράμματος ήταν δύσκολη.

ΣΥΝ.7: «Υπήρχε μια δεύτερη ας πούμε κατηγοριοποίηση, αν θες να στο πω έτσι, δυσκολιών, όταν ήθελες να παρέμβεις προκειμένου να κάνεις άρση στερεοτύπων έμφυλων στερεοτύπων. Δηλαδή, υπήρχαν δυσκολίες που όταν υλοποιούσες ΕΠΕΑΕΚ στα σχολεία, είχες δυσκολίες που αντιμετώπιζες με τους καθηγητές, προκειμένου να υλοποιείς παρεμβατικά μαθήματα ή με τους μαθητές κατά πόσο δέχονταν να μπου σε ομάδες, να κάνουν ασκήσεις, για να μπορέσουν να δουλέψουν θέματα ισότητας μέσα στην εκπαίδευση. ύστερα ήταν τέτοιου τύπου δυσκολίες που μπορεί να αντιμετώπισεις, δηλαδή, πως προωθείς θέματα ισότητας στην ελληνική κοινωνία.»

ΣΥΝ.8: «το πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. για μένα η δυσκολία που είχε ήτανε ότι υπήρχε δυσκολία, όπως και στα περισσότερα προγράμματα που αφορούνε αφορούν δομές, οι οποίες είναι εκτός εκπαίδευσης, όπως είναι το Κ.Ε.Θ.Ι., το να μπου σε σχολεία.», «Ήταν τεράστια δυσκολία, παρ' όλο που υπήρχε, προϋπήρχε συνεννόηση με το Υπουργείο Παιδείας στο να είναι το Κ.Ε.Θ.Ι. τελικός δικαιούχος αυτού του προγράμματος και να υλοποιήσει αυτό το πρόγραμμα. Όταν ξεκίνησε αυτή η υλοποίηση ήταν αδύνατον να μπούμε σε σχολεία. Και αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο αναπροσαρμόστηκε και μπήκανε μέσα μαζί με τους επιμορφωτές τους δικούς μας και της Αγωγής Υγείας και οι Σ.Ε.Π., για να μπορέσουμε να... ήταν βασικά ο δούρειος ίππος για να μπορέσουμε να μπούμε σε σχολεία. Αλλιώς δε μας δέχονταν. Υπήρχε άρνηση.»

Ο ΣΥΝ.8, ο οποίος αναφέρει συγκεκριμένες δυσκολίες που υπήρχαν στην υλοποίηση του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και εκτός των προαναφερθέντων, παρουσιάζει ότι ένα μεγάλο πρόβλημα ήταν ο συντονισμός των περιφερειών. Αυτό συναίβει, επειδή το συγκριμένο πρόγραμμα υλοποιούταν σε πανελλαδικό επίπεδο και ήταν αναγκαίο να επικοινωνούν όλες οι περιοχές

που συμμετείχαν στο πρόγραμμα με το Κ.Ε.Θ.Ι. στην Αθήνα, το οποίο είχε το ρόλο του συντονιστή.

ΣΥΝ.8: *«Ήταν ένα πολύ μεγάλο πρόγραμμα πανελλαδικό και προσπαθούσε να συντονιστεί όλο από την Αθήνα και γι' αυτό υπήρχε μεγάλο θέμα. Δηλαδή ενώ ο ρόλος των επιμορφωτών ήταν ένα με δυο άτομα σε κάθε περιφέρεια, ήταν το επιστημονικό του πράγματος, σε αρκετές περιπτώσεις έφταναν στο σημείο να τους βάζουν να μαζεύουν ακόμη και τιμολόγια.»*

Ο ΣΥΝ.7. από την άλλη πλευρά αναφέρει ως πρόσθετο πρόβλημα του προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. τη μη αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού που παράχθηκε μέσω του προγράμματος.

ΣΥΝ.7: *«Τώρα για παράδειγμα τι να σας πω, παράχθηκε ένα υλικό πραγματικά πολύ καλό και αξίζει να το δείτε και ανεξάρτητα από την έρευνά σας, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ που σας είπα ήταν ένα εκπαιδευτικό υλικό εντυπωσιακό. Με ασκήσεις, με παρεμβάσεις, είχαμε μια επιστημονική ομάδα εξαιρετική αρκετά εξειδικευμένη σε αυτό το πρόγραμμα για θέματα εκπαίδευσης και φύλου και έκανε εξαιρετικές ασκήσεις ευαισθητοποίησης στους καθηγητές, στους μαθητές, κλπ. Τέλος πάντων εκεί ήταν γύρω στις 10 εκδόσεις για να καταλάβετε, δέκα βιβλία. Το ένα καλύτερο από το άλλο.»*

Τέλος, ο ΣΥΝ.7 αναφέρει ότι ένα από τα βασικότερα προβλήματα των προγραμμάτων είναι η έλλειψη νομοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει ότι όταν δεν υπάρχει νομοθεσία ή όταν δεν εφαρμόζεται σε θέματα, όπως π.χ. η βία ή η εμπορία ατόμων, όσα και να επιτευχθούν μέσω των προγραμμάτων δεν μπορούν να διατηρηθούν.

ΣΥΝ.7: *«Και είναι και η νομοθεσία για παράδειγμα και η εφαρμογή της νομοθεσίας...», «Τι θέλω να πω με αυτό. Πολλές φορές όταν εσύ κάνεις προγράμματα, υλοποιείς προγράμματα στο κοινό, σε πληθυσμό, αν δεν υπάρχει αντίστοιχη νομοθεσία να βοηθήσει, εάν δεν υπάρχουν φορείς για να μπορέσεις να παραπέμψεις για παράδειγμα κακοποιημένα άτομα, αν δεν υπάρχουν δομές για θύματα trafficking, όσο και αν υλοποιείς εσύ ένα πρόγραμμα, όσο και αν επιμορφώνεις, επιμορφώνεις κάποιους ανθρώπους, αν δεν έχεις ένα υποστηρικτικό ευρύτερο περιβάλλον, αν δεν έχουν αναπτυχθεί ευρύτερες πολιτικές ισότητας, το πρόγραμμα μπορεί να φαίνεται ότι δεν έχει παράγει τα αποτελέσματα που ήθελε.»*

Προτεινόμενες αλλαγές συνεντευξιαζόμενου

Στη συνέχεια οι συνεντευξιαζόμενοι ερωτήθηκαν ποιές είναι οι αλλαγές που προτείνουν όσον αφορά τη λειτουργία των προγραμμάτων. Από την ερευνητική διαδικασία παρουσιάζεται ότι ορισμένοι απάντησαν ότι πρέπει να μειωθεί η γραφειοκρατική διαδικασία των προγραμμάτων για την καλύτερη και λιγότερο χρονοβόρα λειτουργία τους.

ΣΥΝ.1: *«Χρειάζεται λίγο εεε απογραφειοκρατικοποίηση ας πούμε των διαδικασιών που μπορούν, χρειάζονται και προγράμματα που κατά τη γνώμη μου που να απαντάνε έτσι; στα ζητήματα που παίρνονται κάθε φορά.»*

ΣΥΝ.5: *«Αν θα άλλαζα κάτι;;..... Νομίζω ότι το προηγούμενο έργο το «ΕΠΕΑΕΚ» πήγε πάρα πολύ καλά. Αν θα μπορούσα να αλλάξω κάτι θα ήταν όσον αφορά έτσι τις διαδικασίες τις γραφειοκρατίας, δηλαδή θα μείωνα λίγο τις διαδικασίες που απαιτούνται έτσι για την διεκπεραίωση διαφόρων θεμάτων, όπως λειτουργεί δηλαδή το δημόσιο έτσι και τα προγράμματα, το πλαίσιο δηλαδή το θεσμικό είναι λίγο βαρύ. Αν μπορούσα να αλλάξω κάτι θα άλλαζα κάτι ώστε να μπορούν να τρέξουν οι διαδικασίες πιο γρήγορα ώστε να μπορούν να απορροφηθούν οι πόροι και να έχουμε έτσι καλύτερα αποτελέσματα στα προγράμματα. Το*

Κ.Ε.Θ.Ι. είναι ένας ευέλικτος μηχανισμός ο οποίος λειτούργησε με έναν τρόπο αποτελεσματικό και μπορεί να είναι ευέλικτο και να υλοποιήσει προγράμματα και στο «ΕΣΠΑ».

Επίσης κάποιοι άλλοι ανέφεραν ότι είναι αναγκαίο να υπάρχει σταθερό στελεχιακό προσωπικό στο Κ.Ε.Θ.Ι., καθώς πολλές φορές δεν επιτυγχάνεται με αποτέλεσμα οι παρεχόμενες υπηρεσίες να μην είναι μόνιμες.

ΣΥΝ.2: *«Νομίζω θα άλλαζα πολλά. Το πρώτο θα ήταν να υπήρχε ένα σταθερό στελεχιακό δυναμικό. Νομίζω ότι είναι το πιο δύσκολο πράγμα για τα άτομα που εκπαιδεύονται. Είναι το πιο σημαντικό κομμάτι σε έναν οργανισμό, αποκτούν εμπειρία, φυσικά ύστερα από αξιολογήσεις, αποδείξανε το έργο τους και τις ικανότητές τους, την παρουσία τους και την εργασία τους, νομίζω θα έπρεπε να υπάρχει ιδιαίτερη μονιμότητα. Γιατί έχουν περάσει τρομερά αξιόλογα άτομα. Και λιγότερο, αλλά εγώ μένω στα αξιόλογα άτομα.»*

ΣΥΝ.3: *«Είναι τέτοια η κατάσταση που δεν μπορώ να πω. Ας πούμε, το πρόγραμμα συμβουλευτικής τελείωσε. Δεν υπάρχει θέμα βελτίωσης. Αυτό που γενικότερα λείπει είναι ότι δεν υπάρχει σταθερότητα στις υπηρεσίες που προσφέρουμε. Κάτι που το λέμε τόσα χρόνια και θα συνεχίσουμε να το λέμε. Δηλαδή δόθηκαν κάποια χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να στήσει συμβουλευτικά κέντρα το Κ.Ε.Θ.Ι. Τα έστησε, τα έκανε πιλοτικά, αλλά η πολιτεία δεν τα διατήρησε σαν μόνιμη υπηρεσία. Αυτό είναι το πρόβλημα. Ότι δηλαδή χάνονται και άνθρωποι και υπηρεσίες. Χάνεται και γνώση και εμπειρία. Φεύγουν οι άνθρωποι. Χάνονται και πάνε κάπου αλλού και το Κ.Ε.Θ.Ι. χάνει πολλούς ανθρώπινους πόρους. Αυτό αποτελεί ένα πρόβλημα, ότι δηλαδή δεν στέκονται οι υπηρεσίες.»*

Παρατηρήθηκε στη συνέχεια ότι οι περισσότεροι από τους συνεντευξιζόμενους που πρότειναν αλλαγές ανέφεραν ότι θα έπρεπε να υπάρχει μέριμνα για τη βιωσιμότητα των προγραμμάτων και να διατίθενται πόροι, για να παραμένουν όσα έχουν επιτευχθεί μέσω αυτών (των προγραμμάτων).

ΣΥΝ.3: *«Δηλαδή δόθηκαν κάποια χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να στήσει συμβουλευτικά κέντρα το Κ.Ε.Θ.Ι. Τα έστησε, τα έκανε πιλοτικά, αλλά η πολιτεία δεν τα διατήρησε σαν μόνιμη υπηρεσία. Αυτό είναι το πρόβλημα.»*

ΣΥΝ.8: *«Για μένα δεν πρέπει να συνεχιστούν τα προγράμματα. Για μένα θα πρέπει να συνεχιστούν τα πράγματα που γίνονται μέσα στα προγράμματα. Οι στόχοι που θέτονται κάθε φορά μέσα στα προγράμματα που υλοποιούνται, να υπάρχει μια εξέλιξη, η οποία να είναι ανεξάρτητη των προγραμμάτων. Δηλαδή με έναν τρόπο θα πρέπει να είναι οικονομικά βιώσιμα ουσιαστικά αυτά τα πράγματα που γίνονται. Πέραν των σημείων που αφορούν το ότι, αυτό που είπα στην αρχή ότι είναι μια μελέτη και έγινε μια μελέτη. Αυτό έγινε τελείωσε. Όταν στήσεις δομές πρέπει να, και νομίζω ότι και η Ευρωπαϊκή Ένωση το απαιτεί, όταν πια τους λες ότι θα στήσω μια δομή, έχει την έννοια, σε ρωτάει πια και πως θα τη συνεχίσεις, τη βιωσιμότητά της ουσιαστικά. Θα τελειώσει κάποια στιγμή το πρόγραμμα, πώς θα το συνεχίσεις και πρέπει να έχεις μια απάντηση.»*

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθούν δυο προτάσεις που παρουσιάζουν δυο συνεντευξιζόμενοι. Ο ένας αναφέρει ότι θα ήταν καλό να αξιοποιηθεί η τεχνολογία με τη δημιουργία παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω διαδικτύου.

ΣΥΝ.2: *« Το δεύτερο έχει να κάνει, που δεν έχει να κάνει με το Κ.Ε.Θ.Ι., αλλά με τη χρήση της νέας τεχνολογίας. Η εμπειρία μου με το portal ήταν εξαιρετική και η δικτύωση που αναδείχθηκε και οι δυνατότητες που δίνει η πληροφορική σήμερα για μια καλύτερη δουλειά. Νομίζω αυτά τα δυο θα έλεγα περισσότερο και πολλά μικρότερα.»*

Ενώ ο δεύτερος παρουσιάζει ότι είναι ανάγκη να δημιουργηθούν προγράμματα κατά της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς στατιστικά στοιχεία έχουν αναδείξει τη βαρύτητα του προβλήματος της σημερινής εποχής.

ΣΥΝ.1: «Δηλαδή έχουμε αυτή τη στιγμή έτσι; απώλεια το 2011 με τα πρώτα στοιχεία με το πρώτο εξάμηνο του 2011 είχαμε απώλεια περίπου εεε 800.000 θέσεων εργασίας και αναμένεται ότι θα έχουμε αύξηση αυτού του ποσοστού έτσι; Έχουμε μεγάλη εεε ανεργία πολύ μεγάλο ποσοστό ανεργίας εεε κατά φύλο έτσι; οι γυναίκες και οι νέοι από 18 μέχρι 25 χρονών. Αυτή τη στιγμή μαστίζονται από ανεργία. Είναι πάνω από 20% το ποσοστό ανεργίας με βάση στοιχεία. Άρα λοιπόν πρέπει να να να πολιτικές, να υπάρξουν και προγράμματα που θα υποστηρίζουν έτσι; θα κάνουν λίγο ε ε ε θα εστιάσουν, θα κάνουν λίγο focus που λέμε σε αυτό που υπάρχει αναγκαιότητα αυτή τη στιγμή το να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, να απορροφηθούν άνθρωποι μέσα σε αυτές, γυναίκες, νέοι κλπ. Ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που πλήττονται από άλλους περισσότερο ας πούμε. Από την κρίση γενικότερα που δεν είναι μόνο οικονομική κρίση είναι και σε πολλά άλλα επίπεδα.»

6^η κατηγορία: Μετά τη λήξη των προγραμμάτων

Υποκατηγορία:

- Λειτουργία προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους
- Αιτίες μη συνέχισης προγραμμάτων

	Λειτουργία προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους	Αιτίες μη συνέχισης προγραμμάτων
ΣΥΝ.1	Μη συνέχιση προγραμμάτων και δομών	Έλλειψη πόρων και χρηματοδότησης
ΣΥΝ.2	Μη συνέχιση δομών	Δεν ανέφερε
ΣΥΝ.3	Μη συνέχιση στην παροχή υπηρεσιών	Έλλειψη πολιτικής βούλησης και χρηματοδότησης
ΣΥΝ.4	Μη συνέχιση προγραμμάτων, μη συνέχιση παροχής υπηρεσιών	Έλλειψη κονδυλίων
ΣΥΝ.5	Μη συνέχιση προγραμμάτων	Έλλειψη πόρων και οι πολιτικές είναι κάθετες
ΣΥΝ.6	Μη συνέχιση προγραμμάτων	Γραφειοκρατία και πολυπλοκότητα δημόσιας διοίκησης, έλλειψη πολιτικής βούλησης
ΣΥΝ.7	Μη συνέχιση δομών	Έλλειψη μέριμνας για συνέχιση και πόρων
ΣΥΝ.8	Μη συνέχιση προγραμμάτων και δομών	Έλλειψη μέριμνας για συνέχιση και πόρων

Λειτουργία προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους

Από την ερευνητική διαδικασία στην ερώτηση για το τι συμβαίνει μετά την επίσημη λήξη των προγραμμάτων αναδείχθηκε ότι η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων ανέφεραν ότι τα προγράμματα δεν συνεχίζονται και σταματούν, ενώ κάποιοι άλλοι ανέφεραν ότι δεν συνεχίζονται τα προγράμματα, αλλά και οι δομές του δημιουργούνται μέσω αυτών. Λίγοι από τους ερωτώμενους ανέφεραν ότι οι παροχές υπηρεσίες δε συνεχίζονται.

ΣΥΝ.1: *«Δυσκολίες εεε ναι εεε το πρώτο θέμα που θέλω να θίξω έτσι; Είναι ότι όταν δουλεύεις με ευρωπαϊκά προγράμματα και τα προγράμματα λήγουν και πλέον δεν γίνονται εθνικές πολιτικές αυτά που εεε (παύση) που ήταν η απόρροια, η συνέπεια των προγραμμάτων εεε υπάρχει δυσκολία σε αυτό. Δυσκολία με ποια λογική; Με τη λογική ότι ξεκινάει μια προσπάθεια διαμορφώνονται κάποιες υποδομές, μπαίνει ένα ανθρώπινο δυναμικό προς αυτή την προσπάθεια που όμως όταν έληξε το πρόγραμμα μένει εκεί.»*, *«Για παράδειγμα δημιουργήθηκαν πάρα πολλά κέντρα που αφορούσαν την παροχή υπηρεσιών. Οι γυναίκες όλων των κατηγοριών και όλων εεε των εκπαιδευτικών επιπέδων. Που όμως έτσι; Μετά τη λήξη των προγραμμάτων έπαψαν να λειτουργούν.»* , *«Το Ε.Σ.Π.Α. π.χ. έχει παγώσει εεε έχει μια πάρα πολύ γραφειοκρατική δομή εεε που νομίζω ότι δεν είναι λειτουργική για τους φορείς, έτσι ώστε να υλοποιούν και να γίνεται έλεγχος σαφώς και να τηρούνται όλες οι διαδικασίες ιιι αλλά μεεε λιγότερη γραφειοκρατία.»*

ΣΥΝ.3: *«Οι στόχοι του προγράμματος πραγματοποιούνται. Δηλαδή και αριθμητικά και ποιοτικά. Ξεπερνούν τις προσδοκίες και τους στόχους που αρχικά είχαν τεθεί. Το θέμα είναι αυτό που σας είπα, ότι δεν υπάρχει μονιμότητα στην παροχή των υπηρεσιών»*

ΣΥΝ.4: *«Το πρόγραμμα ακριβώς το πρόγραμμα είναι ότι λήγουν και όλες οι δράσεις στηρίζονται στις χρηματοδοτήσεις ότι δεν υπάρχουν κονδύλια ώστε να μπορούν να συνεχίζονται και όταν υποβάλουν πρόταση γράφουν πως θα εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα. Δεν υπάρχουν χρηματοδοτήσεις που θα είναι μόνιμες και θα μπορούν να συνεχίζονται κάποια πράγματα. Όπως, ας πούμε οι υπηρεσίες. Εμείς αυτή τη στιγμή δεν παρέχουμε, γιατί είναι δύσκολο, είναι κάποια βέβαια που έχουν και αποτέλεσμα, που μπορούν να συνεισφέρουν».*

Αιτίες μη συνέχισης προγραμμάτων

Στην ερώτηση για το ποια είναι η προσωπική άποψη των συνεντευξιαζόμενων που τα προγράμματα δεν έχουν συνέχεια όλοι ανέφεραν ότι μια βασική αιτία είναι η έλλειψη πόρων, ενώ μόνο ένας ανέφερε ως αιτία τη γραφειοκρατία και την πολυπλοκότητα της δημόσιας διοίκησης. Λίγοι από τους ερωτώμενους ανέφεραν επιπρόσθετα ως αιτία την έλλειψη πολιτικής βούλησης για τη συνέχιση των προγραμμάτων.

ΣΥΝ.6: *«Ένα σωρό εμπόδια, τα οποία είναι θέματα πολιτικής βούλησης, τα πρόσωπα εναλλάσσονται συχνά.»*

ΣΥΝ.5: *«Ναι, σε έλλειψη πόρων και στο ότι οι πολιτικές είναι κάθετες. Τελειώνει κάτι και δεν υπάρχει συνέχεια μίας καλής πρακτικής.»*

7^η κατηγορία: Γνώσεις συνεντευξιζόμενου για τη στρατηγική gender mainstreaming

	Γνώσεις επαγγελματία για τη στρατηγική gender mainstreaming
ΣΥΝ.1	Ναι
ΣΥΝ.2	Ναι
ΣΥΝ.3	Δεν έδειξε να γνωρίζει
ΣΥΝ.4	Ναι
ΣΥΝ.5	Δεν έδειξε να γνωρίζει
ΣΥΝ.6	Ναι
ΣΥΝ.7	Ναι
ΣΥΝ.8	Ναι

Όπως αναφέρθηκε στην βιβλιογραφική ανασκόπηση (κεφ. 2), όρος gender mainstreaming αναφέρεται στην ισότητα των φύλων, στις πολιτικές της εκάστοτε χώρας. Αφορά μέτρα που στοχεύουν στην άρση των ανισοτήτων ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες σε όλα τα πεδία (κοινωνικό, οικονομικό, πολιτισμικό) και σε όλα τα επίπεδα (τοπικό, εθνικό, Ευρωπαϊκό, διεθνές) πολιτικής (Meir, Lonbardo et al, 2005). Πιο συγκεκριμένα, ο όρος gender mainstreaming εκφράζει «*Την ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές και αναφέρεται στη διαδικασία αναπροσαρμογής του σχεδιασμού, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης μιας δημόσιας πολιτικής με τρόπο, ώστε ταυτόχρονα με τους βασικούς στόχους της πολιτικής, να προωθείται η ισότητα των φύλων*» (Στρατηγάκη, 2008:43).

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων (πέρα από δύο περιπτώσεις), έδειξε να γνωρίζει, έστω γενικά, τι είναι η στρατηγική gender mainstreaming. Όσον αφορά αναλυτικότερα τις γνώσεις για το gender mainstreaming., αξίζει να αναφερθούν τα λεγόμενα τριών ερωτώμενων, εκ των οποίων οι δύο είναι πρώην υπάλληλοι του ΚΕΘΙ, οι οποίοι εξήγησαν τι σημαίνει η στρατηγική gender mainstreaming και οι οποίοι φάνηκε να κατέχουν τις περισσότερες γνώσεις όσον αφορά την συγκεκριμένη στρατηγική.

ΣΥΝ.6: «*Αν με ρωτάτε ποιά είναι η σημασία του gender mainstreaming, θα σας απαντήσω ότι πραγματικά η ισότητα των φύλων δεν μπορεί να αποτελεί ένα αποκομμένο, μόνο ένα αποκομμένο πεδίο πολιτικής, αλλά εάν θέλουμε σιγά – σιγά να βελτιώσουμε τις συνθήκες εργασίας των γυναικών, κλπ χρειάζεται να εντάξουμε τη διάσταση του φύλου στο σύνολο όλων των πολιτικών, είτε είναι πολιτικές για την υγεία, είτε είναι πολιτικές για την παιδεία, είτε είναι σε οποιοδήποτε είδος πολιτικές. Ακόμη και σε κάποιες πολιτικές που εκ πρώτης όψεως δεν μας φαίνεται πιθανό να μπορέσει να ενταχθεί η διάσταση του φύλου*».

Στο προαναφερθέν απόσπασμα, η ερωτώμενη δηλώνει ότι για να επιτευχθεί ουσιαστικά η έμφυλη ισότητα, πρέπει να μην αντιμετωπίζεται ως ένα αποκομμένο πεδίο πολιτικής, αλλά αντίθετα χρειάζεται να ενταχθεί, το ζήτημα της ισότητας, στο σύνολο και σε

όλα τα είδη των πολιτικών (όπως πολιτικών υγείας, παιδείας, κτλ.), ακόμη και σε πολιτικές που δεν φαίνεται αρχικά να μπορεί να ενσωματωθεί. Αυτό ακριβώς είναι και ορίζει η στρατηγική gender mainstreaming, σύμφωνα με τα λεγόμενά της, γεγονός που επιβεβαιώνεται και βιβλιογραφικά (βλ. παραπάνω).

ΣΥΝ.7: «gender mainstreaming. σημαίνει ότι, τόσο σε επίπεδο διοίκησης όσο και πρόσληψης στελεχιακού δυναμικού, κάνει ποσοτώσεις για παράδειγμα. Εεε τι εννοώ. Να συμμετέχουν τόσες γυναίκες όσοι και άνδρες. Ακόμη και σε επίπεδο έρευνας. Δηλαδή το gender mainstreaming στην έρευνα για να καταλάβετε τι εννοώ, στην ερευνητική ομάδα και κυρίως στις έμφυλες προσεγγίσεις ερευνών, στις έρευνες δράσεις με προσέγγιση, με οπτική φύλου, η ερευνητική ομάδα πρέπει να αποτελείται από 5 γυναίκες και από 5 άνδρες ας πούμε. Εντάξει; Υπάρχει και αντιστοιχία αριθμητική. Αυτός είναι ένας τρόπος gender mainstreaming. Όπως λέμε ας πούμε ότι οι γυναίκες συμμετέχουν σε διάφορα συμβούλια με τον ίδιο αριθμό που συμμετέχουν και οι άνδρες. Δεν γίνεται κάτι τέτοιο στην Ελλάδα, σας λέω, μόνο μια οπτική gender mainstreaming».

Στο προαναφερθέν απόσπασμα, η ΣΥΝ.7 ερωτώμενη εξηγεί πως υπάρχουν διάφοροι τρόποι εφαρμογής της στρατηγικής gender mainstreaming. Πιο συγκεκριμένα, ένας τρόπος που παρατίθενται είναι η αριθμητική αντιστοιχία αντρών και γυναικών τόσο σε επίπεδο στελέχωσης μιας υπηρεσίας, όσο και σε επίπεδο έρευνας και συμμετοχής σε συμβούλια, κάτι που τονίζεται ότι δεν συμβαίνει στην Ελλάδα.

ΣΥΝ.7: «Το gender mainstreaming στα προγράμματα ξέρετε τι σημαίνει; Επιμορφώνω πάλι και βάζω ως δείκτη στην υλοποίηση του προγράμματος ότι θα επιμορφώσω σε ένα σχολείο πάλι, ισόποσα άνδρες και γυναίκες. Ή θα προσλάβω στις υπηρεσίες μου ως Μ.Κ.Ο τόσους άνδρες όσες και γυναίκες. Και δεν θα γίνει διάκριση σε βάρος των γυναικών».

Όσον αφορά την στρατηγική gender mainstreaming, στα προγράμματα του ΚΕΘΙ, αναφέρεται από την ΣΥΝ.2 ότι, υπάρχουν συγκεκριμένοι δείκτες στην υλοποίηση προγραμμάτων έτσι ώστε να επωφελούνται από το πρόγραμμα ισόποσα άντρες και γυναίκες, ή να προσλαμβάνονται ισόποσα άντρες και γυναίκες, κάτι για το οποίο υπονοείται από την ερωτώμενη ότι δεν συμβαίνει στην Ελλάδα.

ΣΥΝ.2: «η λογική του (gender mainstreaming.) είναι πάρα πολλή απλή. Σου λέει, αξιολόγησε σε ποιο θέμα υστερεί και πόσο, το κάθε φύλο. Για παράδειγμα έχεις φτιάξει ένα δρόμο. Σε αυτό το δρόμο, πόσοι άνδρες και πόσες γυναίκες περνούν; Ποιος κουβαλάει καρότσι πιο συχνά; Οι άνδρες ή οι γυναίκες; Το έχεις αυτό υπόψη σου; Ποιοι χρησιμοποιούν μέσα μαζικής μεταφοράς; Οι άντρες ή οι γυναίκες; Στο λεωφορείο; Ποιοι μπαίνουν πιο συχνά; Εσείς τι λέτε; Οι γυναίκες. Άρα εσύ που εργάζεσαι στα λεωφορεία, υπάρχουν στάσεις που είναι κοντά σε χώρους που είναι παιδικοί σταθμοί ή σε νοσοκομεία ή κέντρα υγείας κλπ; Αυτό εννοώ ουσιαστικά. Δεν είναι κάτι extreme στη σύλληψή του. Η εφαρμογή του όμως δεν είναι κάτι απλό».

Στο παραπάνω απόσπασμα η ΣΥΝ.2 αναφέρει ότι η στρατηγική gender mainstreaming, στην ουσία υποδηλώνει την αξιολόγηση σε θέματα που υστερεί το κάθε φύλο, καθώς και στο βαθμό που υστερεί. Επίσης, τονίζει ότι η λογική αυτή της στρατηγικής είναι απλή (αν και η εφαρμογή του όχι, όπως εκτενέστερα παρουσιάζεται παρακάτω).

8^η κατηγορία: Εφαρμογή της στρατηγικής gender mainstreaming από το Κ.Ε.Θ.Ι.

ΣΥΝ.1	Εφαρμόζει gender mainstreaming. το ΚΕΘΙ	Δύσκολη η εφαρμογή του
ΣΥΝ.2	Εφαρμόζει gender mainstreaming. το ΚΕΘΙ	Δύσκολη η εφαρμογή του
ΣΥΝ.3	Δεν δείχνει να γνωρίζει	Δεν δείχνει να γνωρίζει
ΣΥΝ.4	Το gender mainstreaming. δεν εφαρμόζετε ακόμη απόλυτα. Το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπαθεί να το εφαρμόζει.	απόλυτα δεν μπορεί να εφαρμοστεί. είναι δύσκολο να εφαρμοστεί.
ΣΥΝ.5	-	-
ΣΥΝ.6	Δεν εφαρμόζεται επαρκώς gender mainstreaming.	στην εφαρμογή του στην Ελλάδα είμαστε ακόμη σε πολύ πρωτογενές στάδιο...
ΣΥΝ.7	Δεν εφαρμόζει επαρκώς gender mainstreaming. το ΚΕΘΙ	Δύσκολη η εφαρμογή του
ΣΥΝ.8	Δεν εφαρμόζει επαρκώς gender mainstreaming. το ΚΕΘΙ	Δύσκολη η εφαρμογή του

Στην περίπτωση της εφαρμογής gender mainstreaming. από το ΚΕΘΙ, οι απόψεις αντικρούονται. Οι μισοί συνεντευξιαζόμενοι απάντησαν ότι το ΚΕΘΙ δεν εφαρμόζει επαρκώς gender mainstreaming, δύο συνεντευξιαζόμενοι υπάλληλοι του ΚΕΘΙ απάντησαν πως εφαρμόζει, ενώ δύο υπάλληλοι του ΚΕΘΙ απαντούσαν με ασάφεια, χωρίς να δείχνουν να έχουν γνώσεις πάνω στην συγκεκριμένη στρατηγική. Επιπλέον, απόλυτη ταύτιση απόψεων των ερωτώμενων υπήρχε στο γεγονός ότι η στρατηγική gender mainstreaming είναι δύσκολη στην εφαρμογή του. Χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις των ερωτώμενων:

ΣΥΝ.7: «Τι εννοείτε ότι το ΚΕΘΙ την ακολουθεί;» (ειρωνισμός) (εννοεί την στρατηγική gender mainstreaming.)», « τώρα πετύχατε λίγο την περίπτωση να ξέρετε, γιατί εγώ είμαι εξειδικευμένη στο gender mainstreaming. Και στην ΓΓΙ έχω όλα τα προγράμματα gender mainstreaming που υπάρχουν... gender mainstreaming για να καταλάβετε πρώτη φορά στην Ελλάδα κάνουμε τώρα στην Γενική Γραμματεία Ισότητας... δεν είναι απλή πολιτική το gender mainstreaming. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ξέρουν τι σημαίνει. Ναι, το ΚΕΘΙ ήταν υποχρεωμένο να κάνει στα προγράμματα επειδή ήταν κατ' εξοχήν φορέας ισότητας, αυτονομία, από την ίδια την διαδικασία έκανε gender mainstreaming, αλλά από μόνο του δεν λέει κάτι. Αν μια υπόλοιπη κοινωνία δεν έχει στις δημόσιες πολιτικές gender mainstreaming δεν ωφελεί».

Η ΣΥΝ.7, η οποία εξειδικεύεται στο gender mainstreaming, αναφέρει την ανεπαρκή εφαρμογή της συγκεκριμένης στρατηγικής από το ΚΕΘΙ και τονίζει ξεκάθαρα μέσα από τα

λεγόμενά της την δυσκολία που έχει η έννοια και η εφαρμογή του gender mainstreaming. Επιπλέον, υποστηρίζει την αναγκαιότητά να ενσωματωθεί το gender mainstreaming. σε όλες τις δημόσιες πολιτικές της χώρας (όπως άλλωστε απαιτεί και ο ίδιος ο όρος gender mainstreaming.), γεγονός που υπονοείται ότι δεν συμβαίνει ακόμη στην Ελλάδα. Η ίδια άποψη ενισχύεται και από τα ακόλουθα αποσπάσματα των συνεντεύξεων:

ΣΥΝ.4: *«Το gender mainstreaming είναι πολύ μεγάλο πράγμα είναι και εργαλείο και στρατηγική. Δεν εφαρμόζετε ακόμη απόλυτα είναι υπέρτατος στόχος αυτό».*

ΣΥΝ.6: *«στην εφαρμογή του gender mainstreaming στην Ελλάδα είμαστε ακόμη σε πολύ πρωτογενές στάδιο...».*

ΣΥΝ.8: *«Καταρχήν δεν ξέρω εάν το Κ.Ε.Θ.Ι...υλοποιεί» (εννοεί την στρατηγική gender mainstreaming.), «Είναι δύσκολο στην εφαρμογή του, είναι δύσκολο στην παρακολούθησή του».*

ΣΥΝ.2: *«Η εφαρμογή του gender mainstreaming. δεν είναι κάτι απλό. Απαιτεί μεγάλη ανάλυση...».*

ΣΥΝ.7: *«Σαφέστατα στο διοικητικό συμβούλιο, στην εκπροσώπηση των μελών του διοικητικού συμβουλίου να έχει gender mainstreaming (το ΚΕΘΙ). Εκ των πραγμάτων έχει στο στελεχιακό δυναμικό γιατί στην Ελλάδα είναι ευαισθητοποιημένες σε θέματα ισότητας φύλων είναι γυναίκες. Οπότε η πλειονότητα των εργαζομένων ήταν γυναίκες. Η συντριπτική πλειονότητα. Είχαμε ελάχιστους άνδρες εργαζόμενους. Αλλά αυτό επίσης δεν είναι gender mainstreaming. Γιατί είναι κατά των ανδρών ύστερα. Αυτό όμως είχε να κάνει με την ευρύτερη κατάσταση της Ελληνικής κοινωνίας όπου σας λέω η ισότητα των φύλων πάει πακέτο με την γυναίκα. Εντάξει; Είναι πολύ λιγότεροι άνδρες ευαισθητοποιημένοι σε τέτοια θέματα, πολύ λιγότεροι ψάχνουν εργασία σε τέτοιους χώρους, πολύ λιγότεροι υποβάλλουν τα χαρτιά τους ας πούμε σε τέτοιες υπηρεσίες που κάνουν προγράμματα ισότητας. Οπότε εκ των πραγμάτων έκανε gender mainstreaming αλλά σας λέω με ποια ιδιαιτερότητα. Τώρα, gender mainstreaming ως πολιτική των προγραμμάτων είναι λίγο πολύπλοκο το θέμα. Δηλαδή, το τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο έκανε εν μέρει gender mainstreaming στα προγράμματα.... Δεν ξέρω κατά πόσο κατάφεραν πραγματικά να πετύχουν τέτοιους δείκτες στα προγράμματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου. Το ΕΣΠΑ είναι πιο αυστηρό στο gender mainstreaming κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος. έχει εντάξει περισσότερους δείκτες, είσαι υποχρεωμένος να τους καλύπτεις ανά εξάμηνο και είναι και πολύ πιο αυστηρή η διαδικασία».*

Αξίζει να αναφερθεί ότι, από τα λεγόμενα της ΣΥΝ.7 στο παραπάνω απόσπασμα, τονίζεται ότι, το ΚΕΘΙ εφάρμοζε εν μέρει την στρατηγική gender mainstreaming., όσον αφορά όμως το διοικητικό του συμβούλιο και την στελέχωσή του (η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων ήταν ανέκαθεν γυναίκες) και αυτό συμβαίνει διότι οι γυναίκες παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση στα θέματα ισότητας, έναντι των αντρών. Το γεγονός αυτό όμως, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενα της συνεντευξιαζόμενης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως gender mainstreaming, μιας και είναι κατά του αντρικού φύλου, οπότε και δεν επιτυγχάνεται η έμφυλη ισότητα, που είναι και το ζητούμενο. Το ίδιο κατά την γνώμη της ισχύει και για την εφαρμογή της gender mainstreaming. στρατηγικής, όσον αφορά τα προγράμματα. Συγκεκριμένα θεωρεί, ότι κάποια εν μέρει εφάρμοζαν gender mainstreaming. (Γ κοινοτικό πλαίσιο στήριξης) και αμφισβητεί ξεκάθαρα το κατά πόσο πέτυχαν τους στόχους/δείκτες που είχαν τεθεί για το gender mainstreaming. Πάντως συμπληρώνει, ότι στην παρούσα περίοδο με το ΕΣΠΑ οι δείκτες και οι στόχοι που έχουν τεθεί για την εφαρμογή του gender mainstreaming., είναι πολύ αυστηρότεροι και υψηλότεροι.

Η προαναφερθείσα άποψη της ΣΥΝ.7, ότι δηλαδή δεν μπορεί να θεωρηθεί εφαρμογή gender mainstreaming. η πλειονότητα των γυναικών στο ΚΕΘΙ και η απήχησή του κυρίως στο γυναικείο φύλο γιατί αυτό κατ'επέκταση είναι κατά των αντρών, έρχεται σε αντίθεση με την άποψη της ΣΥΝ.:

ΣΥΝ.3: «Το ΚΕΘΙ εκ των πραγμάτων το είχε γιατί απευθυνόταν σε γυναίκες, σε φορείς και υπηρεσίες...Εμείς απευθυνόμαστε μόνο σε γυναίκες οπότε αυτό υπήρχε εξ αρχής... Ήταν εξ αρχής προσανατολισμένο δεν μπορείς να δεις διαφορά αφού είχε σαν στόχο τις γυναίκες, πως θα τις βοηθήσεις, πως θα πάρεις θετικά μέτρα, τι υπηρεσίες θα προσφέρεις στις γυναίκες, ήταν σαν εξ αρχής να το είχε. Δηλαδή δεν απευθυνόταν σε άντρες. Αυτό ίσως να είναι ένα θέμα που λείπει...».

Η ΣΥΝ.3, υπάλληλος του ΚΕΘΙ, υποστηρίζει ότι το ΚΕΘΙ στην ουσία εφαρμόζει εξ αρχής gender mainstreaming., μιας και απευθύνεται η υπηρεσία μόνο σε γυναίκες και οι στόχοι της υπηρεσίας αφορούν, κατά την γνώμη της, το γυναικείο φύλο και όχι το αντρικό. Παρά ταύτα, προς το τέλος, αναφέρει ότι αυτό ίσως να είναι κάτι που λείπει, δηλαδή ο προσανατολισμός της υπηρεσίας και στο αντρικό φύλο, για την επίτευξη της ισότητας.

9^η κατηγορία: Δυσκολίες/εμπόδια για την εφαρμογή της στρατηγικής gender mainstreaming

ΣΥΝ.1	-
ΣΥΝ.2	-
ΣΥΝ.3	-
ΣΥΝ.4	
ΣΥΝ.5	Δεν ξέρει, δεν το έχει σκεφτεί!
ΣΥΝ.6	<ul style="list-style-type: none"> •Η γραφειοκρατία •Η πολυπλοκότητα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης •Νέο θεσμικά το ζήτημα της ισότητας στην Ελλάδα •Έλλειψη οικονομικών πόρων •Η εκάστοτε πολιτική βούληση
ΣΥΝ.7	<ul style="list-style-type: none"> •δεν ακολουθεί αυτή τη στρατηγική όλη η δημόσια πολιτική •έλλειψη ενδιαφέροντος από την κυβέρνηση. •Η Ελλάδα εθελουφλεί στα προβλήματα που έχει. •Η Ελλάδα καθυστέρησε να θεσπίσει νόμους για την ισότητα
ΣΥΝ.8	Τα πολιτικά «παιχνίδια» της εξουσίας

Αξίζει να σημειωθεί ότι, οι δυσκολίες, τα εμπόδια της πλήρους εφαρμογής της στρατηγικής gender mainstreaming., αναλύθηκαν και θίχτηκαν κυρίως από συνεντευξιαζόμενους που εργάστηκαν στο ΚΕΘΙ, αλλά δεν εργάζονται πλέον. Οι υπόλοιποι ερωτώμενοι, αν και ανέφεραν την δυσκολία στην εφαρμογή του gender mainstreaming., δεν ανέλυσαν ή δεν ανέφεραν τις αιτίες της ανεπάρκειας.

Χαρακτηριστικά είναι το ακόλουθα αποσπάσματα, όπου τονίζεται ως βασικά εμπόδια της στρατηγικής gender mainstreaming., η γραφειοκρατία, η πολυπλοκότητα της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα και η έλλειψη οικονομικών πόρων έτσι ώστε να δημιουργηθούν και οι κατάλληλες δομές.

ΣΥΝ.7: « αν μια υπόλοιπη κοινωνία δεν έχει στις δημόσιες πολιτικές gender mainstreaming δεν ωφελεί»

ΣΥΝ..6: «η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα έχει περίπλοκες διαδικασίες, έχει έντονη γραφειοκρατία και υπάρχουν εμπόδια, τα οποία είναι από τη μια αυτά τα πρακτικά εμπόδια, τα

οποία δυσκολεύουν όντως την ένταξη της διάστασης του φύλου στις δημόσιες πολιτικές και από την άλλη είναι ότι για την Ελλάδα είναι ακόμα μια αρκετά καινούρια έννοια και όταν έρχεται μια καινούρια έννοια σε μια χώρα, πρέπει να πείσεις και για την αξία της».

Επίσης, εκτός από τα προαναφερθέντα, τονίζεται πως, παρά το γεγονός ότι υπάρχει χρηματοδότηση από ευρωπαϊκά προγράμματα για την δημιουργία δομών, δεν υπάρχει η απαιτούμενη συνέχεια, διατήρηση και μονιμότητα μετά την λήξη των προγραμμάτων:

ΣΥΝ.6: «ένα πολύ βασικό εμπόδιο είναι η γραφειοκρατία, ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο είναι η πολυπλοκότητα την ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο είναι ότι είμαστε πολύ, αυτό που είπα πριν ότι είναι πολύ φρέσκο θεσμικά το ζήτημα της ισότητας των φύλων στην Ελλάδα. Εεεε ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο, ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο είναι η έλλειψη οικονομικών πόρων, γιατί και για το gender mainstreaming απαιτούνται πόροι, για να φτιαχτούν δομές. Υπάρχει βέβαια υποστήριξη και από ευρωπαϊκά προγράμματα, όμως όταν λήξουν αυτά τα προγράμματα, συχνά δεν έχουμε τη συνέχεια που θα θέλαμε. Ένα σωρό εμπόδια, τα οποία είναι θέματα πολιτικής βούλησης, τα πρόσωπα εναλλάσσονται συχνά. Δεν έχουν όλοι, δεν έχουν όλες οι κατά περιόδους πολιτικές τις ίδιες προτεραιότητες, με αποτέλεσμα να μη χαρακτηρίζεται από συνέχεια όλο αυτό το πράγμα»

Αξίζει να αναφερθεί πως στο παραπάνω απόσπασμα θίγεται ακόμη το θέμα της εκάστοτε πολιτικής βούλησης ως εμπόδιο, γεγονός που θίγεται και από τα λεγόμενα του ΣΥΝ.8:

ΣΥΝ.8: «Πολλές φορές δεν εξαρτάται μόνο από την... από του τι προτείνει η Γενική Γραμματεία. Εάν ο εκάστοτε υπουργός δε συμφωνεί με αυτό ή δεν είναι ευαισθητοποιημένος με αυτό δεν θα περάσει. Είναι απλό δηλαδή. Εεεεεε...γνωρίζω, ας πούμε πράγματα, τα οποία δεν περνάνε, γιατί ο υπουργός δεν συμφωνεί ή δεν θέλει. Υπάρχουν και τα πολιτικά παιχνίδια στη μέση, έτσι και αλλιώς. Άλλωστε μιλάμε για μια Γενική Γραμματεία αυτή τη στιγμή και σε κάποια μέρη του εξωτερικού τα θέματα ισότητας τα χειρίζεται κάποιο υπουργείο. Είναι αυτοτελές υπουργείο ισότητας, για θέματα ισότητας. Εδώ είναι στο επίπεδο της Γενική Γραμματεία Ισότητας και δεν ξέρω μήπως σκοπεύουν να το πάνε και παρακάτω σε επίπεδο Γενικής Διεύθυνσης. Ε λοιπόν οπότε είναι και πως βλέπει η ίδια η εξουσία αυτό το κομμάτι, για να μπορεί να πάει παρακάτω».

10^η κατηγορία: Αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της στρατηγικής gender mainstreaming

ΣΥΝ.1	Έχει επιφέρει θετικά αποτελέσματα
ΣΥΝ.2	Έχει επιφέρει θετικά αποτελέσματα
ΣΥΝ.3	Δεν δείχνει να γνωρίζει
ΣΥΝ.4	Αν εφαρμοστεί, θα έχει.
ΣΥΝ.5	Δεν έχει επιφέρει αποτελέσματα
ΣΥΝ.6	αποτελεί μια πολιτική με πολύ καλές προοπτικές εφόσον εφαρμοστεί
ΣΥΝ.7	Έχει επιφέρει κάποια θετικά, αλλά όχι αρκετά.
ΣΥΝ.8	Αν εφαρμοστεί, θα έχει θετικά αποτελέσματα!

Παρά το γεγονός ότι η στρατηγική gender mainstreaming, σύμφωνα πάντα με την πλειοψηφία των απαντήσεων των ερωτώμενων, δεν εφαρμόζεται επαρκώς και είναι πολύ δύσκολη η εφαρμογή του, με τον τρόπο και στον βαθμό που έχει εφαρμοστεί πιστεύεται ότι έχει επιφέρει, ως ένα βαθμό, θετικά αποτελέσματα. Βέβαια, κατά την πλειοψηφία, αν εφαρμοστεί στο βαθμό που επιδιώκεται, τα αποτελέσματά του θα είναι πολύ θετικότερα, σημαντικότερα και μεγαλύτερα.

ΣΥΝ.4:«Το gender mainstreaming είναι το θετικότερο! Βέβαια! Απλά είναι δύσκολο να εφαρμοστεί»

ΣΥΝ.8:«πιστεύω ότι μέσα στα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πάρα πολύ σημαντικά βήματα... απλά... Είναι δύσκολο στην εφαρμογή του. Αυτές είναι προσπάθειες, οι οποίες έχουν γίνει, γίνονται και από ότι φαίνεται θα συνεχίσουν να γίνονται, είτε σε μεγαλύτερο, είτε σε μικρότερο βαθμό. Είμαι αισιόδοξος ότι θα προχωρήσει».

ΣΥΝ.1:«Έχει επιφέρει πολλά θετικά το gender mainstreaming. δημιουργήθηκαν καταρχήν δομές πρώτα από όλα και υλοποιήθηκαν δράσεις με θετικό αντίκτυπο στις ίδιες τις γυναίκες έτσι και εκπαιδεύτηκαν επαγγελματίες από διάφορους φορείς»

ΣΥΝ.2:«Νομίζω ότι το gender mainstreaming έβαλλε τα πράγματα λίγο πιο καλά στη θέση τους. Δηλαδή ανέδειξε πως το φύλο διαπερνά όλες τις πολιτικές»

ΣΥΝ.5: «Πιστεύω ότι είναι θετικές οι επιπτώσεις .γενικότερα ίσως έχω την αίσθηση ότι ακούστηκε η ισότητα λίγο παραπάνω απ' ότι τα προηγούμενα χρόνια».

Παρά λοιπόν την αμφισβητούμενη εφαρμογή της στρατηγικής gender mainstreaming., αναδείχθηκε ως θετικό στοιχείο επίδρασης της στρατηγικής, η δημιουργία δομών και δράσεων υπέρ της ισότητας των φύλων.

11^η κατηγορία: Συνεργασία επαγγελματία με κοινωνικό λειτουργό

ΣΥΝ.1	υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.2	υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.3	υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.4	υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.5	δεν υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.6	δεν υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.7	δεν υπήρξε συνεργασία
ΣΥΝ.8	υπήρξε συνεργασία

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε πως έχει στο παρελθόν συνεργαστεί με κοινωνικό λειτουργό σε κάποιο πρόγραμμα του ΚΕΘΙ.

12^η κατηγορία: Γνώσεις επαγγελματία για την επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας

ΣΥΝ.1	-
ΣΥΝ.2	-
ΣΥΝ.3	Γνωρίζει
ΣΥΝ.4	γνωρίζει
ΣΥΝ.5	Γενικές γνώσεις
ΣΥΝ.6	Γενικές γνώσεις
ΣΥΝ.7	Γνωρίζει πολύ καλά
ΣΥΝ.8	Γνωρίζει

Όσον αφορά τις γνώσεις των ερωτώμενων για την επιστήμη της κοινωνικής εργασίας, δύο ερωτώμενοι δεν απάντησαν, δύο ισχυρίστηκαν ότι γνωρίζουν, δύο ισχυρίστηκαν ότι γνωρίζουν γενικά πράγματα, ενώ δύο (εκ των οποίων ο ένας είναι κοινωνικός λειτουργός), ότι γνωρίζουν πολύ καλά.

13^η κατηγορία: Απόψεις επαγγελματίες για το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στο ΚΕΘΙ

ΣΥΝ.1	Κυρίως σύμβουλος, αλλά διαφοροποιείται ανάλογα με την φύση του προγράμματος
ΣΥΝ.2	Σύμβουλος
ΣΥΝ.3	Σύμβουλος
ΣΥΝ.4	-
ΣΥΝ.5	Σύμβουλος
ΣΥΝ.6	Σύμβουλος
ΣΥΝ.7	Ρόλος πολύ-επίπεδος: συμβούλου, ερευνητή, κτλ., σημαντικότερος ρόλος όμως σε κοινοτικό επίπεδο.
ΣΥΝ.8	-

Παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων απάντησε πως γνωρίζει την επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας και πως έχει συνεργαστεί με κοινωνικό λειτουργό, οι περισσότεροι όταν ρωτήθηκαν για το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στο ΚΕΘΙ ή και γενικότερα, ανέφεραν τον ρόλο του συμβούλου ως σχεδόν αποκλειστική ιδιότητά του. Μάλιστα, κάποιιοι δήλωσαν πως στην ουσία δεν διαφοροποιείται ο ρόλος του από τον ρόλο του ψυχολόγου ή των υπολοίπων κοινωνικών επιστημών. Ειδικά στο ΚΕΘΙ που είναι και το επίκεντρο της παρούσας μελέτης, δεν υπήρχαν ξεχωριστές υπηρεσίες που παρείχε ο κοινωνικός λειτουργός πέρα από κάποια ίσως ενημέρωση όπου χρειαζόταν για τα προνοιακά επιδόματα. Υπήρχε ξεχωριστή εκπαίδευση μέσα από τον φορέα στην εξειδικευμένη συμβουλευτική και αυτή ασκούσαν οι κοινωνικοί λειτουργοί.

ΣΥΝ.1: «σε εμάς, είχαμε όλοι τον ίδιο ρόλο. Ήταν όλοι σύμβουλοι. Απλά θέλαμε να υπάρχει εξειδίκευση σε κάποια θέματα. όπως για παράδειγμα για προνοιακά ζητήματα εσείς οι κ.λ. έχετε μεγαλύτερη εξειδίκευση. Την ίδια δουλειά κάναμε όλοι».

ΣΥΝ.3: «Στο Κ.Ε.Θ.Ι., στο συμβουλευτικό πρόγραμμα δεν υπήρχε ξεχωριστή υπηρεσία κοινωνικού λειτουργού. Δηλαδή ο κοινωνικός λειτουργός είχε εκπαιδευτεί από εμάς στη συμβουλευτική απασχόλησης και έκανε συμβουλευτική απασχόλησης. Δεν έκανε κάτι ξεχωριστό. Έμπαιναν βέβαια και η πληροφόρηση για επιδόματα κλπ, αλλά κυρίως συμβουλευτική απασχόλησης ήταν. Δεν διαχωρίστηκαν οι υπηρεσίες που παρείχε».

ΣΥΝ.6: «από την σφαιρική γνώση που αποκομίζω από μια υπηρεσία που παρέχει τέτοιου είδους υπηρεσίες γνωρίζω ότι αξιοποιούνται η ειδικότητα των κοινωνικών λειτουργών και κυρίως στο κομμάτι της συμβουλευτικής»

Σε συνάρτηση με τα προαναφερθέντα, μία μόνη ερωτώμενη ανέφερε τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού ως σημαντικότερο σε κοινοτικό επίπεδο και πολύ-επίπεδο. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε:

ΣΥΝ.8: «σε γυναίκες που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες είναι ιδιαίτερα σημαντικός, όταν λέω σε γυναίκες που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες προανέφερα πριν γυναίκες θύματα βίας, όλων των μορφών, σεξουαλική παρενόχληση, trafficking, ενδοοικογενειακή / συντροφική βία, βιασμοί κτλ., γυναίκες μακροχρόνια άνεργες, γυναίκες φυλακισμένες / αποφυλακισμένες/ αποφυλακιζόμενες, γυναίκες μετανάστριες, γυναίκες πρόσφυγες, γυναίκες που είναι με αναπηρίες κτλ. νομίζω σε όλες αυτές τις ειδικές ομάδες πληθυσμού ή γυναίκες που βάλλονται ως πούμε από την φτώχεια ή κινδυνεύουν να αποκλειστούν ή είναι ήδη αποκλεισμένες, είναι ένα πολύ μεγάλο πεδίο στο οποίο μπορεί ο κ.λ. να παράσχει υπηρεσίες. Τόσο σε επίπεδο παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών όσο συμμετοχή, σας είπα συγγραφή επιμορφωτικού υλικού εξαρτάται το τι υλικό θέλεις να παράξεις και που θέλεις να παρέμβεις και στην διενέργεια ερευνών είναι πολύ σημαντικοί εξαρτάται τι έχεις κάθε φορά να αναπτύξεις ως δράση. Σε διάφορα επίπεδα. Νομίζω στο κοινοτικό επίπεδο είναι η σημαντικότερη λειτουργία του»

Οι θεωρίες της Κοινωνικής Εργασίας όπως εκτενώς παρουσιάστηκε στην βιβλιογραφική ανασκόπηση (βλ. κεφ. 1), οι αρχές και οι αξίες του επαγγέλματος, τονίζουν με την σειρά τους την σημασία που έχει ο κοινωνικός λειτουργός σε κοινοτικό επίπεδο, σε επίπεδο άσκησης πολιτικής πίεσης για κοινωνική αλλαγή και κοινωνική δικαιοσύνη.

Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που τέθηκε ως σημαντικό εμπόδιο στην υλοποίηση και θεσμοθέτηση πολιτικών που αφορούν την ισότητα των φύλων στην Ελλάδα και που είναι άμεσα συνυφασμένο με την Κοινωνική Εργασία και τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού, είναι η έλλειψη άσκησης πολιτικής πίεσης από τα κάτω, δηλαδή από μια ισχυρή κοινωνία πολιτών ή κοινωνικών επιστημών.

ΣΥΝ.7: «Επίσης δεν έχεις μια ισχυρή κοινωνία πολιτών να πιέζει στην Ελλάδα. Η Ελλάδα δεν είχε ούτε ισχυρά γυναικεία φεμινιστικά... είχε ομάδες αλλά δεν είχε το ρεύμα που είχε η Αμερική, το ρεύμα που είχε η Αγγλία, η Ιταλία, η Γερμανία στα φεμινιστικά, άρα δεν είχε και ένα τέτοιο inboot από την κοινωνία των πολιτών για να πιέζει από κάτω προς τα πάνω να λαμβάνονται κάποιες αποφάσεις. Σας είπα, τα περισσότερα έγιναν με μικροομάδες γυναικών, γυναικείες οργανώσεις και με ατομικές προσπάθειες κάποια πράγματα και με την πολιτική βούληση κάποιων συγκεκριμένων ανθρώπων εάν και εφόσον ήταν ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ισότητας των φύλων. Και ακόμη και τώρα αυτό γίνεται να ξέρετε»

14^η κατηγορία: Σημαντικότητα ύπαρξης κοινωνικού λειτουργού στα προγράμματα

ΣΥΝ.1	Ναι είναι σημαντικός
ΣΥΝ.2	απόλυτα σημαντικός
ΣΥΝ.3	όταν υπάρχει έργο συμβουλευτικής, ναι είναι χρήσιμοι
ΣΥΝ.4	Πολύ σημαντική
ΣΥΝ.5	σαφώς και είναι σημαντικός
ΣΥΝ.6	πολύ ωφέλιμη ειδικότερα σε προγράμματα συμβουλευτικής
ΣΥΝ.7	Σε συγκεκριμένες δράσεις
ΣΥΝ.8	Οποιοσδήποτε ευαισθητοποιημένος επαγγελματίας σε θέματα ισότητας είναι σημαντικός

Παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων δεν θεώρησε ότι ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στο ΚΕΘΙ διαφοροποιείται από κάποιου άλλου επαγγελματία, οι περισσότεροι απάντησαν ότι είναι σημαντικός και χρήσιμος. Υπήρχαν βέβαια και αρκετοί που δήλωσαν πως ο κοινωνικός λειτουργός είναι χρήσιμος όταν υπάρχει έργο συμβουλευτικής:

ΣΥΝ.3: « Όταν υπάρχει έργο συμβουλευτικής είναι χρήσιμοι»,

ή ότι η ειδικότητα δεν παίζει τόσο ρόλο όσο η ευαισθητοποίηση οποιουδήποτε επαγγελματία σε θέματα ισότητας:

ΣΥΝ.8: «δε θα τονίσω τόσο για το αν θα είναι κοινωνικός λειτουργός, κοινωνιολόγος, ψυχολόγος. Ούτως ή άλλως δεν κάνει η ειδικότητα τόσο τον άνθρωπο με την οποία συμμετέχει, αλλά είναι θέμα ανθρώπου, είναι θέμα προσωπικότητας και θέμα ενδιαφερόντων και κατά πόσο τον ενδιαφέρει αυτό που κάνει και θέλει να συνεχίσει να το κάνει και πιστεύει σε αυτό».

5.1 Συμπεράσματα

Στην παρούσα μελέτη, όλα τα ερωτήματα που τέθηκαν απαντήθηκαν. Πιο συγκεκριμένα τα τέσσερα πρώτα ερωτήματα της έρευνας έχουν απαντηθεί από την βιβλιογραφική ανασκόπηση και τα υπόλοιπα τρία ερωτήματα απαντήθηκαν μέσω της διεξαγωγής της ποιοτικής έρευνας.

Από την ερευνητική διαδικασία προέκυψε ότι η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων που έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα που έχει υλοποιήσει το Κ.Ε.Θ.Ι. παρουσιάζει θετικά συναισθήματα, όσον αφορά τη συμμετοχή τους (ικανοποίηση, χαρά, απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας σε θέματα ισότητας), αλλά και για τη μεγάλη απήχηση που είχαν στο ενδιαφερόμενο κοινό. Ένα όμως από τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψε είναι ότι παρά τα θετικά αποτελέσματα και τα επιτεύγματα που έχουν γίνει μέσω της υλοποίησης των προγραμμάτων, οι συνεντευξιαζόμενοι αναφέρουν έντονα τα εμπόδια που συμβάλουν στη μη ομαλή λειτουργία των προγραμμάτων, αλλά και στην κατάσταση που επικρατεί μετά τη λήξη τους. Πιο συγκεκριμένα οι συνεντευξιαζόμενοι αναφέρουν ότι η μεγάλη γραφειοκρατία που απαιτείται για την υλοποίηση των προγραμμάτων καθυστερεί τις διαδικασίες των δράσεων, με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνονται αρκετές φορές τα επιθυμητά αποτελέσματα στον καθορισμένο χρόνο. Όσον αφορά την επίσημη λήξη των προγραμμάτων, οι συνεντευξιαζόμενοι στην πλειοψηφία τους αναφέρουν ότι παύουν να λειτουργούν οι δομές που είχαν δημιουργηθεί για τις ανάγκες του κάθε προγράμματος. Αυτό το γεγονός όπως παρουσιάστηκε μέσω της ερευνητικής διαδικασίας συμβαίνει λόγω της έλλειψης της χρηματοδότησης και της πολιτικής βούλησης για τη βιωσιμότητα των δομών, με αποτέλεσμα να μην παρέχονται υπηρεσίες στις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες που τις έχουν ανάγκη.

Ένα ακόμη βασικό συμπέρασμα που προέκυψε από τα λεγόμενα σχεδόν όλων των συνεντευξιαζόμενων είναι πως η στρατηγική gender mainstreaming είναι μια δύσκολη έννοια στην εφαρμογή της, δεν εφαρμόζεται επαρκώς στην Ελλάδα και στο ΚΕΘΙ (ή εφαρμόζεται ως ένα βαθμό), καθώς τα εμπόδια της δημόσιας πολιτικής, η έλλειψη πολιτική βούληση της εκάστοτε κυβέρνησης και πόρων, όπως και η γραφειοκρατία αποτελούν τους ανασταλτικούς παράγοντες.

Επιπλέον, διαπιστώθηκε, ότι αρκετοί επαγγελματίες που συμμετέχουν σε προγράμματα του ΚΕΘΙ, δεν είχαν επαρκείς γνώσεις της στρατηγικής gender mainstreaming.

Κατά γενική ομολογία των ερωτώμενων πάντως η προσπάθεια εφαρμογής της συγκεκριμένης στρατηγικής ενσωμάτωσης της ισότητας των φύλων σε όλες τις πολιτικές, που έχει γίνει στην χώρα μας, έχει επιφέρει θετικά αποτελέσματα. Αποτελέσματα όπως την δημιουργία δομών και δράσεων υπέρ της ισότητας και την προώθηση και προβολή της ισότητας των φύλων σε ευρύτερη κλίμακα του πληθυσμού.

Αν και η εποχή που βιώνει η Ελλάδα είναι δύσκολη λόγω της οικονομικής κρίσης οι συνεντευξιαζόμενοι στην πλειοψηφία είναι αισιόδοξοι και θετικοί στην συνέχιση των προσπαθειών για την εφαρμογή gender mainstreaming. Για την ακρίβεια, θεωρούν πως η στρατηγική αυτή είναι ένας υπέρτατος στόχος, ένα ιδανικό, που αν εφαρμοστεί πλήρως θα έχει τα θετικότερα των αποτελεσμάτων όσον αφορά την ισότητα των φύλων.

Όσον αφορά την Κοινωνική Εργασία, οι συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων αν και θεωρούν ότι γνωρίζουν για την συγκεκριμένη επιστήμη και τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού, φάνηκε από τα λεγόμενα τους ότι γνωρίζουν μόνο ένα μικρό μέρος των αντικειμένων εργασίας και των δράσεων του κοινωνικού λειτουργού. Επιπλέον, όσον αφορά το ΚΕΘΙ, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού δεν διαφοροποιείται από οποιουδήποτε άλλου επαγγελματία, καθώς η κύρια και σχεδόν αποκλειστική, δράση του περιορίζεται σε επίπεδο συμβουλευτικής. Το γεγονός αυτό μάλλον πηγάζει και από το ότι οι συνεντευξιαζόμενοι θεωρούν σημαντικό το ρόλο τον κοινωνικό λειτουργό μόνο για παροχή συμβουλευτικής στήριξης.

Το προαναφερθέν, έρχεται σε αντίθεση με τα όσα το επάγγελμα της Κοινωνικής Εργασίας πρεσβεύει, ειδικά σε επίπεδο Κοινοτικής Εργασίας (βλ. κεφ. 1), όπου, όπως εκτενώς παρουσιάστηκε στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης, ο κοινωνικός λειτουργός δύναται να επιτύχει ουσιαστική κοινωνική αλλαγή μέσω της άσκησης πολιτικής πίεσης από τα κάτω, μαζί με μια ισχυρή κοινωνία πολιτών.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να επαναληφθούν τα λεγόμενα ενός συνεντευξιαζόμενου, με τα οποία τονίζεται ακριβώς αυτό, δηλαδή η ανεπάρκεια στην Ελλάδα για άσκηση πολιτικής πίεσης από τα κάτω, ούτως ώστε να επιτευχθούν δραστικότερες αλλαγές στον τομέα της ισότητας των φύλων:

ΣΥΝ.7: *«Επίσης δεν έχεις μια ισχυρή κοινωνία πολιτών να πιέζει στην Ελλάδα. Η Ελλάδα δεν είχε ούτε ισχυρά γυναικεία φεμινιστικά... είχε ομάδες αλλά δεν είχε το ρεύμα που είχε η Αμερική, το ρεύμα που είχε η Αγγλία, η Ιταλία, η Γερμανία στα φεμινιστικά, άρα δεν είχε και ένα τέτοιο inboot από την κοινωνία των πολιτών για να πιέζει από κάτω προς τα πάνω να λαμβάνονται κάποιες αποφάσεις. Σας είπα, τα περισσότερα έγιναν με μικροομάδες γυναικών, γυναικείες οργανώσεις και με ατομικές προσπάθειες κάποια πράγματα και με την πολιτική βούληση κάποιων συγκεκριμένων ανθρώπων εάν και εφόσον ήταν ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ισότητας των φύλων. Και ακόμη και τώρα αυτό γίνεται να ξέρετε».*

Εξαιτίας της προαναφερθείσας ανεπάρκειας, στην Ελλάδα, υπήρχαν και υπάρχουν σημαντικά εμπόδια και καθυστερήσεις στην δράση και στην θεσμοθέτηση πολιτικών, που αφορούν την ισότητα των φύλων και ότι έχει επιτευχθεί, έχει γίνει χάρη στις δράσεις φεμινιστικών ομάδων και γυναικείων οργανώσεων και στην ευαισθητοποίηση ορισμένων ατόμων, στοιχεία που επιβεβαιώνει και η θεωρητική ανασκόπηση.

Η Στρατηγάκη (2006), τονίζει πως καθοριστική για την θεσμοθέτηση και εξέλιξη του ζητήματος της ισότητας των φύλων στην Ελλάδα, ήταν οι φεμινιστικές οργανώσεις και η Παπαγεωργίου (2004) αναφέρει πως, το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα δρα πλέον σποραδικά με αποτέλεσμα να μην έχουν γίνει στο σύνολό τους πολλές διεκδικήσεις για την ισότητα των δυο φύλων.

Συμπερασματικά οι κοινωνικοί λειτουργοί δύναται να διεκδικήσουν και να επιτύχουν την κοινωνική αλλαγή και την κοινωνική δικαιοσύνη στον τομέα της ισότητας.

Αυτό φυσικά απαιτεί οι κοινωνικοί λειτουργοί να μην ασκούν αποκλειστικά συμβουλευτικές υπηρεσίες, στην εργασία τους σε φορείς ισότητας (όπως στην εν λόγω περίπτωση στο Κ.Ε.Θ.Ι.), αλλά να παρέχουν και ξεχωριστές υπηρεσίες, εναρμονισμένες με τις αρχές και τις αξίες του επαγγέλματός τους, ειδικότερα σε επίπεδο κοινοτικό.

5.2 Προτάσεις

Οι προτεινόμενες αλλαγές που παρουσιάστηκαν από τους ερωτώμενους όσον αφορά το ΚΕΘΙ, είναι η μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών ούτως ώστε να γίνεται γρηγορότερη και καλύτερη απορρόφηση των κονδυλίων για τα προγράμματα και τις δράσεις που υλοποιούνται και συνεπακόλουθα καλύτερη παροχή υπηρεσιών που αφορούν την ισότητα των φύλων.

Επιπλέον, προτάθηκε να υπάρχει στο ΚΕΘΙ ένα σταθερό στελεχιακό δυναμικό για καλύτερη παροχή υπηρεσιών και δράσεων, το δυναμικό του ΚΕΘΙ αλλάζει συχνά εξαιτίας των πολιτικών αλλαγών και εξελίξεων. Ως αναγκαιότητα επίσης παρουσιάζεται η ύπαρξη νομοθετικού πλαισίου, αλλά και η τήρησή του, τόσο από τους δημόσιους φορείς, όσο και από την εκάστοτε κυβέρνηση, που θα στηρίζει τα θέματα ισότητας για τα οποία υλοποιούνται τα προγράμματα. Το προαναφερθέν θα βοηθήσει σημαντικά, τόσο στην βιωσιμότητα των δομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών που αποκομίζονται από την υλοποίηση των προγραμμάτων, όσο και στην ουσιαστική εφαρμογή της ενσωμάτωση της ισότητας σε όλες τις πολιτικές.

Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας πρότειναν ως αναγκαιότητα των μείωση της γραφειοκρατίας των προγραμμάτων, αλλά και τη μέριμνα για τη βιωσιμότητα των δομών και των υπηρεσιών (που έχουν δημιουργηθεί μέσω των προγραμμάτων), για να είναι εφικτό να εξυπηρετούνται οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ακόμη και μετά τη λήξη των προγραμμάτων. Είναι σημαντικό να αναφερθούν τα λεγόμενα ενός συνεντευξιαζόμενου, ο οποίος παρουσίασε στην ερευνητική ομάδα, ότι πολλές φορές προσλαμβάνονται ανειδίκευτοι επαγγελματίες από την εκάστοτε κυβέρνηση, με αποτέλεσμα να καθυστερούν οι δράσεις ενός προγράμματος και να υπάρχουν αρνητικά αποτελέσματα, εμποδίζοντας με αυτόν τον τρόπο ομαλή λειτουργία, είτε του Κ.Ε.Θ.Ι., είτε κάποιου προγράμματος. Σε συνδυασμό με την παραπάνω προσωπική άποψη του συνεντευξιαζόμενου είναι να αναφερθεί η άποψη ενός άλλου συνεντευξιαζόμενου, ο οποίος αναφέρει ότι είναι αναγκαίο το Κ.Ε.Θ.Ι., όπως και τα προγράμματα να στελεχώνονται από επαγγελματίες, οι οποίοι να είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ισότητας και να υποστηρίζουν ενεργά το αντικείμενο του επαγγέλματός τους.

Αυτό που πρωτίστως προτείνεται από την ερευνητική ομάδα και βάση των συμπερασμάτων της έρευνας, είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στο ΚΕΘΙ να παράσχουν και ξεχωριστές υπηρεσίες ανάλογες του επαγγέλματός τους, ειδικά σε κοινοτικό επίπεδο, για άσκηση πολιτικής πίεσης από τα κάτω και συνεπακόλουθα επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης.

Επιπροσθέτως, πέρα από την διαφοροποίηση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού, θα ήταν αναγκαίο και χρήσιμο να υπάρχει και γενικότερη διαφοροποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, βάση των ειδικοτήτων των επαγγελματιών που συμμετέχουν σε προγράμματα του ΚΕΘΙ, μιας και όπως φάνηκε από τα λεγόμενα των ερωτώμενων, οι περισσότεροι επαγγελματίες ασκούν, ως επί το πλείστον, παρόμοιες υπηρεσίες, κυρίως συμβουλευτικές.

Τέλος όπως είναι προφανές η ισότητα των δυο φύλων είναι δύσκολο να εφαρμοστεί παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει, όμως αποτελεί αναγκαιότητα. Γι' αυτό το λόγο είναι σημαντική η περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Αβδέλα Ε. & Ψαρρά Α., (1985), *Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*, Αθήνα: Εκδόσεις Γνώση

Αθανασίου Α., (2006), *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική.*, Αθήνα: Νήσος.

Αυδή – Καλκάνη Ι., (1989), *Φεμινισμός και εργασία στην Ελλάδα σήμερα*, Αθήνα: Εκδόσεις ΝΕΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Βαρίκα Ε., (1996), *Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ: Η γέννηση μιας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα, Β' Έκδοση*, Αθήνα: Εκδόσεις Κατάρτι.

Γιαρένη Α.Ι., (2004), *Γυναίκα και ανθρώπινα δικαιώματα.*, Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.

Δαράκη Π., (1995), *Το όραμα της ισοτιμίας της γυναίκας.*, Αθήνα: Καστανιώτη.

Δεληγιάννη- Κουϊμτζή Β., Ζιόγου- Καραστεργίου Σ., Φρόση Λ., (2008), *Φύλο και εκπαιδευτική πραγματικότητα στην Ελλάδα: προωθώντας παρεμβάσεις για την ισότητα των φύλων στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.*, Αθήνα: ΚΕΘΙ.

Δημοπούλου–Λαγωνίκα, Μ., Ταυλαρίδου–Καλούτση, Α. & Μουζακίτης, Χ. (2006). *Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας: Μοντέλα παρέμβασης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ζαϊμάκης Γ., (2009), *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ: Ανάπτυξη, συλλογική δράση, πολυπολιτισμικότητα*. 8^η Έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Ιωσηφίδης Θ., (2003), *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα: Κριτική ΑΕ.

Ιωσηφίδης Θ., Σπυριδάκης Μ., (2006), *Ποιοτική κοινωνική έρευνα. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*, Αθήνα: Κριτική ΑΕ.

Κακλαμανάκη Ρ., (2007), *Η γυναίκα χτες και σήμερα*, Αθήνα: ΚΕΔΡΟΣ.

Καλλινικάκη Θ. ,(1998), *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κατερέλος Γ. Δ., (2002), *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*, Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Κατσορίδου- Παπαδοπούλου Χ., (2002), *Κοινωνική Εργασία με ομάδες: μια μορφή προσέγγισης για συνεργασία & δράση*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.

Λεοντίδου, Ε., Ammer, S.R., 1992. *Η Ελλάδα των γυναικών*. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις Γαία 1

Κελπανίδης Μ., (1999), *Μεθοδολογία της παιδαγωγικής έρευνας με στοιχεία στατιστικής*, Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Κυριαζή Ν. ,(2002) *Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λεοντίδου, Ε., Ammer, S.R., (1992), *Η Ελλάδα των γυναικών*. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις Γαία 1.

Μαραβέγιας Ν., Σακελλαρόπουλος Θ., (2006), *ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές*. Αθήνα: ΔΙΟΝΙΚΟΣ.

Νίνα- Παζαρζή, Ε.Γ., (2003), *Η κοινωνιολογία: η κοινωνιολογική θεωρία*. 2^η έκδ. Τόμος Α. Αθήνα: Γ. Μπένου.

Παντελίδου- Μαλούτα Μ. ,(1992), *ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Η πολιτική φυσιογνωμία των Ελληνίδων*. Αθήνα: GUTENBERG.

Παπαγεωργίου Γ., (2004), *Ηγεμονία και φεμινισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Παπαδοπούλου Κ., (1981), *Αγώνες και νίκες της Ελληνίδας*, Έκδοση Ε'.Αθήνα: Εκδόσεις ΠΥΛΗ

Σαμίου Δ., (2006), *Γυναίκες, φύλλο και πολιτική (τέλη 18^{ου} – αρχές 21^{ου} αι.)*. Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές Ιστορικές προσεγγίσεις. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Σταθόπουλος Π., (2000), *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Διαδικασία, μέθοδοι και τεχνικές παρέμβασης*, Αθήνα: Παπαζήσης

Σταθόπουλος Π., (2005), *ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Θεωρητική Προσέγγιση*, Αθήνα: Παπαζήσης

Στρατηγάκη Μ., (2002), *Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ισότητα των φύλων στην αγορά εργασίας*. Εργασία 2002, ΙΑΠΑΔ, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Στρατηγάκη Μ., (2006), *Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής*. Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Στρατηγάκη Μ., (2008), *Πολιτικές ισότητας των φύλων: Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και εθνικές πρακτικές*. Αθήνα: GUTENBERG.

Τακάρη Ν., (1984), *Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση*. Αθήνα.

Τζανάκη Δ., (2007), *ΔΟΥΛΑ ΚΑΙ ΚΥΡΑ*. Αθήνα: Σαββάλας.

Χαρίτου Φατούρου Μ., Τατά – Αρσέλ Λ., Καββαδία Α., (2003), *Οδηγός Συμβουλευτικής γυναικών*, Αθήνα: ΚΕΘΙ

Ξένη βιβλιογραφία

- Ντε Μποβουάρ Σ., (1979) *,Το δεύτερο φύλο.*, Αθήνα: Γλάρος.
- Banks S. ,(2006), *Ethics and values in social work*. New York: Palgrave Macmillan
- Beckett C. ,(2006), *Essential Theory for Social Work Practice*. London: SAGE Publications.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., (2000), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., (2007), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Connell R.W., (2006), *Το κοινωνικό φύλο*. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Jiim B., (2000), *Gender and citizenship: politics and agency in France, Britain and Denmark*. United Kingdom: CAMBRIDGE.
- Hobson B., Lewis J., Siim B., (2002), *Contested Concepts in Gender and Social Politics*. USA: Edward Elgar.
- Lee D. & Newby H., (1983), *The Problem of sociology*. London: UNWIN HYMAN.
- Mason J., (1996), *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Mason J. , (2010), *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*, Έκδοση 9^η, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Payne M., (2000), *Σύγχρονη θεωρία της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Reisch M. & Andrews J., (2002), *The road not taken a history of radical social work in the United States*. New York: Brunner-Routledge.
- Rendall J., (1985), *The Origins of Modern Feminism: Women in Britain, France, and the United States 1780-1860*. Houndmills, Basingstoke, and London: Macmillan.
- Richardson L., Taylor V. Whittier, N., (1997), *FEMINIST FRONTIERS IV*. United States: McGraw-Hill Companies.
- Robson C. ,(2009), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, Αθήνα: Gutenberg.
- Robson C. ,(2007), *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, Αθήνα: Gutenberg.
- Ferguson I. ,(2008), *Reclaiming social work challenging neo-liberalism and promoting social justice*. London: SAGE Publications Ltd.
- White V., (2006), *The state of feminist social work*.

Διαδίκτυο

Αρτινοπούλου Β., (χ.χ.), *Η συμφιλίωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Προβλήματα της καθημερινότητας των οικογενειών και καλές πρακτικές*. Διαθέσιμο στο www.encephalos.gr. (πρόσβαση 15/07/2011).

Βαγιωνάκη Μ., (2005), *Τα φεμινιστικά και τα γυναικεία έντυπα στην Ελλάδα. Θεματολογία, ιδεολογικοί προβληματισμοί και εκπαιδευτικές αντανάκλασεις*, Διαθέσιμο στο: <http://invenio.lib.auth.gr/record/100585/files/gri-2008977.pdf?version=1>, (πρόσβαση 29/07/2011, 13:04)

Βουγιούκα Α., (2006), *Συγκριτική ανάλυση δημοσίων πολιτικών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Εντοπισμός και επεξεργασία καλών πρακτικών*, Διαθέσιμο στο http://www.genderequality.com.cy/main/data/articles/pdf/library/equality_in_work/greek/politikes%20kai%20praktikes%20proothisis.pdf (πρόσβαση 20/7/2011, 17: 43)

Γκάβαρης, (χ.χ.), Διαθέσιμο στο <http://isocrates.minedu.gov.gr>. (πρόσβαση 20/06/2011, 18:24).

Γραμματικόπουλος Χ., Αρτινοπούλου Β., (2003), *Οδηγός εφαρμογής των πολιτικών ισότητας των φύλων στο σχεδιασμό και την αξιολόγηση των δράσεων του Ε.Π. των Γ' Κ.Π.Σ*, Διαθέσιμο στο: http://www.eyeisotita.gr/elibrary/odigos_efarmoghs_isotitas_3KPS.pdf, (πρόσβαση 8/07/2011, 12:35)

Καμπούρη Ε., (2009), *Φύλο και Ευρωπαϊκές πολιτικές*, Διαθέσιμο στο: http://www.thefylis.uoa.gr/fylopedia/index.php/%CE%A6%CF%8D%CE%BB%CE%BF_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82 (πρόσβαση 12/03/2011, 17:22)

Καραμάνου, (2003), *Καμιά ανοχή στην βία κατά γυναικών*. Διαθέσιμο στο <http://archive.enet.gr>. (πρόσβαση 10/07/2011, 08:43).

Καταγραφή καλών πρακτικών και πολιτικών συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, Διαθέσιμο στο: <http://www.iipa.gr/dat/%7B5e7e2cf5-92a9-48b4-8cf8-72df8f10e5a0%7D/file.pdf>, (πρόσβαση 16/7/2011, 1:40)

Κοινοτικό πρόγραμμα Progress, Διαθέσιμο στο: <http://www.isotita.gr/index.php/docs/c98/> (πρόσβαση 15/07/2011, 20:02)

Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζόμενων, Διαθέσιμο στο: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/social_charter_el.htm (πρόσβαση 15/07/2011, 12:18)

Λαφαζάνης, χ.χ., Διαθέσιμο στο <http://www.iskra.gr>. (Πρόσβαση 15/04/2011, 15:38).

Μάλλιου Δ., (χ.χ.), *Η γυναίκα μετανάστρια στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο στο: http://www.poreiagynaikon.gr/idrytiko/idr_27.htm (πρόσβαση 03/07/2011, 17:21)

Μαραγκουδάκη Ε., (2007), *Φύλο και νέα επαγγέλματα*, Διαθέσιμο στο: <http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1425/2/1425.pdf> (πρόσβαση 17/7/2011, 1:37).

Μουργελά Ε., (2007), *Βία κατά των γυναικών: ίσως πιο κοντά απ' ό,τι φαντάζεσαι...* Διαθέσιμο στο: <http://pacific.jour.auth.gr/emmeis/?p=1620>. (πρόσβαση 15/07/2011, 18:05)

Ντόκου, (2010), Διαθέσιμο στο <http://www.thefulis.uoa.gr>. (Πρόσβαση 03/04/2011, 23.07).

Στρατηγάκη, (χ.χ.), Διαθέσιμο στο www.isotita.gr/index.php/pages/29 (Πρόσβαση 03/04/2011, 23.22)

Παπαγιαννοπούλου Μ., Κατσαμάγκου Μ., Καλυβέζα Μ., Παπαρούνη Ρ., Ταμποσή Σ., (2008), *Σειρά παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων στο φύλο των δράσεων του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ 2*, Διαθέσιμο στο: http://www.paratiritirio-kethi.gr/imagebank/File/MELETH_A2_TELIKO.pdf (πρόσβαση 20/7/2011, 13:44)

Παπαρρήγα - Κωσταβάρα Κ. χ.χ. στο <http://www.poreiagynaikon.gr> (πρόσβαση 01-07-2011).
Παπαρρήγα - Κωσταβάρα Κ., (2005), *Ισότητα των φύλων και δημόσιες πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τον Ο.Η.Ε.*, Διαθέσιμο στο: http://www.genderpanteion.gr/gr/other_pdf/kostavara.pdf (πρόσβαση 20/7/2011, 18:00)

Παναγιωτοπούλου Μ. , Παπαρούνη Ρ., (2005), *Οι εθνικές πολιτικές ισότητας των δυο φύλων στην απασχόληση*, Διαθέσιμο στο: http://www.kethi.gr/attachments/122_ETHNIKES_POLITIKES_APASXOLHSHS.pdf , (πρόσβαση 14/07/ 2011, 17:55)

Οδηγία 2002/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Συμβουλίου, Διαθέσιμο στο <http://www.isotita.gr/index.php/docs/63> (πρόσβαση 14/07/2011, 18:00)

Οικουμενική διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, 1984, Διαθέσιμο στο: <http://www.unric.org/el/human-rights-greek/18> (πρόσβαση 14/7/2011, 20:12)

Ρετσίλα Ε., Παπατζάνη Κ., Αρβανιτίδης Κ., Βλαχογιάννη Γλ., Μαντά Μ., Ξυδοπούλου Ε., Παπαγιαννοπούλου Μ., (2006), *Η συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων*, Διαθέσιμο στο http://www.kethi.gr/attachments/126_GYNAIKES_SYMMETOXH_KLPA.pdf (πρόσβαση 2007/2011, 7:18)

Σακελλαροπούλου- Μπουσκούτα Ε. χ.χ. *Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ*. Διαθέσιμο στο : <http://www.akovos.gr/AkovosPeriodiko/Teuxos15/PoreiaEllhnidasPolitikis.pdf> . (πρόσβαση 12/05/2011, 13:25)

Σκούταρη Ρ. (χ.χ.) *ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ:ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ, Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΟΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ*. Διαθέσιμο στο: <http://users.otenet.gr/~scoutari/vaw.html>. (πρόσβαση 18/09/2011, 14:43)

Χάρτης Πορείας για την Ισότητα μεταξύ Ανδρών και Γυναικών 2006 -2010, 2006, Διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:EL:PDF>, (πρόσβαση 18/07/2011, 13:48)

Hartmann I. H., (1979), *Ο ΑΤΥΧΟΣ ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΕΙΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟ: ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΙΟ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ*. Στο www.genderpanteion.gr (πρόσβαση 05/05/2011, 14:43).

Phillipe G., (1980), *Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων*, Διαθέσιμο στο <http://www.unric.org/el/human-rights-greek/26233>, (πρόσβαση 14/7/2011, 18:43)

<http://www.isotita.gr/index.php/docs/c106/> (πρόσβαση 14/07/2011, 19:10)

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=418&langId=el> (πρόσβαση 17/7/2011, 16:20)

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c11903_el.htm (πρόσβαση 17/7/2011, 17:00)

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10237_el.htm (πρόσβαση 18/7/2011, 14:02)

<http://eur-law.eu/EL/Anakoinose-tes-Epitropes-Sumboulio-Europaiko-Koinoboulio-Europaikε.493358.d> (πρόσβαση 10/7/2011, 19:14)

http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/133299_el.htm (πρόσβαση 13/7/2011, 17:05)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2005-4891+0+DOC+XML+V0//EL> (πρόσβαση 17/7/2011, 17:20)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2011-0127&format=XML&language=EL> (πρόσβαση 18/7/2011, 18:55)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2005-4891+0+DOC+XML+V0//EL> (πρόσβαση 18/7/2011, 21:10)

<http://feminist.net.tripod.com/feminism.html> (πρόσβαση 18/7/2011, 19:15)

www.isotita.gr (πρόσβαση 10/7/2011, 15:12)

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/367344/Marxism> (πρόσβαση 12/7/2011, 13:18)

[http://www.olc.gov.cy/olc/olc.nsf/all/93921B86DDF45477C225747B002099F0/\\$file/Simvasi%20gia%20ti%20Drasi%20kata%20tis%20Emporias%20Anthron.pdf?openelement](http://www.olc.gov.cy/olc/olc.nsf/all/93921B86DDF45477C225747B002099F0/$file/Simvasi%20gia%20ti%20Drasi%20kata%20tis%20Emporias%20Anthron.pdf?openelement) (πρόσβαση 10/7/2011, 13:12)

www.pepba.gr/documents/.../ΓΕΝ.%20ΓΡΑΜ.%20ΙΣΟΤΗΤΑΣ.doc (πρόσβαση 9/7/2011, 2:24)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Άξονες συνεντεύξεων

Άξονες-συνέντευξη για κοινωνικό επιστήμονα ΚΕΘΙ:

- Συστάσεις, ενημέρωση για το σκοπό της έρευνας, ζητήματα δεοντολογίας, άδεια για μαγνητοφώνηση και γραπτές σημειώσεις (Εισαγωγή)
- Δημογραφικά (Ζέσταμα)

Από ποιά σχολή έχετε αποφοιτήσει;

Πόσο διάστημα εργάζεστε στο ΚΕΘΙ;

Ερευνητικό ερώτημα: Πως εκτυλίσσεται η ιστορική εξέλιξη του Κ.Ε.Θ.Ι, οι στόχοι και οι πολιτικές, που ακολουθεί.

- Λειτουργία - Δράσεις - Προγράμματα (ζέσταμα)

Ποια προγράμματα εφαρμόζει το ΚΕΘΙ για την υλοποίηση των πολιτικών ισότητας;

Ποιες ειδικότητες επαγγελματιών συμμετέχουν στα προγράμματα αυτά;

Σε ποιες πληθυσμιακές ομάδες απευθύνονται;

Ποια η απήχηση των προγραμμάτων αυτών;

Ερευνητικό ερώτημα: Πως διαμορφώνεται ο ρόλος του Κ.Ε.Θ.Ι στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών με την οπτική του φύλου (gender mainstreaming) (κύριο μέρος).

- gender mainstreaming (κύριο μέρος)

Τι γνωρίζετε για την εφαρμογή gender mainstreaming;

Τι αλλαγές προέκυψαν στην εφαρμογή πολιτικών/προγραμμάτων από το ΚΕΘΙ με την συγκεκριμένη οπτική;

Θεωρείτε ότι επηρέασε θετικά την εφαρμογή πολιτικών (αν ναι γιατί αν όχι πάλι γιατί);

Ποια τα πλεονεκτήματα αυτής της στρατηγικής κατά την γνώμη σας;

Ποια τα μειονεκτήματα αυτής της οπτικής κατά την γνώμη σας;

Ερευνητικό ερώτημα: Πως λειτουργούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Κ.Ε.Θ.Ι και πως διαμορφώνεται ο ρόλος του επαγγελματία στην υλοποίηση προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων.

- Παρεχόμενες υπηρεσίες (κύριο μέρος)
Ποιες είναι συνολικά οι υπηρεσίες που παρέχει το ΚΕΘΙ;
Σε ποιες πληθυσμιακές ομάδες απευθύνονται;
- Επαγγελματίες
Πως διαμορφώνεται ο ρόλος των κοινωνικών επιστημών του ΚΕΘΙ;

Από ποιες ειδικότητες απαρτίζεται το επιστημονικό προσωπικό του ΚΕΘΙ που συμμετέχει σε προγράμματα;

Πόσες φορές έχει συμμετάσχει ο επαγγελματίας στην υλοποίηση προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων;

Με ποιά κριτήρια επιλέχτηκε ο επαγγελματίας για τη συμμετοχή του στα προγράμματα;

Ποιες ήταν οι αρμοδιότητες του επαγγελματία στο κάθε πρόγραμμα για την ισότητα των δυο φύλων που συμμετείχε;

Ποιές οι δυσκολίες που συναντούν οι επαγγελματίες στην υλοποίηση προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων;

- Συναισθήματα

Ποιά τα συναισθήματά σας μετά την έκδοση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων, στα οποία συμμετείχατε;

Ερευνητικό ερώτημα: Πως διαμορφώνεται ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας στην εφαρμογή των πολιτικών ισότητας στο ΚΕΘΙ και ποιες οι απόψεις/γνώσεις των κοινωνικών επιστημών του ΚΕΘΙ για την χρησιμότητα του Κοινωνικού Λειτουργού.

- Κοινωνική Εργασία (κύριο μέρος)

Τι γνωρίζετε για την επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας;

Θεωρείτε ότι έχει άμεση εμπλοκή με την εφαρμογή πολιτικών ισότητας;

(Αν ναι, με ποιο τρόπο, αν όχι για ποιο λόγο)

- Κοινωνικός Λειτουργός

Έχετε συνεργαστεί στο παρελθόν με κάποιον κοινωνικό λειτουργό στην υλοποίηση προγράμματος ισότητας των δυο φύλων;

Γνωρίζετε το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στην υλοποίηση προγραμμάτων ισότητας των δυο φύλων; Αν όχι ποιος πιστεύει ότι θα ήταν ο ρόλος του;

Θεωρείτε ότι η συμμετοχή του Κοινωνικού Λειτουργού στην υλοποίηση προγραμμάτων για την ισότητα των δυο φύλων θα ήταν χρήσιμη;

(Αν ναι για ποιο λόγο αν όχι πάλι την αιτία)

Ερευνητικό ερώτημα: Πως διαμορφώνεται η λειτουργία των προγραμμάτων μετά την επίσημη λήξη τους και ποιές οι προτεινόμενες πιθανές αλλαγές των εμπλεκόμενων επαγγελματιών στην εφαρμογή των πολιτικών ισότητας στο ΚΕΘΙ.

- Προγράμματα που έχουν επισήμως λήξει- αποτελέσματα

Ποια η λειτουργία/ κατάληξη προγραμμάτων που έχουν επισήμως λήξει;

Θεωρείτε πως έχουν πετύχει τους αρχικούς στόχους και σε ποιο βαθμό;

(αν ναι με ποιο τρόπο αν όχι πάλι για ποιο λόγο θεωρείτε εσείς)

- Προτάσεις (κύριο μέρος)

Θα αλλάζατε κάτι στον τρόπο που εφαρμόζονται οι πολιτικές ισότητας από το ΚΕΘΙ (αν ναι τι);

Θα αλλάζατε κάτι στις παρεχόμενες υπηρεσίες του ΚΕΘΙ γενικότερα (αν ναι τι);

- Ερωτήσεις αποφόρτισης (χαλάρωμα)
- Κλείσιμο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1^η

Συνεντευκτής: Κορτέση Αναστασία

Συνεντευξιαζόμενος (ειδικότητα): Σύμβουλος απασχόλησης

Τόπος: ΚΕΘΙ

Ημερομηνία: 21/11/2011

Σ.Κ.Α.: Λοιπόν ...είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε. Όπως σας συστήθηκα και πριν ονομάζομαι Κορτέση Αναστασία, είμαι φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας και θα σας κάνω κάποιες ερωτήσεις σύμφωνα με το θέμα της έρευνάς μας. Ε... λοιπόν εσείς τι ειδικότητας είστε;

ΣΥΝ.1: Ε...λοιπόν εγώ έχω σπουδάσει Κοινωνικές και Πολιτικές Επιστήμες. Εεε..έχω κάνει εκπαίδευση πολλά χρόνια στον επαγγελματικό προσανατολισμό και τη συμβουλευτική απασχόλησης και στο Κ.Ε.Θ.Ι εργάζομαι σαν σύμβουλος απασχόλησης, υπεύθυνη προγραμμάτων ανάλογα με τις ανάγκες του φορέα, ας πούμε έτσι.

Σ.Κ.Α.: Έχετε κάνει κάποιες μεταπτυχιακές σπουδές;

ΣΥΝ.1: Ε...όχι. Έχω κάνει ένα χρόνο, το οποίο δεν ήταν θεσμοθετημένο μεταπτυχιακό στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Μετά πιάστηκε ως μεταπτυχιακό σεμινάριο, που αφορούσε τη θεωρία και τη δεοντολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Δεν είναι όμως θεσμοθετημένο μεταπτυχιακό. Απλά έχω ολοκληρώσει συστημική εκπαίδευση, όλο το φάσμα έξι χρόνια και ομαδική θεραπεία στο Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης Ανθρώπου.

Σ.Κ.Α: Ωραία...στο Κ.Ε.Θ.Ι. πόσο καιρό εργάζεστε;

ΣΥΝ.1: Δεκατέσσερα χρόνια...τα συμπληρώνω στις αρχές του 2012.

Σ.Κ.Α.: Εργαστήκατε και αλλού πριν το Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.1: Όχι

Σ.Κ.Α.: Ε...ωραία. Μήπως θα μπορούσατε να μου πείτε ορισμένα λόγια για τις δράσεις που έχει κάνει το Κ.Ε.Θ.Ι στο σύνολό του;

ΣΥΝ.1: Το Κ.Ε.Θ.Ι. έχει υλοποιήσει πάρα πολλά προγράμματα, μελέτες έρευνες, έχει εκπαιδεύσει στελέχη φορέων εεε...είχε μονάδα, η οποία επεξεργάζονταν στατιστικά στοιχεία για τη διάρθρωση της απασχόλησης ανά φύλο σε συνεργασία με την ελληνική στατιστική αρχή την παλιά Ε.Σ.Ι.Ε.Α. Εεεε...τα κυριότερα προγράμματα που υλοποίησε ήταν ας πούμε τα προγράμματα που αφορούσαν νέες ευκαιρίες για γυναίκες new opportunities of women. Τα προγράμματα τότε μέσα από αυτή τη διαδικασία υλοποίησης αυτών των προγραμμάτων σε εκείνη τη φάση είχαν φτιαχτεί πρώτες δομές που απευθύνονταν αποκλειστικά σε γυναίκες, τόσο κεντρικά ας πούμε στην Αττική, αλλά όσο και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Πολλά από αυτά τα προγράμματα τότε είχαν υλοποιήσει τοπικοί φορείς Α και Β βαθμού αυτοδιοικήσεως ας πούμε. Πολλοί δήμοι είχαν εμπλακεί σε αυτά τα προγράμματα και μιλάμε στις αρχές της δεκαετίας του '90. Αργότερα ας πούμε τα προγράμματα NOW που έγιναν κοινοτική πρωτοβουλία απασχόλησης με τρεις άξονες, το NOW που αφορούσε τις γυναίκες, το ORIESON που αφορούσε άτομα με αναπηρία και τέλος το INTEGRA που αφορούσε όλες τις λοιπές ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Εεεε... που χρειαζόνταν να επωφεληθούν από αυτά. Εεεε...σε αυτή την πρώτη φάση υλοποίησης αυτών των προγραμμάτων φτιάχτηκαν οι δομές

έτσι που θα παρείχαν υπηρεσία, υπηρεσίες έτσι σε ομάδες οι οποίες θεωρούνταν ευάλωτες και αντιμετώπιζαν εεε αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Σ.Κ.Α.: Ως επί το πλείστον τα προγράμματα που έχει υλοποιήσει το Κ.Ε.Θ.Ι σε ποιες συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες απευθύνονται;

ΣΥΝ.1: Εεεε...λοιπόν έχουμε υλοποιήσει πολλά προγράμματα σου είπα ήταν η πρώτη περίοδος που ξεκίνησε η υπηρεσία παροχής συστηματικών υπηρεσιών μέσα από τη λειτουργία ας πούμε των συμβουλευτικών κέντρων του Κ.Ε.Θ.Ι. Υλοποιούσαμε μεγάλα προγράμματα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ έτσι υλοποιήσαμε ας πούμε κάναμε έρευνες εεε υλοποιήσαμε πρόγραμμα συνέχεια ας πούμε που λειτουργούσε σαν επιστημονικοί σύμβουλοι με την παροχή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων έτσι σε συμπράξεις φορέων που υλοποιούσαν ολοκληρωμένα σχέδια δράσεις για γυναίκες όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων και όλων των κοινωνικών ομάδων και κατηγοριών. Υλοποιήσαμε πρόγραμμα παροχής συνοδευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών έτσι...την περίοδο του 2007 με 2009 σε πολλές περιφέρειες της Ελλάδας έτσι με στόχο τη βελτίωση και την ενίσχυση της ένταξης πάλι ευπαθών ομάδων γυναικών στην απασχόληση και στην αγορά εργασίας. Τα προγράμματα αυτά η φιλοσοφία τους ήταν η στήριξη των γυναικών έτσι που απευθύνονται στις δομές, στις οποίες υλοποιούνταν οι συγκεκριμένες δράσεις γυναικών, είτε μεταναστριών, είτε πληθυσμιακών ομάδων με ιδιαιτερότητες. Έτσι; Οι οποίες ήταν μακροχρόνια άνεργες, γυναικών οι οποίες είχαν πρόβλημα κινητικής δυσκολίας ας πούμε είχαμε μια ευρεία γκάμα γυναικών οι οποίες προσήλθαν ας πούμε και επωφελήθηκαν από τα προγράμματα αυτά. Ο στόχος και η φιλοσοφία αυτών των προγραμμάτων ήταν η υποδοχή και η συμβουλευτική υποστήριξη γυναικών με στόχο την ενίσχυση των επαγγελματικών, κοινωνικών δεξιοτήτων τους, ώστε να διεκδικήσουν μια θέση εργασίας στην αγορά εργασίας. Έτσι; Γι' αυτό και τους προσανατολίζαμε ή τις απαναπροσανατολίζαμε επαγγελματικά για κάποιες που ήταν ας πούμε αρκετό καιρό μακριά από το χώρο της αγοράς εργασίας.

Σ.Κ.Α.: Κατά την προσωπική σας άποψη στο σύνολο των προγραμμάτων, πιστεύετε ότι υπήρχε απήχηση;

ΣΥΝ.1: Βεβαίως υπήρχε απήχηση. Μόνο οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών, το έργο του άξονα 5.3 εεεεε σε όλη την Ελλάδα εεεε επωφελήθηκαν, γιατί είχαν διασύνδεση με τον Ο.Α.Ε.Δ. και ένα μεγάλο ποσοστό των γυναικών είχαν δημιουργηθεί θέσεις και κατάρτισης για περαιτέρω ας πούμε επαγγελματική κατάρτιση και ενίσχυση των δεξιοτήτων των γυναικών, οπότε μπήκανε σε προγράμματα κατάρτισης, αλλά και θέσεις που αφορούσαν απασχόληση με βάση τις νέες θέσεις για την επιχορήγηση εργοδοτών για δημιουργία νέων θέσεων εργασία, έτσι; Και επωφελήθηκαν εεε κατά την περίοδο από το 2005 που υλοποιήθηκε αυτό το πρόγραμμα μέχρι το 2008 που ολοκληρώθηκε 9032 άτομα πανελλαδικά και συμπράξαν πάρα πολλοί φορείς εεε γιατί ήταν αναπτυξιακές πράξεις με συντονιστή φορέα ανά περιφέρεια που υλοποίησαν αυτό το έργο. Βεβαίως υλοποιήθηκαν και πολλά άλλα προγράμματα, τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης κατά την προηγούμενη περίοδο εεεε το πρόγραμμα τώρα το τελευταίο μας που κάναμε στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο, το οποίο ολοκληρώνεται τυπικά δηλαδή το Φεβρουάριο. Το φυσικό αντικείμενο έχει ολοκληρωθεί, το οικονομικό αντικείμενο κλείνει μέχρι το Φεβρουάριο του 2012.

Σ.Κ.Α.: Εεεε... ωραία. Λοιπόν...έχουμε διαβάσει ότι το Κ.Ε.Θ.Ι ακολουθεί τη στρατηγική της οπτικής του φύλου, gender mainstreaming εεε...έχει ξεκινήσει να την υλοποιεί το Κ.Ε.Θ.Ι. από τότε που ξεκίνησε ή την ακολούθησε μετέπειτα;

ΣΥΝ.1: Εεεε...Όχι. Από την αρχή ξεκινήσαμε με αυτή την οπτική έτσι δηλαδή συμβουλευτική προσέγγιση των γυναικών είχε πάντα την έννοια της ενσωμάτωσης της

διάστασης του φύλου στην προσέγγιση αυτή. Γι' αυτό αφορούσε τη συμμετοχή μας σε μια σειρά ομάδων εργασίας κλπ στα επιχειρησιακά προγράμματα των διαφόρων Υπουργείων έτσι ώστε στην υλοποίηση και στην και στον σχεδιασμό αυτών των προγραμμάτων να μπει η έννοια έτσι της διάστασης του φύλου.

Σ.Κ.Α.: Εσείς κατά την προσωπική σας άποψη πιστεύετε ότι έχει το gender mainstreaming επιφέρει κάτι το θετικό;

ΣΥΝ.1: Έχει επιφέρει πολλά θετικά έτσι;

Σ.Κ.Α.: Σαν;

ΣΥΝ.1: Για παράδειγμα το ότι αυτή τη στιγμή ας πούμε έτσι δημιουργήθηκαν καταρχήν δομές πρώτα από όλα και υλοποιήθηκαν δράσεις με θετικό αντίκτυπο στις ίδιες τις γυναίκες έτσι και εκπαιδεύτηκαν επαγγελματίες από διάφορους φορείς, οι οποίοι ενσωμάτωσαν στην προσέγγισή τους αυτή τη διάσταση. Δεν υπήρχε στην προηγούμενη περίοδο, η αντιμετώπιση ήταν στατική πολύ συχνά ανάλογα με την προσέγγιση τη θεωρητική κλπ έτσι και την ειδίκευση που είχε ο κάθε επαγγελματίας. Αυτό σιγά σιγά διαφοροποιήθηκε. Και αυτό είχε μια θετική επίδραση σε διάφορες πολιτικές. Εεε... οι πολιτικές που αφορούσαν ας πούμε την ενίσχυση των γυναικών, ώστε να συμμετέχουν στα κέντρα λήψεως των αποφάσεων ήταν ένα πολύ μεγάλο πρόγραμμα που υλοποιήσαμε κατά τις τα προηγούμενα χρόνια όπου εκπαιδεύσαμε γυναίκες οι οποίες ενδιαφέρονταν να συμμετέχουν στα κοινά με στόχο να βελτιώσουν, να άρουν καταρχήν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που τις κρατούν μακριά από αντίστοιχους χώρους, δηλαδή από κοινωνικούς, μαζικούς χώρους. Καταρχήν να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους και αφετέρου να προσπαθήσουν εεε να μπουν σε αυτό που λέμε χώρος κοινωνικός, μαζικός. Κέντρα λήψης αποφάσεων να μπορούν να συμμετέχουν είτε στην τοπική, είτε στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, είτε ακόμη και σε βουλευτικές, εθνικές εκλογές.

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Εσείς που έχετε μια μακροχρόνια εμπειρία στο Κ.Ε.Θ.Ι., λογικά έχετε συμμετάσχει σε πολλά προγράμματα....

ΣΥΝ.1: Εεε...ναι. Έχω συμμετάσχει, εγώ ήμουν πολλά χρόνια ένα από τα στελέχη του συμβουλευτικού κέντρου του Κ.Ε.Θ.Ι. του κέντρου της Αθήνας έτσι; Γιατί υπήρχαν συμβουλευτικά κέντρα όπως σου είπα και σε άλλες πόλεις. Στην Πάτρα στο Ηράκλειο της Κρήτης, στη Θεσσαλονίκη, στο Βόλο, που ήτανε τα βασικά μας εεε... και μέσα από το πρόγραμμα που σου είπα πριν που υλοποιήσαμε της παροχής συμβουλευτικών – υποστηρικτικών υπηρεσιών σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού εεε επεκτείναμε το δίκτυο των κέντρων και σε άλλες πόλεις και σε άλλες περιφέρειες, όπως ήτανε στην Πρέβεζα, η περιφέρεια της Ηπείρου ας πούμε. Ήτανε επίσης στην εεε στην ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή εεε και στην Καλαμάτα εεε και στην Στερεά Ελλάδα και στην Άμφισσα.

Σ.Κ.Α.: Εεε...ωραία. Λογικά συμμετείχαν και άλλες ειδικότητες...

ΣΥΝ.1: Πολλές ειδικότητες συμμετείχαν και κοινωνικοί λειτουργοί, είχαμε και κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους και εξακολουθούμε να έχουμε και κοινωνιολόγους και οικονομολόγους έτσι; Για τα... και την υποστήριξη των γυναικών οι οποίες θέλανε να ξεκινήσουνε μια δική τους μικρή επιχείρηση, γιατί παρείχαν ολοκληρωμένες υπηρεσίες και για την απασχόληση και για την κοινωνική ψυχοκοινωνική ένταξη, αλλά και για την επιχειρηματικότητα της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας των γυναικών.

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Για να επιλεγούν οι συγκεκριμένες ειδικότητες υπήρχαν κάποια κριτήρια;

ΣΥΝ.1: Βέβαια υπήρχανε. Υπήρχε το κριτήριο της προϋπηρεσίας της.....

Σ.Κ.Α.: Ποια προϋπηρεσία;

ΣΥΝ.1: Προϋπηρεσία πάνω στο αντικείμενο της δραστηριότητας, δηλαδή εεε στη συμβουλευτική, δηλαδή θέλαμε ανθρώπους οι οποίοι να είχαν προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία στην παροχή υπ.υπηρεσιών στήριξης έτσι; Των γυναικών ευαισθητοποίηση σε θέματα ισότητας ανάλογα. Ζητούνταν και μεταπτυχιακό πάρα πολλές φορές και άλλες δεξιότητες έτσι; Οι οποίες ανάλογα με το πρόγραμμα και τις ανάγκες του προγράμματος καθόριζαν έτσι; Και το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα ασχολούνταν με αυτό.

Σ.Κ.Α.: Εεε... εσείς κατά την προσωπική σαν άποψη και εμπειρία...

ΣΥΝ.1: Μάλιστα...

Σ.Κ.Α.: Εεεε...ποιες πιστεύετε ότι ήταν οι δυσκολίες της υλοποίησης των προγραμμάτων στις οποίες τουλάχιστον συμμετείχατε;

ΣΥΝ.1: Δυσκολίες εεε ναι εεε το πρώτο θέμα που θέλω να θίξω έτσι; Είναι ότι όταν δουλεύεις με ευρωπαϊκά προγράμματα και τα προγράμματα λήγουν και πλέον δεν γίνονται εθνικές πολιτικές αυτά που εεε (παύση) που ήταν η απόρροια, η συνέπεια των προγραμμάτων εεε υπάρχει δυσκολία σε αυτό. Δυσκολία με ποια λογική; Με τη λογική ότι ξεκινάει μια προσπάθεια διαμορφώνονται κάποιες υποδομές, μπαίνει ένα ανθρώπινο δυναμικό προς αυτή την προσπάθεια που όμως όταν έληξε το πρόγραμμα μένει εκεί.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.1: Για παράδειγμα δημιουργήθηκαν πάρα πολλά κέντρα που αφορούσαν την παροχή υπηρεσιών. Οι γυναίκες όλων των κατηγοριών και όλων εεε των εκπαιδευτικών επιπέδων. Που όμως έτσι; Μετά τη λήξη των προγραμμάτων έπψαν να λειτουργούν. Αυτό δίνει μια συνέχεια σε ορισμένα θέματα πρακτικά που αποκομίστηκαν μέσα από την υλοποίηση των συγκεκριμένων προγραμμάτων έτσι; Δεν υπάρχει συνέχεια, υπάρχει μόνο μια αποσπασματικότητα. Από τις δομές που έχουν δημιουργηθεί αυτή τη στιγμή αν κοιτάξεις είναι λίγες πια αυτές που επιβιώνουν, με αποτέλεσμα έτσι; Ό,τι καλό έχει δημιουργηθεί πολύ συχνά να χάνεται. Αυτό είναι ένα θέμα ας πούμε. Λίγες εεε σε κάποιες περιπτώσεις υπήρχε μια πρόνοια έτσι; Είτε από δημοτικές αρχές, νομαρχιακές αρχές, εε εφόσον είδαμε ότι η λειτουργία αυτή πήγε καλά να τη στηρίξουμε με ποικίλους πόρους και όχι με τους πόρους έτσι; Με τους πόρους υλοποίησης συγκεκριμένων προγραμμάτων που είναι προγράμματα, κυρίως του ευρωπαϊκού κοινωνικού ταμείου και με το Ε.Π.Α, είτε με του δεύτερου, είτε με του τρίτου, είτε με του πρώτου, είτε και ακόμα με το πρώτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης. Μμμ...ναι και αυτό είναι εεε είναι πρόβλημα ας πούμε είναι πρόβλημα γιατί σε μια περίοδο ας πούμε που περιχαρακώνονται εεεε περιχαρακώνεται η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής και βλέπουμε ότι ορισμένα πράγματα που είχαν κατακτηθεί και για τις γυναίκες, αλλά και για τον ευρύτερο πληθυσμό εεε αυτή τη στιγμή πάμε πίσω και ξαναρχίζουμε ουσιαστικά εεε από την αρχή ουσιαστικά και που έχουν περικοπεί πάλι αυτά έτσι; Τώρα εεε η ερώτηση που μου κάνεις είναι πολύ γενική. Τι σημαίνει δυσκολίες; Πάντα υπάρχουν δυσκολίες. Έτσι; Μπορείς να μου εξειδικεύσεις τι ακριβώς θες να μάθεις για να μπορώ να σου δώσω και μια...

Σ.Κ.Α.: Όχι ότι νομίζω ότι η απάντησή σας με κάλυψε...

ΣΥΝ.1: Γιατί μου είπες εε τι δυσκολίες έχω αντιμετωπίσει.

Σ.Κ.Α.: Ναι...

ΣΥΝ.1: Ναι σου λέω το γενικότερο, γιατί μέσα στο γενικότερο υπάρχει και το ειδικό. Πρώτον υπάρχει και το ειδικό. Αυτή τη στιγμή έτσι τώρα αν πάτε στην υλοποίηση προγραμμάτων έτσι; Εεε έχει σαν υπάρχει πάντα η αγωνία ας πούμε που και από τον κάθε φορέα καταρχήν να δημοσιοποιηθεί επαρκώς το πρόγραμμα να έρθουν να προσέλθουν γυναίκες να ααααααα εξατομικευτεί ή να ααα γίνει σε σημαντικό επίπεδο η παρέμβαση ανάλογα με τις ανάγκες του πληθυσμού που έρχεται εδώ και να δοθούν έτσι; Ολοκληρωμένες υπηρεσίες. Αυτό που προσπαθούσαμε πάντα είναι να δημιουργούμε μια σχέση οικειότητας και εμπιστοσύνης που οικοδομείται σταδιακά με τις οποίες οι γυναίκες απευθύνονται σε εμάς και γι' αυτό το λόγο περιπτώσεις πολλές ας πούμε πολύ παλιές και τις είχαμε δει και τις παρακολουθούσαμε χρόνια πριν, απευθύνονται εκ νέου με καινούρια αιτήματα έτσι; Και αυτό σημαίνει ότι εεε οι υπηρεσίες που τους παρασχέθηκαν ήταν ποιοτικές από τη μια και αυτός ήταν ο στόχος μας σαν ανθρώπινο δυναμικό που εργαζόμαστε μέσα σε αυτόν τον χώρο και εεε από την άλλη έτσι; Το να παρ' όλες τις δυσκολίες έτσι; Δηλαδή αυτή τη στιγμή δεν καλυπτόμαστε από πρόγραμμα για να συνεχίσουμε τη λειτουργία του συμβουλευτικού κέντρου. Παρ' όλα αυτά όμως απευθύνονται γυναίκες και τις βλέπουμε, όταν χρειάζεται.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.1: Έχουμε πληροφορίες τηλεφωνικά εεε με κάποιους τρόπους, για να μην αισθάνονται επειδή γενικά δεν υπάρχουν πολλοί φορείς που να λειτουργούν σε μια συνέχεια να (παύση) στεκόμαστε θετικά απέναντί τους. Έχει εεε να τις αποκλίνουνε με αυτή την έννοια.

Σ.Κ.Α.: Γενικά στο σύνολό τους πιστεύετε ότι τα προγράμματα έχουν επιφέρει θετικά αποτελέσματα...;

ΣΥΝ.1: Βεβαίως...βεβαίως είναι θετικά αποτελέσματα καιιι αυτό στο είπα και προηγούμενα...

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.1: Έτσι...σαφώς έτσι; Νομίζω ότι και δεν αφορά εμάς αυτό, γιατί εμείς εφαρμόζουμε πολιτικές μπορεί να εισηγούμαστε, αλλά εεε τις πολιτικές τις σχεδιάζουν σε άλλο επίπεδο έτσι; Και η Γενική Γραμματεία Ισότητας και το Υπουργείο Εσωτερικών στο οποίο υπαγόμαστε και εποπτεύομαστε εκεί εεε προσπαθούμε έτσι; Να εισηγούμαστε και να κάνουμε κάποιες προτάσεις για τη βελτίωση έτσι; Των πολιτικών που αφορούν τις γυναίκες. Γίνεται μια προσπάθεια, αν δείτε το πρόγραμμα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των φύλων σε αυτή τη φάση που μιλάει για την ουσιαστική ισότητα των φύλων από το 2010 μέχρι το 2013, έχει δοθεί έμφαση στην καταπολέμηση της βίας στις γυναίκες, γι' αυτό δημιουργήθηκε και η τηλεφωνική γραμμή sos, υπάρχει μια πρόβλεψη που πιστεύουμε να υλοποιηθεί μέσα στο επόμενο χρονικό διάστημα με τη δημιουργία συμβουλευτικών κέντρων έτσι; Για την εεε στήριξη των γυναικών αυτών σε διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας. Στις 13 δηλαδή περιφέρειες.

Σ.Κ.Α.: Εεε... εσείς πιστεύετε δηλαδή εεε ότι στα προγράμματα θα έπρεπε να γίνουν κάποιες αλλαγές, όσον αφορά τη λειτουργία τους ή ο,τιδήποτε άλλο και ποιες αλλαγές να γίνουν....

ΣΥΝ.1: Χρειάζονται να γίνουν κάποιες αλλαγές...

Σ.Κ.Α.: Μπορείτε να μου πείτε τις σημαντικότερες;

ΣΥΝ.1: Το Ε.Σ.Π.Α. π.χ. έχει παγώσει εεε έχει μια πάρα πολύ γραφειοκρατική δομή εεε που νομίζω ότι δεν είναι λειτουργική για τους φορείς, έτσι ώστε να υλοποιούν και να γίνεται έλεγχος σαφώς και να τηρούνται όλες οι διαδικασίες υι αλλά μεεε λιγότερη γραφειοκρατία.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.1: Που δυστυχώς δεν διευκολύνει, ούτε τους φορείς στο να συμμετέχουν, που μπορούν να συμμετέχουν οποιοδήποτε φορείς, πρέπει οι συγκεκριμένα μέσα στα προγράμματα αυτά να υλοποιηθούν, είτε που παγώσανε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, είτε από άλλους του Υπουργείου Ανάπτυξης κλπ. Χρειάζεται λίγο εεε απογραφειοκρατικοποίηση ας πούμε των διαδικασιών που μπορούν, χρειάζονται και προγράμματα που κατά τη γνώμη μου που να απαντάνε έτσι; στα ζητήματα που παίρνονται κάθε φορά. Δηλαδή έχουμε αυτή τη στιγμή έτσι; απώλεια το 2011 με τα πρώτα στοιχεία με το πρώτο εξάμηνο του 2011 είχαμε απώλεια περίπου εεε 800.000 θέσεων εργασίας και αναμένεται ότι θα έχουμε αύξηση αυτού του ποσοστού έτσι; Έχουμε μεγάλη εεε ανεργία πολύ μεγάλο ποσοστό ανεργίας εεε κατά φύλο έτσι; οι γυναίκες και οι νέοι απόοοο 18 μέχρι 25 χρονών. Αυτή τη στιγμή μαστίζονται από ανεργία. Είναι πάνω από 20% το ποσοστό ανεργίας με βάση στοιχεία. Άρα λοιπόν πρέπει να να να πολιτικές, να υπάρξουν και προγράμματα που θα υποστηρίξουν έτσι; θα κάνουν λίγο ε ε ε θα εστιάσουν, θα κάνουν λίγο focus που λέμε σε αυτό που υπάρχει αναγκαιότητα αυτή τη στιγμή το να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, να απορροφηθούν άνθρωποι μέσα σε αυτές, γυναίκες, νέοι κλπ. Ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που πλήττονται από άλλους περισσότερο ας πούμε. Από την κρίση γενικότερα που δεν είναι μόνο οικονομική κρίση είναι και σε πολλά άλλα επίπεδα.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.1: Είμαι σαφής σε αυτό;

Σ.Κ.Α.: Ναι...ναι ναι ναι σίγουρα. Εμ... μου είπατε ότι στα προγράμματα συμμετείχαν και κοινωνικοί λειτουργοί...

ΣΥΝ.1: Ναι ναι

Σ.Κ.Α.: Εσείς...

ΣΥΝ.1: Στα προγράμματα στη στη στη παροχή υπηρεσιών μέσα στα προγράμματα του κέντρου εεε;

Σ.Κ.Α.: Ναι. Έχει τύχει εσείς να συνεργαστείτε με κάποιον κοινωνικό λειτουργό...

ΣΥΝ.1: Βεβαίως γιατί είχαμε διεπιστημονική ομάδα πάντοτε.

Σ.Κ.Α.: Ναι ναι

ΣΥΝ.1: Τα περιστατικά μας και κάποια πιο ειδικά τα συζητούσαμε μέσα από διεπιστημονική ομάδα και πάντα συνεργαζόμασταν όλες οι ειδικότητες μεταξύ μας.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.1: Ανάλογα με την περίπτωση και έτσι

Σ.Κ.Α.: Πιστεύετε ότι είναι σημαντικός ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού...;

ΣΥΝ.1: Βεβαίως

Σ.Κ.Α.: Στην υλοποίηση των προγραμμάτων;

ΣΥΝ.1: Γενικά στην παροχή υπηρεσιών νομίζω ότι είναι σημαντικός (παύση) ήταν και είναι.

Σ.Κ.Α.: Πιστεύετε ότι διαφοροποιείται ο κοινωνικός λειτουργός και η εργασία που έχει να κάνει εεε με κάποια άλλη ειδικότητα, όσον αφορά την υλοποίηση προγραμμάτων;

ΣΥΝ.1: Εξάαα... είναι πολύ γενικό αυτό που μου λες. Εξειδίκευσέ μου το λίγο. Γιατί τι να σου πω; Αυτό εξαρτάται από τη δομή και τη φυσιογνωμία και την ταυτότητα του κάθε οργανισμού που υλοποιεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, από τις ανάγκες του προγράμματος. Δεν είναι στατικό. Καταλαβαίνεις; Με αυτή τη λογική ας πούμε έτσι; φυσικά όπως όλες οι ειδικότητες είναι εξίσου σημαντική έτσι; η ειδικότητα του κοινωνικού λειτουργού. Πάρα πολύ σημαντική. Δε το αμφισβητεί κανείς αυτό έτσι; αλλά ε ε ε ε ε ε την κάθε φορά ας πούμε που ανάλογα εεεεεε σου είπα ανάλογα με την ταυτότητα, με τη φυσιογνωμία, την ταυτότητα και τις ανάγκες του κάθε οργανισμού, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να έχει και έναν διαφορετικό ρόλο ας πούμε έτσι;

Σ.Κ.Α.: Όπως λογικά κι εσείς ως κοινωνιολόγος....

ΣΥΝ.1: Ναιiiii...καιiiii

Σ.Κ.Α.: Ανάλογα με τη φύση του προγράμματος...

ΣΥΝ.1: Ναιiiiiiii...υπάρχουνε και διαφορετικοί ρόλοι. Πολλοί κοινωνικοί λειτουργοί εεε παρείχαν συμβουλευτικές υπηρεσίες εδώ, παρείχαν πληροφόρηση για το προνοιακό κομμάτι έτσι; που αφορούσε ας πούμε ενημέρωση για επι επιδόματα, δικτύωση με δομές κοινωνικές και άλλες, με τη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας, της Νομαρχίας ή των Νομαρχιών, δηλαδή εεεε εεεε διαφοροποιείται ο ρόλος πολύ συχνά δεν είναι πάντα στατικό έτσι; βέβαια πάντα υπήρχε πάντα πολλή καλή συνεργασία. Όλων των ε ε εε ειδικοτήτων, γι' αυτό και εε ε ε όχι στις αρχές ε ε ε η λειτουργία πολλών χρόνων του συμβουλευτικού κέντρου, κάναμε κάθε βδομάδα διεπιστημονική συνάντηση. Όπως σου είπα και πριν και συζητούσαμε και ορισμένα θέματα που προκύπτανε κατά τη συμβουλευτική διαδικασία, αλλά και ορισμένα ειδικά περιστατικά και τα αναλύαμε και ε ε ε για να παρέχεται όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη υποστήριξη στα άτομα τα οποία απευθύνονταν σε εμάς.

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Δεν έχω να σας ρωτήσω κάτι άλλο...

ΣΥΝ.1: Δεν έχεις να με ρωτήσεις κάτι άλλο;

Σ.Κ.Α.: Όχι...Εεε σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνεργασία.

ΣΥΝ.1: Να σαι καλά.

Σ.Κ.Α.: Σας ευχαριστώ.

ΣΥΝ.1: Παρακαλώ.

Συνέντευξη 2

Συνεντευκτής: Μπαλαούρα Αικατερίνη

Συνεντευξιαζόμενος (ειδικότητα): Ψυχολόγος

Τόπος: ΚΕΘΙ

Ημερομηνία: 21/11/2011

Σ.Κ.Μ.: Όπως σας είπα ήδη, ονομάζομαι Μπαλαούρα Κατερίνα και είμαι φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Πατρών και η συνέντευξη γίνεται στα πλαίσια της διπλωματικής μας εργασίας.

ΣΥΝ.2: Να κάνω μια ερώτηση; Πώς και διαλέξατε το Κ.Ε.Θ.Ι. για case study; Μου κάνει τρομακτική εντύπωση.

Σ.Κ.Μ.: Γιατί το λέτε αυτό;

ΣΥΝ.2: Εεεε... αυτό δεν μας έχει ξανατύχει εμάς...εσείς δηλαδή το ξέρατε; Μας έχετε ακούσει ή έτυχε απλά; Ή έτυχε να σας γίνει κάποια αναφορά για την ισότητα;

Σ.Κ.Μ.: εεε...μας άρεσε η ισότητα σαν θέμα και επειδή το ΚΕΘΙ, είναι Κέντρο Ερευνών για θέματα ισότητας...

ΣΥΝ.2: Το ξέρατε το ΚΕΘΙ;

Σ.Κ.Μ.: Ναι ναι ναι

ΣΥΝ.2: Μπράβο σας! Για αυτό αξίζετε να σας δώσουμε και συνέντευξη!

Σ.Κ.Μ.: Ναι..και να σας πω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δεν θα καταγραφούν...

ΣΥΝ.2: Εντάξει, εντάξει δεν έχω τέτοιο πρόβλημα

Σ.Κ.Μ.: Από ποια σχολή έχετε αποφοιτήσει;

ΣΥΝ.2: Ψυχολογία Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σ.Κ.Μ.: Και πόσο χρονικό διάστημα εργάζεστε στο ΚΕΘΙ;

ΣΥΝ.2: Το 94 – 95 εκπαιδευτήκα και στην μονάδα πληροφόρησης γυναικών και το ΚΕΘΙ έκανε τότε τεράστια προσπάθεια να μεταφέρει τεχνογνωσία από το αντίστοιχο ιταλικό ΚΕΘΙ (λέει το όνομα). Δηλαδή, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, μεταφέρθηκε εξειδικευμένη συμβουλευτική για τις γυναίκες. καταρχήν, είχε εκπαιδεύσει, καταρχήν, οκτώ γυναίκες και μετά μείνανε από τις οκτώ μόνο οι έξι, από τις οποίες στο κομμάτι το επιστημονικό έχουν μείνει μόνιμα. Μετά από το 96 μέχρι και σήμερα εργάζονται στο ΚΕΘΙ σε διάφορες θέσεις.

Σ.Κ.Μ.: Μπορείτε να μου πείτε ποιες υπηρεσίες συνολικά παρέχει το ΚΕΘΙ;

ΣΥΝ.2: Το ΚΕΘΙ όπως έχετε δει...έχετε και στην Πάτρα, έτσι δεν είναι;

Σ.Κ.Μ.: Ναι

ΣΥΝ.2: Ο βασικός του στόχος είναι η... χμμμμ...διέρευνα ερευνών και να αναγνωρίσει, μελετά όλα εκείνα τα φαινόμενα που συντηρούν, αναπαράγουν ό,τι έχει να κάνει με την ισότητα των φύλων και το ανάποδο, να προωθεί τεχνογνωσία και να παρέχει στο κομμάτι του να προχωράει στην ισότητα των δυο φύλων. Βασικός του στόχος είναι η ισότητα. Και αυτό

που λένε στη συνέχεια η έννοια της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές. Άρα αυτό τι σημαίνει αυτό. Ότι τα Κ.Ε.Θ.Ι. σε ότι έχει να κάνει, γιατί η ισότητα είναι τα πάντα εεε να στο πιάσω όμως αναλυτικά. Το ένα έχει να κάνει με την εκπαίδευση. Το Κ.Ε.Θ.Ι. έχει υλοποιήσει πολλά προγράμματα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. , στην ουσία ήταν παρεμβατικά μαθήματα και ένα τεράστιο υλικό του πως προωθείται η ισότητα των φύλων μέσα στην εκπαίδευση. Κυρίως έχει στην τριτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έτσι; Και υπάρχει θέμα να μπει στην πρωτοβάθμια κάποια στιγμή και ελπίζουμε να γίνει. Λοιπόν είναι ένα κομμάτι της παιδείας που ξέρετε πάρα πολύ καλά ότι είναι ένας μεγάλος χώρος δημιουργίας και αναπαραγωγής και συνέχισης των στερεοτύπων των φύλων και των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών και ήταν ένα μεγάλο κομμάτι του Κ.Ε.Θ.Ι. να; Ένα μεγάλο κομμάτι είχε να κάνει με την παιδεία που έγινε μέσω των Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ένα άλλο τεράστιο κομμάτι πάλι του Κ.Ε.Θ.Ι. έχει να κάνει με τη βία. Το Κ.Ε.Θ.Ι. πρώτο στην Ελλάδα ανέδειξε και μελέτησε και μέσα από έρευνες και μέσα από μια τεράστια καμπάνια, είδατε και κάποιες αφίσες του Κ.Ε.Θ.Ι. που είναι με σελοφάν έτσι; ανοχή ενάντια στη βία έτσι; (παύση). Άρα το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπάθησε να εεε παρέμβει σε έναν, αν θέλετε, σιωπηρό και αόρατο φαινόμενο που έπασχαν πάρα πολλές γυναίκες. Τότε είχε γίνει μια γραμμή sos με πάρα πολλά τηλεφωνήματα και έρευνες κλπ και πολύ υλικό. (παύση) ένας άλλος τομέας που είχε παρέμβει, είχε μεγάλη παρέμβαση, έχει να κάνει με το πώς να στηρίζουν τις γυναίκες. Μετά από πολλά προγράμματα που το έκανε αυτό εεε, είτε για γυναίκες στην κορυφή, είτε μέσα από...δε θυμάμαι εεε έφτιαξε έναν πάρα πολύ καλό οδηγό. Μπορείτε να τον πάρετε πουuuu λέγεται «καριέρα στην πολιτική» και τι ουσιαστικά αποφασίζει να κάνει το Κ.Ε.Θ.Ι. , να φέρει τεχνογνωσία, εμπειρία, αυτό που αναφέρεται και στην ευρωπαϊκή και στη διεθνή βιβλιογραφία σε ότι αφορά το πώς να στηρίζουμε τις γυναίκες να πάρουν θέσεις – ευθύνες. Και αυτό γιατί είναι κρίσιμος τομέας για την ισότητα ή οι γυναίκες να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό σε αυτό που λέμε λήψη αποφάσεων. Ξέρετε πόσο χαμηλό είναι το ποσοστό, έτσι δεν είναι; Στους 300 τόσους δημάρχους μόνο 8 είναι γυναίκες, μιλάμε για τεράστιο έλλειμμα. Άρα το Κ.Ε.Θ.Ι. ως κέντρο ερευνών για θέματα ισότητας, μέσα από έρευνες, προσπάθησε να δείξει και να δώσει εεε ας πούμε κατευθύνσεις και τεχνογνωσίες στο κομμάτι αυτό. Ένας τέταρτος τομέας που το Κ.Ε.Θ.Ι. πολύς σοβαρός που έχει μεγάλη εμπλοκή, έχει να κάνει με την απασχόληση και την πρακτικότητα των γυναικών που πρώτο το Κ.Ε.Θ.Ι., από τα πρώτα δημιούργησε, είχε και άλλα πιο πριν από εμάς τεράστιο μια μεγάλη συμβουλευτική για θέματα απασχόλησης γυναικών που ουσιαστικά ανέδειξε το θέμα του φύλου, όσον αφορά την απασχόληση, ότι οι γυναίκες είναι πιο κακοποιημένες, σε μεγάλο ποσοστό είναι πιο ευάλωτες. Υπάρχουν εργασίες που είναι εις βάρος των γυναικών με πολύ χαμηλές αμοιβές κλπ και ταυτόχρονα είναι στη μεγάλη ικανότητα σε επίπεδο συμβουλευτικότητας. Και μέσα από τις μονάδες του και τα κέντρα συμβουλευτικής εεε τα προγράμματα που υλοποίησε NOW 1, NOW 2, NOW 3, κοινωνικός αποκλεισμός, δράσεις πληροφόρησης γυναικών. Τα τελευταία χρόνια ως επιστημονικός σύμβουλος για θέματα ισότητας, μέσα από το έργο «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών» που ήταν πάλι για την επιχειρηματικότητα. Το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπάθησε να διαμορφώσει και στις και την τεχνογνωσία και τη συμβουλευτική την εξειδικευμένη, με την οπτική του φύλου και υποστηρίζει αυτές τις γυναίκες. Στην αρχή δημιουργήθηκε η μεθοδολογία μας και πολύ αργότερα τα Κ.Π.Α επικεντρωμένα στην απασχόληση με εργασιακούς συμβούλους (παύση) δηλαδή η τεχνογνωσία του Κ.Ε.Θ.Ι. και σε όλα τα Κ.Π.Α., σε όλα στην Ελλάδα (παύση). Αξίζει να σημειωθεί ότι επίσης έχει κάνει δυο, τρεις οδηγούς, πέντε οδηγούς για τη συμβουλευτική των γυναικών, για την επιχειρηματικότητα, για γυναικείους συνεταιρισμούς. Γύρω στους 120 συνεταιρισμούς έχουν δημιουργηθεί στην Ελλάδα όλα αυτά τα χρόνια και συνεχίζουμε και έχουμε ακόμη επαφή μαζί τους. Πέμπτος τομέας που έχει ειδικευτεί και ανέπτυξε και είχε πολλή μεγάλη δράση, έχει να κάνει με προγράμματα που έχουν να κάνουν που' χουνε τα ευρωπαϊκά προγράμματα και η Γκερμότση θα σας πει πιο πολλά μετά. Ουσιαστικά μέσα από αυτά τα αναπτυξιακά

προγράμματα και μέσα από... και με τους κοινωνικούς εταίρους εεε να σας πω για την εταιρικότητα, που αποκτήσανε τεχνογνωσία, εμπειρίες σε ότι αφορά την υποστήριξη των γυναικών σε όλους τους τομείς (παύση) που σε μεγάλο βαθμό είχαν σχέση με τις προηγούμενες θεματικές, όπως είναι οι γυναίκες στην κορυφή, οι γυναίκες και η βία. Ένας άλλος τομέας που το Κ.Ε.Θ.Ι. είχε μεγάλη δράση όλα αυτά τα χρόνια είχε να κάνει με την υγεία των γυναικών, κυρίως σε συνδυασμό με τις συμβουλευτικές μας υπηρεσίες. Υπήρχαν κινητές μονάδες σε όλη την Ελλάδα και μέσα από ευρωπαϊκά προγράμματα εεεε και πάντα σε συνδυασμό με τις δράσεις για θέματα ισότητας. Ένας άλλος τομέας που ουσιαστικά αυτό που προσπαθώ να σας πω είναι το εξής: το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπάθησε σε όλες τις πολιτικές που εφάρμοσε να αναδείξει τη διάσταση του φύλου και να παράγει τεχνογνωσία και μεθοδολογία και να την προσαρμόσει στα ελληνικά δεδομένα και να τη διαχέσει εκεί που την ενδιαφέρει, είτε αυτά είναι Πανεπιστήμια, είτε σχολεία εεε, είτε τοπική αυτοδιοίκηση. Ένας άλλος επίσης τεράστιος τομέας που το Κ.Ε.Θ.Ι., νομίζω ό εκτός ή ο έβδομος, ο εκτός έχει να κάνει με την εναρμόνιση πολιτικής και κοινωνικής ζωής, που τι σημαίνει αυτό; Ήταν και είναι ένας από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συμφιλίωση θα δείτε ται;; Αντρες, γυναίκες να μπορούνε μέσα από ίσους όρους να διαχειρίζονται τον επαγγελματικό και τον ιδιωτικό τους βίο. Αυτό όμως που έχει αποδειχθεί είναι ότι αυτό είναι και ο ρατσισμός των γυναικών, αφού έχουν πολλαπλούς ρόλους και πολλαπλά καθήκοντα, έτσι; Το Κ.Ε.Θ.Ι. μέσα από τις EQUAL έκανε τεράστιο έργο με την «Ανδρομέδα», δημιούργησε καινούριους οδηγούς, μεθοδολογία έτσι; Και ένα που αναδεικνύει μέσα από έρευνες, τι συνέβαινε μέσα στην Ελλάδα, σαν καλές πρακτικές συμφιλίωσης έτσι; Αν έχουμε κάτι άλλο πολύ μεγάλο στην πορεία θα σας το πω, διαφορετικά αυτό που έχει σχέση να πω είναι ότι το Κ.Ε.Θ.Ι. σε όλους τους μεγάλους τομείς της πολιτικής ανέδειξε το θέμα του φύλου και παρήγαγε την τεχνογνωσία και βιβλιογραφία και έρευνα που στόχο είχαν ακριβώς την προσπάθεια για την ισότητα των φύλων.

Σ.Κ.Μ.: Τα προγράμματα που μου έχετε πει έχουν υλοποιηθεί...;

ΣΥΝ.2: Στο 100%.

Σ.Κ.Μ.: Υπάρχουν και κάποια που ξεκίνησαν, αλλά δεν έχουν ολοκληρωθεί;

ΣΥΝ.2: Όχι, είχαμε πάντα πολλή μεγάλη επιτυχία στα προγράμματά μας. Είχαμε πολλή καλή τακτική και πολλά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σ.Κ.Μ.: Υπάρχουν άλλες πληθυσμιακές ομάδες που απευθύνονται;

ΣΥΝ.2: Το Κ.Ε.Θ.Ι. κυρίως απευθύνεται στις γυναίκες, αλλά η γυναίκα δεν είναι απλά μια, αλλά είναι πολλές πληθυσμιακές ομάδες. Είναι οι γυναίκες που έχουν πολλαπλές διακρίσεις, μονογονεϊκές, μετανάστριες, γυναίκες με αναπηρία με διαφορετική εθνική καταγωγή. Το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπαθούσε πάντα, αυτό που λέμε, να στηρίξει, μέσα από όλα τα προγράμματά του όμως, είχε κάνει κοινωνικό αποκλεισμό τώρα που μου το λες, έτσι; Και φυσικά μέσα στα σχολεία, όπου εκεί δεν είναι μόνο γυναίκες. Μιλάμε για στερεότυπα, οπότε; Οπότε ο στόχος είναι αγόρια, κορίτσια και οι καθηγητές, δε μιλάμε μόνο για κορίτσια. Μιλάμε για γυναίκες – άνδρες καθηγητές ουσιαστικά οι υπηρεσίες είναι για γυναίκες, αλλά όλα τα υπόλοιπα μπορούνε να αντιληφθούνε το φύλο, τον παράγοντα φύλο σε όλο τον πληθυσμό και είναι σημαντικό. Δεν ξέρω αν καταλαβαίνετε τη διάκριση. Το φύλο δεν αφορά μόνο τις γυναίκες. Τι σημαίνει αυτό δηλαδή; Αυτό αποτέλεσε για πολλά χρόνια και μια παρερμηνεία, αν θέλεις αφορά και τα δυο φύλα. Το θέμα είναι να γνωρίζουμε κάθε πολιτική, τι επιπτώσεις έχει σε κάθε φύλο ξεχωριστά. Το 'χουμε αυτό;

Σ.Κ.Μ.: Ναι ναι.

ΣΥΝ.2: Και να μετράμε τις συνέπειές του και κατά πόσον είναι δίκαια και δημοκρατικά αυτά που φέρουν αυτές οι πολιτικές και αυτά τα μέτρα στα δυο φύλα. Αυτό είναι η οπτική του φύλου που μου είπες νωρίτερα. Ότι αφορά για τις γυναίκες ουσιαστικά περιλαμβάνουν θετικές δράσεις, δηλαδή τι; Εκεί όπου έχει ανιχνευθεί ότι υπάρχει ανισότητα, εκεί έχει να κάνει με την έννοια του φύλου και εκεί είναι και η πίεση για τις γυναίκες. Το 'χουμε και αυτό;

Σ.Κ.Μ: Ναι το 'χουμε.

ΣΥΝ.2: Ωραία (γέλιο). Γι' αυτό κοιτάω, μήπως κουράζω καμία φορά τη συζήτηση. Δεν σας περάζει;

Σ.Κ.Μ.: Όχι. Θεωρείτε ότι είχαν απήχηση αυτά τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν;

ΣΥΝ.2: Τεράστια. Να καταλάβετε, επειδή συμμετείχα σε πολλά από αυτά τα προγράμματα, ακόμη έρχονται γυναίκες και μας απευθύνουν το αίτημά τους για στήριξη και δε συζητάμε για φορείς, μέσα από τη σελίδα μας υπάρχουν πάρα πολλές έρευνες αναρτημένες, που ερευνητές και μεταπτυχιακοί φοιτητές, αλλά και η τοπική αυτοδιοίκηση έρχονται και μας ζητούν τη συνδρομή τους.

Σ.Κ.Μ.: Όλα εξίσου αυτά που υλοποιήθηκαν, θεωρείτε ότι είχαν την ίδια απήχηση ή υπήρχε κάποιο από αυτά που είχε περισσότερη;

ΣΥΝ.2: Είχε να κάνει με την αναγκαιότητα η απήχηση. Η απασχόληση, επειδή οι γυναίκες ήταν άνεργες, η βία, η οποία ήταν ένα τυφλό σημείο για την ελληνική κοινωνία, όταν αναδείχθηκε για πρώτη φορά είχε τεράστια απήχηση. Με την πολιτική οι γυναίκες που παίρνουν θέση ευθύνης έχει απήχηση, αλλά δεν είναι κάτι τόσο απλό. Νομίζω ότι αυτά είναι τα πιο σημαντικά. Εγώ τα θεωρώ, μπορεί να είναι και λάθος. Είναι δική μου εκτίμηση. Και η εκτίμησή μου αυτή έχει να κάνει και με το εύρος που απευθύνθηκε.

Σ.Κ.Μ.: Στα προγράμματα αυτά, τι ειδικότητες επαγγελματιών συμμετείχαν;

ΣΥΝ.2: Κυρίως επαγγελματίες.

Σ.Κ.Μ.: Σαν;

ΣΥΝ.2: Κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι, οικονομολόγοι και νομικοί. Το Κ.Ε.Θ.Ι. πρώτη φοράς ακόμα και αυτό ήταν μεγάλη επιτυχία μας, παρείχε νομική συμβουλευτική και ειδικά στις γυναίκες.

Σ.Κ.Μ.: Εσείς που είστε πολλά χρόνια στο Κ.Ε.Θ.Ι. σε ποια προγράμματα έχετε συμμετάσχει;

ΣΥΝ.2: Η βασική μου απασχόληση έχει να κάνει με την απασχόληση. Ξεκίνησα σαν σύμβουλος, μετά υπεύθυνη μονάδας, σαν συντονίστρια και επιστημονική υπεύθυνη. Είχα τον επιστημονικό ρόλο για τις υλοποιούμενες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών. Άρα το μεγαλύτερό μου κομμάτι έχει να κάνει με την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα. Παράλληλα όμως ότι έχει να κάνει με το Κ.Ε.Θ.Ι., μια και είχα μια επαφή λόγω του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και είχε συμφιλίωση της ιδιωτικής και της επαγγελματικής ζωής.

Σ.Κ.Μ.: Μπορείτε να μου πείτε λίγα λόγια για το ρόλο σας στο κάθε πρόγραμμα;

ΣΥΝ.2: Στο πρώτο στην αρχή ήμουνα σύμβουλος. Ουσιαστικά αυτό που εκπαιδεύτηκα να κάνω ήταν εξειδικευμένη συμβουλευτική στις γυναίκες. Για πολλά χρόνια λειτούργησα σαν

σύμβουλος. Έβλεπα 8 γυναίκες την ημέρα και ξέρετε τι σημαίνει αυτό. Ήταν τεράστια δουλειά, γιατί πρέπει να καλύψεις και το φάκελο και τα δεδομένα, να πάρεις και μια ανάσα να μην καείς, έτσι; Τότε βέβαια είχαμε την ανάγκη να κάνουμε κάτι καινούριο. Ήμασταν και πολύ νέες. Μιλάμε τότε για 14.000 γυναίκες το χρόνο. Μιλάμε τότε για έναν πολύ μεγάλο αριθμό. Μετά έγινα υπεύθυνη της μονάδας. Είχαμε τότε μονάδες, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο. Ήμουν υπεύθυνη της Αθήνας. Στη συνέχεια έγινα υπεύθυνη για όλες τις μονάδες Αθήνα, Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλο, Θεσσαλονίκη. Σε αυτή τη θέση ως υπεύθυνη έμεινα για τρία χρόνια. Μετά όταν αναλάβαμε ένα πρόγραμμα στήριξης και συμβουλευτικής, συνέχισα να είμαι συντονίστρια και υπεύθυνη συμβουλευτικής. Στην πορεία όταν η Γενική Γραμματεία Ισότητας ανοίγει ένα τεράστιο πρόγραμμα, το «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις των γυναικών», είχαμε 14 συμπράξεις, 160 φορείς, 1000 σύμβουλοι, αναλαμβάνει το Κ.Ε.Θ.Ι. , ήμουν η συντονίστρια του Κ.Ε.Θ.Ι. που είχα το ρόλο επιστημονικού σύμβουλου. Ο ρόλος μου ήταν αν φτιάξω μια ομάδα βασικής κρούσης εκπαίδευσης, που σημαίνει αυτό ήμασταν τέσσερα άτομα και εκπαιδεύσαμε σε 14 περιφέρειες 1000 άτομα. Ένα καταπληκτικό πρόγραμμα. Στη συνέχεια σαν συντονίστρια του έργου έφτιαξα μια ομάδα, όπου ένα portal του έργου αυτού, που τι σημαίνει αυτό, online ο κάθε σύμβουλος, αντί να κρατάει χειρόγραφο φάκελο, είχαμε επικοινωνία μέσω internet. Εγώ παρακολουθούσα ανά πάσα στιγμή οποιονδήποτε σύμβουλο σε οποιοδήποτε σημείο της χώρας ήθελα. Κάθε μήνα αυτός μου έστελνε έκθεση μέσω internet και ανεβάζαμε σε αυτό μέσα εκεί άρθρα, βιβλιογραφία, δηλαδή όλος ο συντονισμός γινόταν μέσω του internet. Και ήταν κι καινοτόμο και ήταν μια εκπληκτική δουλειά του Κ.Ε.Θ.Ι. η οποία αναγνωρίστηκε και έγινε μάλιστα και καλή πρακτική και στην Ευρώπη μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Και το έργο που έκανα ήταν επειδή είχα 17 διαφορετικές δομές, είχα διαφορετικούς λογιστές. Ήταν το Κ.Ε.Θ.Ι. στη μέση όμως. Τα 1000 άτομα ήταν στελέχη τοπικής αυτοδιοίκησης και Μ.Κ.Ο. που δημιούργησαν το έργο σε όλη την Ελλάδα. Το Κ.Ε.Θ.Ι. κι εγώ σαν συντονίστρια του έργου είχα 17 άτομα στη συνεργασία μου, το οποίο το καθένα από αυτά είχε μια σύμπραξη να παρακολουθεί. Ο συντονισμός και η παρακολούθηση αυτών ήταν έργο δικό μου.

Σ.Κ.Μ.: Εσείς το κάνατε αυτό, η επιλογή σας έγινε με συγκεκριμένα κριτήρια σε σχέση με άλλους κοινωνικούς επιστήμονες;

ΣΥΝ.2: Τότε;

Σ.Κ.Μ.: Ναι

ΣΥΝ.2: Ναι βέβαια. Τότε είχε γίνει κάτι σαν πρόσκληση μέσα από συνέντευξη. Σας πληροφορώ ότι ήταν πολλά τα άτομα. Πρόκειται για 16 θέσεις, 200 βιογραφικά. Υπήρχε μια επιτροπή τότε με δυο διευθύντριες που επιλεχθήκαμε οι 16 μετά. Να καταλάβετε περνούσαμε από αξιολογήσεις και καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαίδευσης περνούσαμε από αξιολογήσεις. Είχαμε μια επιτροπή που μας αξιολογούσε. Η τελευταία ανάμνηση και η πιο έντονη, είναι για να επιλεγούν για την τελική φάση, πέρασα από ολόκληρο διοικητικό συμβούλιο του Κ.Ε.Θ.Ι. τότε, 13 άτομα. Το θυμάμαι σαν σήμερα. Ήταν στο τεράστιο τραπέζι του Κ.Ε.Θ.Ι. Ο πρόεδρος, η αντιπρόεδρος. Τα είπα ανάποδα. Η πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος. Ήταν ένα εκπληκτικό συμβούλιο. Αντιπρόεδρος ήταν ο Γιάννης, ο Ραγκούσης που είναι τώρα υπουργός, για να επιλεγούμε. Ήταν μια επίπονη και δύσκολη διαδικασία.

Σ.Κ.Μ.: Τι άλλες δυσκολίες έχετε συναντήσει, αν έχετε συναντήσει στην υλοποίηση των προγραμμάτων που έχετε συμμετάσχει;

ΣΥΝ.2: Εντός;

Σ.Κ.Μ.: Εντός και εκτός.

ΣΥΝ.2: Εκτός Κ.Ε.Θ.Ι. έχει να κάνει με το ότι μας θεωρούν «γραφικές». Τότε μιλάμε για το '94 – '95 που η ισότητα ήταν κάτι γραφικό, δηλαδή μας θεωρούσαν ότι πιθανά ήμασταν λεσβίες, πιθανά ανέραστες. Άτομα, ας πούμε, που δεν έχουν ιδιαίτερα καλή σχέση με το φύλο μας και όχι ωραίες και καλές γυναίκες με τα στερεότυπά τους, «Που δουλεύεις!». Και φυσικά μια τρομακτική απαξίωση από τους φορείς. Τότε ο Ο.Α.Ε.Δ. μας θεωρούσε ότι ήμασταν το «τίποτα» και με τη δουλειά μας αποδείξαμε πόσα πράγματα μπορούμε να κάνουμε.

Σ.Κ.Μ.: Ποια συναισθήματα σας έχει αφήσει όλη αυτή η μακροχρόνια εμπειρία;

ΣΥΝ.2: Περηφάνια. Αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και πολλές ικανότητες. Είναι μια δική μου διαδρομή.

Σ.Κ.Μ.: Θα αλλάζατε κάτι στον τρόπο που υλοποιούνται τα προγράμματα από το Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.2: Νομίζω θα άλλαζα πολλά. Το πρώτο θα ήταν να υπήρχε ένα σταθερό στελεχιακό δυναμικό. Νομίζω ότι είναι το πιο δύσκολο πράγμα για τα άτομα που εκπαιδεύονται. Είναι το πιο σημαντικό κομμάτι σε έναν οργανισμό, αποκτούν εμπειρία, φυσικά ύστερα από αξιολογήσεις, αποδείξανε το έργο τους και τις ικανότητές τους, την παρουσία τους και την εργασία τους, νομίζω θα έπρεπε να υπάρχει ιδιαίτερη μονιμότητα. Γιατί έχουν περάσει τρομερά αξιολογικά άτομα. Και λιγότερο, αλλά εγώ μένω στα αξιολογικά άτομα. Το ένα στοιχείο έχει να κάνει με αυτό. Το δεύτερο έχει να κάνει, που δεν έχει να κάνει με το Κ.Ε.Θ.Ι., αλλά με τη χρήση της νέας τεχνολογίας. Η εμπειρία μου με το portal ήταν εξαιρετική και η δικτύωση που αναδείχθηκε και οι δυνατότητες που δίνει η πληροφορική σήμερα για μια καλύτερη δουλειά. Νομίζω αυτά τα δυο θα έλεγα περισσότερο και πολλά μικρότερα.

Σ.Κ.Ν.: Και εντός του Κ.Ε.Θ.Ι. ;

ΣΥΝ.2: Είναι και εντός και εκτός. Είναι τα πιο σημαντικά. Το στελεχιακό προσωπικό που εκπαιδεύεται είναι πολύ σημαντικό.

Σ.Κ.Μ.: Το gender mainstreaming η στρατηγική αυτή θεωρείτε ότι έχει φέρει αλλαγές στην υλοποίηση των προγραμμάτων του Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.2: Για το Κ.Ε.Θ.Ι. σίγουρα. Γιατί το Κ.Ε.Θ.Ι. το έχει καταλάβει. Δεν είναι απλό πράγμα. Είναι μια εξαιρετικά δύσκολη έννοια να αντιληφθεί κανείς την έννοια του φύλου. Και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις πολιτικές. Στο Κ.Ε.Θ.Ι. να καταλάβατε, όταν κάναμε την εκπαίδευση, κάναμε εκπαίδευση πάνω στο gender mainstreaming. Στη μεθοδολογία από το σχεδιασμό μέχρι την υλοποίηση ήταν η πολιτική υλοποίησής του για τα προγράμματα προφανώς για το Κ.Ε.Θ.Ι.

Σ.Κ.Μ.: Όταν το Κ.Ε.Θ.Ι. ξεκίνησε, υπήρχε το gender mainstreaming ή προστέθηκε αργότερα;

ΣΥΝ.2: Όχι. Προστέθηκε αργότερα.

Σ.Κ.Μ.: Οπότε υπήρχαν αλλαγές;

ΣΥΝ.2: Ουσιαστικά εφαρμόστηκε το '94. Νομίζω ότι έβαλλε τα πράγματα λίγο πιο καλά στη θέση τους. Δηλαδή ανέδειξε πως το φύλο και διαπερνά όλες τις πολιτικές, γιατί τότε έκανε focus πάνω στη γυναίκα, δημιουργώντας έτσι μεγάλες αντιστάσεις στο αντρικό φύλο. Κάνοντας έτσι τις πολιτικές μεμονωμένες και αποσπασματικές. Το gender mainstreaming ουσιαστικά, αυτό που θέλει ουσιαστικά να κάνει είναι να αναδείξει τι επιπτώσεις έχουν οι πολιτικές σε κάθε φύλο. Και έτσι αναδεικνύεται η ανισότητα, γι' αυτό είναι αποτελεσματικό.

Γι' αυτό το Κ.Ε.Θ.Ι. ήταν από τους πρώτους φορείς που το αντιλήφθηκε και έκανε δουλειά πάνω σε αυτό.

Σ.Κ.Μ.: Υπάρχουν κάποια μειονεκτήματα πάνω σε αυτή τη στρατηγική που κατά τη γνώμη σας υπάρχουν;

ΣΥΝ.2: Στην εφαρμογή τους υπάρχουν. Στη λογική τους όχι. Νομίζω ότι η λογική του είναι πάρα πολλή απλή. Σου λέει, αξιολόγησε σε ποιο θέμα υστερεί και πόσο, το κάθε φύλο. Για παράδειγμα έχεις φτιάξει ένα δρόμο. Σε αυτό το δρόμο, πόσοι άνδρες και πόσες γυναίκες περνούν; Ποιος κουβαλάει συχνά το καρότσι; Οι άνδρες ή οι γυναίκες; Το έχεις αυτό υπόψη σου; Ποιοι χρησιμοποιούν μέσα μαζικής μεταφοράς; Οι άντρες ή οι γυναίκες; Στο λεωφορείο; Ποιοι μπαίνουν πιο συχνά; Εσείς τι λέτε; Οι γυναίκες. Άρα εσύ που εργάζεσαι στα λεωφορεία, υπάρχουν στάσεις που είναι κοντά σε χώρους που είναι παιδικοί σταθμοί ή σε νοσοκομεία ή κέντρα υγείας κλπ; Αυτό εννοώ ουσιαστικά. Δεν είναι κάτι extreme στη σύλληψή του. Η εφαρμογή του όμως δεν είναι κάτι απλό. Απαιτεί μεγάλη ανάλυση, για να δεις αν υπάρχουνε διαφορές σε αυτούς τους τομείς, εάν υπάρχουν όλες αυτές οι διακρίσεις. Πώς να εντάξεις αυτά που κατάλαβες, να τα εφαρμόσεις, να τα υλοποιήσεις και να τα αξιολογήσεις. Δηλαδή πιάνει όλα αυτά τα στάδια, δεν είναι κάτι απλό. Έτσι δεν είναι;

Σ.Κ.Μ.: Ναι. Με κοινωνικό λειτουργό έχετε συνεργαστεί ποτέ σε κάποιο πρόγραμμα;

ΣΥΝ.2: Προφανώς. Η διεπιστημονική ομάδα είναι κύριο μεθοδολογικό εργαλείο στη δουλειά μας. Τι σημαίνει αυτό; Ότι εμείς λειτουργούμε πάντα σαν ομάδα, ισότιμα, έχουμε ίση συμμετοχή. Η ομάδα έχει ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό, οικονομολόγο, είχαμε από το Πάντειο πολιτικό επιστήμονα και νομικό. Υπάρχει μια διεπιστημονικότητα στην ομάδα. Ήταν θέμα μεθοδολογίας, δεν ήταν κάτι τυχαίο. Θέλαμε να υπάρχουν όλες οι απόψεις, των ειδικών επιστημόνων.

Σ.Κ.Μ.: Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού ποιος ήταν; Μήπως γνωρίζετε;

ΣΥΝ.2: Σε εμάς, είχαμε όλοι τον ίδιο ρόλο. Ήταν όλοι σύμβουλοι. Απλά θέλαμε να υπάρχει εξειδίκευση σε κάποια θέματα. όπως για παράδειγμα για προνοιακά ζητήματα εσείς οι κοινωνικοί λειτουργοί έχετε μεγαλύτερη εξειδίκευση. Την ίδια δουλειά κάναμε όλοι.

Σ.Κ.Μ.: Θεωρείτε ότι ήταν σημαντικός ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού;

Κ.Ε.: Ήταν ισάξιος των υπολοίπων.

Σ.Κ.Μ.: Δηλαδή σαν ιδιότητα δεν θεωρείτε ότι έκανε κάτι διαφορετικό;

ΣΥΝ.2: Έκανε κάτι διαφορετικό ως προς την εκπαίδευσή του. Όχι ως προς την δουλειά όμως. Όπως και εγώ. Διαφώτιζε με την δική του οπτική θέματα που εγώ λόγω εκπαίδευσης δεν τα κατανοώ.

Σ.Κ.Μ.: Θεωρείτε χρήσιμο τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στην υλοποίηση των προγραμμάτων;

ΣΥΝ.2: Απόλυτα.

Σ.Κ.Μ.: Να σας ρωτήσω και κάτι τελευταίο για τα προγράμματα που έχουν λήξει. Υπάρχουν κάποιες αξιολογήσεις, σωστά; Τι γίνεται μετά την λήξη και την αξιολόγησή τους; Έχουν κάποιες επιδράσεις ή τελειώνει εκεί το πρόγραμμα;

ΣΥΝ.2: Τα προγράμματα αυτά είχαν συνέχεια. Με άλλο τίτλο, αλλά ήταν το ίδιο πράγμα. Τώρα είμαστε σε μια δύσκολη φάση και υπάρχει ένα κενό. Δηλαδή παλαιότερα άλλαζε μεν ο τίτλος αλλά γινόταν το ίδιο πράγμα υπήρχε μια συνέχεια.

Σ.Κ.Μ.: Θεωρείτε ότι αυτά τα προγράμματα έχουν επιτελέσει τους αρχικούς τους στόχους;

ΣΥΝ.2: Με την ευρεία έννοια, ναι. Τα ΚΕΘΙ σε πολύ μεγάλο βαθμό προσπαθούσαν τα προγράμματα αυτά και να βοηθήσει ένα μεγάλο αριθμό γυναικών αλλά κυρίως να δώσει κατευθύνσεις και τεχνογνωσία. Με αυτή την έννοια, ναι.

Σ.Κ.Μ.: Ωραία. Νομίζω ότι καλυφθήκαμε. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας και τις πληροφορίες που μου δώσατε.

ΣΥΝ.2: Σε περίπτωση που χρειαστούμε κάτι...

Σ.Κ.Μ.: Ναι, στην διάθεσή σας! Το τηλέφωνό μου είναι 210.....

Συνέντευξη 3^η

Συνεντευκτής: Ρούσσου Κάντιτα

Συνεντευξιζόμενος (ειδικότητα): Ψυχολόγος

Τόπος: ΚΕΘΙ

Ημερομηνία: 21/11/2011

Σ.Κ.Ρ.: Γεια σας. Είμαστε από το Τ.Ε.Ι. της Πάτρας από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας. Το θέμα της πτυχιακής μας εργασίας είναι η εφαρμογή των πολιτικών για θέματα ισότητας των δυο φύλων, το παράδειγμα του Κ.Ε.Θ.Ι. Οι Στόχοι μας είναι, αφενός να κατανοήσουμε τη λειτουργία του Κ.Ε.Θ.Ι. και τους στόχους του, καθώς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες αυτού. Να δούμε πως εφαρμόζεται το gender mainstreaming μέσω των προγραμμάτων που υλοποιεί το Κ.Ε.Θ.Ι., ο ρόλος των επαγγελματιών σε αυτό και τέλος η χρησιμότητα της Κοινωνικής Εργασίας σε αυτό. Μπορείτε να μου πείτε από πού έχετε αποφοιτήσει;

ΣΥΝ.3: Βεβαίως. Από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, από το τμήμα ψυχολογίας, το παλιό Φ.Π.Ψ. Και έχω κάνει και μεταπτυχιακό στην Κλινική Ψυχολογία πάλι στο Αριστοτέλειο.

Σ.Κ.Ρ.: Ωραία. Είναι η πρώτη σας εργασία αυτή;

ΣΥΝ.3: Όχι. Έχω εργαστεί και αλλού.

Σ.Κ.Ρ.: Η προηγούμενη εργασία σας είχε κάποια σχέση με την ισότητα;

ΣΥΝ.3: Όχι. Εργαζόμουν σε ψυχιατρείο και σαν εκπαιδευτρια σε θέματα επικοινωνίας. Είχα κάνει εκπαιδεύσεις σε γυναίκες που εργάζονταν σε επιχειρήσεις σαν βοηθούσα μέλη και μη αμειβόμενα. Αυτό έχει να κάνει πολύ με τα θέματα φύλου, αλλά τότε ήταν πάνω από όλα σε επίπεδο εκπαίδευσης.

Σ.Κ.Ρ.: Χρειάστηκε να λάβετε κάποια ειδική εκπαίδευση προκειμένου να εργαστείτε στο Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.3: Ναι. Πριν ξεκινήσω έκανα εκπαίδευση από τον οργανισμό. Από το ίδιο το Κ.Ε.Θ.Ι για ένα διάστημα εκπαιδεύτηκα σε θέματα φύλου στον επαγγελματικό προσανατολισμό και σε γυναίκες.

Σ.Κ.Ρ.: Αυτή την εκπαίδευση τη λαμβάνετε όλες οι ειδικότητες των εργαζομένων του Κ.Ε.Θ.Ι.

ΣΥΝ.3: Είναι ανάλογα με τα προγράμματα που υλοποιεί το Κ.Ε.Θ.Ι. εκείνο το διάστημα όλοι όσοι προσλαμβάνονταν, λάμβαναν αυτή την εκπαίδευση. Και όταν έρχονται οι συνάδελφοι, φυσικά κάποιος τους εκπαιδεύει, είτε άτυπα, ή τυπικά.

Σ.Κ.Ρ.: Εσείς πόσο εργάζεστε στο Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.3: Εργάζομαι από το '99, 12, 13 χρόνια.

Σ.Κ.Ρ.: Μήπως μπορείτε να με ενημερώσετε για τα προγράμματα που εφαρμόζει το Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.3: Αυτά που εφαρμόζει τώρα ή αυτά που εφάρμοζε το παρελθόν; Επειδή το Κ.Ε.Θ.Ι. δουλεύει κυρίως με ευρωπαϊκά προγράμματα δεν έχει standart παρεχόμενες υπηρεσίες. Είναι ανάλογα με το πρόγραμμα που περιέχει. Δεν ξέρω τι θα σας ενδιέφερε, τα παλαιότερα ή τα σημερινά;

Σ.Κ.Ρ.: Θα μπορούσατε να μου κάνετε μια συνοπτική ενημέρωση και για τα δυο;

ΣΥΝ.3: Έχει αρκετά. Εγώ θα σας πω για τα δυο πολύ μεγάλα που είχε. Το ένα που ήταν το πρόγραμμα «συμβουλευτικής προς γυναίκες» που είχε ψυχοκοινωνική στήριξη, επαγγελματικό προσανατολισμό, συμβουλευτική απασχόλησης, συμβουλευτική επιχειρηματικότητας. Διήρκησε πολλά χρόνια, γιατί αποτελούνταν από πολλά προγράμματα, δηλαδή από το '99 που ξεκίνησε μέχρι το 2006 υλοποιούσε κάποια προγράμματα. ΈΝ άλλο μεγάλο πρόγραμμα ήταν το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. που ήταν παρέμβαση μέσα στα σχολεία. Είχε εκπαιδευτές – εκπαιδευτριες του Κ.Ε.Θ.Ι. που εκπαίδευαν εκπαιδευτικούς για το πώς θα βάλλουν τα θέματα φύλου, στερεότυπα κλπ και να κάνουν μαθήματα με βάση έτσι ώστε να βάλλουν και αυτό το θέμα μέσα, δηλαδή πως θα κάνουν τα Μαθηματικά παίρνοντας σαν θέμα «φύλο και τα στερεότυπα», τα Θρησκευτικά, την Ιστορία και όλα τα υπόλοιπα. Αυτό διήρκησε πολλά χρόνια. Μετά το Κ.Ε.Θ.Ι. ενεπλάκειν και σε ένα πρόγραμμα μαζί με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας σαν επιστημονικός σύμβουλος, δηλαδή είχαν πάει διάφοροι φορείς σε όλη την Ελλάδα πρόγραμμα συμβουλευτικής για την απασχόληση και το Κ.Ε.Θ.Ι. είχε τον επιστημονικό ρόλο, δηλαδή εκπαίδευε τους συμβούλους των άλλων φορέων και έκανε την εποπτεία. Διοικούσε δηλαδή το πώς θα γινόταν η δουλειά και η εκπαίδευση και η εποπτεία των συμβούλων. Ήταν ένας έμμεσος τρόπος συμβουλευτικής. Μετά έγινε πάλι ένα συμβουλευτικό πρόγραμμα σε αυτό το πλαίσιο, όπως σας τα είπα, που έδωσε κυρίως έμφαση στις άνεργες στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα αυτών. Μετά έγιναν μαθήματα ελληνικών στις μετανάστριες, αλλά με ένα έτσι πιο πρωτότυπο τρόπο μέσω μουσικής, θεάτρου και πολιτισμού δηλαδή. Αυτά σε πολύ γενικές γραμμές βέβαια. Έκανε και πολλά άλλα προγράμματα μικρά. Θα σας τα πει η Βίκυ η Γκερμότση. Η Βίκυ γνωρίζει κυρίως τα διακρατικά προγράμματα. Μετά έγιναν διάφορες έρευνες και προέρευνες, τις οποίες μπορείτε να τις βρείτε στην ιστοσελίδα μας. Αφορούσαν την ανεργία, την κακοποίηση κλπ.

Σ.Κ.Ρ.: Τα προγράμματα που υλοποιούνταν κατά το παρελθόν, αλλά και τα σημερινά χωρίζονται σε κάποιους τομείς; Υπάρχουν δηλαδή κάποιοι κεντρικοί άξονες που εντάσσονται;

ΣΥΝ.3: Είναι αυτά τα θέματα κάπως. Το Κ.Ε.Θ.Ι. εστίασε κυρίως στη συμβουλευτική, παρέμβαση στα σχολεία.

Σ.Κ.Ρ.: Σε ποιες κυρίως πληθυσμιακές ομάδες εστιάζει;

ΣΥΝ.3: Κυρίως στις γυναίκες.

Σ.Κ.Ρ.: Μόνο στις γυναίκες;

ΣΥΝ.3: Μόνο στις γυναίκες ναι. Δεν έχουμε μπει στο κομμάτι των ανδρών ακόμη. Παρ' ότι κυρίως η ψυχοκοινωνική στήριξη εστιάζει εκεί, επειδή δεν υπήρχαν πολλοί φορείς που να ασχολούνταν με κακοποιημένες γυναίκες, πα' όλο που το πρόγραμμα ήταν για επιχειρηματίες και λοιπά. Στην ψυχοκοινωνική αρθρώνονται πάρα πολλές κακοποιημένες, οι οποίες έρχονταν μη έχοντας αλλού να απευθυνθούν, έρχονταν για ψυχοκοινωνική και μπορεί και να πήγαιναν και στην απασχόληση για να βρουν κάποια δουλειά και στη νομική – συμβουλευτική. Οπότε κάθε φορά εστιάζουμε σε αυτές τις γυναίκες. Αλλά στο Κ.Ε.Θ.Ι. οποιαδήποτε γυναίκα είναι πάνω των 18 ετών και να αναζητήσει υπηρεσίες, προγράμματα. Ας πούμε στις μετανάστριες, ομογενείς κλπ που ήθελαν τη γλώσσα.

Σ.Κ.Ρ.: Με ποιό τρόπο προσεγγίζετε την εκάστοτε πληθυσμιακή ομάδα, που απευθύνεται το πρόγραμμα;

ΣΥΝ.3: Τι είπατε ακριβώς;

Σ.Κ.Ρ.: Με ποιό τρόπο γίνεται η προσέγγιση της πληθυσμιακής ομάδας που απευθύνεται...;

ΣΥΝ.3: Εξαρτάται. Όταν κάναμε, ας πούμε μια καμπάνια το 2000 για την κακοποίηση. Το Κ.Ε.Θ.Ι. είχε αναλάβει, ήταν πανευρωπαϊκή καμπάνια, ήταν να αναδείξει το θέμα να γίνει γνωστό κλπ. Το Κ.Ε.Θ.Ι. είχε αναλάβει για την Ελλάδα, οπότε αναλάβαμε συνεντεύξεις, ημερίδες, βγήκαμε μοιράσαμε φυλλάδια στο δρόμο, βάλλαμε μέσα στους λογαριασμούς της ΔΕΗ κάποια πράγματα και τηλέφωνα. Ήταν αυτός ο τρόπος προσέγγισης. Τώρα με τις μετανάστριες παραδείγματος χάρη δεν θα λειτουργούσε κάτι τέτοιο. Οπότε πήγαμε στις κοινότητές τους, τους ενημερώσαμε για το πρόγραμμα κλπ. και έτσι ήρθαν. Κάθε φορά, ανάλογα με το πρόγραμμα τους προσεγγίζαμε ανάλογα. Ας πούμε στο ΕΠΕΑΕΚ δεν πηγαίναμε άμεσα σε γυναίκες βρίσκαμε τους εκπαιδευτικούς μέσω κάποιας ημερίδας, κάποιου συνεδρίου, βρίσκαμε τους εκπαιδευτικούς που θα ενδιαφέρονταν ώστε να περάσουν στα παιδιά αυτά τα πράγματα ανάλογα με το πρόγραμμα δεν υπάρχει κάποια στάνταρ πολιτική.

Σ.Κ.Ρ.: Πιστεύετε ότι είχαν απήχηση τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί;

ΣΥΝ.3: Είχαν ναι. Σε όσα ξέρω εγώ είχαν πάρα πολύ. Γιατί φαίνεται από τους αριθμούς, δεν έχω τώρα κάποιο από τα αριθμητικά, αυτά τα έχει η Ειρήνη. Αλλά είχαμε πάρα πολύ κόσμο.

Σ.Κ.Ρ.: Στην βιβλιογραφική ανασκόπηση που κάναμε είδαμε ότι το gender mainstreaming ήταν μια πρακτική που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα αρκετά νωρίς. Εσείς, από την έως τώρα εμπειρία σας, γνωρίζετε εάν αυτή η πρακτική εφαρμοζόταν από την αρχή της ίδρυσης του ΚΕΘΙ ή προστέθηκε αργότερα;

ΣΥΝ.3: Το ΚΕΘΙ εκ των πραγμάτων το είχε γιατί απευθυνόταν σε γυναίκες, σε φορείς και υπηρεσίες οι οποίες απευθύνονται σε όλο τον κόσμο. Και να δείτε αν βάλανε πολιτικές. Εμείς απευθυνόμαστε μόνο σε γυναίκες οπότε αυτό υπήρχε εξ αρχής. Παρείχε υπηρεσίες κ.λ.π. οπότε θα πρέπει να μιλήσετε με την γενική γραμματεία ισότητας για να το δείτε. Αυτοί το παρακολουθούν το πώς μπαίνεις σε όλα τα υπουργεία, στις πολιτικές...παρά σε μας.

Σ.Κ.Ρ.: Δηλαδή θεωρείτε ότι αυτή η πρακτική δεν επηρέασε το έργο του ΚΕΘΙ;

ΣΥΝ.3: Ήταν εξ αρχής προσανατολισμένο δεν μπορείς να δεις διαφορά αφού είχε σαν στόχο τις γυναίκες, πως θα τις βοηθήσεις, πως θα πάρεις θετικά μέτρα, τι υπηρεσίες θα προσφέρεις

στις γυναίκες, ήταν σαν εξ αρχής να το είχε. Δηλαδή δεν απευθυνόταν σε άντρες. Αυτό ίσως να είναι ένα θέμα που λείπει αλλά επειδή υπολείπονται πάρα πολύ οι γυναίκες και σε συνθήκες και σε οικονομικά μεγέθη, επικέντρωσε εκεί πέρα ώστε να μπορέσει να βοηθήσει, ώστε να δώσει ώθηση, οπότε, σε μας δεν υφίστανται καταλάβετε;

Σ.Κ.Ρ.: Εσείς σε ποια προγράμματα έχετε συμμετάσχει;

ΣΥΝ.3: Σε προγράμματα συμβουλευτικής, όλα αυτά είχαν άλλη ονομασία κάθε φορά αλλά παρείχαν το ίδιο πράγμα. Σε εκείνο που σας είπα ότι είχα επιστημονικό σύμβουλο στο πρόγραμμα μεταναστών με τα ελληνικά, αυτά τα πολύ μεγάλα. Και σε μικρότερα αλλά τα πολύ μεγάλα ήταν αυτά.

Σ.Κ.Ρ.: Ο ρόλος σας ποιος ήταν σε αυτά τα προγράμματα;

ΣΥΝ.3: Στην συμβουλευτική ήταν σύμβουλος απασχόλησης και επιχειρηματικότητας σε αυτό που λέμε διεπιστημονικός σύμβουλος ήμουν γενική συντονίστρια στην κεντρική και δυτική Μακεδονία και στα μαθήματα ελληνικών για μετανάστες ήμουν υπεύθυνη δομής μαζί με την Φανή που μιλήσατε πριν Για την Αθήνα για να το στήσουμε, για τον συντονισμό, να φτιάξουμε τα τμήματα ήθελε όλο αυτό το στήσιμο το οργανωτικό και κάναμε και βιωματική εκπαίδευση στις γυναίκες και ατομική συμβουλευτική σε γυναίκες που είχαν κάποια θέματα και ήθελαν να το κουβεντιάσουν περισσότερο.

Σ.Κ.Ρ.: Συνεργαστήκατε και με άλλους επαγγελματίες;

ΣΥΝ.3: Στο πρόγραμμα συμβουλευτικής ήταν έτσι και αλλιώς φτιαγμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να συνεργαζόμαστε γιατί υπήρχε διεπιστημονική ομάδα στην οποία υπήρχαν ψυχολόγοι, νομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί δεν υπήρχαν πολύ, ένας συνάδερφος που κάθισε για λίγο, οικονομολόγοι που ήταν σύμβουλοι επιχειρηματικότητας, όλες οι ειδικότητες τέλος πάντων συνεργαζόμασταν, συναντιόμασταν μια φορά την βδομάδα για ανάληψη καθηκόντων, για να συζητήσουμε τα θέματα, να κάνουμε εποπτείες, είχαμε εξωτερικό επόπτη, αυτά και άτυπα συναντιόμασταν όταν υπήρχε ένα θέμα με τον αντίστοιχο συνάδερφο για να το συζητήσουμε.

Σ.Κ.Ρ.: Γνωρίζετε με ποια κριτήρια γινόταν η επιλογή του επιστημονικού προσωπικού;

ΣΥΝ.3: Μέσω προκηρύξεων που έβγαζε η διοίκηση που είχε εκεί πέρα συνήθως βάζανε πτυχίο, προϋπηρεσία με συμβουλευτική σε θέματα γυναικών...τέτοιου είδους κριτήρια έβαζαν. Ανάλογα με το πρόγραμμα αλλάζει και το προφίλ, ας πούμε στις μετανάστριες επειδή υπήρχαν ψυχολόγοι ζητούσαν φιλολόγους, ζητούσαν χοροδιδασκάλους, μουσικούς, για να κάνουν όλα τα υπόλοιπα.

Σ.Κ.Ρ.: Οι αρμοδιότητες που είχε ο κάθε επαγγελματίας διαφοροποιούνταν ή ήταν όμοιες;

ΣΥΝ.3: Ανάλογα σε τι θέση έμπαινε. Ας πούμε κάποιος ψυχολόγος που έκανε ψυχοκοινωνική έπαιρνε τις αρμοδιότητες της ψυχοκοινωνικής. Κάποιος που έκανε την απασχόληση, έπαιρνε την απασχόληση. Ανάλογα με τον τομέα.

Σ.Κ.Ρ.: Τι συναισθήματα σας έχει αφήσει αυτή η εμπειρία;

ΣΥΝ.3: Εγώ είμαι πολύ ικανοποιημένη και ευχαριστημένη. Όσο λειτούργησαν, ήταν πάρα πολύ καλά αυτά τα προγράμματα. Δηλαδή ήταν πάρα πολύ εποικοδομητικά. Δηλαδή είδα ότι βοηθάει πολύ το να το βλέπεις από διάφορες πλευρές και να συνεργάζονται ή μια γυναίκα να μην έχει πολλές ειδικότητες στον ίδιο φορέα. Για παράδειγμα, για εύρεση εργασίας δεν το κάναμε εμείς, αλλά συνεργαζόμαστε με τον Ο.Α.Ε.Δ. Κάτι που χρειαζόταν ιδιαίτερη

προσπάθεια, για να τους γνωρίσεις και να συνεργαστείς μαζί τους. Όλα τα υπόλοιπα, εφόσον βρισκόμασταν στην ίδια υπηρεσία ήταν πολύ πιο εύκολο. Ας πούμε, αν χρειαζόσαι κάποιον νομικό να βγεις από το γραφείο και να βρεις κάποιο νομικό. Αυτά τα γραφειοκρατικά που μας διευκόλυναν πολύ, είτε για να συνεργαστούμε για κάποιο περιστατικό.

Σ.Κ.Ρ.: Η συνεργασία σας με τα υπόλοιπα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας αντιμετώπισε δυσκολίες;

ΣΥΝ.3: Πάντα υπάρχουν προβλήματα, αλλά εύκολα ήταν, θα το έλεγα. Αλλά γενικά εμείς σαν λαός δεν έχουμε πνεύμα συνεργασίας. Ήταν πιο εύκολο από ότι το φανταζόμουν. Οι άνθρωποι είχαν πνεύμα συνεργασίας να ανοιχτούν, να πουν, να ζητήσουν αυτό που ήθελαν και να δώσουνε. Προβλήματα δε θα το έλεγα. Ας πούμε με τους νομικούς π.χ. που δεν είναι στην παιδεία τους να συνεργάζονται με άλλες ειδικότητες, έχουν μάθει κάτι τελείως διαφορετικό Εκεί πέρα χρειάστηκε λίγο παραπάνω χρόνο, για να εξοικειωθούν. Αλλά ήταν στο πλαίσιο της ενημέρωσης και ήταν γενικότερα μια καλή εμπειρία.

Σ.Κ.Ρ.: Γενικότερα τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στη μέχρι τώρα πορεία σας;

ΣΥΝ.3: Δηλαδή;

Σ.Κ.Ρ.: Για παράδειγμα τι βελτιώσεις θεωρείτε ότι χρειάζονται να γίνουν;

ΣΥΝ.3: Είναι τέτοια η κατάσταση που δεν μπορώ να πω. Ας πούμε, το πρόγραμμα συμβουλευτικής τελείωσε. Δεν υπάρχει θέμα βελτίωσης. Αυτό που γενικότερα λείπει είναι ότι δεν υπάρχει σταθερότητα στις υπηρεσίες που προσφέρουμε. Κάτι που το λέμε τόσα χρόνια και θα συνεχίσουμε να το λέμε. Δηλαδή δόθηκαν κάποια χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να στησει συμβουλευτικά κέντρα το Κ.Ε.Θ.Ι. Τα έστησε, τα έκανε πιλοτικά, αλλά η πολιτεία δεν τα διατήρησε σαν μόνιμη υπηρεσία. Αυτό είναι το πρόβλημα. Ότι δηλαδή χάνονται και άνθρωποι και υπηρεσίες. Χάνεται και γνώση και εμπειρία. Φεύγουν οι άνθρωποι. Χάνονται και πάνε κάπου αλλού και το Κ.Ε.Θ.Ι. χάνει πολλούς ανθρώπινους πόρους. Αυτό αποτελεί ένα πρόβλημα, ότι δηλαδή δεν στέκονται οι υπηρεσίες.

Σ.Κ.Ρ.: Λόγω έλλειψης προσωπικού εννοείτε;

ΣΥΝ.3: λόγω βούλησης, χρηματοδότησης κλπ. Βούλησης να κρατηθούν αυτές οι υπηρεσίες και να έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Δηλαδή πολιτική βούληση, Δηλαδή εάν θέλει το κράτος να κρατήσει αυτές τις υπηρεσίες. Τώρα είμαστε και σε αυτή τη γενικότερη κρίση, η οποία επιδεινώνει τα πράγματα.

Σ.Κ.Ρ.: Στο παρελθόν είχατε συνεργαστεί με κάποιον κοινωνικό λειτουργό;

ΣΥΝ.3: Ναι. Υπήρχε στο συμβουλευτικό κέντρο.

Σ.Κ.Ρ.: Γνωρίζεται την Κοινωνική Εργασία σαν επιστήμη;

ΣΥΝ.3: Ναι γνωρίζω. Στο Κ.Ε.Θ.Ι., στο συμβουλευτικό πρόγραμμα δεν υπήρχε ξεχωριστή υπηρεσία κοινωνικού λειτουργού. Δηλαδή ο κοινωνικός λειτουργός είχε εκπαιδευτεί από εμάς στη συμβουλευτική απασχόλησης και έκανε συμβουλευτική απασχόλησης. Δεν έκανε κάτι ξεχωριστό. Έμπαιναν βέβαια και η πληροφόρηση για επιδόματα κλπ, αλλά κυρίως συμβουλευτική απασχόλησης ήταν. Δεν διαχωρίστηκαν οι υπηρεσίες που παρείχε.

Σ.Κ.Ρ.: Εσείς θεωρείτε σημαντική την παρουσία του στον χώρο του Κ.Ε.Θ.Ι. και γενικότερα της Κοινωνικής Εργασίας ως επιστήμη ;

ΣΥΝ.3: Όταν υπάρχει έργο συμβουλευτικής είναι χρήσιμοι. Αυτό είναι το πρόβλημα με το Κ.Ε.Θ.Ι. Ναι είναι χρήσιμη. Αυτό είναι, ότι δεν είναι μια υπηρεσία που παρέχει το ίδιο πράγμα συνέχεια, οπότε θα πρέπει να διαχωρίσετε λίγο τι γίνεται με τη μια υπηρεσία και με την άλλη.

Σ.Κ.Ρ.: Και κάτι τελευταίο. Θεωρείτε ότι μετά τη λήξη των προγραμμάτων επιτυγχάνονται οι αρχικοί στόχοι;

ΣΥΝ.3: Οι στόχοι του προγράμματος πραγματοποιούνται. Δηλαδή και αριθμητικά και ποιοτικά. Ξεπερνούν τις προσδοκίες και τους στόχους που αρχικά είχαν τεθεί. Το θέμα είναι αυτό που σας είπα, ότι δεν υπάρχει μονιμότητα στην παροχή των υπηρεσιών. Και αν χρειαστείτε οποιαδήποτε πληροφορία, μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου.

Σ.Κ.Ρ.: Ωραία. Ευχαριστούμε.

Συνέντευξη 4^η

Συνεντευκτής: Κορτέση Αναστασία

Συνεντευξιαζόμενος (ειδικότητα): Κοινωνική Ανθρωπολόγος

Τόπος: ΚΕΘΙ

Ημερομηνία: 21/11/2011

Σ.Κ.Α.: Να σας συστηθώ κιόλας: Ονομάζομαι Κορτέση Αναστασία, είμαι φοιτήτρια του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας στην Πάτρα. Εεε το θέμα της πτυχιακής μας είναι η εφαρμογή των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων το παράδειγμα του Κ.Ε.Θ.Ι. Αθηνών. Με στόχο της έρευνας μας: ο ρόλος του κοινωνικού επιστήμονα στην υλοποίηση προγραμμάτων αλλά και ο ρόλος του Κοινωνικού λειτουργού στην αντίστοιχη διαδικασία. Εεε απ' ότι σας ενημέρωσα και πριν τα προσωπικά σας στοιχεία δεν θα διαρρεύσουν. Είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε;

ΣΥΝ.4: Εεε ναι.

Σ.Κ.Α.: Θέλω να μου πείτε ποια είναι η ειδικότητά σας.

ΣΥΝ.4: Είμαι Κοινωνική Ανθρωπολόγος και Κοινωνική πολιτική κάνω, από το Πάντειο Πανεπιστήμιο και έχω μεταπτυχιακό σε θέματα φύλου από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Σ.Κ.Α.: Ωραία, πόσο καιρό εργάζεσθε στο Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.4: Είμαι από το 1999 και είμαι στο τμήμα Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Ασχολούμαι δηλαδή με την υλοποίηση Ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Σ.Κ.Α.: Ήταν η πρώτη σας εργασία εδώ στο Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.4: Εννοείται αν έχω εργασθεί αλλού;

Σ.Κ.Α.: Ναι.

ΣΥΝ.4: Πάνω στο πτυχίο μου ναι, η πρώτη μου ήταν, μπήκα με stage μάλιστα, με το πρόγραμμα του Ο.Α.Ε.Δ., για απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας.

Σ.Κ.Α.: Οι μεταπτυχιακές σας σπουδές που μου είπατε ότι αφορούσαν την ισότητα, ήταν ένα κριτήριο που συνέβαλε στην πρόσληψή σας;

ΣΥΝ.4: Όχι, κατόπιν έκανα το μεταπτυχιακό, αφού μπήκα.

Σ.Κ.Α.: Θα ήθελα να μου δώσετε ορισμένες πληροφορίες όσον αφορά, γενικότερα τις δράσεις που έχει κάνει το Κ.Ε.Θ.Ι.

ΣΥΝ.4: Εγώ θα σας πω κυρίως για τα προγράμματα με τα οποία ασχολούμαι εγώ. Το Κ.Ε.Θ.Ι. έχει ένα πολύ μεγάλο μέρος, το συμβουλευτικό, που σας το κάλυψαν τα κορίτσια, εγώ δεν έχω ασχοληθεί από το '99 που είμαι εδώ πέρα κάνουμε Ευρωπαϊκά κυρίως θέματα, διάφορα. Θα σας πω από τα σημαντικότερα προγράμματα που έχουμε κάνει: κατά την άποψή μου έχουμε κάνει για την βία, νομίζω σας το ανέφερε και η κα. Μ., που ήταν το «Σπάσε τη σιωπή» που ήταν προγράμματα που βγήκε προς τα έξω με τη Δ.Ε.Η., δηλαδή αποκόμματα της Δ.Ε.Η. και είχε γραμμή βοήθειας και έπαιρναν τηλέφωνο. Εεε τα «Κέντρα λήψης αποφάσεων» ήταν ένα πολύ σημαντικό πρόγραμμα που κάναμε ένα Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα και αυξήθηκε πάρα πολύ το ποσοστό, ήταν μαζί οι ευρωεκλογές και οι εθνικές και στέλναμε στις υποψήφιες αν δεν είχανε φυλλάδιο πώς να στέλνανε για να στηρίζουν την υποψηφιότητά τους και παρακινούσαμε, κάναμε εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα και τα βάζαμε, όποιες δεν είχανε λεφτά να κάνουν δικιά τους καμπάνια και παρουσιαζόντουσαν όλες σε ημερίδες. Ήταν πολύ καλό πρόγραμμα αυτό και είχε και αύξηση του ποσοστού των γυναικών. Ένα πολύ σημαντικό ήταν με την συμφιλίωση και είχαμε το ρόλο του πατέρα γιατί το Κ.Ε.Θ.Ι. επικεντρωνόταν μεν στο να ενδυναμώνει τις γυναίκες, υπάρχει αυτό αλλά ουσιαστικά είναι στην ισότητα των φύλων και είχαμε και ένα πολύ καλό πρόγραμμα που ήταν «ο ρόλος του πατέρα στην συμφιλίωση» και προσπαθούσαμε να παροτρύνουμε τους άνδρες ότι η ισότητα δεν αφορά μόνο τις γυναίκες. Πώς να μπορούν και αυτοί να συνδυάζουν την οικογένεια και την δουλειά της.

Σ.Κ.Α.: Οπότε τα περισσότερα προγράμματα σε ποιες πληθυσμιακές ομάδες απευθύνονταν; Στις γυναίκες;

ΣΥΝ.4: Στις γυναίκες ναι. Αλλά δεν παραβλέπετε και ο παράγοντας του φύλου. Μιλάμε για φύλο πάντα.

Σ.Κ.Α.: Πιστεύετε σε γενικότερο βαθμό ότι τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί από το Κ.Ε.Θ.Ι. είχαν απήχηση;

ΣΥΝ.4: Ναι, πολύ μεγάλη, αυτό μπορεί να αποδειχθεί με διάφορα και κυρίως επειδή είχαμε πάντα πολύ μεγάλη συμμετοχή σε όλα.

Σ.Κ.Α.: Απ' ότι έχουμε διαβάσει το Κ.Ε.Θ.Ι. όσον αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων και τις πολιτικές τις οποίες ακολουθεί, τις ακολουθεί σύμφωνα με το gender mainstreaming. Πιστεύετε εσείς ότι το gender mainstreaming που είναι μία στρατηγική σύμφωνα με την οπτική του φύλου έχει επιφέρει αλλαγές στο Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.4: Το gender mainstreaming είναι πολύ μεγάλο πράγμα είναι και εργαλείο και στρατηγική. Δεν εφαρμόζετε ακόμη απόλυτα είναι υπέρτατος στόχος αυτό.

Σ.Κ.Α.: Το Κ.Ε.Θ.Ι. το χρησιμοποιούσε αυτό από την αρχή της λειτουργίας του ή λειτούργησε για κάποιο χρονικό διάστημα και μετά το ακολούθησε;

ΣΥΝ.4: Κοιτάξτε, είναι υπέρτατος στόχος, απόλυτα δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Έχεις σαν γνώμονα το gender mainstreaming και προσπαθείς να το εφαρμόσεις εφαρμόζοντας εξ' αρχής και όλη η Ευρωπαϊκή πολιτική για την ισότητα των φύλων στηρίζετε εκεί πέρα. Το gender mainstreaming είναι ο απώτερος στόχος, η μεγαλύτερη στρατηγική γιατί είναι η εφαρμογή σε όλες τις πολιτικές. Το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπαθεί πάντα να το εφαρμόζει.

Σ.Κ.Α.: Οπότε είναι κάτι θετικό;

ΣΥΝ.4: Ναι, το θετικότερο! Βέβαια! Απλά είναι δύσκολο να εφαρμοστεί.

Σ.Κ.Α.: Εσείς έχετε συμμετάσχει σε πόσα προγράμματα;

ΣΥΝ.4: Εεε είναι πάρα πολλά, δεν μπορώ να πω τώρα, σίγουρα 20.

Σ.Κ.Α.: Θα μπορούσατε να μου πείτε τους τομείς;

ΣΥΝ.4: Είναι αυτά που ανέφερα και πριν τα σημαντικότερα. Σχεδόν σε όλους τους τομείς το έχουμε εφαρμόσει στην παιδεία, στην εκπαίδευση, στην υγεία των γυναικών αυτό ήταν ένα πολύ σημαντικό πρόγραμμα. Είχαμε στελεχώσει κινητές μονάδες που δραστηριοποιούνταν σε ολόκληρη τη χώρα. και έφεραν εις πέρας ένα πάρα πολύ καλό έργο.

Σ.Κ.Α.: Μπορείτε να μου πείτε συγκεκριμένα σε προγράμματα στα οποία έχετε συμμετάσχει, ποιες άλλες ειδικότητες επαγγελματιών υπήρχαν;

ΣΥΝ.4: Τώρα πάει ανάλογα με το πρόγραμμα, θέλετε να δείτε εσείς για κοινωνικούς λειτουργούς αν υπήρχαν;

Σ.Κ.Α.: Εεε όχι, είναι γενική η ερώτηση αλλά μας ενδιαφέρει και αν υπήρχαν κοινωνικοί λειτουργοί.

ΣΥΝ.4: Είναι ανάλογα τώρα, γιατί εγώ έκανα κυρίως Ευρωπαϊκά Προγράμματα που είχαμε συντονισμό, δηλαδή δεν είχαμε συγκεκριμένες ειδικότητες. Είχαμε ένα άλλο που ήτανε με νομικούς, οπότε είχαμε δικηγόρους που συμμετείχανε, ανάλογα με το πρόγραμμα. Αυτό που σας λέω με τους γιατρούς είχε γιατρούς, πέραμε και κοινωνικούς λειτουργούς, είχαμε και μαίες.

Σ.Κ.Α.: Υπάρχουν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια στην υλοποίηση των προγραμμάτων προκειμένου να συμμετάσχει κάποια ειδικότητα;

ΣΥΝ.4: Εάν η θεματική έχει κάποια σχέση πάντα. Καθορίζεται από αυτό και ποιος εμπλέκεται και τι αποτελέσματα θέλεις να έχει.

Σ.Κ.Α.: Εσείς ως επαγγελματίας, τις περισσότερες φορές, τι ρόλο έχετε;

ΣΥΝ.4: Εγώ κυρίως γράφω προγράμματα και στο συντονισμό. Ή συντονίζω ή είμαι βοηθός συντονιστή. Ανάλογα, αλλά είμαι και στη διαδικασία που είναι ανοικτές προσκλήσεις ενδιαφέροντος για να υποβάλεις προγράμματα, στη συγγραφή της πρότασης, στην επικοινωνία με τους εταίρους και στην υποβολή της είμαι σε όλη τη διαδικασία και ύστερα στο συντονισμό και τη διαχείριση του προγράμματος.

Σ.Κ.Α.: Γενικότερα στην εμπειρία σας από την υλοποίηση προγραμμάτων έχετε αντιμετωπίσει κάποιες δυσκολίες; Είτε ως επαγγελματίας είτε να έχετε δει ότι αντιμετωπίζει το ίδιο το πρόγραμμα κάποιες δυσκολίες, όσον αφορά τη λειτουργία του για παράδειγμα.

ΣΥΝ.4: Σε ποιο επίπεδο εννοείτε; Δυσκολίες τι είδους ας πούμε;

Σ.Κ.Α.: Οποιοσδήποτε δυσκολίες είτε εσείς ως επαγγελματίας στην υλοποίηση του προγράμματος είτε να έχετε δει κάποιες δυσκολίες στο πως λειτουργούν κάποια προγράμματα.

ΣΥΝ.4: Είναι ανάλογα τη θεματική, τα μεγαλύτερα προβλήματα ήταν γραφειοκρατικά στις εγκρίσεις, στις χρηματοδοτήσεις, σε τέτοια θέματα, στην επικοινωνία, και είναι ανάλογα και τη θεματική ας πούμε, αυτό το πρόγραμμα με τους άνδρες ήταν λίγο δύσκολο στο πώς να προσεγγίσουμε και πόσο θα θέλουν να συμμετέχουν, υπήρχε μία δυσκολία και να πείσεις τον άντρα γιατί είναι ένα θέμα ταμπού, θα έλεγα στην ελληνική κοινωνία. Να μπορέσει να συμμετάσχει ο άντρας 50 -50 στις δουλειές του σπιτιού, στην ανατροφή του παιδιού και οτιδήποτε, η βία ήταν πολύ δύσκολο γιατί φοβούνται, ας πούμε η καμπάνια του 2000 είχαμε κρούσματα να μας παίρνουν τηλέφωνα κ.τ.λ. Εγώ όσον αφορά τον συντονισμό των προγραμμάτων δεν είχα αντιμετωπίσει προβλήματα σε διοικητικό επίπεδο, ας πούμε.

Σ.Κ.Α.: Τα συναισθήματά γενικότερα που σας άφησε όλη αυτή η εμπειρία σας από τη συμμετοχή σας στα προγράμματα;

ΣΥΝ.4: Α! ήταν πολύ θετική, γενικά είμαι ευχαριστημένη, μου αρέσει πάρα πολύ το αντικείμενο γι' αυτό και έκανα το μεταπτυχιακό μου πάνω σε αυτό, είναι πολύ θετική εμπειρία, δύσκολος τομέας αλλά κατά την άποψή μου είναι πολύ ενδιαφέρον.

Σ.Κ.Α.: Εεε κάποια στιγμή τα προγράμματα λήγουν, μετά από κει και πέρα τι γίνεται; Εσείς βλέπετε ότι στο μεγαλύτερο βαθμό υπάρχουν θετικά αποτελέσματα; Ότι υπάρχουν αρνητικά; Θα μπορούσαν; Έστω να λήγουν κάποιες αλλαγές ούτως ώστε να λειτουργήσουν καλύτερα; Την προσωπική σας άποψη;

ΣΥΝ.4: Το πρόγραμμα ακριβώς το πρόγραμμα είναι ότι λήγουν και όλες οι δράσεις στηρίζονται στις χρηματοδοτήσεις ότι δεν υπάρχουν κονδύλια ώστε να μπορούν να συνεχίζονται και όταν υποβάλουν πρόταση γράφουν πως θα εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα. Δεν υπάρχουν χρηματοδοτήσεις που θα είναι μόνιμες και θα μπορούν να συνεχίζονται κάποια πράγματα. Όπως, ας πούμε οι υπηρεσίες. Εμείς αυτή τη στιγμή δεν παρέχουμε, γιατί είναι δύσκολο, είναι κάποια βέβαια που έχουν και αποτέλεσμα, που μπορούν να συνεισφέρουν. Για παράδειγμα, ο νόμος που βγήκε για την γονική άδεια η οποία μπορεί να παρέχετε και στους άνδρες. Αυτό είναι κάτι που μένει είναι κάποιες δράσεις που εκ των πραγμάτων δεν υπάρχουν δυστυχώς, να συνεχισθούν.

Σ.Κ.Α.: Στα προγράμματα που έχετε συμμετάσχει, έχετε συνεργασθεί με κάποιον Κοινωνικό Λειτουργό;

ΣΥΝ.4: Ναι, πολλές φορές.

Σ.Κ.Α.: Πιστεύεται πως είναι σημαντική η παρουσία του Κοινωνικού Λειτουργού στην υλοποίηση προγραμμάτων;

ΣΥΝ.4: Ναι, πιστεύω ότι είναι πολύ σημαντική. Ειδικά σε θέματα που έρχονται σε επαφή με γυναίκες από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες όπως και στον ξενώνα που έχει η Γ.Γ.Ι.

Σ.Κ.Α.: Γενικότερα γνωρίζετε για την επιστήμη της κοινωνικής εργασίας;, παρόλο που είστε διαφορετικής ειδικότητας;

ΣΥΝ.4: Ναι, βέβαια.

Σ.Κ.Α.: Τι θα πιστεύατε ότι θα μπορούσε να γίνει για να προωθηθεί περισσότερο η ισότητα των φύλων; Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να γίνει κάτι περισσότερο;

ΣΥΝ.4: Φυσικά θα μπορούσε να γίνει, πάντα υπάρχει περιθώριο για περισσότερο. Απλά είναι ένα δύσκολο θέμα και ειδικά στην ελληνική κοινωνία που είναι πιο παραδοσιακή, πρέπει να αρθούν πρώτα κάποια στερεότυπα ταμπού τα οποία ούτε οι ίδιες οι γυναίκες δεν τα έχουν

ξεπεράσει, ούτε οι ίδιες οι γυναίκες δεν μπορούν να διεκδικήσουν. Είναι μια παρεξηγημένη έννοια που έχει συνδεθεί με το φεμινισμό ότι οι γυναίκες πρέπει να κάνουν τα ίδια πράγματα με του άνδρες. Η ισότητα είναι κάτι παραπάνω από το να γίνουμε ίσοι διεκδικούμε την αναβάθμιση, δεν είναι να κάνω ότι κάνει ο άνδρας αλλά να έχω τις ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα να διεκδικήσω ότι και ο άνδρας και από κει και πέρα τα εκμεταλλεύεται ο καθένας να κάνει ότι νομίζει για μένα αυτό είναι και αυτό πρέπει να είναι.

Σ.Κ.Α.: Ωραία, δεν έχω να σας ρωτήσω κάτι άλλο σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνεργασία.

ΣΥΝ.4: Να είστε καλά!

Συνέντευξη 5

Συνεντευκτής: Μπαλαούρα Αικατερίνη

Συνεντευξιαζόμενος (ειδικότητα):

Τόπος: ΚΕΘΙ

Ημερομηνία: 21/11/2011

Σ.Μ.Κ.: Ονομάζομαι Μπαλαούρα Κατερίνα, είμαι φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας και όπως σας ενημέρωσα τα στοιχεία σας δεν θα αποκαλυφθούν, θα τηρηθεί στο έπακρο η εχεμύθεια.

ΣΥΝ.5: Ωραία, καλωσήρθατε!

Σ.Μ.Κ.: Από ποια σχολή έχετε αποφοιτήσει εσείς;

ΣΥΝ.5: Από τη φιλοσοφική, τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας στην Αθήνα.

Σ.Μ.Κ.: Πόσα χρόνια εργάζεσθε εδώ;

ΣΥΝ.5: Στο Κ.Ε.Θ.Ι. εργάζομαι 12 χρόνια.

Σ.Μ.Κ.: Θέλετε να μου πείτε γενικά ποιες υπηρεσίες παρέχει το Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.5: Τα ο Κ.Ε.Θ.Ι. από την ίδρυσή του έως σήμερα παρέχει συμβουλευτικές κυρίως υπηρεσίες και από κει και πέρα ασχολείται κυρίως με την έρευνα και την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών σε όλα τα επίπεδα. Και σε επίπεδο εργασιακό αλλά και το οικογενειακό και το κοινωνικό.

Σ.Μ.Κ.: Και οι πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες κυρίως απευθύνεται;

ΣΥΝ.5: Σε ευπαθείς κυρίως κοινωνικές ομάδες του γυναικείου πληθυσμού απευθύνεται κυρίως σε γυναίκες που μεγαλώνουν μόνες τους τα παιδιά τους σε άνεργες που ψάχνουν να βρουν δουλειά, σε γυναίκες επιστήμονες, σε νέες επιχειρηματίες.

Σ.Μ.Κ.: Τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί από το Κ.Ε.Θ.Ι. μήπως μπορείτε να μου τα πείτε ποια είναι;

ΣΥΝ.5: Από το 2000 που είμαι εγώ εδώ ασχοληθήκαμε με κοινοτικές πρωτοβουλίες, που η πρώτη κοινοτική πρωτοβουλία που υλοποιήθηκε από το 3 Κ.Π.Σ. από το Κ.Ε.Θ.Ι. ήταν το «NOW» που είχε να κάνει με τη δημιουργία μονάδων πληροφόρησης των γυναικών στην Αθήνα και στην περιφέρεια στα παραρτήματα του Κ.Ε.Θ.Ι. Στη συνέχεια εντάχθηκε στο 3 Κ.Π.Σ. όπου υλοποίησε προγράμματα του Υπουργείου Απασχόλησης που ήταν μια συνέχεια

κατά κάποιο τρόπο την πρωτοβουλία αυτής του «NOW» που ήταν δράσεις πληροφόρησης και συμβουλευτικής στην Ελλάδα, στην ουσία μέσα από τα προγράμματα το Κ.Ε.Θ.Ι. υλοποιεί δράσεις πληροφόρησης και συμβουλευτικής γυναικών σε όλα τα επίπεδα, όπως είπαμε και προηγουμένως. Επίσης ένα μεγάλο πρόγραμμα που στήριξε το Κ.Ε.Θ.Ι. για πάρα πολλά χρόνια από το 2002 έως το 2008 ήταν μέσω του επιχειρησιακού: εκπαίδευση και αρχική επαγγελματική κατάρτιση το λεγόμενο ΕΠΕΑΕΚ, μπορεί να το ξέρετε κι εσείς γιατί υποστηρίζει πολύ και τα Πανεπιστήμια και τις διάφορες πανεπιστημιακές σχολές και Τ.Ε.Ι.. Εμείς μέσα από αυτό το πρόγραμμα κάναμε επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ώστε να κάνουν μέσα στα σχολεία σχέδια ισότητας και να προωθούν θέματα ισότητας, παρεμβατικά προγράμματα δηλαδή κατά τη διάρκεια του μαθήματος ο εκάστοτε καθηγητής που είχε εκπαιδευτεί έκανε μια παρέμβαση για την ισότητα. Αυτό υλοποιήθηκε για έξι χρόνια περίπου, επωφελήθηκαν εάν θυμάμαι καλά τώρα τα στοιχεία γύρω στις 7.500 ή 8.000 σχολικές μονάδες και δεν θυμάμαι τώρα τον αριθμό των εκπαιδευτικών να σας πω απ' έξω. Από κει και πέρα και μέχρι σήμερα είμαστε λίγο στο μεταίχμιο στο να μπούμε στην τέταρτη προγραμματική περίοδο στο «ΕΣΠΑ», αυτό τον καιρό υλοποιούμε ένα πρόγραμμα του χρηματοδοτικού μηχανισμού, «ΕΟΧ» όπου το έργο αυτό έχει να κάνει με την εκπαίδευση και την εκπαίδευση και την ένταξη έτσι ειδικών πληθυσμιακών ομάδων στον ελληνικό πολιτισμό και στην ελληνική γλώσσα, που είναι κάτι διαφορετικό από αυτό που κάναμε έως τώρα. Δηλαδή μαθήματα γλώσσας δεν είχαμε κάνει ποτέ μέχρι τώρα, μέσα από αυτό το πρόγραμμα, Μαθήματα Πολιτισμού και Επικοινωνίας λέγετε, μαζί με άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις, τον διεθνή οργανισμό μετανάστευσης και κάποιες άλλες μη κυβερνητικές, δεν τις θυμάμαι όλες τώρα, κάνουμε αυτό το έργο, από το 2009 έως σήμερα. Αυτά εν ολίγης και με αυτά συνεχίζουμε μέχρι να δούμε πως θα προχωρήσουμε στο «ΕΣΠΑ». Οι στόχοι μας είναι οι ίδιοι βέβαια, η πληροφόρηση των γυναικών, η στήριξή τους, η προώθηση της ισότητας, που προκύπτουν και από το καταστατικό του Κ.Ε.Θ.Ι. , είναι ιδρυτικοί σκοποί και η έρευνα βέβαια η οποία έχει πάει λίγο πίσω με την έννοια ότι δεν υπάρχει ίσως επαρκής χρηματοδότηση, κρατική χρηματοδότηση για την προώθηση της έρευνας. Όποιες έρευνες έχουμε κάνει μέχρι τώρα είναι κυρίως μέσα από τα προγράμματα, αλλά στόχο του Κ.Ε.Θ.Ι. αποτελεί και η ενίσχυση της έρευνας.

Σ.Μ.Κ.: Γενικά σε αυτά τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί ποιες ειδικότητες επαγγελματιών έχουν συμμετάσχει;

ΣΥΝ.5: Ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί στο «ΕΠΕΑΕΚ» όλων των ειδικοτήτων, σε ένα παλιότερο πρόγραμμα που είχαμε κάνει και οικονομολόγοι και νομικοί είχαν απασχοληθεί πάντα με την έννοια της παροχής συμβουλευτικής είτε σε επίπεδο επιχειρηματικό είτε σε στήριξη νομική, κάναμε παλαιότερα και νομική βοήθεια, με προγράμματα που ήταν μικρά μεν, σαν ανέφερα ορισμένα έτσι τα ποιο μικρά μεν αλλά είχαν απευθείας στήριξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτά που ασχολιόντουσαν έτσι με την νομική υποστήριξη.

Σ.Μ.Κ.: Εσείς σε ποια προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί έχετε λάβει μέρος;

ΣΥΝ.5: Σε όλα όσα έχω προαναφέρει, δηλαδή στις δράσεις υπέρ των γυναικών, για έξι χρόνια είχα ασχοληθεί με το «ΕΠΕΑΕΚ», από το 2002 μέχρι το 2009 και τώρα ασχολούμαι με τον «ΕΟΧ» δηλαδή διεθνές σχολείο πολιτισμού και επικοινωνίας με αυτό το έργο ασχολούμαι τώρα που είναι προς τη λήξη του δηλ. 30-04-2012 ολοκληρώνετε το έργο και θα πρέπει να έχουν υποβληθεί όλες οι εκθέσεις όλα τα παραδοτέα τα λεγόμενα.

Σ.Μ.Κ.: Υπήρχαν κάποια κριτήρια για να επιλεχθείτε για να συμμετάσχετε σε αυτά τα προγράμματα;

ΣΥΝ.5: Όταν είχα πρωτοέρθει στο Κ.Ε.Θ.Ι. είχα έρθει για ένα πρόγραμμα κοινωνικός αποκλεισμός λεγόταν αν θυμάμαι καλά και αυτό που μου ζητήθηκε να κάνω ήταν κάποιες εκθέσεις που γινόταν μέσα από κάποια λογισμική εφαρμογή, την οποία την γνώριζα από προϋπηρεσία, οπότε έτσι ξεκίνησε εμένα η συνεργασία μου με το Κ.Ε.Θ.Ι. μετά έγινε κάποια προκήρυξη στο επόμενο έργο όπου πληρούσα τα στοιχεία οπότε είμαι εγώ τώρα εδώ.

Σ.Μ.Κ.: Θα αλλάζατε κάτι στα προγράμματα ή στον τρόπο που έχουν υλοποιηθεί τα προγράμματα από το Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.5: Αν θα άλλαζα κάτι;..... Νομίζω ότι το προηγούμενο έργο το «ΕΠΕΑΕΚ» πήγε πάρα πολύ καλά. Αν θα μπορούσα να αλλάξω κάτι θα ήταν όσον αφορά έτσι τις διαδικασίες τις γραφειοκρατίας, δηλαδή θα μείωνα λίγο τις διαδικασίες που απαιτούνται έτσι για την διεκπεραίωση διαφόρων θεμάτων, όπως λειτουργεί δηλαδή το δημόσιο έτσι και τα προγράμματα, το πλαίσιο δηλαδή το θεσμικό είναι λίγο βαρύ. Αν μπορούσα να αλλάξω κάτι θα άλλαζα κάτι ώστε να μπορούν να τρέξουν οι διαδικασίες πιο γρήγορα ώστε να μπορούν να απορροφηθούν οι πόροι και να έχουμε έτσι καλύτερα αποτελέσματα στα προγράμματα. Το Κ.Ε.Θ.Ι. είναι ένας ευέλικτος μηχανισμός ο οποίος λειτούργησε με έναν τρόπο αποτελεσματικό και μπορεί να είναι ευέλικτο και να υλοποιήσει προγράμματα και στο «ΕΣΠΑ»

Σ.Μ.Κ.: Οπότε θεωρείται ότι είχαν απήχηση τα προγράμματα;

ΣΥΝ.5: Είχαν απήχηση και γι' αυτό μέχρι τώρα μας ζητούν υπηρεσίες χωρίς επίσημα να παρέχονται από το Κ.Ε.Θ.Ι. και από σχολεία και από γυναίκες μεμονωμένα και από οργανώσεις και από συλλόγους, βέβαια! Είχαν πολύ μεγάλη απήχηση πιστεύω.

Σ.Μ.Κ.: Είχαν όλα εξίσου ή υπήρχε κάποιο με ιδιαίτερη απήχηση;

ΣΥΝ.5: Θα ξεχώριζα το «ΕΠΕΑΕΚ», αυτό θα ξεχώριζα, διότι είχε απήχηση σε όλη την Ελλάδα. Όπου υπήρχε σχολείο όπου οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρθηκαν να μουν σε αυτό το πρόγραμμα ακούστηκε η ισότητα. Κάπου που δεν υπήρχε τρόπος αλλιώς να φτάσει, βεβαίως είχε μεγάλη απήχηση και από εκεί έγινε ευρέως γνωστό το Κ.Ε.Θ.Ι. πιστεύω, ήταν το έργο που μας έκανε γνωστούς και στην περιφέρεια.

Σ.Μ.Κ.: Οπότε πέρα από τις δυσκολίες της γραφειοκρατίας αντιμετωπίσατε κάποιες άλλες στη μακρόχρονη πορεία σας;

ΣΥΝ.5: Όχι δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο τώρα πέραν από τις διαδικασίες που καμιά φορά, όχι πάντα, είναι δύσκολο να τις ξεπεράσει και να τηρήσει τα χρονοδιαγράμματα και να έχει έτσι τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Σ.Μ.Κ.: Με κοινωνικό λειτουργό έχετε συνεργαστεί στην υλοποίηση προγραμμάτων;

ΣΥΝ.5: Εγώ προσωπικά όχι, γιατί πιο πολύ ασχολούμαι με τη διαχείριση οπότε δεν έχω έτσι άμεση επαφή με τις υπόλοιπες ομάδες. Πιο πολύ βλέπω τα αποτελέσματα και επεξεργάζομαι τα δεδομένα όπως κάνουμε στις διαχειριστικές αρχές. Αυτό είναι το κομμάτι το δικό μου.

Σ.Μ.Κ.: Για την επιστήμη της κοινωνικής εργασίας γνωρίζετε;

ΣΥΝ.5: Εεε, γενικά πράγματα όχι ειδικά.

Σ.Μ.Κ.: Πιστεύετε, από όσες γνώσεις έχετε σχετικά με το θέμα ότι είναι χρήσιμος ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας στην υλοποίηση προγραμμάτων;

ΣΥΝ.5: Σαφώς είναι μία από τις ειδικότητες που ζητάμε και που τώρα στο διεθνές σχολείο που κάναμε όπως πιθανόν να υπάρχουν και στο επόμενο που πάμε να κάνουμε σε συνεργασία με την Γ.Γ.Ι., στα συμβουλευτικά κέντρα όπου οι γυναίκες χρειάζονται ειδικούς επιστήμονες όπως είναι οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί όπως είναι τέτοιες ειδικότητες.

Σ.Μ.Κ.: Για το gender mainstreaming θεωρείται ότι από τη στιγμή που εφαρμόστηκε από το Κ.Ε.Θ.Ι. αυτή η στρατηγική έχει επιφέρει αποτελέσματα – αλλαγές;

ΣΥΝ.5: Αλλαγές μέσα στο Κ.Ε.Θ.Ι. δεν θα το έλεγα, γιατί είμαστε μικρός οργανισμός. Γενικότερα, επειδή είναι οριζόντια αλλαγή, πιστεύω πως ναι και στη δημόσια διοίκηση με κάποιες συγκεκριμένες δράσεις και γενικότερα ίσως έχω την αίσθηση ότι ακούστηκε η ισότητα λίγο παραπάνω απ' ότι τα προηγούμενα χρόνια.

Σ.Μ.Κ.: Πιστεύετε ότι αυτή η στρατηγική έχει κάποια μειονεκτήματα;

ΣΥΝ.5: Δεν ξέρω, δεν το έχω σκεφτεί. Πιστεύω ότι είναι θετικές οι επιπτώσεις αυτής της αλλαγής. Πιστεύω πως είναι κάτι το οποίο ακόμα και οι επιχειρήσεις το ακούν για πρώτη φορά και είναι υποχρεωμένες να μουν σε αυτή τη λογική να σκεφτούν και για την ισότητα ας πούμε.

Σ.Μ.Κ.: Και μια τελευταία ερώτηση: Πιστεύετε ότι τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί και έχουν λήξει τους γενικούς στόχους, τους αρχικούς τους έχουν επιτύχει;

ΣΥΝ.5: Κάποια προγράμματα αρχικά ίσως είχαν μείνει σε ένα αρχικό στάδιο. Δηλαδή όταν είχαμε κάνει το πρώτο πρόγραμμα που μιλούσε για τις δράσεις πληροφόρησης των γυναικών, δίναμε πληροφορίες στις γυναίκες τις φτάναμε ως ένα ορισμένο σημείο αλλά από κει και πέρα δεν υπήρχε η έννοια του ολοκληρωμένου προγράμματος που να οδηγεί κάπου. Μετά από 3 ή 4 χρόνια μπήκαμε σε ένα άλλο πρόγραμμα που λεγόταν «Επιστημονικό σύμβουλος της Γ.Γ.Ι. που εκεί οι γυναίκες και τα σχέδια δράσεις που υλοποιήθηκαν πήραν και χρηματοδότηση, οπότε μέσα από μια συγκεκριμένη πορεία, φτάσαμε να έχουμε και ολοκληρωμένη υπηρεσία. Πιστεύω ότι πέτυχε και αυτό το στόχο το Κ.Ε.Θ.Ι. δηλαδή φτάναμε μέχρι ένα σημείο, δηλαδή την παροχή υπηρεσίας και από κει και πέρα σου έλεγαν οι γυναίκες ότι «οκ και από δω και πέρα τι γίνεται;» δηλαδή χρειαζόντουσαν μεγαλύτερη στήριξη και οικονομική στήριξη και μέσα από αυτό το έργο έγινε πραγματικότητα αυτή η δυνατότητα.

Σ.Μ.Κ.: Υπήρχαν όμως και προγράμματα που μετά την επίσημη λήξη τους δεν μπορούσαν να συνεχιστούν;

ΣΥΝ.5: Κοιτάζτε να δείτε, όλα τα προγράμματα έχουν ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και μια συγκεκριμένη χρηματοδότηση. Λήγει το χρονοδιάγραμμα; Παύει και η χρηματοδότηση, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα ακόμη και αν το θες. Μερικές φορές το Κ.Ε.Θ.Ι. προσπάθησε με δικούς του πόρους, με δικούς του ανθρώπους να προχωρήσει κάποιες ενέργειες παραπάνω. Δηλαδή στο παρελθόν κάποιες ενέργειες που κάναμε με την νομική υποστήριξη, το Κ.Ε.Θ.Ι. συνέχισε να το κάνει με δική του χρηματοδότηση γιατί ήταν τόσα πολλά τα αιτήματα των γυναικών και τόσες οι ανάγκες που δεν γινόταν παρά να το κάνεις, όσο γινόταν, μέχρι εκεί που μπορούσε.

Σ.Μ.Κ.: Οπότε εσείς το αποδίδετε αυτό σε έλλειψη πόρων;

ΣΥΝ.5: Ναι, σε έλλειψη πόρων και στο ότι οι πολιτικές είναι κάθετες. Τελειώνει κάτι και δεν υπάρχει συνέχεια μίας καλής πρακτικής.

Σ.Μ.Κ.: Τα συναισθήματά σας από όλη αυτή τη μακρόχρονη εμπειρία;

ΣΥΝ.5: Είμαι πολύ ευχαριστημένη που είμαι εδώ είναι πολύ καλό το περιβάλλον, πολύ ενδιαφέροντα όλα αυτά που κάνουμε, θα ήθελα να συνεχίσω να προσφέρω εδώ και να εργάζομαι εδώ όσο το δυνατόν περισσότερο γιατί το καθεστώς είναι προσωρινό (συμβάσεις – προγράμματα). Είναι δύσκολα αλλά όπως και να χει είναι ευχάριστο.

Σ.Μ.Κ.: Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΣΥΝ.5: Να 'στε καλά! Καλή επιτυχία!

Σ.Μ.Κ.: Σε περίπτωση που προκύψει κάποια απορία μπορώ να επικοινωνήσω μαζί σας;

ΣΥΝ.5: Φυσικά, γράψτε το τηλέφωνό μου, 210.....

Συνέντευξη 6

Συνεντευκτής: Ρούσσου Κάντιτα

Συνεντευξιαζόμενος (ειδικότητα): Παιδαγωγός

Τόπος: Γενική Γραμματεία Ισότητας

Ημερομηνία: 22/11/2011

Σ.Κ.Ρ.: Μπορείτε να μας ενημερώσετε για τις σπουδές που έχετε λάβει;

ΣΥΝ.6: Ναι...εεε έχω τελειώσει νηπιαγωγός στο τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Μετά έκανα ένα μεταπτυχιακό πάλι στο πανεπιστήμιο Αιγαίου, το «Φύλο και νέα εργασιακά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα στην κοινωνία της πληροφορίας» και τώρα είμαι υποψήφια διδάκτορας στο Πάντειο πανεπιστήμιο και το θέμα της διατριβής μου είναι, έτσι πολύ γενικά, «Εκπαιδευτικές πολιτικές και ισότητα των φύλων».

Σ.Κ.Ρ.: Ωραία. Μπορείτε να μας πείτε λίγα λόγια για το gender mainstreaming και για το πώς αυτό έχει συμβάλει στις πολιτικές, στις οποίες εφαρμόζονται για την ισότητα των φύλων;

ΣΥΝ.6: Εεεε...ναι το gender mainstreaming έχει, σε άλλες χώρες έχει προχωρήσει πολύ περισσότερο από ότι στην Ελλάδα, ωστόσο και στην Ελλάδα έχουν εκπονηθεί διάφορα ερευνητικά προγράμματα για το gender mainstreaming. Τώρα έχει ξεκινήσει η Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων μια συντονισμένη προσπάθεια μέσα από προγράμματα, στα οποία εμπλέκονται οι δήμοι, οι περιφέρειες, οι γενικές γραμματείες όντας να ενταχθεί η διάσταση του φύλου στο σύνολο των πολιτικών που σχεδιάζονται σε διοικητικό επίπεδο, σε δημόσια διοίκηση. Αν με ρωτάτε ποιά είναι η σημασία του gender mainstreaming γενικότερα, θα σας απαντήσω ότι πραγματικά η ισότητα των φύλων δεν μπορεί να αποτελεί ένα αποκομμένο, μόνο ένα αποκομμένο πεδίο πολιτικής, αλλά εάν θέλουμε σιγά – σιγά να βελτιώσουμε τις συνθήκες εργασίας των γυναικών, τις κλπ χρειάζεται να εντάξουμε και τη διάσταση του φύλου στο σύνολο όλων των πολιτικών, είτε είναι πολιτικές για την υγεία, είτε είναι πολιτικές για την παιδεία, είτε είναι σε οποιοδήποτε είδος πολιτικές. Ακόμη και σε κάποιες πολιτικές που εκ πρώτης όψεως δεν μας φαίνεται πιθανό να μπορέσει να ενταχθεί η διάσταση του φύλου.

Σ.Κ.Ρ.: Θεωρείτε ότι έχει δηλαδή θετική επιρροή στην εφαρμογή του; Σωστά;

ΣΥΝ.6: Μπορεί να έχει θετική επιρροή, στην εφαρμογή του στην Ελλάδα είμαστε ακόμη σε πολύ πρωτογενές στάδιο...

Σ.Κ.Ρ.: Για ποιό λόγο θεωρείτε;

ΣΥΝ.6: Γιατί η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα είναι αρκετά, έχει περίπλοκες διαδικασίες, έχει έντονη γραφειοκρατία και υπάρχουνε τέτοιου είδους εμπόδια, τα οποία είναι από τη μια αυτά τα πρακτικά εμπόδια, τα οποία δυσκολεύουν όντως την ένταξη της διάστασης του φύλου στις δημόσιες πολιτικές και από την άλλη είναι ότι για την Ελλάδα είναι ακόμα μια αρκετά καινούρια έννοια και όταν έρχεται μια καινούρια έννοια σε μια χώρα, πρέπει να πείσεις και για την αξία της. Επομένως είμαστε και λίγο ακόμη στο στάδιο που αναδεικνύουμε τη σημασία του gender mainstreaming.

Σ.Κ.Ρ.: Δεδομένου όμως ότι υπάρχει αρκετά, ότι εφαρμόζεται εδώ και αρκετά χρόνια, τόσο σε διεθνές, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τι στάθηκε εμπόδιο στην Ελλάδα για να εφαρμοστεί γρηγορότερα με... γιατί δεν έχει εφαρμοστεί νωρίτερα; Αυτό ήθελα να σας ρωτήσω.

ΣΥΝ.6: Καταρχήν ναί όντως το gender mainstreaming στην Ελλάδα είναι ένα αρκετά νέο εργαλείο, παρ' όλο που και σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν είναι πολύ παλιό εργαλείο, απλώς η πρόοδος που έχει γίνει όλα αυτά τα χρόνια σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι πολύ πιο γρήγορη από αυτή που έχει γίνει στην Ελλάδα. Ωστόσο γενικώς στην Ελλάδα, παρ' όλο που υπήρχε δραστήριο και υπάρχει ακόμη δραστήριο φεμινιστικό κίνημα και γυναικείες οργανώσεις που δραστηριοποιούνταν, το ζήτημα της ισότητας των φύλων, η Γενική Γραμματεία Ισότητας είναι ένας σχετικά, είναι ένας φορέας που μετράει 20 χρόνια ζωής, το Κ.Ε.Θ.Ι. λιγότερα. Εεεεε... οι σπουδές φύλου ξεκίνησαν στην Ελλάδα, δεν έχουν ούτε μια δεκαετία. Δηλαδή η ισότητα των φύλων στην Ελλάδα, σαν θεσμ, με το θεσμικό της χαρακτήρα, είναι ένα πρόσφατο. Είναι πρόσφατο, επομένως τα βήματα που έχουν γίνει είναι αναγκαστικά πιο αργά από αυτά που έχουν γίνει σε άλλες χώρες και επειδή εδώ είπαμε ότι υπάρχουν κάποια εμπόδια που πραγματικά δυσκολεύουν την ένταξη της διάστασης του φύλου στην ελληνική πραγματικότητα και επειδή θεσμικά η ισότητα των φύλων είναι ακόμη ένα φρέσκο πράγμα.

Σ.Κ.Ρ.: Δηλαδή θεωρείτε ότι η αφομοίωσή της έχει καθυστερήσει λόγω των εμποδίων των γραφειοκρατικών;

ΣΥΝ.6: Όχι μόνο. Εεεεε...θεωρώ ότι τα βασικά, ένα πολύ βασικό εμπόδιο είναι η γραφειοκρατία, ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο είναι η πολυπλοκότητα την ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο είναι ότι είμαστε πολύ, αυτό που είπα πριν ότι είναι πολύ φρέσκο θεσμικά το ζήτημα της ισότητας των φύλων στην Ελλάδα. Εεεε ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο, ένα άλλο πολύ βασικό εμπόδιο είναι η έλλειψη οικονομικών πόρων, γιατί και για το gender mainstreaming απαιτούνται πόροι, για να φτιαχτούν δομές. Υπάρχει βέβαια υποστήριξη και από ευρωπαϊκά προγράμματα, όμως όταν λήξουν αυτά τα προγράμματα, συχνά δεν έχουμε τη συνέχεια που θα θέλαμε. Ένα σωρό εμπόδια, τα οποία είναι θέματα πολιτικής βούλησης, τα πρόσωπα εναλλάσσονται συχνά. Δεν έχουν όλοι, δεν έχουν όλες οι κατά περιόδους πολιτικές τις ίδιες προτεραιότητες, με αποτέλεσμα να μη χαρακτηρίζεται από συνέχεια όλο αυτό το πράγμα.

Σ.Κ.Ρ.: Καλώς. Την περίοδο που εργαστήκατε στο Κ.Ε.Θ.Ι., μπορείτε να με ενημερώσετε για το ρόλο που είχατε εκεί;

ΣΥΝ.6: Στο Κ.Ε.Θ.Ι. εργαζόμουν στο τμήμα Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων για 1,5 χρόνο περίπου εεεε με κύριες αρμοδιότητες τη συγγραφή θεωρητικών κειμένων, τη φιλολογική επιστημονική επιμέλεια μελετών, τη συμμετοχή σε κάποια ερευνητικά προγράμματα μέσω με της εεε της ενασχόλησής μου με την ερευνητική διαδικασία, είτε ήταν ερωτηματολόγια, είτε

ανάλυση ποσοτικών δεδομένων και μετά πιο απλές διαδικασίες τη σύνταξη news letter του Κ.Ε.Θ.Ι. Όλα αυτά τα πράγματα που περιμένουν από ένα τμήμα Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων σε ένα ερευνητικό κέντρο.

Σ.Κ.Ρ.: Εκεί τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε, αν αντιμετωπίσατε εκείνη την περίοδο;

ΣΥΝ.6: Εεεε ήμουν, ήταν το Κ.Ε.Θ.Ι, το Κ.Ε.Θ.Ι. ήταν η πρώτη μου επαγγελματική εμπειρία μετά το μεταπτυχιακό μου, που σημαίνει ότι ήταν η πρώτη ευκαιρία που μου δόθηκε να δω στην πράξη πράγματα, τα οποία μάθαινα θεωρητικά ή είχα μάθει πρακτικά σε πολύ μικρό βαθμό, λόγω της διπλωματικής μου εργασίας. Επομένως στο Κ.Ε.Θ.Ι. δυσκολεύτηκα, όπως δυσκολεύεται κάθε φορά κάποιος που ξεκινάει για πρώτη φορά να κάνει κάτι. Ωστόσο ήμασταν μια πάρα πολύ καλή ομάδα, είχαμε πάρα πολύ καλή συνεργασία και παρ' όλο το φόρτο της δουλειάς και του γεγονότος ότι δεν ήμασταν πάρα πολλά άτομα στο τμήμα, καταφέραμε μέσα από τη συνεργασία να επιλύουμε πάντα ότι πρόβλημα παρουσιαζόταν.

Σ.Κ.Ρ.: Με τι άλλες ειδικότητες επιστημόνων συνεργαστήκατε;

ΣΥΝ.6: Επειδή ήμουν στο τμήμα Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων και το κύριο αντικείμενο ήταν η εκπόνηση ή ερευνών ή κειμένων, αναγκαστικά ήταν κυρίως θεωρητικών κατευθύνσεων ειδικότητες. Ήταν κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί εγκληματολόγοι, οικονομολόγοι, στατιστικοί. Οικονομολόγοι και στατιστικοί ήταν αυτά που απέκλιναν από το πιο θεωρητικό.

Σ.Κ.Ρ.: Ωραία. Έχετε να προτείνετε κάποιες αλλαγές, οι οποίες θα συνέβαλλαν στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών;

ΣΥΝ.6: Σε σχέση με το πώς ήταν τότε;

Σ.Κ.Ρ.: Ναι

ΣΥΝ.6: Γιατί τώρα το Κ.Ε.Θ.Ι., όπως ξέρουμε, είναι ένας φορέας που επειδή λειτουργεί κυρίως από ευρωπαϊκά προγράμματα λόγω της του κενού που υπάρχει εδώ και 3 χρόνια κατά τη διαδικασία, τέλος πάντων, ανάμεσα στα δυο κοινοτικά πλαίσια στήριξης, πάντα υπάρχει ένα κενό, μια κάμψη. Τώρα ίσως έχει περισσότερα θέματα από αυτά που και προβλήματα από αυτά που εντόπιζα εγώ εκείνη την περίοδο. Ωστόσο το Κ.Ε.Θ.Ι. και επειδή παρείχε και υπηρεσίες στον πολίτη μέσω των προγραμμάτων συμβουλευτικής, είχε βρει έναν τρόπο να συντονίζει πολύ καλά και τα οκτώ παρατήματα σε όλη την Ελλάδα, να υλοποιεί το πρόγραμμα της συμβουλευτικής και το πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ήταν δυο πολύ μεγάλα προγράμματα να τα υλοποιεί με επιτυχία. Νομίζω ότι επί της ουσίας το Κ.Ε.Θ.Ι. κάποια εποχή λειτουργούσε πάρα πολύ καλά, δηλαδή τώρα δεν μπορώ να προτείνω κάποια αλλαγή, όχι επειδή δεν υπήρχαν προβλήματα, αλλά επειδή δεν είμαι ειδικός στο να πω το πως μπορεί να οργανωθεί ένας δημόσιος φορέας.

Σ.Κ.Ρ.: Ωραία. Τα προγράμματα στα οποία, το πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχατε, είχε επιτύχει τους αρχικούς του στόχους μετά τη λήξη του;

ΣΥΝ.6: Εγώ συμμετείχα σε ερευνητικά προγράμματα, επομένως οι στόχοι ήταν συγκεκριμένοι και ήταν αναγκαστικό να επιτευχθούν. Όταν έχεις να κάνεις μια έρευνα και στο τέλος έχεις να παραδώσεις ένα κάποια εργαλεία ή ένα θεωρητικό κείμενο, αναγκαστικά επιτύχαιναν. Αυτό που έχει σημασία να αξιολογήσει κανείς το Κ.Ε.Θ.Ι. να δει αν πέτυχε, ήταν το κομμάτι της όντως των προγραμμάτων που αφορούσαν σε υπηρεσίες που παρέχονταν στο κοινό. Νομίζω ότι πρόγραμμα της συμβουλευτικής, πιθανώς να σας ενημέρωσε και η Ε.Μ., ότι ήταν ένα επιτυχημένο πρόγραμμα, όπως και το πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. που

εφαρμόστηκε σε σχολεία της δευτεροβάθμιας σε όλη την επικράτεια και οι αριθμοί από μόνοι τους, δηλαδή οι αριθμοί των συμβουλευόμενων που έκαναν χρήση των υπηρεσιών, αλλά και των σχολείων και των τάξεων που ενεπλάκησαν στο πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. δείχνουν ότι είναι δυο προγράμματα που είχαν πολύ μεγάλη επιτυχία.

Σ.Κ.Ρ.: Η αξιολόγηση των προγραμμάτων μπορείτε να μας ενημερώσετε πώς γίνεται;

ΣΥΝ.6: Η αξιολόγηση των προγραμμάτων γίνεται ακριβώς, όπως στο πλαίσιο της ερώτησης που θέσατε πριν. Κατά το σχεδιασμό των προγραμμάτων τίθενται κάποιοι στόχοι, οι οποίοι, είτε είναι ποιοτικοί, είτε ποσοτικοί, εξαρτάται από τη φύση του προγράμματος, τίθενται οι ομάδες στόχου, τις οποίες επιδιώκει το πρόγραμμα, στοχεύει το πρόγραμμα να απευθυνθεί και κατά τη λήξη του προγράμματος συνήθως γίνεται η αποτίμηση και η αξιολόγηση του προγράμματος μέσα από τα αποτελέσματα, τα οποία επιτεύχθηκαν. Γίνονται εκθέσεις και παρουσιάζεται το κατά πόσο αυτό το πρόγραμμα τελικά είχε επιτυχία ή αποτυχία.

Σ.Κ.Ρ.: Ναι. Ποιός τα αξιολογεί; Υπάρχει κάποιος φορέας που να το αξιολογεί αυτό;

ΣΥΝ.6: Υπάρχει η εσωτερική και η εξωτερική αξιολόγηση....

Σ.Κ.Ρ.: Μπορείτε να μας...

ΣΥΝ.6: Ανεξαρτήτως προγράμματος. Η εσωτερική αξιολόγηση μπορεί να είναι και το να κάτσουμε εμείς από όταν ολοκληρώσουμε ένα πρόγραμμα, να δούμε τι κάναμε καλά και τι δεν κάναμε καλά, να αποτιμήσουμε τα αποτελέσματα του προγράμματος και να πούμε ότι : «Παιδιά στο επόμενο πρόγραμμα που θα σχεδιάσουμε θα πρέπει να λάβουμε υπόψην μας αυτό το κομμάτι, το οποίο δεν λειτούργησε όπως θα θέλαμε, να το αλλάξουμε. Αυτό είναι ένα είδος εσωτερικής αξιολόγησης. Όταν πρόκειται για ευρωπαϊκά προγράμματα υπάρχει και η εξωτερική αξιολόγηση, η οποία γίνεται αρχικά από τη διαχειριστική αρχή της Ελλάδας, δηλαδή την υπηρεσία που μεσολαβεί για να σου δώσει τα χρήματα να κάνεις το πρόγραμμα, γιατί και αυτή λογοδοτεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση από όπου παίρνει τα χρήματα και αυτή θα αξιολογηθεί επίσης. Δηλαδή είναι μια αλυσιδωτή αξιολόγηση, για να δικαιολογηθεί και να φανεί ότι τα χρήματα πραγματικά δόθηκαν, για να γίνει κάτι σωστό και ουσιαδές.

Σ.Κ.Ρ.: Τώρα αναφορικά με την Κοινωνική Εργασία, μου είπατε και χθες, ότι δεν είχατε κάποια άμεση επαφή με κάποιον κοινωνικό λειτουργό σε συνεργασία μαζί του. Έχετε κάποια γνώση για την Κοινωνική Εργασία ως επιστήμη;

ΣΥΝ.6: Όπως σας είπα, για του κοινωνικούς λειτουργούς, για να μιλήσω συγκεκριμένα, επειδή από την εικόνα που έχω τουλάχιστον στις υπηρεσίες που παρέχονταν και στο Κ.Ε.Θ.Ι. και από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, οι κοινωνικοί λειτουργοί αξιοποιούνται κυρίως στο κομμάτι της συμβουλευτικής. Υπάρχει ένα κομμάτι κοινωνικής στήριξης που το κάνουν οι κοινωνικοί λειτουργοί και υπάρχει και ένα κομμάτι ψυχοκοινωνική και ψυχολογικής που το κάνουν οι ψυχολόγοι και ένα κομμάτι συμβουλευτικής που το κάνουν οι νομικοί. Εγώ με αυτά τα προγράμματα συμβουλευτικής δεν είχα ποτέ προσωπική εμπλοκή, ωστόσο από την σφαιρική γνώση που αποκομίζω από μια υπηρεσία που παρέχει τέτοιου είδους υπηρεσίες γνωρίζω ότι αξιοποιούνται η ειδικότητα των κοινωνικών λειτουργών και κυρίως στο κομμάτι της συμβουλευτικής.

Σ.Κ.Ρ.: Δηλαδή θεωρείτε αναγκαία την παρουσία της Κοινωνικής Εργασίας σε τέτοιους χώρους; Ποιά είναι η άποψή σας;

ΣΥΝ.6: Πάλι, χωρίς να είμαι ειδική στο θέμα της συμβουλευτικής, νομίζω ότι η ειδικότητα των κοινωνικών λειτουργών θεωρείται απαραίτητα, για να είναι μια πολυεπίπεδη και

ολοκληρωμένη διαδικασία συμβουλευτικής, θα πρέπει να υπάρχει και το κομμάτι της κοινωνικής στήριξης.

Σ.Κ.Ρ.: Καλώς. Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας.

ΣΥΝ.6: Να είστε καλά.

Συνέντευξη 7

Συνεντευκτής: Κορτέση Αναστασία

Συνεντευξιζόμενος (ειδικότητα): Κοινωνιολόγος

Τόπος: Γενική Γραμματεία Ισότητας

Ημερομηνία: 23/11/2011

Σ.Κ.Α.: Θέλω να σας ενημερώσω ότι τα στοιχεία σας δεν θα καταγραφούν απλά θα βοηθήσουν εμάς στο να μην παραποιήσουμε τα λεγόμενά σας και να βγάλουμε όσο το δυνατόν πιο σωστά αποτελέσματα. Ωραία λοιπόν, να συστηθώ, ονομάζομαι Κορτέση Αναστασία είμαι φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πατρών και έχουμε αναλάβει να φέρουμε εις πέρας μια διπλωματική εργασία που το θέμα της έχει «η εφαρμογή των πολιτικών ισότητας των δύο φύλων» και κάνουμε μελέτη περίπτωσης στο ΚΕΘΙ Αθηνών...

ΣΥΝ.7: Ωραία

Σ.Κ.Α.: και ο στόχος της έρευνάς μας είναι να αποκομίσουμε στοιχεία όσον αφορά την εμπειρία των επαγγελματιών που έχουν εμπλακεί στην υλοποίηση προγραμμάτων για την προώθηση της ισότητας των φύλων αλλά και την προσωπική τους άποψη όσον αφορά την σημαντικότητα του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού στην ίδια διαδικασία, δηλαδή στην υλοποίηση προγραμμάτων.

ΣΥΝ.7: Να πω λίγο κάτι παρενθετικά εδώ, επειδή μου είπατε εφαρμογή πολιτικών ισότητας των φύλων, το ΚΕΘΙ κατά βάση κάνει υλοποίηση πολιτικών. Αν θέλετε να δείτε και σχεδιασμό και εφαρμογή πολιτικών είναι καλό να πάρετε και μια συνέντευξη και από την γενική γραμματεία ισότητας από κάποιο στέλεχος εδώ. Δηλαδή αν έχετε την δυνατότητα να το συζητήσουμε, να δείτε λίγο από τον σχεδιασμό στην εφαρμογή πολιτικών, γιατί το ΚΕΘΙ απλά υλοποιεί επειδή είναι φορέας εποπτευόμενος από την Γενική γραμματεία ισότητας του υπουργείου εσωτερικών κάνουν μόνο εφαρμογή πολιτικών. Αξίζει να δείτε λίγο το κομμάτι από τον σχεδιασμό πολιτικών, στην εφαρμογή. Αυτό. Δηλαδή δεν ξέρω αν μπορείτε τώρα ή σε επόμενη επίσκεψη μπορούμε να ρυθμίσουμε κάποιο ραντεβού, κανα δυο ραντεβού με κάποια άτομα από την γενική γραμματεία από δω, που είναι κατ' εξοχήν φορέας, εθνικός φορέας ισότητας των φύλων στην Ελλάδα.

Σ.Κ.Α.: Ευχαριστούμε πολύ, αλλά η έρευνά μας αφορά άτομα που έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα του ΚΕΘΙ.

ΣΥΝ.7: Μόνο του ΚΕΘΙ; Δηλαδή έχετε βάλει ως case study μόνο το ΚΕΘΙ;

Σ.Κ.Α.: Ναι και όσο αφορά την εφαρμογή πολιτικών είναι απλά το θεωρητικό μας πλαίσιο της πτυχιακής μας εργασίας...

ΣΥΝ.7: Ναι κατάλαβα, εντάξει.

Σ.Κ.Α.: Όσον αφορά το ΚΕΘΙ, η υλοποίηση των προγραμμάτων που έχουν κάνει. Πάντως σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την πληροφορία που μας δώσατε.

ΣΥΝ.7: Γιατί το ΚΕΘΙ με την ΓΠΙ έχουν από κοινού την υλοποίηση προγραμμάτων. Σε πάρα πολλά. (παύση). Ωραία, πείτε μου, να ξεκινήσουμε, μην σας διακόπτω.

Σ.Κ.Α.: Θέλω να μου πείτε την ειδικότητά σας και από πού έχετε αποφοιτήσει.

ΣΥΝ.7: Ωραία. Εεε...είμαι κοινωνιολόγος βασικά και έχω αποφοιτήσει από το Πάντειο πανεπιστήμιο. Είχα κάνει εξειδίκευση στην εγκληματολογία στην Ελλάδα και μετά στο εξωτερικό στα ίδια θέματα, τελειώνω το διδακτορικό μου σε θέματα εγκληματολογίας με έμφαση στη βία κατά των γυναικών. Αυτά. και είμαι και επιστημονική συνεργάτιδα στον τομέα εγκληματολογίας.

Σ.Κ.Α.: Εεε... υπήρξατε ποτέ εργαζόμενη του ΚΕΘΙ;

ΣΥΝ.7: Ήμουν 11 χρόνια υπεύθυνη τμήματος ερευνών και εκδόσεων του ΚΕΘΙ.

Σ.Κ.Α.: Εεεε... ωραία. Κατά την διάρκεια εργασίας σας στο ΚΕΘΙ είχε τύχει να συμμετάσχετε στην υλοποίηση κάποιων προγραμμάτων; Και αν θυμάστε, ποια ήταν αυτά τα προγράμματα; Ή αν δεν θυμάστε τίτλο ακριβώς, να μου πείτε σε ποιο τομέα αναφέρονται τα συγκεκριμένα προγράμματα.

ΣΥΝ.7: Εεε... συμμετείχα.... λόγω της θέσης εργασίας που είχα συμμετείχα στην πλειονότητα των προγραμμάτων που υλοποιούσε το ΚΕΘΙ. Ιδίως στα θέματα που απαιτούσαν επιστημονική συμβολή, τόσο κατά την διάρκεια συγγραφής του τεχνικού δελτίου, όσο και στην υλοποίηση διαφόρων δράσεων, συμμετείχα. Ένα βασικό πρόγραμμα στο οποίο ήμουν συντονίστρια ήταν στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ, που ήταν παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση, ήταν το ΕΠΕΑΕΚ II που λέμε εμείς, εεεε... το ένα αφορούσε στην δημιουργία παρατηρητηρίου, ήταν ένας μηχανισμός που κατέγραφε πολιτικές ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση και είχε και την διενέργεια διαφόρων ερευνών οπότε είχα εμπλακεί άμεσα στο συγκεκριμένο project, το δεύτερο ήταν ένα άλλο ΕΠΕΑΕΚ, που ήταν ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην δευτεροβάθμια/ τριτοβάθμια εκπαίδευση και συμμετείχα στην παραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού με έμφαση στα θέματα βίας κατά γυναικών, τώρα τι να σας απαριθμήσω άλλο, τα προγράμματα του ΚΕΘΙ; αν δείτε στο πρόγραμμα του ΚΕΘΙ, δεν ξέρω αν πήγατε από εκεί και αν σας έδωσαν το φυλλάδιο, εεεε...συμμετείχα στην πλειονότητα των προγραμμάτων κατά την υλοποίηση, εξαρτάται, ήταν 11 χρόνια παιδιά...

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Εεε....

ΣΥΝ.7: Σας λέω τα πιο βασικά, επειδή αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία. Τώρα από κει και πέρα σε παραγωγή, συγγραφή εκπαιδευτικού υλικού, συμμετείχα σε όλα τα προγράμματα που αφορούσαν σε θέματα...

Σ.Κ.Α.: Αυτός ήταν... εεε... συγνώμη... αυτός ήταν και ο ρόλος σας;

ΣΥΝ.7: Εεεε.... Αν υπήρχε αντιστοιχία ρόλου, με ρωτάτε, με αυτό που έκανα; Με την θέση που είχα;

Σ.Κ.Α.: Εεε... όσον αφορά την συγγραφή που μου αναφέρατε, αυτός ήταν και ο...

ΣΥΝ.7: Ήταν μία από τις αρμοδιότητες...

Σ.Κ.Α.: Μήπως θα μπορούσατε να μου απαντήσετε εεε ποιος ήταν ο ακριβής ρόλος σας...

ΣΥΝ.7: Ο ακριβής ρόλος που είχα ήταν ο εξής. Έκανα συντονισμό όλων των ερευνών που διενεργούσε το ΚΕΘΙ, εποπτεία των ερευνών, συμμετείχα στην παραγωγή πάντα μεθοδολογικού εργαλείου και έλεγχα όλες τις ερευνητικές ομάδες, πολλές φορές συμμετείχα και η ίδια ως ερευνήτρια ή ως συγγραφέας στις έρευνες που διενεργούνταν ή στις μελέτες που εκπονούνταν, αυτό ήταν το ένα κομμάτι, υπήρχε και ένα διοικητικό κομμάτι που ήταν επειδή ήμουν προϊσταμένη τμήματος όλες οι διοικητικές εργασίες συντονισμός διοικητικών εργασιών, αυτό είναι το ένα μέρος, πολύ χονδρικά σας το λέω, συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά ινστιτούτα, στην Ελλάδα και στην Ευρώπη και ο άλλος ρόλος ήταν επειδή ήμουν και υπεύθυνη εκδόσεων, ήμουν υπεύθυνη για τον συντονισμό όλων των εργασιών που αφορούν στην παραγωγή έντυπου υλικού και ηλεκτρονικού υλικού. Μην σας πω τώρα λεπτομέρειες εεε έκανα συντονισμό όλων των εργασιών, δηλαδή από την στιγμή που παραλαμβάναμε ένα κείμενο, επιμέλεια του ίδιου του κειμένου, συνεργασία με τυπογραφικές εταιρίες και με εταιρίες που παρήγαγαν υλικό κλπ., εεε διανομή του υλικού, διάθεση του υλικού, διάχυση του υλικού στο κοινό κτλ.

Σ.Κ.Α.: Εεε από την εμπειρία σας εσείς πιστεύετε ότι σε γενικότερα πλαίσια τα προγράμματα που έχει υλοποιήσει το ΚΕΘΙ είχαν απήχηση;

ΣΥΝ.7: Εεεεμμ... (παύση). Να ξεχωρίσουμε το εξής. Κάποια προγράμματα στόχευαν στην απήχηση του κοινού και είχαν σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού, δηλαδή το ένα από τα δύο προγράμματα το ΕΠΕΑΕΚ που σας είπα επιμόρφωσε στα 5 -6 χρόνια που υλοποιούνταν το πρόγραμμα γύρω στους 4.500 εεεεε στους 1200 εκπαιδευτικούς και 4500 – 5000 μαθητές και μαθήτριες. Επίσης είχε συνεργασία με τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, οπότε μπορείτε να καταλάβετε ότι όλο και περισσότερο το κοινό στην ευαισθητοποίηση κλπ ήταν διευρημένο. Ήταν προγράμματα όπως ήταν το παρατηρητήριο που απευθυνόταν σε πιο εξειδικευμένο κοινό. Σε επιστημονικό, ερευνητικό κοινό επειδή ήταν κατά βάση καταγραφή ερευνών, παραγωγή ερευνών κτλ. εεε όσα προγράμματα στόχευαν στο κοινό νομίζω το είχαν πετύχει, δηλαδή είχαν ένα πρόγραμμα και αυτό ήταν πολύ σημαντικό να ξέρετε, είναι αυτό που λέγαμε το λεγόμενο 5/ 3, ήταν ένα πρόγραμμα που είχαμε αναλάβει από το Υπουργείο Απασχόλησης, στην πορεία μετεξελίχθηκε σε συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες γυναικών, αυτά ήταν συνεργασίες με το Υπουργείο Απασχόλησης, ουσιαστικά μέσα από αυτά τα προγράμματα εμείς στήσαμε όλες τις δομές που είχαμε τότε στην Ελλάδα, τα συμβουλευτικά Κέντρα. Μέσα από τα συμβουλευτικά Κέντρα στα 10έτη να καταλάβετε εξυπηρετήσαμε γύρω στις 20.000 γυναίκες, όπου τους παρείχαμε συμβουλευτική υποστήριξη σε διάφορα θέματα. Εεεε ... οπότε αναλόγως με τα προγράμματα που είχαμε, αναλόγως αν θέλαμε παρέμβαση στο κοινό ενημέρωση, αν δηλαδή θέλαμε γυναίκες προκειμένου να τους παράσχουμε συμβουλευτικές υπηρεσίες κτλ., νομίζω είχαν με το παραπάνω επιτυχία. Ήταν αρκετά γνωστό το ΚΕΘΙ, την περίοδο κιάλας που είχε... για να καταλάβετε την 5ετία του ΚΕΘΙ για να σας φέρω ένα παράδειγμα από το 2000 ως πούμε, 2001 μέχρι και το 2006 πρέπει να υλοποιούσε γύρω στα 71 προγράμματα δράσης. Μεγάλα ή μικρά, δηλαδή μεγάλου budget ή περιορισμένου budget . δηλαδή συμμετείχαμε και σε πολλά προγράμματα όχι ως συντονιστές αλλά και ως εταίροι δηλαδή οι συντονιστές ήταν κάποιοι άλλοι φορείς και το ΚΕΘΙ έμπαινε και ως εταίρος σε προγράμματα. Ήταν πάρα πολλά τα προγράμματα δράσης που είχε, με αποτέλεσμα όπου υπήρχε καμπάνια ευαισθητοποίησης μέσω κοινωνικού μηνύματος σε τηλεόραση, σε ράδιο κτλ. όπου είχε απεύθυνση το ΚΕΘΙ στις τοπικές κοινωνίες, νομίζω ότι το ΚΕΘΙ είχε επιτυχία στην απήχηση του κοινού. Εξαρτάται από τα προγράμματα. Και αν το απαιτούσαν. Κάποια ήταν πιο κλειστά, για πιο εξειδικευμένο κοινό.

Σ.Κ.Α.: Στα προγράμματα στα οποία συμμετείχατε εσείς, ποιες άλλες ειδικότητες συμμετείχαν;

ΣΥΝ.7: Επαγγελματιών;

Σ.Κ.Α.: Επαγγελματιών.

ΣΥΝ.7: Εεε στα προγράμματα που συμμετείχα εγώ... εεε... στα προγράμματα συμβουλευτικής όταν συμμετείχα Εεεε Είχαμε προσλάβει τότε κοινωνικούς λειτουργούς ως συμβούλους, ψυχολόγους, νομικούς για να παράσχουν νομική συμβουλευτική και ΔΕ προσωπικό για διοικητική υποστήριξη για παράδειγμα. Στα προγράμματα που αφορούσαν στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και επειδή συν λειτουργούσαν με τους καθηγητές στα σχολεία είχαμε επιλέξει φιλόλογους για παράδειγμα. Δηλαδή και από ανθρωπιστικές επιστήμες είχαμε απόφοιτες. Κοινωνιολόγους, επίσης, νομίζω το μεγαλύτερο φάσμα κοινωνικών – πολιτικών επιστημών. Εεε κοιτάξτε να δείτε, επειδή στην Ελλάδα δεν υπάρχουν εξειδικεύσεις συμβούλων κτλ. και συνήθως εξειδίκευση έρχεται σε επίπεδο μεταπτυχιακού, είχαμε και από πολιτικές επιστήμες συναδέλφους, οι οποίοι είχαν κάνει εξειδίκευση στην συμβουλευτική στην πορεία, είχαν 10ετή εμπειρία σε θέματα συμβουλευτικής, εργάζονταν στο ΚΕΘΙ. Νομίζω το μεγαλύτερο φάσμα κοινωνικών πολιτικών επιστημών και ανθρωπιστικών επιστημών, αυτό κατά βάση, τα περισσότερα προγράμματα. Τώρα, υπήρχαν προγράμματα που ήταν αρκετά εξειδικευμένα, όπως ήταν αυτά που αφορούσαν την βία κατά των γυναικών, trafficking, κτλ. οπότε ζητούσες και εξειδίκευση σε θέματα εγκληματολογίας για παράδειγμα. Ή ας πούμε στα προγράμματα επιχειρηματικότητας ζητούσε εξειδίκευση οικονομολόγος. Αλλά αυτά ήταν περιορισμένα, κατά βάση είναι κοινωνικές – πολιτικές επιστήμες και ανθρωπιστικές, το προσωπικό που είχε απασχοληθεί και ΔΕ το προσωπικό που...

Σ.Κ.Α.: Όταν λέτε ΔΕ κάντε το μου λίγο πιο σαφές γιατί δεν κατάλαβα.

ΣΥΝ.7: Είναι ΠΕ πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, ΤΕ τα ΤΕΙ, ΔΕ της βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ήταν συνήθως η γραμματειακή υποστήριξη, που σήμαινε ότι είχαν πολύ καλή γνώση αγγλικών, άριστη γνώση υπολογιστών, απλά δεν είχαν πτυχίο από το πανεπιστήμιο ή από ΤΕΙ.

Σ.Κ.Α.: Α ωραία, γιατί δεν το γνώριζα.

ΣΥΝ.7: Είναι οι κατηγορίες ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ.

Σ.Κ.Α.: Ναι, το ΔΕ δεν το γνώριζα να σας πω την αλήθεια... λοιπόν, υπήρχαν στην συμμετοχή των ειδικοτήτων υπήρχαν κάποια κριτήρια επιλογής;

ΣΥΝ.7: Εεε ... όταν λέτε κριτήρια επιλογής;

Σ.Κ.Α.: Στο να επιλεγθούν στο να συμμετέχουν οι ειδικότητες στην υλοποίηση των προγραμμάτων.

ΣΥΝ.7: Να σας φέρω το δικό μου το παράδειγμα, όταν εγώ εργάστηκα στο ΚΕΘΙ είχε προκηρυχθεί ένας διαγωνισμός, ζητούσαν πτυχίο, μεταπτυχιακό τίτλο σχετικό με τα θέματα, ερευνητικό έργο για παράδειγμα στις θέσεις ή συμβουλευτική... εμπειρία στην συμβουλευτική, εξαρτάται και τα προγράμματα υπήρχαν διάφορες θέσεις... τα κριτήρια ήταν πάντα να υπάρχει ένα πτυχίο σας είπα τι, μια εξειδίκευση σχετική με το αντικείμενο του προγράμματος, εεεε εξαρτάται, αν ήταν έρευνες έπρεπε να υπάρχει εμπειρία στην εκπόνηση μελετών, στην διενέργεια ερευνών, αν ήταν συμβουλευτική εμπειρία στην συμβουλευτική. Τώρα εδώ θέλω να κάνω και μια παρένθεση, επειδή το ΚΕΘΙ είναι ένας φορέας που υπαγόταν στο υπουργείο Εσωτερικών, έχει ένα μεγάλο αρνητικό χαρακτηριστικό το ΚΕΘΙ. Στο διοικητικό του συμβούλιο ορίζονταν κάποιοι κάθε φορά από την εκάστοτε κυβέρνηση να

το πούμε έτσι. οπότε, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πολλές φορές ήταν επιλογές εεεε υπουργών της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό είχε ως συνέπεια, κατά περιόδους και αναλόγως τι επιρροή είχε το υπουργείο στο ΔΣ του ΚΕΘΙ, να υπάρχουν και άνθρωποι που έρχονται στο ΚΕΘΙ με άτυπες διαδικασίες. Αυτό υπήρχε. Εντάξει...

Σ.Κ.Α.: Υπήρχε όμως και κάποια εκπαίδευση που τους γίνονταν...

ΣΥΝ.7: Προσπαθούσαμε... (διακοπή)

Σ.Κ.Α.: Ούτως ώστε να μπορούν να υλοποιήσουν το πρόγραμμα... (διακοπή)

ΣΥΝ.7: Προσπαθούσαμε εμείς οι παλιοί, να το πω έτσι, να πιέσουμε την διοίκηση με πολύ κόπο τέλος πάντων λειτουργούσαμε και συνδικαλιστικά για να μπορέσουμε να τα βγάλουμε πέρα μερικές φορές. Προσπαθούσαμε όσο γίνεται να τους εκπαιδεύσουμε και να κάνουμε και σεμινάρια. Εσωτερικά σεμινάρια, εντάξει, στο νέο προσωπικό. Αυτό δεν σήμαινε όμως, όσο και να τους εκπαιδεύσεις άμα ο άλλος δεν θέλει πραγματικά να εργαστεί και να παράσχει υπηρεσίες μέσα στον φορέα, η εκπαίδευση από μόνη της δεν λέει κάτι.

Σ.Κ.Α.: Λογικά γενικότερα θα υπήρχαν κάποια σεμινάρια εκπαίδευσης...

ΣΥΝ.7: Υπήρχανε

Σ.Κ.Α.: Για τις ειδικότητες που ήταν να συμμετέχουν σε προγράμματα.

ΣΥΝ.7: Υπήρχανε, υπήρχανε. Δηλαδή σε συμβούλους υπήρχανε. Πάντα. Είχαμε ένα πολύ καλό δυνατό team, μια πολύ καλή ομάδα προσωπικού που ήταν αορίστου χρόνου στο ΚΕΘΙ, οι οποίες είχαν εξαιρετική εμπειρία και διάφορες εξειδικεύσεις στην συμβουλευτική και όταν λέω εξειδικεύσεις συμβουλευτικής εννοώ συμβουλευτική απασχόλησης, επιχειρηματικότητας, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, νομική συμβουλευτική, με αποτέλεσμα αυτές κατά βάση δημιουργούσαν τα επιμορφωτικά σεμινάρια στο προσωπικό. Είχαμε και πολλά επιμορφωτικά σεμινάρια στο ευρύ κοινό. Δηλαδή έχουμε εκπαιδεύσει ερετές γυναίκες που ή... συμμετείχαν σε διάφορα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων προκειμένου να ξανασυμμετάσχουν στις εκλογές, να ενδυναμωθούν, κτλ. τέλος πάντων, πάντως σας λέω κατά βάση το προσωπικό στο ΚΕΘΙ εκπαιδεύονταν με τυπικές διαδικασίες και τηρούνταν οι τυπικές διαδικασίες. Κατά περιόδους σας είπα, λόγω της ιδιαίτερης φύσης που είχε ως φορέας, δηλαδή ήταν ΝΠΙΔ εποπτευόμενο από υπουργείο και αναλόγως την σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου υπήρξαν πολλές φορές και άτυπες διαδικασίες με πολύ άσχημα αποτελέσματα.

Σ.Κ.Α.: Εσείς από την εμπειρία σας στην συμμετοχή σας στην υλοποίηση προγραμμάτων αντιμετωπίσατε κάποιες δυσκολίες, είτε ως επαγγελματίας είτε γενικότερες δυσκολίες όσον αφορά την λειτουργία των προγραμμάτων;

ΣΥΝ.7: Όταν λέτε δυσκολίες τώρα, τεχνικές δυσκολίες εννοείται;

Σ.Κ.Α.: Οποιαδήποτε δυσκολία. Είτε ως επαγγελματίας εσείς είτε το να είδατε ως εμπλεκόμενη στο πρόγραμμα κάποιες δυσκολίες όσον αφορά την λειτουργία των προγραμμάτων.

ΣΥΝ.7: Εεεε Από τα προγράμματα... και αυτό που προσπάθησε ως... βασικά υλοποιούσαμε προγράμματα κατά πλειονότητα που εντάσσονταν στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, το τρίτο ΚΠΣ. Το τρίτο ΚΠΣ, ήταν αρκετά ευέλικτο σε κάποιες διαδικασίες και αρκετά γραφειοκρατικό σε κάποιες άλλες. Δηλαδή, τι θέλω να πω, τα προγράμματα EQUAL τα οποία κατά βάση ήταν προώθηση στην απασχόληση, προώθηση

των γυναικών στην απασχόληση και άρση επαγγελματικού διαχωρισμού, επειδή είχαν μια δομή που έπρεπε να υπάρχουν πάρα πολλοί εταίροι, εταιρικά σχήματα, ήταν η ίδια η δομή του προγράμματος τέτοια που είχε πάρα πολύ μεγάλη δυσκολία στην επικοινωνία, στην συνάντηση όλων αυτών των εταίρων και επομένως στην υλοποίηση των δράσεων. Αυτό ήταν χαρακτηριστικό που είχε το EQUAL ως δομή, ως πρόγραμμα στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Ήταν προγράμματα που ήταν πιο ευέλικτα, όπως ήταν το ΕΠΕΑΕΚ ήταν προγράμματα που ήταν πιο ευέλικτα όπως ήταν αυτά του Υπουργείου Απασχόλησης. Εεε ... Άρα κάποια προβλήματα, κάποιες δυσκολίες κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων υπήρχαν από την ίδια την γραφειοκρατικοποίηση των διαδικασιών που επέβαλε το τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Δηλαδή, συνεννοήσεις με άλλους εταίρους, συνεννοήσεις με το υπουργείο, υπογραφές, εγκρίσεις, χρηματοδοτικά πλαίσια, εκταμίευση των χρημάτων, χρηματοδοτική ροή, δηλαδή να μπορείς να πληρώνεις τους υπαλλήλους την κατάλληλη στιγμή για παράδειγμα. Τέτοια προβλήματα υπήρχαν. Και πιο πολλά τώρα να ξέρετε με το τέταρτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης συγκριτικά. Δηλαδή επειδή εγώ έχω και την εμπειρία τώρα του τέταρτου ΚΠΣ, του ΕΣΠΑ, δεν έχει καμία σχέση με το τρίτο. Αλλά και τότε, βιώναμε και περνούσαμε αρκετές δυσκολίες προς αυτό το κομμάτι. Υπήρχε μια δεύτερη ας πούμε κατηγοριοποίηση, αν θες να στο πω έτσι, δυσκολιών, όταν ήθελες να παρέμβεις προκειμένου να κάνεις άρση στερεοτύπων έμφυλων στερεοτύπων. Δηλαδή, υπήρχαν δυσκολίες που όταν υλοποιούσες ΕΠΕΑΕΚ στα σχολεία, είχες δυσκολίες που αντιμετώπιζες με τους καθηγητές, προκειμένου να υλοποιείς παρεμβατικά μαθήματα ή με τους μαθητές κατά πόσο δέχονταν να μπουν σε ομάδες, να κάνουν ασκήσεις, για να μπορέσουν να δουλέψουν θέματα ισότητας μέσα στην εκπαίδευση. ύστερα ήταν τέτοιου τύπου δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσεις, δηλαδή, πως προωθείς θέματα ισότητας στην ελληνική κοινωνία. Πώς κάνεις άρση των έμφυλων στερεοτύπων. Αυτό ήταν ένα αποτέλεσμα του προγράμματος και πολλές φορές αν ήταν σχεδιασμένα διαφορετικά, θα μπορούσαν ίσως να έχουν και καλύτερα αποτελέσματα. Εεε ... άλλες δυσκολίες που είχαμε στα προγράμματα, ήτανε στις περιόδους που σας είπα που υπήρχαν διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού στο ΚΕΘΙ να μην μπορείς να συνεννοηθείς με συναδέλφους ας πούμε. Να μην παράγεται το έργο που θέλεις να παράξεις, στους ρυθμούς που θέλεις και στην ποιότητα που θέλεις. Οπότε υπήρχε μια υπερφόρτωση εργασίας σε συγκεκριμένους υπαλλήλους. Ε δεν ξέρω, είναι πολλά, εξαρτάται, θέλω λίγο να μου το προσδιορίσετε και εσείς ως προς τις δυσκολίες που λέτε των προγραμμάτων.

Σ.Κ.Α.: Όχι, γενικότερα δυσκολίες. Νομίζω ότι με καλύψατε.

ΣΥΝ.7: Δεν ξέρω, αυτές. Αν θέλετε κάντε μου και πρόσθετη ερώτηση, αν θέλετε κάποια άλλη ενημέρωση...

Σ.Κ.Α.: Νομίζω ότι με καλύψατε. Ωραία. Εεε... γενικότερα από την εμπειρία σας στην συμμετοχή των προγραμμάτων πιστεύετε ως επι τω πλείστον εε στα προγράμματα υπήρχαν θετικά αποτελέσματα; Και ίσως ποια θα ήταν τα αρνητικά;

ΣΥΝ.7: Συγγνώμη θα μου επαναλάβετε την ερώτηση αν στην...;

Σ.Κ.Α.: Εεε... από την εμπειρία σας στα προγράμματα που συμμετείχατε εσείς, πιστεύετε ότι τα αποτελέσματα ήταν θετικά ως επι τω πλείστον; Και ποια ίσως θα ήταν, ήταν, τα αρνητικά;

ΣΥΝ.7: (παύση) χμμ... Να κάνω μια παρένθεση εδώ. Που αφορά λίγο και στην όλη διαδικασία που κάνουμε αυτή τη στιγμή. Εσείς από ότι κατάλαβα εξετάζετε πολιτικές εφαρμογής ισότητας των φύλων, σωστά; Στο θεωρητικό μέρος; Ε; εφαρμογή πολιτικών....

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.7: Τα προγράμματα είναι ένα μέρος των πολιτικών.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.7: Με αυτή την έννοια, θα σας πω ότι είναι αποτελεσματικά στο μέτρο που μιλάμε για το μέρος της υλοποίησης, από κει και πέρα αν το δούμε σε επίπεδο παραγωγής πολιτικών είναι ένα πολύ μερικό μέρος των πολιτικών τα προγράμματα. Δηλαδή πολιτικές δεν είναι μόνο τα προγράμματα για την ισότητα των φύλων...

Σ.Κ.Α.: Ναι σίγουρα.

ΣΥΝ.7: Και είναι και η νομοθεσία για παράδειγμα και η εφαρμογή της νομοθεσίας...

Σ.Κ.Α.: Ναι ναι ναι

ΣΥΝ.7: Τι θέλω να πω με αυτό. Πολλές φορές όταν εσύ κάνεις προγράμματα, υλοποιείς προγράμματα στο κοινό, σε πληθυσμό, αν δεν υπάρχει αντίστοιχη νομοθεσία να βοηθήσει, εάν δεν υπάρχουν φορείς για να μπορέσεις να παραπέμψεις για παράδειγμα κακοποιημένα άτομα, αν δεν υπάρχουν δομές για θύματα trafficking, όσο και αν υλοποιείς εσύ ένα πρόγραμμα, όσο και αν επιμορφώνεσαι, επιμορφώνεις κάποιους ανθρώπους, αν δεν έχεις ένα υποστηρικτικό ευρύτερο περιβάλλον, αν δεν έχουν αναπτυχθεί ευρύτερες πολιτικές ισότητας, το πρόγραμμα μπορεί να φαίνεται ότι δεν έχει παράγει τα αποτελέσματα που ήθελε. Αν το πάμε με την τυπική διαδικασία, με τους αρχικούς στόχους που έχει θέσει το πρόγραμμα και αν τους έχει υλοποιήσει, ούτως ή άλλως να ξέρετε για να έχεις ομαλό χρηματοδοτικό πλαίσιο πρέπει να το κάνεις. Ούτως ή άλλως. Από την ίδια την ροή υλοποίησης του προγράμματος, δηλαδή ένας βασικός έλεγχος που κάνεις προκειμένου να έχεις σωστή χρηματοδοτική ροή στο πρόγραμμα, ιδίως στα Ευρωπαϊκά, που σε ελέγχει η κοινότητα, πρέπει να κάνεις πάντα, ανά εξάμηνο και ανά χρόνο, απολογιστικές εκθέσεις. Έτσι ώστε να σε αξιολογήσει η Ευρωπαϊκή επιτροπή ή η Κοινότητα και να έχεις χρηματοδοτική ροή, για να μπορέσεις να πληρώσεις υπηρεσίες, να πληρώσεις προσωπικό κτλ. εκ των πραγμάτων, το πρόγραμμα πρέπει να είναι αποτελεσματικό. Ουσιαστικά, ένα πρόγραμμα, μια υλοποίηση προγράμματος, χωρίς ευρύτερη δέσμη πολιτικών, που σημαίνει νομοθεσία, δομές στην κοινωνία, που σημαίνει μια κοινωνία που εντάσσει την ισότητα των φύλων σε όλες τις πολιτικές και σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, δηλαδή κεντρικό, περιφερειακό, τοπικό, όχι δεν είναι αποτελεσματικό ένα πρόγραμμα, από μόνο του. Εντάξει;

Σ.Κ.Α.: Μμμ (καταφατικό)

ΣΥΝ.7: Αυτό γιατί σας το λέω. Γιατί ακόμη και σε επίπεδο συγγραφής της εργασίας που θα κάνετε, η υλοποίηση ενός προγράμματος είναι ένα μέρος των πολιτικών. Δηλαδή, κάνετε ένα case study για το ΚΕΘΙ που είναι ήδη ένας περιορισμός γιατί ο βασικός φορέας ισότητας των φύλων στην Ελλάδα είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας εντάξει; Τα προγράμματα είναι ακόμη ένας περιορισμός στο πλαίσιο υλοποίησης πολιτικών για την ισότητα εντάξει; Οπότε σε αυτό το μέτρο κάποια προγράμματα ήταν πάρα πολύ αποτελεσματικά, δεν το συζητώ. Και μάλιστα είχαμε και πολύ καλή, θετικά ανάδραση feet back και από τους ανθρώπους είτε συμμετείχαν σε προγράμματα είτε απευθυνόμασταν ως ευρύτερο κοινό κλπ. Δηλαδή πολλές φορές λέγανε μπράβο έχετε συμβουλευτικά Κέντρα, παρέχετε δωρεάν συμβουλευτικές υπηρεσίες, τι καλά, να παρέχεται αυτή η δυνατότητα στην Ελλάδα. Τώρα από κει και πέρα υπάρχει και μια ιδιαιτερότητα των προγραμμάτων και μια ιδιαιτερότητα της Ελληνικής κοινωνίας στο πώς χειρίστηκε τα προγράμματα αυτά. η Ελλάδα έχει μια ιδιαιτερότητα. Εεεε ... στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης εισέρευσαν πάρα πολλά χρήματα στην Ελλάδα με το τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Υλοποιήθηκαν πάρα πολλά προγράμματα και για την

ισότητα όχι μόνο από το ΚΕΘΙ. Και το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κτλ. αναλόγως τι υλοποιούσε ο καθένας. Το θέμα είναι... από διάφορες ΜΚΟ, γυναικείες οργανώσεις, ΝΠΙΔ, κτλ. από κει και πέρα τι έγινε, πολλά από αυτά τα προγράμματα είχαν την υποχρέωση να δημιουργήσουν δομές για παράδειγμα υποστήριξης γυναικών. Όταν τελείωσε η χρηματοδότηση των προγραμμάτων από την Κοινότητα οι δομές δεν παρέμειναν. Με αυτή την έννοια, δεν ξέρω αν ένα πρόγραμμα είναι αποτελεσματικό. Δηλαδή εγώ βάζω ένα τεράστιο ερωτηματικό. δηλαδή ένα πρόγραμμα θα είχε... μέσα θα έπρεπε να θέτει ήδη από τις αρχές της λειτουργίας του την υποχρέωση στο συντονιστή που θα το αναλάβει, να νοιαστεί να λάβει μέτρα για την βιωσιμότητα των δομών που δημιουργεί. Για την συνέχιση των δράσεων που κάνει. Αυτό το πράγμα δεν υπήρχε ανεξαρτήτως πρόβλεψης στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για το οποίο σας μιλάω εγώ γιατί εκείνη την περίοδο ήμουν στο ΚΕΘΙ. Το ΕΣΠΑ εννοείται το περιλαμβάνει και το πιέζει και πιέζει τους συντονιστές προγραμμάτων αρκετά έντονα για την βιωσιμότητα των δομών. Απλά τώρα έχουμε πέσει συγκυριακά και σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης που είναι πολύ δύσκολο να κοιτάξεις και την βιωσιμότητα. Αλλά αν το πάρεις αυστηρά αν το πρόγραμμα είναι αποτελεσματικό, θα σας έλεγα θα ήταν πιο αποτελεσματικό αν μπορούσαν όλες αυτές οι δομές να είχαν παραμείνει στην ελληνική κοινωνία και να μην έχουν κλείσει. Για παράδειγμα και δεν ξέρω αν μακρηγορώ τώρα στην συνέντευξη, θα το έχετε ακούσει, υπήρξε ένα σκάνδαλο κάποια στιγμή στο ΥΠΕΚ στο Υπουργείο Εξωτερικών, υπήρχε μια δομή στο Υπουργείο Εξωτερικών, μια υπηρεσία όχι δομή, η ΥΔΑΣ. Ήταν... χρηματοδοτούσε προγράμματα αναπτυξιακά σε χώρες για την καταπολέμηση του trafficking για παράδειγμα. Εεε η βασική χρηματοδότηση αυτών των προγραμμάτων ήταν στην δημιουργία δομών, ξενώνων. Θέλω να σας πω ότι αυτοί οι ξενώνες, όσοι λειτούργησαν, πολλά από αυτά τα χρήματα δεν απορροφήθηκαν για να δημιουργηθούν ξενώνες. Δεν ξέρω πώς απορροφήθηκαν και πού πήγαν. Ξέρω όμως ότι από αυτά τα χρήματα έγιναν πολύ λίγοι ξενώνες στην Ελλάδα. Ξέρω επίσης, όχι λόγω της συμμετοχής μου στο ΚΕΘΙ, αλλά λόγω της επιστημονικής μου ιδιότητας επειδή έκανα επιμορφωτικά σεμινάρια σε αυτούς τους ανθρώπους, όχι ως ΚΕΘΙ, ως Πάντειο πανεπιστήμιο και άλλες συνεργασίες που είχα εκτός από το ΚΕΘΙ. Πήγαινα στις δομές και δεν έβλεπα θύματα trafficking, έβλεπα γυναίκες άστεγες ας πούμε. Ή γυναίκες οι οποίες, ναι, είχαν ανάγκη στέγασης, είχαν ανάγκη στήριξης, αλλά δεν ήταν το focus group των προγραμμάτων. Εντάξει; Και οι δομές προκειμένου να γράφουν, να συμπληρώνουν αριθμούς και να λένε ότι εμείς έχουμε υλοποιήσει επιτυχώς ένα πρόγραμμα, στέγαζαν διαφορετικό πληθυσμό για αυτόν τον οποίο υλοποιούσαν το πρόγραμμα. Ένα τρίτο θέμα ήταν ότι τα ΕΥΔΑΣ τα προγράμματα αυτά δηλαδή για το trafficking όταν τελείωσαν όλοι αυτοί οι ξενώνες έκλεισαν, δεν υπάρχουν. Εντάξει; Ή παρέμειναν σε ελάχιστες ας πούμε πόλεις με την προσωπική συμβολή ανθρώπων. Και με την προσωπική χρηματοδότηση για παράδειγμα. Οπότε είναι όλα συζητήσιμα.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.7: Εντάξει; Άλλη ερώτηση!

Σ.Κ.Α.: Μου απαντήσατε μάλλον και στην επόμενη ερώτηση που ήθελα να σας κάνω...

ΣΥΝ.7: Η οποία είναι;

Σ.Κ.Α.: Όσον αφορά για την λήξη των προγραμμάτων και του τι γίνεται μετέπειτα που μου είπατε για την βιωσιμότητα των προγραμμάτων και νομίζω ότι με καλύψατε ως ένα βαθμό...

ΣΥΝ.7: Η λήξη των προγραμμάτων δημιουργεί αρχεία, για να σας το πω έτσι, δημιουργεί αρχεία για πέντε χρόνια τα οποία είναι υποχρεωμένα τα προγράμματα, οι υπηρεσίες να διατηρούν, προκειμένου να γίνεται έλεγχος κατά την υλοποίηση του προγράμματος και

κλείνουν δομές μετά (γέλιο ειρωνικό).εεε δημιουργούν, τι να σας πω, δεν υπάρχει συνέχεια. Τώρα για παράδειγμα τι να σας πω, παράχθηκε ένα υλικό πραγματικά πολύ καλό και αξίζει να το δείτε και ανεξάρτητα από την έρευνά σας, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ που σας είπα ήταν ένα εκπαιδευτικό υλικό εντυπωσιακό. Με ασκήσεις, με παρεμβάσεις, είχαμε μια επιστημονική ομάδα εξαιρετική αρκετά εξειδικευμένη σε αυτό το πρόγραμμα για θέματα εκπαίδευσης και φύλου και έκανε εξαιρετικές ασκήσεις ευαισθητοποίησης στους καθηγητές, στους μαθητές, κλπ. Τέλος πάντων εκεί ήταν γύρω στις 10 εκδόσεις για να καταλάβετε, δέκα βιβλία. Το ένα καλύτερο από το άλλο. Αυτά για να καταλάβετε ότι αυτό το υλικό δεν αξιοποιήθηκε μετά το πρόγραμμα. Προσπαθούμε τώρα ως Γενική Γραμματεία Ισότητας και επειδή υπάρχει ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση από την Γενική Γραμματέα επειδή είναι και καθηγήτρια πανεπιστημίου, να κάνουμε ένα συνέδριο με όλους τους φορείς που είχαν υλοποιήσει τότε το ΕΠΕΑΕΚ να συγκεντρώσουμε όλο αυτό το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο παράχθηκε και έμεινε στους χώρους τους, στα γραφεία τους, δεν δόθηκε απαραίτητα, δεν διαχύθηκε, δεν δημοσιοποιήθηκε αυτό το υλικό ίσως τόσο πολύ και προσπαθούμε τώρα να κάνουμε ένα συνέδριο να φωνάξουμε όλους αυτούς τους φορείς, τους ζητάμε να μας φέρουν όλο αυτό το εκπαιδευτικό υλικό να το ψηφιοποιήσουμε γιατί έχουμε αντίστοιχο πρόγραμμα που υλοποιεί η βιβλιοθήκη μας των γυναικείων θεμάτων και να περάσει σε ηλεκτρονική βάση στην βιβλιοθήκη για να μην χαθεί. Αυτό γίνεται από μια προσωπική ευαισθητοποίηση της Γενικής Γραμματέως. Επειδή γνωρίζει το θέμα, έχει εμπειρία επειδή ήταν χρόνια στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην υλοποίηση προγραμμάτων ε και γνωρίζει επειδή ήταν υπεύθυνη σε θέματα σπουδών φύλου στο Πάντειο πανεπιστήμιο, γνωρίζει το υλικό και λέει είναι κρίμα να χαθεί όλη αυτή η δουλειά που έχει γίνει. Και πρέπει να συγκεντρωθεί σε μια βάση από όλα τα πανεπιστήμια από όλους τους φορείς και να έχει πρόσβαση το κοινό σε αυτό. Θα μπορούσε να μην γίνει. Δηλαδή να είχε χαθεί αυτό το υλικό. Όταν λέω να είχε χαθεί να είχε χαθεί σε προσωπικές βιβλιοθήκες. Ή σε ράφια υπηρεσιών. Να μην έχει πάει σε μια δημόσια υπηρεσία όπως είναι η βιβλιοθήκη Γυναικείων Θεμάτων και να μπει σε μια ενιαία βάση έτσι ώστε να έχει πρόσβαση σε αυτήν όλο το κοινό. Εντάξει; Αυτή είναι λίγο η μοίρα των προγραμμάτων στην Ελλάδα. Όχι σε όλους τους φορείς με τίποτα και όχι στο ΚΕΘΙ απαραίτητα. Αλλά το ΚΕΘΙ είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Το ΚΕΘΙ όταν τελείωσαν για παράδειγμα οι ΣΥΥ, δηλαδή οι Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες που παρείχαν συμβουλευτική σε γυναίκες δημιούργησαν δομές συμβουλευτικά κέντρα σε διάφορες πόλεις στην Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή από τα 11 νομίζω συμβουλευτικά λειτουργούν μόνο τα 2 στην περιφέρεια. Είναι ένα χαρακτηριστικό. Γιατί; Γιατί το ΚΕΘΙ δεν μπορεί από τον προϋπολογισμό του αυτή την στιγμή να πληρώσει στελεχιακό δυναμικό, να πληρώσει υπηρεσίες και όλα τα τρέχοντα έξοδα λειτουργίας ενός κτηρίου για παράδειγμα. Αυτό νομίζω είναι η μοίρα των περισσοτέρων προγραμμάτων στην Ελλάδα δηλαδή σας λέω ακόμη και αν δεν αφορά δομές και αφορά άυλη εργασία δηλαδή σε εκπαιδευτικό υλικό, σε έρευνες, αν δεν έχει κάποιο τρόπο να δικτυώσει την δουλειά σου, να μπορέσεις να την δημοσιοποιήσεις όχι κατά την διάρκειά τους μετά την λήξη, είναι σαν να έχει πάει χαμένη η δουλειά. Ή να έχει περιοριστεί για το χρονικό διάστημα υλοποίησης του προγράμματος. Δεν έχει δομές η Ελλάδα παιδιά. Δεν έχει ούτε ερευνητικές βάσεις να συγκεντρώνονται αυτά τα υλικά, ούτε βιβλιοθήκες με ενεργό προσωπικό που να ενδιαφέρεται να συγκεντρώνει το υλικό γίνεται με ατομικές προσπάθειες ανθρώπων. Δηλαδή αν έχεις ένα εξαιρετικό στέλεχος στην βιβλιοθήκη του Παντείου που ξέρει την δουλειά που έχεις κάνει ως ΚΕΘΙ αναπτύσσεις προσωπική συνεργασία και σου λέει «Μ... έβγαλε άλλο εκπαιδευτικό υλικό το ΚΕΘΙ, έκανε άλλη έκδοση; Θα μου στείλεις από 5 αντίτυπα να έχω στην βιβλιοθήκη?» ή απλά αντίστοιχα αν εγώ εργάζομαι στο ΚΕΘΙ, εγώ όταν πήγα στο ΚΕΘΙ και εργάστηκα παρατήρησα ότι οι εκδόσεις μας, του ΚΕΘΙ, δεν δίνονταν στην βιβλιοθήκη των Γυναικείων Θεμάτων. Δεν δίνονταν στην μοναδική εξειδικευμένη βιβλιοθήκη στην Ελλάδα για θέματα ισότητας και στην βιβλιοθήκη του επόπτη φορέα που μας επόπτευε. Όταν πήγα που λέτε για προσωπική

δουλειά και άρχισα να χαζεύω τα ράφια και να βλέπω που είναι οι εκδόσεις του ΚΕΘΙ παρατήρησα ότι δεν υπήρχαν. Όταν βρήκα τα κορίτσια τα οποία εργάζονταν τους είπα « γιατί δεν έχετε τις εκδόσεις του ΚΕΘΙ?» και μου είπαν « γιατί δεν μπορέσαμε να βρούμε ένα άτομο σε σταθερή βάση να συνεννοούμαστε». Και ξεκίνησε μια τέτοια συνεργασία, που ήταν απλή που ήταν αυτονόητη συνεργασία. Αυτό με είχε βάλει και άρχισα και έπαιρνα τηλέφωνα στις βιβλιοθήκες. Δεν με υποχρέωσε κάποιος από το ΚΕΘΙ ήταν καθαρά θέμα προσωπικής δουλειάς και ενδιαφέροντος, θεωρώντας ότι παράγεται ένα υλικό ξοδεύονται κάποια χρήματα, γίνεται δουλειά από κάποιους ανθρώπους ένας κόπος, δεν μπορεί αυτό το πράγμα να μην διαχέεται ας πούμε. Και άρχισα να παίρνω τηλέφωνο τις βιβλιοθήκες, του ΕΚΕ, του Παντείου, του πανεπιστημίου Αθηνών, απέκτησα επαφές με κάποιους ανθρώπους και κατά τακτά χρονικά διαστήματα, κάθε φορά που παρήγαμε υλικό έστελνα το υλικό σε αυτό. Στην πορεία ας πούμε, στις σχολικές μονάδες, όταν είχαμε το πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ, που μου λέτε πως εμπλεκόμουν σε διάφορα προγράμματα, όταν γίνονταν ο σχεδιασμός του τεχνικού δελτίου δεν είχαμε υπολογίσει το εξής. Θα παραχθεί εκπαιδευτικό υλικό, θα πάει στις βιβλιοθήκες των σχολικών μονάδων; Δεν το είχε σκεφτεί κανένας. Το απλό, το αυτονόητο. Αφού θα παράξει εκπαιδευτικό υλικό για καθηγητές και μαθητές δεν θα βρίσκεται το υλικό αυτό στην διάθεση της σχολικής κοινότητας; Και των καθηγητών; Αυτό δεν το είχαν προβλέψει. Πρώτα κοίταξα το τεχνικό δελτίο, ξέρετε τι είναι ένα τεχνικό δελτίο είναι βάση αυτού που γράφεις τι δράσεις θέλεις να κάνεις, σου το εγκρίνουν και προχωράς στην υλοποίηση του προγράμματος. και κάναμε τροποποίηση του τεχνικού δελτίου και προσθέσαμε ότι είναι καλό όλο αυτό το υλικό αφού το παράξουμε σε χιλιάδες αντίτυπα, γιατί αξίζει να γίνει αυτό το πράγμα, να πάει να μοιραστεί σε όλες τις σχολικές μονάδες στην βιβλιοθήκη των σχολικών μονάδων...

Σ.Κ.Α: Ναι ανεξάρτητα από το εάν έχουν συμμετάσχει στο πρόγραμμα ή όχι...

ΣΥΝ.7: Εντάξει, πόσο μάλλον αν έχουν συμμετάσχει κιόλας! Τέλος πάντων σας λέω στην Ελλάδα τα πράγματα κινούνται λίγο με ατομική πρωτοβουλία. Αυτά. δεν έχω κάτι άλλο να πω, δεν ξέρω εσείς αν θέλετε κάτι άλλο να ρωτήσετε.

Σ.Κ.Α.: Ποιά ήταν τα γενικότερα συναισθήματά σας από την εμπειρία σας στην συμμετοχή στα προγράμματα του ΚΕΘΙ;

ΣΥΝ.7: (παύση). Εεεε ότι θα μπορούσαν να γίνουν πολλά περισσότερα πράγματα. Υπήρχε μια αξιοκρατική διαδικασία καθ όλη την διάρκεια υλοποίησης προγραμμάτων, θα μπορούσαν να παραχθούν καλύτερα αποτελέσματα. Αν υπήρχαν παράλληλες πολιτικές και όχι μόνο υλοποίηση προγραμμάτων, αλλά και θεσμικές αλλαγές και θεσμικές παρεμβάσεις, θα μπορούσε επίσης να ήταν πολύ καλύτερη η υλοποίηση των προγραμμάτων. Εεε αν σε όλα τα στάδια που τόσο κατά την εμπλοκή του ΚΕΘΙ όσο και κατά την συνεργασία που είχαμε με άλλους εταίρους, το στελεχιακό δυναμικό ήταν πιο εξειδικευμένο και πιο στοχευμένο στην δράση τους θα είχαμε καλύτερα αποτελέσματα. Με αυτή την έννοια σας λέω είμαι πολύ χαρούμενη που υπήρξα, γιατί έγιναν αρκετά πράγματα και αρκετά δυσαρεστημένη γιατί δεν έγιναν με τον δέοντα τρόπο. Αλλά είμαι εγώ πολύ αυστηρή σε αυτές τις διαδικασίες (γέλιο).

Σ.Κ.Α.: Έχει τύχει ποτέ στην υλοποίηση ενός προγράμματος να συνεργαστείτε με κάποιον Κοινωνικό Λειτουργό;

ΣΥΝ.7: Εντός του ΚΕΘΙ εννοείτε;

Σ.Κ.Α.: Εντός του ΚΕΘΙ.

ΣΥΝ.7: Εγώ όχι προσωπικά.

Σ.Κ.Α.: Οπότε δεν γνωρίζετε...

ΣΥΝ.7: Να συνεργαστώ... εεεε ... σε πολύ απλά επίπεδα, δεν νομίζω σε... δηλαδή επίσης ήμουν υπεύθυνη... το ΚΕΘΙ έγραφε ετησίως εεε εκπονούσε έναν απολογισμό δράσεων με αυτή την έννοια ήμουν υποχρεωμένη να έρχομαι σε επαφή με όλους τους υπεύθυνους τμημάτων με όλο το στελεχιακό δυναμικό για να συγκεντρώνω αυτό το υλικό και να συντάσσεται ο απολογισμός δράσεων. Ο απολογισμός δράσεων δεν ήταν κάτι απλό. Γινόταν μια αναφορά του ΚΕΘΙ προς τα υπουργεία, ήταν μια αναφορά προς την ευρύτερη κοινωνία αν μας ζητούσαν τι κάνατε και επίσης υπήρχαν και Ευρωπαϊκές εκθέσεις και Διεθνής εκθέσεις. Δηλαδή υπήρχε η SEDAW. Η SEDAW είναι η έκθεση που πρέπει να δίνει η Ελλάδα κάθε 4 χρόνια στον ΟΗΕ για να τον ενημερώνει για την εξέλιξη των διακρίσεων κατά των γυναικών. Παράλληλα, συντάσσαμε και τέτοιου τύπου εκθέσεις, με αυτή την έννοια όταν είχαμε τέτοιου τύπου εκπόνηση εκθέσεων να συνεργαζόμαστε και με κοινωνικούς λειτουργούς. Γιατί αναγκαστικά τους ρωτούσα τι έκαναν, κατέγραφα την δουλειά τους και την αποτύπωνα σε ένα κείμενο. Αλλά τόσο άμεση συνεργασία από κοινού ας πούμε δράσεις κλπ εντός του ΚΕΘΙ, όχι, δεν είχα συνεργασία. Γιατί δεν εμπλεκόμαστε στα στάδια συμβουλευτικής διαδικασίας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί να ξέρετε στο ΚΕΘΙ ήταν σύμβουλοι. Συνήθως.

Σ.Κ.Α.: Οπότε λογικά....

Κ.Ε7.: Είχανε το επάγγελμα του συμβούλου με αποτέλεσμα όχι εγώ δεν συμμετείχα στην διαδικασία συμβουλευτικής. Ααααα Είχα συνεργαστεί όταν επιμόρφωνα συμβούλους δηλαδή κοινωνικοί λειτουργοί με θέμα την βία κατά των γυναικών. Σε αυτό το επίπεδο.

Σ.Κ.Α.: Γνωρίζετε γενικότερα ποιος είναι ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού;

ΣΥΝ.7: Πολύ καλά! Γιατί έχω φίλους κοινωνικούς λειτουργούς και γιατί έχουμε υλοποιήσει προγράμματα μαζί, έχω εκδώσει ένα βιβλίο μαζί με έναν συνάδερφο που είναι κοινωνικούς λειτουργούς και αφορά στην αντιμετώπιση θυμάτων trafficking πώς οι σύμβουλοι μπορούν να αντιμετωπίσουν τις γυναίκες – θύματα trafficking. Το βιβλίο αυτό το έχω συγγράψει μαζί με έναν κοινωνικό λειτουργό αλλά όχι στο ΚΕΘΙ. Για αυτό είχα συνεργαστεί με το Κέντρο Γυναικείων Ερευνών και Μελετών. Είχαμε κάνει επιμόρφωση επίσης σε συμβούλους στην Ελλάδα. Εγώ ως εγκληματολόγος αυτός ως κοινωνικός λειτουργός, σε θέματα trafficking, αντιμετώπισης trafficking κλπ. Έχω συνεργαστεί με κοινωνικούς λειτουργούς αλλά σας λέω όχι εντός του ΚΕΘΙ.

Σ.Κ.Α.: Ναι. Ε πιστεύετε ότι ο ρόλος του είναι σημαντικός όσον αφορά την υλοποίηση προγραμμάτων που προωθούν την ισότητα των δύο φύλων;

ΣΥΝ.7: Χμμμμ Ναι και σε συγκεκριμένες δράσεις.

Σ.Κ.Α.: Παραδείγματος χάρη;

ΣΥΝ.7: Παραδείγματος χάρη, σε γυναίκες που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες είναι ιδιαίτερα σημαντικός, όταν λέω σε γυναίκες που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες προανέφερα πριν γυναίκες θύματα βίας, όλων των μορφών, σεξουαλική παρενόχληση, trafficking, ενδοοικογενειακή / συντροφική βία, βιασμοί κτλ., γυναίκες μακροχρόνια άνεργες, γυναίκες φυλακισμένες / αποφυλακισμένες/ αποφυλακιζόμενες, εεεε γυναίκες μετανάστριες, γυναίκες πρόσφυγες, γυναίκες που είναι με αναπηρίες κτλ. νομίζω σε όλες αυτές τις ειδικές ομάδες πληθυσμού ή γυναίκες που βάλονται ας πούμε από την φτώχεια ή κινδυνεύουν να αποκλειστούν ή είναι ήδη αποκλεισμένες, είναι ένα πολύ μεγάλο πεδίο στο οποίο μπορεί ο κοινωνικός λειτουργός να παράσχει υπηρεσίες. Τόσο σε επίπεδο παροχής συμβουλευτικών

υπηρεσιών όσο συμμετοχή, σας είπα συγγραφή επιμορφωτικού υλικού εξαρτάται το τι υλικό θέλεις να παράξεις και που θέλεις να παρέμβεις εεε και στην διενέργεια ερευνών είναι πολύ σημαντικοί εξαρτάται τι έχεις κάθε φορά να αναπτύξεις ως δράση. Σε διάφορα επίπεδα. Νομίζω στο κοινοτικό επίπεδο είναι η σημαντικότερη λειτουργία του δηλαδή υπηρεσίες σε ποιο ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες.

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Κάτι τελευταίο για το οποίο θέλω να μιλήσουμε είναι η στρατηγική gender mainstreaming κατά την οποία, την οποία ως ένα βαθμό το ΚΕΘΙ ακολουθεί.

ΣΥΝ.7: Τι εννοείτε ότι το ΚΕΘΙ την ακολουθεί; (ειρωνισμός)

Σ.Κ.Α.: (παύση). Την ακολουθεί....

ΣΥΝ.7: Δηλαδή;

Σ.Κ.Α.: (παύση), ότι την έχει ενσωματώσει στα προγράμματά του. Αυτό. Εσείς θεωρείτε ότι είχε θετική επίδραση ή όχι;

ΣΥΝ.7: Τώρα πετύχατε λίγο την περίπτωση να ξέρετε γιατί εγώ είναι εξειδικευμένη στο gender mainstreaming. Και στην ΓΠΙ έχω όλα τα προγράμματα gender mainstreaming που υπάρχουν. Τι θέλω να σας πω εδώ πριν σας απαντήσω. Το gender mainstreaming είναι η ένταξη της ισότητας των φύλων σε όλες τις πολιτικές. Αυτό τι σημαίνει. Ότι αν το ΚΕΘΙ ακολουθεί το gender mainstreaming αυτό σημαίνει ότι τόσο σε επίπεδο διοίκησης όσο και πρόσληψης στελεχιακού δυναμικού, να κάνει ποσοτώσεις για παράδειγμα. Εεε τι εννοώ. Να συμμετέχουν τόσες γυναίκες όσοι και άνδρες. Ακόμη και σε επίπεδο έρευνας. Δηλαδή το gender mainstreaming στην έρευνα για να καταλάβετε τι εννοώ, στην ερευνητική ομάδα και κυρίως στις έμφυλες προσεγγίσεις ερευνών, στις έρευνες δράσεις με προσέγγιση, με οπτική φύλου, η ερευνητική ομάδα πρέπει να αποτελείται από 5 γυναίκες και από 5 άνδρες ας πούμε. Εντάξει; Υπάρχει και αντιστοιχία αριθμητική. Αυτός είναι ένας τρόπος gender mainstreaming. Όπως λέμε ας πούμε ότι οι γυναίκες συμμετέχουν σε διάφορα συμβούλια με τον ίδιο αριθμό που συμμετέχουν και οι άνδρες. Δεν γίνεται κάτι τέτοιο στην Ελλάδα, σας λέω, μόνο μια οπτική gender mainstreaming. με αυτή την έννοια το ΚΕΘΙ σε επίπεδο διοίκησης είχε μόνο στο διοικητικό συμβούλιο που ποσόστωση. Εντάξει;

Σ.Κ.Α.: Οπότε δεν ακολουθεί για αυτό νομίζω και ότι...

ΣΥΝ.7: Εεε ένα μέρος. Θα σας πω τι άλλο είναι gender mainstreaming. Σαφέστατα στο διοικητικό συμβούλιο, στην εκπροσώπηση των μελών του διοικητικού συμβουλίου να έχει gender mainstreaming. Εκ των πραγμάτων έχει στο στελεχιακό δυναμικό γιατί στην Ελλάδα είναι ευαισθητοποιημένες σε θέματα ισότητας φύλων είναι γυναίκες. Οπότε η πλειονότητα των εργαζομένων ήταν γυναίκες. Η συντριπτική πλειονότητα. Είχαμε ελάχιστους άνδρες εργαζόμενους. Αλλά αυτό επίσης δεν είναι gender mainstreaming. Γιατί είναι κατά των ανδρών ύστερα. Αυτό όμως είχε να κάνει με την ευρύτερη κατάσταση της Ελληνικής κοινωνίας όπου σας λέω η ισότητα των φύλων πάει πακέτο με την γυναίκα. Εντάξει; Είναι πολύ λιγότεροι άνδρες ευαισθητοποιημένοι σε τέτοια θέματα, πολύ λιγότεροι ψάχνουν εργασία σε τέτοιους χώρους, πολύ λιγότεροι υποβάλλουν τα χαρτιά τους ας πούμε σε τέτοιες υπηρεσίες που κάνουν προγράμματα ισότητας. Οπότε εκ των πραγμάτων έκανε gender mainstreaming αλλά σας λέω με ποια ιδιαιτερότητα. Τώρα, gender mainstreaming ως πολιτική των προγραμμάτων είναι λίγο πολύπλοκο το θέμα. Δηλαδή, το τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο έκανε εν μέρει gender mainstreaming στα προγράμματα. Το gender mainstreaming στα προγράμματα ξέρετε τι σημαίνει; Επιμορφώνω πάλι και βάζω ως δείκτη στην υλοποίηση του προγράμματος ότι θα επιμορφώσω σε ένα σχολείο πάλι, ισόποσα άνδρες και γυναίκες. Ή

θα προσλάβω στις υπηρεσίες μου ως ΜΚΟ τόσους άνδρες όσες και γυναίκες. Και δεν θα γίνει διάκριση σε βάρος των γυναικών. Δεν ξέρω κατά πόσο κατάφεραν πραγματικά να πετύχουν τέτοιους δείκτες στα προγράμματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου. Το ΕΣΠΑ είναι πιο αυστηρό στο gender mainstreaming κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος. έχει εντάξει περισσότερους δείκτες, είσαι υποχρεωμένος να τους καλύπτεις ανά εξάμηνο και είναι και πολύ πιο αυστηρή η διαδικασία. Δηλαδή τι θέλω να πω. Επειδή υπήρχε μια γενική αρχή gender mainstreaming στα προγράμματα, υπάρχει ένας πολύ ωραίος οδηγός εφαρμογής, θα σας βοηθήσει και για την εργασία σας το ξέρετε; Μην ξεχάσω να σας το δώσω μετά να το δείτε... που έκανε αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας στα προγράμματα που υλοποιήθηκαν στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Εκεί θα δείτε κατά πόσο υπήρξε gender mainstreaming στα προγράμματα ή όχι. Είναι μεγάλο κείμενο το συγκεκριμένο που θα σας δώσω και θα το δείτε. Τώρα, για να πάμε στην ερώτηση, θέλετε να μου την ξαναθέσετε;

Σ.Κ.Α.: Νομίζω ότι δεν το ακολουθεί τελικά από ότι κατάλαβα... αν είχε θετική επίδραση ή όχι στην υλοποίηση των προγραμμάτων η ένταξή του.

ΣΥΝ.7: Τώρα, gender mainstreaming για να καταλάβετε πρώτη φορά στην Ελλάδα κάνουμε τώρα στην Γενική Γραμματεία Ισότητας. Τι εννοώ. Ένταξη ισότητας των φύλων στις δημόσιες πολιτικές γίνεται τώρα στην Ελλάδα. Δηλαδή, υποχρεώνουν όλα τα υπουργεία, ξεκινάς από τα υπουργεία που δεν κάνουν gender mainstreaming, όχι μόνο το Υπουργείο εσωτερικών με την Γενική Γραμματεία Ισότητας όλα τα υπουργεία. Και πας στο Υπουργείο Δικαιοσύνης για να καταλάβετε τι σημαίνει gender mainstreaming σε πολιτικές και του λες « να δω λίγο τα στατιστικά τα οποία παράγεις για τα θέματα βίας κατά των γυναικών; Συγγνώμη, για τα αδικήματα. Και πας και βλέπεις το στατιστικά για τα αδικήματα και δεν βλέπεις ας πούμε ότι στα περισσότερα είναι κατά το φύλο. Αυτό είναι μια ενέργεια gender mainstreaming. Δεν υπάρχει. Την προσπαθούμε μέσω της elstat και της eurostat και σε συνεργασία με το υπουργείο δικαιοσύνης. Να έχουμε σωστά στατιστικά στοιχεία. Πας ας πούμε στην επιθεώρηση εργασίας. θα σας φέρω άλλο παράδειγμα, να φύγουμε από το υπουργείο δικαιοσύνης, πάμε στο υπουργείο απασχόλησης. Και πας να δεις αν γίνεται gender mainstreaming στην επιθεώρηση εργασίας, αν καταγράφονται όλες αυτές οι απολύσεις, τα παράπονα, οι καταγγελίες, με τρόπο που να μπορείς εσύ να βγάλεις μεταβλητές, να βγάλεις αποτελέσματα τι γίνεται για τις γυναίκες. Δεν έχεις πάρα πολλά. Κάνουμε συνεργασία με το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας στην Ελλάδα, κτλ. θέλω να σας πω δεν είναι απλή πολιτική το gender mainstreaming. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ξέρουν τι σημαίνει. Εντάξει; Ναι το ΚΕΘΙ ήταν υποχρεωμένο να κάνει τυπικά από τα προγράμματα σαφέστατα επειδή ήταν φορέας κατ' εξοχήν φορέας ισότητας, αυτονόητα, από την ίδια την διαδικασία έκανε gender mainstreaming, αλλά από μόνο του δεν λέει κάτι πώς να το πω, αν μια υπόλοιπη κοινωνία δεν έχει στις δημόσιες πολιτικές gender mainstreaming δεν ωφελεί.

Σ.Κ.Α.: Εσείς που αποδίδεται αυτή την καθυστέρηση δεδομένου ότι σε Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο είχε εφαρμοστεί πολύ νωρίτερα, υλοποιείται και έμπρακτα.

ΣΥΝ.7: Εεε ... δεν μπορώ να το γενικεύσω γιατί υπάρχουν και άλλες χώρες κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι περίπου στα ίδια επίπεδα με την Ελλάδα. Το ένα έχει να κάνει με το πότε μπήκε η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένα δεύτερο είναι πως διαχειρίστηκε αυτές τις πολιτικές, πότε τις έκανε νομοθεσία. Αργήσαμε σε πάρα πολλά θέματα να κάνουμε νομοθεσία κάποια πράγματα τα οποία υπήρχαν...

Σ.Κ.Α.: Για ποιο λόγο;

ΣΥΝ.7: Για χίλιους λόγους. Εεε θέματα πολιτικής βούλησης, θέματα ενδιαφέροντος για την ισότητα, θέματα.... Δεν θέλω να πω, είναι πολυπαραγοντικά αυτά τα θέματα. Εξαρτάται από

την εκάστοτε κυβέρνηση, από την εκάστοτε πολιτική βούληση κτλ. θέλω να σας πω με πολύ κόπο, σκεφτείτε το λίγο, να σας μιλήσω για το δικό μου το αντικείμενο ότι στην Ελλάδα, η νομοθεσία για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών πριν λίγα χρόνια, το 2006, άρχισε. Μέχρι τότε δεν υπήρχε νομοθεσία στην Ελλάδα. Προσπαθούσαμε με τον ποινικό κώδικα με την σωματική βλάβη, κτλ. να επιβάλλουμε κυρώσεις στους δράστες. Μέχρι πρόσφατα, δεν είχε υπάρξει νομοθεσία για την σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας. είχατε ως πούμε φαινόμενα διακίνησης γυναικών απ' όποιο το 1990 όταν μαζικά ήρθε στην Ελλάδα μεταναστευτικός πληθυσμός και τις γυναίκες ως πούμε τις ενέταξαν στην πορνική αγορά και νομοθεσία για πρώτη φορά στην Ελλάδα είχατε το 2002. 12 χρόνια μετά. Όσοι μιλούσαν στα 12 χρόνια μέχρι να γίνει νομοθεσία ότι υπήρχε πρόβλημα trafficking στην Ελλάδα, οι περισσότεροι υπουργοί τότε οι περισσότεροι πολιτικοί και όχι μόνο, έλεγαν δεν υπάρχει πρόβλημα! Η αστυνομία έλεγε τότε δεν έχουμε πρόβλημα! Άνοιγαν του κόσμου οι οίκοι ανοχής στην περιφέρεια ως πούμε, στις επαρχιακές πόλεις, μετατρέπονταν ένα μέρος του ανδρικού πληθυσμού σε πελάτες πορνικών υπηρεσιών και η Ελλάδα εθελουφλούσε και έλεγε δεν έχουμε πρόβλημα κανένα! Έλεγε ως πούμε στα θέματα ίσης αμοιβής ότι οι γυναίκες για εργασία ίσης αξίας αμείβονται λιγότερο από τους άνδρες και πήγαινες και το έβλεπες ακόμη και σε επίπεδο όχι μόνο ιδιωτικές εταιρίες στον ιδιωτικό τομέα αλλά και στο δημόσιο, εντάξει. Και όλοι έλεγαν όχι δεν έχουμε πρόβλημα! Είδαμε και πάθαμε να περάσουμε νόμους για ίση αμοιβή. Εντάξει αυτά είναι θέματα πολιτικών. Άρα τα θέματα πολιτικών είναι θέματα πολιτειακής δόμησης, πολιτικής δόμησης, κέντρων εξουσίας και πολιτικών αποφάσεων. Επίσης δεν έχεις μια ισχυρή κοινωνία πολιτών να πιέζει στην Ελλάδα. Η Ελλάδα δεν είχε ούτε ισχυρά γυναικεία φεμινιστικά... είχε ομάδες αλλά δεν είχε το ρεύμα που είχε η Αμερική, το ρεύμα που είχε η Αγγλία, η Ιταλία, η Γερμανία στα φεμινιστικά, άρα δεν είχε και ένα τέτοιο inboot από την κοινωνία των πολιτών για να πιέζει από κάτω προς τα πάνω να λαμβάνονται κάποιες αποφάσεις. Σας είπα, τα περισσότερα έγιναν με μικροομάδες γυναικών, γυναικείες οργανώσεις και με ατομικές προσπάθειες κάποια πράγματα και με την πολιτική βούληση κάποιων συγκεκριμένων ανθρώπων εάν και εφόσον ήταν ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ισότητας των φύλων. Και ακόμη και τώρα αυτό γίνεται να ξέρετε. Έχουν γίνει πάρα πολλά, σε θεσμικό πλαίσιο αρκετά πολλά μετά από τόσα χρόνια με τεράστια χρονική καθυστέρηση από άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά εμείς είχαμε και πιο αργούς ρυθμούς ανάπτυξης. Δεν μπορούμε να συγκρίνουμε τους ρυθμούς ανάπτυξης της Ελλάδας με τους ρυθμούς ανάπτυξης που έχει η Αγγλία ή τον ρυθμό ανάπτυξης που έχει η Σουηδία για παράδειγμα. Εντάξει; Δηλαδή είναι και λίγο θέματα ανάπτυξης της ίδιας της κοινωνίας. Όχι μόνο στην ισότητα, ευρύτερα. Δεν ξέρω αν θέλετε κάτι άλλο να με ρωτήσετε...

Σ.Κ.Α.: Εσείς έχετε αντιμετωπίσει κάποια στιγμή ρατσιστική αντιμετώπιση;

ΣΥΝ.7: Ως γυναίκα;

Σ.Κ.Α.: Ως εργαζόμενη στο ΚΕΘΙ και σε έναν τέτοιο χώρο.

ΣΥΝ.7: Είχα δεχτεί σεξουαλική παρενόχληση από μέλος της διοίκησης στον οποίο επειδή έκανα καταγγελία έφυγε. Όχι μόνο εγώ και άλλες συναδέλφισσες. (παύση) Ναι... επι Νέας Δημοκρατίας. Να σας πω και την συγκεκριμένη διοίκηση, δεν ξέρω, δεν ενδιαφέρει και την συγκεκριμένη συνέντευξη, αλλά ναι. Είχαν έρθει κάποια μέλη στο ΔΣ διευθυντής ήταν προγραμμάτων δεν ήταν καν μέλος του ΔΣ ο οποίος δεν είχε καμία σχέση με τα θέματα ισότητας και άρχισε να παρενοχλεί σεξουαλικά κάποιες κοπέλες του ΚΕΘΙ, δεν καταλάβαινε κιόλας, δεν το όριζε ο ίδιος ως σεξουαλική παρενόχληση.

Σ.Κ.Α.: Και ειδικά στο ΚΕΘΙ... είναι λίγο αντίθετο νομίζω....

ΣΥΝ.7: Ναι, ήμουν μέλος του σωματείου όπου είχαμε, ενεργότατη μια ζωή, εεε το κατήγγειλα στην διοίκηση με φόβο μην απολυθώ γιατί ήμουν πάντα συμβασιούχος στο ΚΕΘΙ έφτασε το θέμα στο υπουργό τότε στον Π... και έφυγε ο διευθυντής προγράμματος. είχα ενημερώσει όλες τις γυναικείες οργανώσεις και κανείς δεν μπορούσε να κάνει τίποτα! Άνοιξα μετά το θέμα ευρύτερα. Αυτό εντός της εργασίας, εκτός της εργασίας δεν το συζητώ! Για παράδειγμα όταν έλεγα ότι εργαζόμουν στο Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, σε ταξιτζήδες, σε ανθρώπους, κτλ., το πρώτο το οποίο εισέπραττα ήταν υπαινικτικά και ειρωνικά σχόλια «γιατί δεν έχουμε ισότητα των φύλων ας πούμε?». Καλά αυτό συμβαίνει και τώρα. Είναι πιο ευέλικτη η κοινωνία, έχουν γίνει προσπάθειες, ο άλλος μπορεί να μπει σε μια διαλογική συζήτηση μαζί σου κλπ., αλλά η κατεξοχήν αντίδραση είναι «όπα, γιατί δεν έχουμε ισότητα; Τι άλλο θέλετε, έχετε εργασία, σας δώσαμε τις καλύτερες δουλειές, σας έχουμε δώσει αυτά, βγαίνετε έξω, τι άλλο θέλετε ας πούμε;». δηλαδή ο άλλος δεν αντιλαμβάνεται καν τι σημαίνει ας πούμε ισότητα των φύλων. Όταν του λές ότι οι γυναίκες βάλονται ότι είναι οι πρώτες που απολύονται από την εργασία και οι τελευταίες που προσλαμβάνονται για παράδειγμα, όταν του λες ότι οι γυναίκες δεν αμείβονται όπως οι άνδρες για τις ίδιες τις εργασίες, όταν λες ότι υπάρχει βία κατά των γυναικών, όταν λες ότι η γυναίκα δέχεται παρενοχλητικές συμπεριφορές στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, στον χώρο εργασίας, στον δρόμο, κτλ, ο άλλος εθελοτυφλεί, σου λέει δεν υπάρχει τέτοιο πρόβλημα. Εγώ ξέρω ότι εργάζεσαι και είσαι σε ισότιμη κατάσταση με μένα. Υπάρχουν πάρα πολλά στερεότυπα παιδιά και από τις ίδιες τις γυναίκες. Όχι μόνο από τους άνδρες. Επίσης, τα χειρότερα στερεότυπα είναι όταν τα έχουμε εμείς οι ίδιες οι γυναίκες και τα αναπαράγουμε.

Σ.Κ.Α.: Τι θεωρείτε ότι συμβάλει σε αυτή την συνέχιση της νοοτροπίας; Και από την δική μας πλευρά.

ΣΥΝ.7: Στην αναπαραγωγή στερεοτύπων;

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.7: Βασικά έχεις μια κοινωνία η οποία είναι δομημένη, προσωπική γνώμη είναι αυτή, πατριαρχικά, εντάξει; Η ιστορική ανάπτυξη έτσι όπως έγινε των κοινωνιών ιδίως των δυτικών κοινωνιών, έδινε μια υπερεκπροσώπηση στους άνδρες στους περισσότερους τομείς και όχι στις γυναίκες. Οι γυναίκες άρχισαν να εντάσσονται στον δημόσιο χώρο, γιατί ο ιδιωτικός χώρος της γυναίκας ήταν ο οίκος για αιώνες... αιώνες... η γυναίκα άρχισε να εντάσσεται στον δημόσιο χώρο όταν υπήρχε η ανάγκη της βιομηχανίας για εργατικά χέρια. τότε η γυναίκα άρχισε να βγαίνει από τον ιδιωτικό χώρο στον δημόσιο μέσω της εργασίας. οπότε ξεκινάμε δηλαδή σε μια κοινωνία που ήδη στην δόμησή της, στην συγκρότησή της είναι κατά βάση πατριαρχική. Αυτός είναι ο βασικός λόγος για να μην μπω σε επιμέρους παράγοντες. Έχω κλασσική φεμινιστική προσέγγιση σε αυτά!

Σ.Κ.Α.: Και μια τελευταία ερώτηση. Θεωρείται αναγκαιότητα ή περιττή πολυτέλεια την ύπαρξη δομών για την ισότητα στην παρούσα.. επειδή έχουν ακουστεί...

ΣΥΝ.7: Καθόλου πολυτέλεια. Ίσα ίσα το τονίζουμε ότι σε περιόδους οικονομικής κρίσης η συμμετοχή των γυναικών στην λήψη αποφάσεων, στις δομές, στα προγράμματα που μπορεί να αναπτυχθούν, εννοείται ότι μόνο θετική μπορεί να είναι. Δεν το συζητώ. Υπάρχει και ένα πολύ ωραίο συνέδριο να ξέρετε γίνεται στο Πάντειο για θέματα συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και όχι μόνο και οικονομική κρίση. Που ακριβώς περιλαμβάνει αυτό το μύθο που υπάρχει, ότι είναι πολυτέλεια να προωθούν την ισότητα. Αυτό είναι μύθος να ξέρετε, η ισότητα των φύλων σε μια τέτοια περίοδο... δεν ισχύει δηλαδή αν το πάμε στα νέα οικονομικά, στις προσλήψεις, στα πάντα να ξέρετε δεν ισχύει είναι πραγματικά μύθος.

Σ.Κ.Α.: Ευχαριστούμε πάρα πολύ!

ΣΥΝ.7: Τίποτα!

Συνέντευξη 8^η

Συνεντευκτής: Κορτέση Αναστασία

Συνεντευξιζόμενος (ειδικότητα): κοινωνικός λειτουργός

Τόπος: εξωτερικός χώρος

Ημερομηνία: 23/11/2011

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Να ξεκινήσουμε λοιπόν. Ονομάζομαι Κορτέση Αναστασία. Είναι φοιτήτρια του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας Πατρών. Εεε... έχουμε αναλάβει διπλωματική εργασία που έχει τίτλο «Εφαρμογή πολιτικών ισότητας των δυο φύλων» και στα πλαίσια αυτής εεε κάνουμε μια μελέτη περίπτωσης στο Κ.Ε.Θ.Ι. Αθηνών και στόχος αυτής της έρευνας είναι η εμπειρία που έχει αποκομίσει ο κάθε επαγγελματίας από τη συμμετοχή του στην υλοποίηση προγραμμάτων που προωθούν την ισότητα των δυο φύλων, αλλά και η σημαντικότητα του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού στην ίδια διαδικασία. Λοιπόν. Θέλω να σας ρωτήσω εεε τι σπουδές έχετε κάνει μέχρι στιγμής.

ΣΥΝ.8: Εεε... είμαι απόφοιτος του Τ.Ε.Ι. Αθήνας Κοινωνικής Εργασίας εεεε αυτό.

Σ.Κ.Α.: Έχετε κάνει κάποιες μεταπτυχιακές σπουδές;

ΣΥΝ.8: Εεε...όχι.

Σ.Κ.Α.: Εργασθήκατε ποτέ στο Κ.Ε.Θ.Ι. ;

ΣΥΝ.8: Εεεε... ναι. Για τέσσερα χρόνια.

Σ.Κ.Α.: Για τέσσερα χρόνια. Μήπως θα μπορούσατε να μου πείτε ποιός ήταν ο ρόλος σας εκεί;

ΣΥΝ.8: Εεεε... να σκεφτώ. Και τα τέσσερα χρόνια (μικρή παύση). Ήμουν συντονιστής ή βοηθός συντονιστή σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Σ.Κ.Α.: Μήπως θα μπορούσατε και θυμάστε να μου πείτε σε ποιά προγράμματα ακριβώς συμμετείχατε;

ΣΥΝ.8: Εεεε...ναι. Δυο ήταν βασικά. Είχαμε και κάποια πιο μικρά και σχεδόν δεν έχει σημασία να τα αναφέρω, αλλά τα δυο βασικά ήταν, το ένα ήταν το, για δυο χρόνια ήμουν στο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Χρειάζεται να το αναλύσω τι σημαίνουν τα αρχικά;

Σ.Κ.Α.: όχι. Δε νομίζω.

ΣΥΝ.8: Το γνωρίζετε;

Σ.Κ.Α.: Ναι το γνωρίζω.

ΣΥΝ.8: Εεε...ήμουν λοιπόν εκεί δυο χρόνια βοηθός συντονιστή και να αναφέρουμε με τι ασχολείται ή να τα πούμε αυτά μετά;

Σ.Κ.Α.: Εεεε...ναι. Μπορείτε να μου πείτε.

ΣΥΝ.8: Λοιπό. Το πρόγραμμα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. που υλοποιούσε το Κ.Ε.Θ.Ι., την περίοδο που ήμουν εγώ 2002 με 2004, είχε στόχο την επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας και στη συνέχεια την υλοποίηση παρεμβατικών προγραμμάτων μέσα στις τάξεις πια. Αυτός ήταν και ο τίτλος του προγράμματος «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα». Από το 2004 μέχρι το 2006 ήμουν συντονιστής στο πρόγραμμα, όχι πρόγραμμα κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL, στο πρόγραμμα που ήταν συντονιστής εταίρος το Κ.Ε.Θ.Ι. και αφορούσε τη συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Σ.Κ.Α.: Για να συμμετάσχετε στα συγκεκριμένα προγράμματα, υπήρχαν κάποια κριτήρια επιλογής, για να συμμετέχετε;

ΣΥΝ.8: Όχι. Υπήρξε μια προκήρυξη. Μάλλον συμμετείχα σε μια προκήρυξη του Κ.Ε.Θ.Ι. άσχετη που είχε τότε να κάνει με την υλοποίηση, τη σύσταση των συμβουλευτικών κέντρων του Κ.Ε.Θ.Ι. το 2001- 2002, κάπου εκεί ήτανε, στην οποία είχα πάρει μέρος και είχα δώσει μια συνέντευξη και δεν με πήραν σε εκείνο. Θεώρησαν ότι τα προσόντα μου ήτανε επιπλέον από αυτά που ζητούσανε και στη συνέχεια με καλέσανε, επειδή ξεκινούσε το πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και είχαν ήδη τη συντονίστρια και ήθελαν και ένα δεύτερο άτομο. Και στο βιογραφικό μου, επειδή πριν το Κ.Ε.Θ.Ι. είχα ασχοληθεί με ευρωπαϊκά προγράμματα στον προηγούμενο φορέα που δούλευα, συμπληρωματικά δηλαδή και κάπως έτσι νομίζω έγινε.

Σ.Κ.Α.: Στα συγκεκριμένα προγράμματα που συμμετείχατε μήπως θυμάστε ποιές ειδικότητες άλλες επαγγελματιών συμμετείχαν;

ΣΥΝ.8: Στην ομάδα συντονισμού τώρα, προφανώς έτσι;

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.8: Γιατί εγώ ήμουν στη μεριά του Κ.Ε.Θ.Ι. που υπήρχε μια ομάδα συντονιστική, ας την πούμε έτσι. Εεεε... η συντονίστρια ήταν παιδαγωγός. Ήτανε...είχε τελειώσει το Φ.Π.Ψ. Εεεε...εγώ ήμουν κοινωνικός λειτουργός, μια άλλη κοπέλα ήταν κοινωνιολόγος. Τώρα η ομάδα άλλαξε, τώρα μην μπερδεύω και τις ειδικότητες. Δεν τις θυμάμαι όλες. Πάντως σε γενικές γραμμές ήταν επαγγελματίες, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, κοινωνικός λειτουργός, παιδαγωγός. Ναι. Αυτές νομίζω.

Σ.Κ.Α.: Πιστευ...

ΣΥΝ.8: Συμπτωματικό ήταν, γιατί θα μπορούσαν να υπάρχουν και τεχνοκράτες μέσα στην ομάδα. Δηλαδή υπήρχε το κομμάτι το οικονομικό και με αυτό ασχολούταν το λογιστήριο του Κ.Ε.Θ.Ι. Οπότε εκεί ήταν άνθρωποι που γνώριζαν λογιστικά. Βέβαια σε πολύ μεγάλο κομμάτι της δουλειάς, υπήρχε εμπλοκή δικιά μου στα οικονομικά. Στην έγκριση δαπανών, στο για το αν τα τιμολόγια ήταν σωστά, δηλαδή πριν φτάσουν στο λογιστήριο υπήρχε και μια δουλειά πριν από μας. Εμείς είχαμε και το επιστημονικό κομμάτι, ας το πούμε έτσι του προγράμματος, αλλά και το τεχνικό κομμάτι. Ήταν λίγο... έτσι και αλλιώς στο συντονισμό προγραμμάτων, παίζουν και τα δυο.

Σ.Κ.Α.: Πιστεύετε γενικότερα ότι στα προγράμματα που συμμετείχατε, ότι είχαν απήχηση στις πληθυσμιακές ομάδες, στις οποίες απευθύνονταν;

ΣΥΝ.8: Ναι. Το πρόγραμμα αυτό του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. πήγε πάρα πολύ καλά, δηλαδή, εγώ το άφησα στη μέση και τελείωσε μετά από εμένα, το 2006 – 2007, κάπου εκεί. Εεεε... από ότι ξέρω επιμορφώθηκαν αρκετά μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών. Και συμμετείχανε όλοι οι σχολικοί σύμβουλοι και πως τους λένε, οι σύμβουλοι του Σ.Ε.Π, έτσι δεν τους λένε; Δεν τους θυμάμαι τώρα και...η αγωγή υγείας...

Σ.Κ.Α.: Σ.Ε.Π. εννοείτε το σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό;

ΣΥΝ.8: Ναι. Είναι εκτός σχολείου αυτοί. Είναι της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στις έδρες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Συμμετείχαν και σαν επιμορφωτές και αυτοί. Εμείς είχαμε μια ομάδα που επιμορφωνόταν από το Κ.Ε.Θ.Ι. και υπήρχαν επιπλέον και οι επιμορφωτές Σ.Ε.Π. και Αγωγής Υγείας, οι οποίοι συμμετείχαν. Όλοι αυτοί έπρεπε να συντονιστούν από εμάς. Αυτοί ήταν αρκετά άτομα που συμμετείχαν, δεν ξέρω, αν στο είπα, ήταν...το πρόγραμμα υλοποιούταν σε όλη την Ελλάδα. Ήταν πανελλαδικό. Είχε πανελλαδική εμβέλεια. Οπότε επιμορφώθηκε αρκετός κόσμος. Δεν ξέρω ακριβή αριθμό. Νομίζω στόχος ήταν γύρω στους 7.500 εκπαιδευτικοί. Κάπου εκεί. Μπορεί να έφτασε και πάνω από αυτό το νούμερο τελικά.

Σ.Κ.Α.: Ναι. Αντιμετωπίσατε κάποιες δυσκολίες σε ένα από τα δυο προγράμματα που συμμετείχατε. Δυσκολίες εννοώ ως επαγγελματίας, όσον αφορά την υλοποίηση, είτε να είδατε εσείς, ότι υπήρχαν κάποιες δυσκολίες, όσον αφορά τη λειτουργία των προγραμμάτων αυτών.

ΣΥΝ.8: Εεε...ένα γενικό συμπέρασμα είναι ότι όλα τα προγράμματα είναι δύσκολα στην υλοποίησή τους και δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο και από τη μεριά της υλοποίησης, δηλαδή από τη μεριά του τεχνικό κομματιού, αλλά και από τη μεριά του πώς είναι στημένο το πρόγραμμα καθ' εαυτό. Για παράδειγμα η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL ήταν ένα πρόγραμμα, το οποίο ήταν αρκετά απαιτητικό σε διαχειριστικό επίπεδο, δηλαδή η παρακολούθησή του διαχειριστικά ήταν πάρα πολύ βαρύ πρόγραμμα. Είχε πολλές απαιτήσεις και χωρίς λόγο όλες αυτές, δηλαδή υπήρχε μια υπερβολή στην διαχείρισή του. Εντάξει. Είναι θέμα να το μάθεις τελικά. Μμμ... από την άλλη το πρόγραμμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. για μένα η δυσκολία που είχε ήτανε ότι υπήρχε δυσκολία, όπως και στα περισσότερα προγράμματα που αφορούνε αφορούν δομές, οι οποίες είναι εκτός εκπαίδευσης, όπως είναι το Κ.Ε.Θ.Ι., το να μπουν σε σχολεία.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.8: Ήταν τεράστια δυσκολία, παρ' όλο που υπήρχε, προϋπήρχε συνεννόηση με το Υπουργείο Παιδείας στο να είναι το Κ.Ε.Θ.Ι. τελικός δικαιούχος αυτού του προγράμματος και να υλοποιήσει αυτό το πρόγραμμα. Όταν ξεκίνησε αυτή η υλοποίηση ήταν αδύνατον να μπούμε σε σχολεία. Και αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο αναπροσαρμόστηκε και μπήκανε μέσα μαζί με τους επιμορφωτές τους δικούς μας και της Αγωγής Υγείας και οι Σ.Ε.Π., για να μπορέσουμε να... ήταν βασικά ο δούρειος ίππος για να μπορέσουμε να μπούμε σε σχολεία. Αλλιώς δε μας δέχονταν. Υπήρχε άρνηση. Δηλαδή το κάθε πρόγραμμα έχει τα προβλήματά του.

Σ.Κ.Α.: Ναι.

ΣΥΝ.8: Ήταν ένα πολύ μεγάλο πρόγραμμα πανελλαδικό και προσπαθούσε να συντονιστεί όλο από την Αθήνα και γι' αυτό υπήρχε μεγάλο θέμα. Δηλαδή ενώ ο ρόλος των επιμορφωτών ήταν ένα με δυο άτομα σε κάθε περιφέρεια, ήταν το επιστημονικό του πράγματος, σε αρκετές περιπτώσεις έφταναν στο σημείο να τους βάζουν να μαζεύουν ακόμη και τιμολόγια. Ήταν λογικό. Δεν γινόταν αλλιώς. Δεν υπήρχαν δυνατότητες από εμάς να μετακινούμαστε στην Μυτιλήνη, για παράδειγμα η στην Αλεξανδρούπολη, για να πάρουμε το τιμολόγιο, που είχε γίνει η τάδε εκδήλωση και κόπηκαν τιμολόγια κλπ. Έρχονταν τιμολόγια από όλα τα σχολεία. Γιατί όταν ... το κάθε σχολείο έπαιρνε και ένα budget, για να υλοποιήσει το πρόγραμμα, οπότε...

Σ.Κ.Α.: Αααααα...

ΣΥΝ.8: Οπότε έπρεπε να μας στείλει τιμολόγιο, για να πληρωθεί. Αυτό καταλαβαίνετε, ότι έπρεπε να γίνει σε όλη την Ελλάδα, από τόσα σχολεία. Χαρτιά, τιμολόγια, διάφορες εκθέσεις, ποιός είναι ποιός. Είχε δυσκολία.

Σ.Κ.Α.: Πολλά προγράμματα δημιουργούνται και κάποια στιγμή λήγουν. Από εκεί και πέρα τι γίνεται;

ΣΥΝ.8: Ναι. Τι γίνεται από ποιός απόψεως; Τώρα με ρωτάτε από θέμα πολιτικής, κράτους εννοώ, φορέα, ατόμων; Είναι διάφορα τα επίπεδα συνέχισης. Νομίζω προσωπική μου άποψη είναι ότι τα περισσότερα από αυτά δεν έχουν συνέχεια. Δηλαδή υλοποιούνται, για να υλοποιούνται εκείνη τη στιγμή, για την απορρόφηση κονδυλίων δηλαδή και με τη λήξη τους εεεεε ή θα μείνουν κάποια παραδοτέα με την έννοια των μελετών, ερευνών, βιβλίων, δεν ξέρω τι μπορεί να είναι αυτό το παραδοτέο. Εεεεε ή στην καλύτερη περίπτωση κάποιων δομών που θα υπολειτουργούν και στη χειρότερη να μην υπάρχουν καν. Σκέφτομαι τώρα το παράδειγμα των προγραμμάτων του «Βοήθεια στο σπίτι».

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.8: Τα οποία, μόλις ακούστηκε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα ξαναδώσει χρήματα, η μόνη λύση που υπήρχε ήταν να κλείσουν. Ενώ επί δεκαετία που χρηματοδοτούνταν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν φρόντισε ουδείς, κανένας άνθρωπος να συνεχίσει τη λειτουργία τους. Γιατί αυτός είναι ο στόχος των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, να σε χρηματοδοτήσουνε, για να στήσεις κάτι και σαν κράτος πια να το συνεχίσεις.

Σ.Κ.Α.: Ναι

ΣΥΝ.8: Ναι. Εδώ δεν ισχύσει αυτό εδώ στην Ελλάδα, από ότι έχω καταλάβει. Τρανό παράδειγμα είναι για μένα το «Βοήθεια στο σπίτι», το οποίο δέκα χρόνια χρηματοδοτείται και μόλις είπαν θα σταματήσει η χρηματοδότηση, σήκωσαν όλοι τα χέρια ψηλά. Εγώ αν ήμουν Ευρωπαϊκή Ένωση θα τους έλεγα: « Συγγνώμη, γυρίστε μου και τα λεφτά που σας έδωσα. Γιατί σας τα έδωσα, για να το στήσετε. Σας τα έδωσα, το στήσατε, το λειτουργήσατε και βρείτε τρόπο να το λειτουργήσετε πια».

Σ.Κ.Α.: Κάτι παρόμοιο θα έπρεπε να είχε γίνει και με τα προγράμματα του Κ.Ε.Θ.Ι;

ΣΥΝ.8: Το Κ.Ε.Θ.Ι. δεν έστησε δομές... όχι ψέματα λέω. Έστησε το συμβουλευτικό κέντρο. Εκεί ήταν πολιτική βούληση του να σταματήσει, συν τη χρηματοδότηση, η οποία σταμάτησε, γιατί ούτος ή άλλος έγινε η συμβουλευτική και σταμάτησε και η χρηματοδότηση. Ναι και το Κ.Ε.Θ.Ι τα ίδια έκανε, αλλά συμβουλευτική θα εξακολουθήσει να κάνει. Δεν είναι όμως θέμα Κ.Ε.Θ.Ι. ή τοπικής αυτοδιοίκησης ή Υπουργείου. Νομίζω ότι είναι θέμα νοοτροπίας, το πως λειτουργούν τα ευρ..., τα προγράμματα. Λίγα από αυτά δημιουργούν δομές, οι οποίες παραμένουνε και προσπαθούν να είναι αυτόνομες πια πέρα από χρηματοδοτήσεις. Αυτό εννοώ, αυτόνομες. Τα περισσότερα στήνονται και προσπαθούν να επιβιώσουν πάλι μέσα από τη συνέχιση προγραμμάτων των ίδιων ή παρεμφερή προγραμμάτων κλπ.

Σ.Κ.Α.: Οπότε τι πιστεύετε, ότι είναι αυτό που πρέπει να αλλάξει, ούτος ώστε να συνεχιστούν, είτε να έχουν τα πιο επιθυμητά αποτελέσματα που θα μπορούσαν να έχουν;

ΣΥΝ.8: Για μένα δεν πρέπει να συνεχιστούν τα προγράμματα. Για μένα θα πρέπει να συνεχιστούν τα πράγματα που γίνονται μέσα στα προγράμματα. Οι στόχοι που θέτονται κάθε φορά μέσα στα προγράμματα που υλοποιούνται, να υπάρχει μια εξέλιξη, η οποία να είναι

ανεξάρτητη των προγραμμάτων. Δηλαδή με έναν τρόπο θα πρέπει να είναι οικονομικά βιώσιμα ουσιαστικά αυτά τα πράγματα που γίνονται. Πέραν των σημείων που αφορούν το ότι, αυτό που είπα στην αρχή ότι είναι μια μελέτη και έγινε μια μελέτη. Αυτό έγινε τελειώσε. Όταν στήνεις δομές πρέπει να, και νομίζω ότι και η Ευρωπαϊκή Ένωση το απαιτεί, όταν πια τους λες ότι θα στήσω μια δομή, έχει την έννοια, σε ρωτάει πια και πως θα τη συνεχίσεις, τη βιωσιμότητά της ουσιαστικά. Θα τελειώσει κάποια στιγμή το πρόγραμμα, πώς θα το συνεχίσεις και πρέπει να έχεις μια απάντηση. Γιατί είδαμε ότι γίνεται ακριβώς αυτό το πράγμα. Πληρώνουνε, δεν ξέρω τι γίνεται σε άλλες χώρες, δεν το έχω ψάξει, αλλά ακόμη και αν γίνεται στις άλλες χώρες το ίδιο είναι λάθος. Δεν έχει αποτέλεσμα. Δηλαδή στήνουμε κάτι και το ξεστήνουμε, επειδή δεν έχουμε χρήματα.

Σ.Κ.Α.: Εσάς τί συναισθήματα σας έχει αφήσει η συμμετοχή σας από αυτά τα δυο προγράμματα του Κ.Ε.Θ.Ι.;

ΣΥΝ.8: Εεεε...εγώ πέρασα πάρα πολύ καλά. Έμαθα πάρα πολλά πράγματα, γνώρισα πάρα πολλούς ανθρώπους. Ήταν μια μεγάλη εμπειρία, επειδή το μεν πρώτο ήταν πανελλήνιας εμβέλειας, γνώρισα κόσμο και εκτός Αθήνας και μέσα από πανεπιστήμια κλπ Εεεε...δεν είχα προηγούμενη επαφή με το χώρο της ισότητας, οπότε ήταν ένα μεγάλο σχολείο για μένα το Κ.Ε.Θ.Ι., όσον αφορά θέματα ισότητας. Εεε και όχι μόνο θέματα ισότητας, δηλαδή μέσω της ισότητας πάει το μυαλό σου και πιο πέρα, όπως στη διαφορετικότητα, των διακρίσεων κλπ. Ναι...νομίζω ότι ήταν πολύ θετικό και πήγα παρακάτω και επαγγελματικά, αυτό εννοώ.

Σ.Κ.Α.: Ναι. Ωραία. Λοιπόν. Τώρα θα ήθελα να μιλήσουμε λιγάκι για τη στρατηγική gender mainstreaming και γνωρίζω, από όσο έχω διαβάσει, ότι το Κ.Ε.Θ.Ι. κάνει προσπάθειες να ακολουθήσει τη συγκεκριμένη στρατηγική της ενσωμάτωσης του φύλου σε όλες τις πολιτικές. Είναι μια δύσκολη έννοια και δεν ξέρω και αν έχει εφαρμοστεί ως ένα βαθμό και θα ήθελα να μου πείτε την άποψή σας σε σχέση με αυτή τη στρατηγική και για το εάν έχει επιφέρει ή θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα ή έχει και κάποια αρνητικά;

ΣΥΝ.8: Ναι. Καταρχήν δεν ξέρω εάν το Κ.Ε.Θ.Ι... Το Κ.Ε.Θ.Ι. υλοποιεί. Νομίζω ότι τα θέματα της ενσωμάτωσης αφορούν κυρίως τη Γενικής Γραμματεία Ισότητας, η οποία είναι ο κύριος φορέας, ο οποίος ασχολείται με αυτά τα θέματα και είναι και ο φορέας...αν και είναι και λάθος η λέξη φορέας. Δεν μου έρχεται η κατάλληλη λέξη, τέλος πάντων είναι ο φορέας, ο οποίος μπορεί να πείσει, για να υπάρξει κάτι τέτοιο, γιατί είναι ένας δημόσιος φορέας. Εμμ...έχει αυτό το ρόλο, βασικά αυτός είναι ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας, το να παρακολουθεί και να προτείνει θέματα, εμμ παρεμβάσεις με στόχο την ενσωμάτωση της ισότητας σε όλα τα πεδία της πολιτικής, προσωπικής ζωής και γενικότερα. Τώρα αν με ρωτάτε για το αν συμφωνώ, δεν το συζητώ, ότι συμφωνώ, προφανώς και συμφωνώ. Δεν είναι κάτι το οποίο είναι εύκολο. Υπάρχουν πολλά θέματα, τα οποία είναι ακόμα, βρισκόμαστε πολύ μακριά σε σχέση με το ευρωπαϊκό επίπεδο εεε...

Σ.Κ.Α.: Ότι είναι δύσκολη στην εφαρμογή του.

ΣΥΝ.8: Είναι δύσκολο στην εφαρμογή του, είναι δύσκολο στην παρακολούθησή του. Πολλές φορές δεν εξαρτάται μόνο από την... από του τι προτείνει η Γενική Γραμματεία. Όταν, ας πούμε, προτείνει ένα νομοσχέδιο ή μια πολιτική, η οποία δεν αφορά το Υπουργείο Εσωτερικών, που είναι το άμεσο υπουργείο με το οποίο είναι συνδεδεμένη η Γενική Γραμματεία και αφορά το Υπουργείο Δικαιοσύνης και επειδή είναι και πολιτικό όλο αυτό το θέμα. Εάν ο εκάστοτε υπουργός δε συμφωνεί με αυτό ή δεν είναι ευαισθητοποιημένος με αυτό δεν θα περάσει. Είναι απλό δηλαδή. Εεεεεε...γνωρίζω, ας πούμε πράγματα, τα οποία δεν περνάνε, γιατί ο υπουργός δεν συμφωνεί ή δεν θέλει. Υπάρχουν και τα πολιτικά παιχνίδια στη μέση, έτσι και αλλιώς. Άλλωστε μιλάμε για μια Γενική Γραμματεία αυτή τη στιγμή και

σε κάποια μέρη του εξωτερικού τα θέματα ισότητας τα χειρίζεται κάποιο υπουργείο. Είναι αυτοτελές υπουργείο ισότητας, για θέματα ισότητας. Εδώ είναι στο επίπεδο της Γενικής Γραμματεία Ισότητας και δεν ξέρω μήπως σκοπεύουν να το πάνε και παρακάτω σε επίπεδο Γενικής Διεύθυνσης. Ε λοιπόν οπότε είναι και πως βλέπει η ίδια η εξουσία αυτό το κομμάτι, για να μπορεί να πάει παρακάτω.

Σ.Κ.Α.: Πιστεύετε δηλαδή, αν εφαρμοστεί θα υπάρξουν θετικά αποτελέσματα.

ΣΥΝ.8: Πιστεύω ότι εφαρμόζεται, πιστεύω ότι μέσα στα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πάρα πολύ σημαντικά βήματα. Μην ξεχνάμε για του νόμους, για την ενδοοικογενειακή βία, όπως και για την παράνομη διακίνηση. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα απλά...

Σ.Κ.Α.: Οπότε αυτά τα βήματα έχουν γίνει σύμφωνα με το gender mainstreaming;

ΣΥΝ.8: Ναι βέβαια. Όλα αυτά περιλαμβάνονται μέσα σε αυτή τη λογική. Εεεε οι προσπάθειες που γίνονται για τον καταμερισμό των οικογενειακών βαρών κλπ. Με τη δημιουργία δομών, να άρουν τα βάρη που ουσιαστικά συνήθως επωμίζονται οι γυναίκες, για να μπορούν να βγουν στην αγορά εργασίας. Αυτές είναι οι προσπάθειες, οι οποίες έχουν γίνει, γίνονται και από ότι φαίνεται θα συνεχίσουν να γίνονται, είτε σε μεγαλύτερο, είτε σε μικρότερο βαθμό όλο αυτό.

Σ.Κ.Α.: Ωραία.

ΣΥΝ.8: Είμαι αισιόδοξος ότι θα προχωρήσει.

Σ.Κ.Α.: Είστε κοινωνικός λειτουργός.

ΣΥΝ.8: Ναι είμαι.

Σ.Κ.Α.: Πιστεύετε ότι η συμμετοχή κοινωνικών λειτουργών στην υλοποίηση προγραμμάτων του Κ.Ε.Θ.Ι. είναι σημαντική; Είναι σημαντική η ύπαρξή μας στα προγράμματα;

ΣΥΝ.8: Εμμ...

Σ.Κ.Α.: Εννοώ για τα ίδια τα προγράμματα. Ίσως δεν ήμουν σαφής. Για τις παροχές του κοινωνικού λειτουργού στα προγράμματα.

ΣΥΝ.8: Νομίζω ότι είναι θέμα το να συμμετέχουν, τουλάχιστον σε αυτά τα προγράμματα που συζητάμε αυτή τη στιγμή εμείς, να συμμετέχουν επαγγελματίες, άνθρωποι που να είναι ευαισθητοποιημένοι σε αυτά τα θέματα.

Σ.Κ.Α.: Ναι.

ΣΥΝ.8: Εεεε...δε θα τονίσω τόσο για το αν θα είναι κοινωνικός λειτουργός, κοινωνιολόγος, ψυχολόγος. Ούτος ή άλλος δεν κάνει η ειδικότητα τόσο τον άνθρωπο με την οποία συμμετέχει, αλλά είναι θέμα ανθρώπου, είναι θέμα προσωπικότητας και θέμα ενδιαφερόντων και κατά πόσο τον ενδιαφέρει αυτό που κάνει και θέλει να συνεχίσει να το κάνει και πιστεύει σε αυτό. Και ναι...ο κοινωνικός λειτουργός είναι ένας επαγγελματίας, ο οποίος θα έπρεπε να συμμετέχει.

Σ.Κ.Α.: Ωραία...πείτε μου οι κοιν...

ΣΥΝ.8: Εεεε..

Σ.Κ.Α.: Πείτε μου...συνεχίστε.

ΣΥΝ.8: Όχι...το αυτονόητο είναι με αυτή την έννοια. Απλά δεν θα ήθελα να επικεντρωθώ στην ειδικότητα του κοινωνικού λειτουργού. Ναι. Θα μπορούσα να «ευλογήσω τα γένια μου» δεν είναι όμως εκεί το θέμα. Δεν το κάνω εγώ καλύτερα από κάποιον, ο οποίος έχει επίσης τις γνώσεις, την εμπειρία ή την ευαισθητοποίηση.

Σ.Κ.Α.: Ναι κατάλαβα.

ΣΥΝ.8: Εεεε...δηλαδή δεν παρέχονται γνώσεις, οι οποίες είναι καλύτερες από κάποιον άλλον ή χειρότερες. Μπορεί να είναι χειρότερες ή καλύτερες. Εδώ είναι και θέμα προσωπικό, δηλαδή και εσύ από μόνος σου πόσο αυτό το πράγμα το έχει ψάξει, το έχει διαβάσει και το έχει πάει παρακάτω. Δηλαδή, δεν ξέρω. Ένας κοινωνικός λειτουργός όπως και ένας κοινωνιολόγος θα έπρεπε να έχει κάνει μια εξειδίκευση π.χ. ένα μεταπτυχιακό, δεν ξέρω κι εγώ τι σε θέματα ισότητας. Υπό αυτή την έννοια ναι, αλλά εδώ τώρα πάμε σε θέμα εξειδίκευσης πια, γιατί έτσι και αλλιώς οι γνώσεις, οι οποίες παίρνονται είναι γενικές. Δε με ρωτάτε για το αν αυτή τη στιγμή θα πρέπει τα επιδόματα στην Πρόνοια, ας πούμε, να τα δίνει ο κοινωνικός λειτουργός. Και σε αυτό δεν ξέρω ακόμη αν έχω απάντηση ακριβή.

Σ.Κ.Α.: Κατάλαβα. Η Κοινωνική Εργασία ως επιστήμη προάγει την ισότητα, θα έπρεπε να την προάγει, ποιά είναι η άποψή σας;

ΣΥΝ.8: Εεεε...η Κοινωνική Εργασία βασίζεται στην ισότητα. Οπότε νομίζω ότι είναι αυτονόητο. Βασίζεται στην ισότητα. Εεε...η εφαρμογή είναι πάντα για μένα το ζητούμενο, δεν είναι η επιστήμη. Σε όλα τα επαγγέλματα. Θεωρητικά όλα τα επαγγέλματα πιστεύουν σε κάποιες θεωρίες, αξίες κλπ. Πρακτικά τι γίνεται. Δηλαδή το πρακτικό απλά έρχεται, γι' αυτό ξαναεπιστρέφω πάλι στον άνθρωπο. Το τι ο ίδιος υλοποιεί από όλο αυτό που έχει πάρει ως γνώση.

Σ.Κ.Α.: Ωραία.

ΣΥΝ.8: Εδώ μπαίνει το προσωπικό κομμάτι πια στη μέση.

Σ.Κ.Α.: Ναι.

ΣΥΝ.8: Εσείς ως κοινωνικός λειτουργός και δεν έχω γνωρίσει πολλούς κοινωνικούς λειτουργούς άνδρες και ειδικά να έχουν ασχοληθεί με το θέμα της ισότητας ή να έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα. Συνήθως ακούμε επαγγελματίες, επαγγελματίες κυρίως, που έχουν ασχοληθεί με τα προγράμματα ισότητας και είναι ως επί το πλείστον γυναίκες. Εσείς αντιμετωπίσατε, παραδείγματος χάρη, κάποιο ρατσισμό ή το οτιδήποτε πάνω σε αυτό το κομμάτι;

Σ.Κ.Α.: Όχι. Όχι και μάλιστα δεν, τέλος πάντων να σκεφτώ. Δεν είχα ποτέ κάποιος, ο οποίος να απορεί, για το ότι είμαι άνδρας κοινωνικός λειτουργός. Αυτά είναι στερεότυπα τώρα. Είναι και θέμα κατά πόσο κάποια πράγματα θεωρούνται αυτονόητα. Όχι. Ίσως είναι και οι επιλογές του κύκλου μου που δεν μπορούσα να κάνω με έναν άνθρωπο θα είχε τέτοιες απόψεις. Εεε...όχι δε μου έχει τύχει ποτέ. Και δε μου κάνει και εντύπωση. Δεν είναι συνηθισμένο, το ξέρω ότι δεν είναι συνηθισμένο, αλλά νομίζω ότι σε δικά μας επαγγέλματα δεν είναι θέμα φύλου αυτό.

Σ.Κ.Α.: Ναι. Σίγουρα, σίγουρα.

ΣΥΝ.8: Γιατί αν είναι θέμα φύλου επιστρέφουμε στην ίδια κουβέντα που είχαμε...

Σ.Κ.Α.: Δε μιλάω γενικότερα για επαγγελματίες, το πως αντιμετωπίζουν την κατάσταση, που έχουν και περαιτέρω γνώσεις και ίσα - ίσα αυτούς που ασχολούνται με θέματα ισότητας. Μιλάω γενικότερα για το αν σας έχει τύχει κάτι τέτοιο.

ΣΥΝ.8: Ωραία. Ναι...όχι.

Σ.Κ.Α.: Από αυτή την άποψη.

ΣΥΝ.8: Όχι. Δεν έχω να θυμάμαι κάτι περίεργο.

Σ.Κ.Α.: Ωραία. Πιστεύετε ότι στις μέρες μας και εδώ κάπου θα κλείσω, πιστεύετε ότι είναι πολυτέλεια ή ανάγκη;

ΣΥΝ.8: Είναι καθημερινότητα. Είναι αυτό που ζούμε καθημερινά γύρω μας. Εάν ρίξουμε μια πιο προσεκτική ματιά γύρω μας, σε αυτά που συμβαίνουν γύρω μας, σε επίπεδο καθημερινότητας, θα εντοπίσουμε πάρα πολλά πράγματα, τα οποία είναι θέμα ισότητας. Θεωρώ ότι είμαστε πάρα πολύ μακριά από πριν μερικά χρόνια, έχουν γίνει πολλά πράγματα. Ελπίζω να μην τα βλέπω εγώ έτσι, γιατί είμαι σε ένα χώρο γενικώς, αλλά θέλω να πιστεύω ότι έχουν αλλάξει γενικώς τα πράγματα. Μπορώ να το δω και σε ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας δίπλα μου. Τώρα θα μου πείτε, επειδή ίσως είναι γύρω μου και έχουν ακούσει και έχουν ξανακούσει. Δεν ξέρω. (Μικρή παύση). Θα δούμε. Κρατάω μια επιφύλαξη...

Σ.Κ.Α.: Ωραία

ΣΥΝ.8: Για το κατά πόσον πραγματικά έχουνε...γιατί ξέρετε, μερικές φορές είναι κάτι το επιφανειακό του πράγματος, κατά πόσο πραγματικά έχει αλλάξει κάτι ή κάνουμε πως έχει αλλάξει κάτι, γιατί είναι πιο mainstreaming, το να πιστεύουμε στην ισότητα. Ακόμα και στους επαγγελματίες.

Σ.Κ.Α.: Ωραία.

ΣΥΝ.8: Αυτό.

Σ.Κ.Α.: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σας.

ΣΥΝ.8: Να είστε καλά.